

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ 2020 - 2021

ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑ

ΣΥΝΘΕΣΗ ΣΗΜΕΙΩΣΕΩΝ

ΚΑΝΑΚΑΚΗΣ ΑΝΔΡΕΑΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Τζανετής, 22/10/2020.....	4
Ανδρουλάκης, 23/10/2020	8
Τζανετής, 29/10/2020.....	10
Ανδρουλάκης, 30/10/2020	16
Αναγνωστόπουλος, 4/11/2020	18
Τζανετής, 5/11/2020.....	20
Ανδρουλάκης, 05/11/2020	25
Αναγνωστόπουλος, 11/11/2020	26
Τζανετής, 12/11/2020.....	29
Ανδρουλάκης, 13/11/2020	33
Αναγνωστόπουλος 18/11/2020	35
Τζανετής, 19/11/2020.....	37
Ανδρουλάκης, 20/11/2020	41
Αναγνωστόπουλος, 25/11/2020	43
Τζανετής, 26/11/2020.....	46
Ανδρουλάκης, 27/11/2020	49
Αναγνωστόπουλος, 02/12/2020	51
Τζανετής, 03/12/2020.....	53
Ανδρουλάκης, 4/12/2020	57
Αναγνωστόπουλος, 09/12/2020	63
Τζανετής, 10/12/2020.....	65
Ανδρουλάκης, 11/12/2020	71
Αναγνωστόπουλος, 16/12/2020	78
Τζανετής, 17/12/2020.....	81
Ανδρουλάκης, 18/12/2020	85
Αναγνωστόπουλος 23/12/2020	91
Τζανετής, 07/01/2021.....	92
Ανδρουλάκης, 08/01/2021	98
Αναγνωστόπουλος, 13/01/2021	102
Τζανετής, 14/01/2021.....	106
Ανδρουλάκης, 15/01/2021	111
Αναγνωστόπουλος, 20/01/2021	113
Τζανετής, 21/01/2021.....	116
Ανδρουλάκης, 22/01/2021	121

Αναγνωστόπουλος, 27/01/2021	124
Τζανετής, 28/01/2021.....	128
Ανδρουλάκης, 29/01/2021	132

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Το παρόν αποτελεί μια σύνθεση σημειώσεων των διαδικτυακώς διεξαχθεισών διαλέξεων του μαθήματος **ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑ** κατά το χειμερινό εξάμηνο του ακαδημαϊκού έτους 2020-2021. Οι διαλέξεις πραγματοποιήθηκαν από τους διδάσκοντες του Α' κλιμακίου, κ. καθηγητές Η. Αναγνωστόπουλο, Ι. Ανδρουλάκη και Α. Τζανετή, και ευρίσκονται προς το παρόν ανηρτημένες στην πλατφόρμα e-class στους αντίστοιχους φακέλους του μαθήματος.

Με τις συμβολές τους συνέδραμαν σε μεγάλο βαθμό οι Χ. Αργυριάδης, Μ. Κουτσούμπα και Π. Δόμαλης, ούτως ώστε να συντεθεί ένα πλήρες έργο επικουρικό της μελέτης του συγκεκριμένου μαθήματος.

Καλό διάβασμα!

Κανακάκης Ανδρέας

Τζανετής, 22/10/2020

Εισαγωγικά

Νέος Κώδικας Ποινικής Δικονομίας, αλλαγές:

Δεν έχει αλλάξει τη φυσιογνωμία της ελληνικής ποινικής δίκης ριζικά. Οι ίδιες αρχές με τον παλιό παραμένουν αμετάβλητες. Έχουν όμως εισαχθεί κάποιοι νέοι θεσμοί (θεσμός ποινικής διαπραγμάτευσης, συνδιαλλαγής) για την απλούστευση ή επιτάχυνση της ποινικής δίκης.

Ποινικό δικονομικό δίκαιο: οι κανόνες δικαίου που ρυθμίζουν τον τρόπο με τον οποίο λειτουργούν τα ποινικά δικαστήρια. Με βάση το 96 του Σ τα ποινικά δικαστήρια ρυθμίζουν την τιμώρηση των εγκλημάτων, αλλά για αυτό χρειάζεται μια διαδικασία που προβλέπεται στον ΚΠΔ. Μεταξύ ΚΠΔ ΠΚ υπάρχει αλληλεξάρτηση, η ΠΔ είναι το αναγκαίο συμπλήρωμα για την εφαρμογή του ουσιαστικού ποινικού δικαίου και της ποινικής αξίωσης και αφετέρου εξαρτάται από το ουσιαστικό ποινικό δίκαιο γιατί το εφαρμόζει το δικαστήριο.

η διαδικασία ξεκινά από τη στιγμή που υπάρχει η υπόνοια ότι έχει τελεστεί ένα έγκλημα. Τελικό στάδιο είναι η επ' ακροατηρίω συζήτηση, στην οποία έπειτα από εκτίμηση των αποδείξεων το δικαστήριο καταλήγει στην κρίση του. για να φτάσουμε όμως εκεί έχουμε μια σειρά άλλων ενεργειών προπαρασκευαστικών της συζήτησης, π.χ. μηχανισμοί ελέγχου της ποινικής κατηγορίας, όπου ο κατηγορούμενος μπορεί να απαλλαγεί με βούλευμα και να μη χρειαστεί σε παραπομπή στο ακροατήριο.

Διάκριση μεταξύ προδικασίας και διαδικασίας στο ακροατήριο:

- Διαδικασία στο ακροατήριο: είναι η ζωντανή διαδικασία όπου εξετάζεται η ενοχή ή αθωότητα του κατηγορουμένου.
- Προδικασία: προηγείται, έχουμε μια πρώτη διερεύνηση της υπόθεσης όπου εξετάζεται αν η υπόθεση πρέπει να παραπεμφθεί στο ακροατήριο ή όχι.

ΚΑΤΗΓΟΡΗΤΙΚΗ ΕΝΟΧΗ ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ

Ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών είναι αυτός που ασκεί την ποινική δίωξη, άρθρο 27 ΚΠΔ: είναι το όργανο που είναι επιφορτισμένο με τα ο καθήκον άσκησης της ποινικής δίωξης= αναγκαία προϋπόθεση, εναρκτήριο λάκτισμα ποινικής διαδικασίας. Βέβαια προηγείται της ποινικής δίωξης η προκαταρκτική εξέταση του εισαγγελέα. Δεν υπάρχει όμως ποινική δίκη χωρίς ποινική δίωξη!

Δεν ήταν πάντοτε έτσι. Πριν φτάσουμε στο σημείο της κρατικής δίωξης, υπήρχε το σύστημα της ιδιωτικής δίωξης, δηλαδή έπρεπε η πράξη να καταγγελλθεί από τον παθόντα. Αυτό ίσχυε κατά τον μεσαίωνα.

Σήμερα έχουμε το σύστημα κρατικής δίωξης. Ποιο είναι όμως το κρατικό όργανο;

- Εξεταστικό σύστημα: ποινικό δικαστήριο, οι ποινικοί δικαστές σε προηγούμενο στάδιο ασκούν ποινική δίωξη της πράξης που εξετάζουν. Μειονέκτημα: το ίδιο όργανο διώκει ερευνά και αποφασίζει, άτοπο γιατί ο δικαστής διώκει τη δίωξη που ο ίδιος έχει ασκήσει,

άρα δεν είναι απόλυτα αμερόληπτος γιατί θα θέλει να στηρίξει την επιλογή του, την επιβολή κατηγορίας δηλαδή

- Κατηγορητικό σύστημα: ΙΣΧΥΟΝ ΠΑΝΤΟΥ: θα πρέπει να ιδρυθεί μια ανεξάρτητη από το δικαστήριο και διαφορετική από αυτό κρατική αρχή που να διώκει το έγκλημα. Άλλος να διώκει και άλλος να δικάζει. Αυτή η ανεξάρτητη αρχή είναι ο θεσμός του εισαγγελέα, που εισήχθη στον ναπολεόντειο κώδικα του 1778. ο εισαγγελέας είναι παντού το όργανο που διώκει το έγκλημα.

ΠΡΟΣΟΧΗ: ο εισαγγελέας δεν είναι πάντα ο κακός της υπόθεσης που καταδιώκει τον κατηγορούμενο. Ο ρόλος του εισαγγελέα διαφοροποιείται στα αγγλοσαξονικά και ηπειρωτικά δίκαια:

Στα πρώτα: ο εισαγγελέας έχει ένα μονόπλευρο ρόλο, επιδιώκει την καταδίκη, είναι αντίδικος του κατηγορουμένου, ήτοι του συνηγόρου υπεράσπισης. Δεν έχει υποχρέωση να αναζητήσει την ουσιαστική αλήθεια, και ακόμη και πεπεισμένος με την αθώότητα πρέπει να λειτουργήσει διωκτικά σε βάρος του κατηγορουμένου → κατ' αντιδικία του κατηγορουμένου

Στα δεύτερα ο ρόλος του εισαγγελέα είναι να ασκεί την ποινική δίωξη και κατά τούτο στρέφεται κατά του κατηγορουμένου, όμως από κει και πέρα σε όλα τα επόμενα στάδια της ποινικής δίκης παύει να είναι ο μονόπλευρος κατήγορος και αναζητεί και αυτός την ουσιαστική αλήθεια παράλληλα με το δικαστήριο, εξετάζει όλα τα αποδεικτικά μέσα και τα αξιολογεί προκειμένου να καταλήξει στην ουσιαστική αλήθεια μαζί με το δικαστήριο. Δεν είναι λίγες οι φορές που τελικά ο εισαγγελέας προτείνει την αθώωση του κατηγορουμένου, αν πειστεί γι' αυτή. Δεν είναι μονόπλευρος υποστηρικτής της κατηγορίας! Επίσης, ο Εισαγγελέας απλώς προτείνει, δε δεσμεύει αυτή η πρόταση το δικαστήριο!

Για να κλείσει η ποινική δίωξη του κατηγορικού συστήματος χρειάζεται πάντα απόφαση του ποινικού δικαστηρίου επ' αυτής. Δεν μπορεί να πάρει πίσω ο εισαγγελέας την ποινική δίωξη, δεν μπορεί να τον αθώσει μόνος του.

Αντίδικος του κατηγορουμένου είναι ο υποστηρίζων την κατηγορία. Παλαιότερα ονομαζόταν πολιτικός ενάγων, επειδή παράλληλα εισήγαγε και μια αστική απαίτηση στο δικαστήριο για την αποκατάσταση ζημίας του ή ηθικής του βλάβης. Τώρα υπάρχει ο υποστηρίζων την κατηγορία, που είναι ο αμέσως προσβαλλόμενος από την πράξη και μπορεί να παρασταθεί στο δικαστήριο, όντας αντίδικος του κατηγορουμένου και εξυπηρετώντας τα δικά του συμφέροντα.

ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΣΚΗΣΗ ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΔΙΩΞΗΣ

Κανόνας: αυτεπαγγέλτως: ΚΠΔ 37!

Ο εισαγγελέας πληροφορείται την τέλεση εγκλήματος και η ποινική δίωξη κινείται χωρίς κάποια αίτηση προς τον εισαγγελέα, αλλά οποτεδήποτε αυτός πληροφορηθεί την τέλεση, κινεί τη δίωξη.

Εξαιρέση: «όταν δεν απαιτείται έγκληση ή αίτηση». Η αρχή της αυτεπάγγελτης δίωξης κάμπτεται με τις περιπτώσεις που απαιτείται έγκληση ή αίτηση.

1. ΚΠΔ 53: σε αυτά τα εγκλήματα η πρωτοβουλία για τη δίωξη ανήκει στον ίδιο τον παθόντα, δεν υπάρχει υποχρέωση αυτεπάγγελτης δίωξης του εισαγγελέα.

Τα κατ' έγκληση διωκόμενα μπορεί πχ να έχουν μικρή απαξία, πχ κλοπή μικρής αξίας, εξύβριση κλπ. ή να έχουν να κάνουν με στενές σχέσεις του παθόντα με τον κατηγορούμενο, πχ υφαίρεση.

Το πότε διώκεται κατ' έγκληση ορίζεται από τον ποινικό κώδικα ή άλλο ποινικό νόμο. Με τον νέο ΠΚ έχουν διευρυνθεί πολύ τα κατ' έγκληση διωκόμενα π.χ. όλα τα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας και της περιουσίας (εκτός από εκείνα που περιέχουν βία, ληστεία, εκβίαση), όλα της τιμής (που και με το παλαιό καθεστώς ήταν κατ' έγκληση).

Θα πρέπει ο παθών να ζητήσει από τον εισαγγελέα να ασκήσει ποινική δίωξη. Συγκεκριμένες διατυπώσεις για την έγκληση, προέχοντας η τήρηση της τρίμηνης προθεσμίας! Η προθεσμία εκκινεί από την γνώση του εγκλήματος και του δράστη Ανάκληση είναι το 117 ΠΚ.

2. Αίτηση 41 ΚΠΔ: το πότε προβλέπεται η αίτηση το λέει το ουσιαστικό ποινικό δίκαιο. Πιο συνήθης είναι η αίτηση στα φορολογικά αδικήματα από τον προϊστάμενο της ΔΟΥ.

Διαφορές με έγκληση: η αίτηση για δίωξη γίνεται από δημόσιο όργανο, όχι από ιδιώτη + η αίτηση για δίωξη δεν υπόκειται στην τρίμηνη προθεσμία της έγκληση, φυσικά όσο δεν έχει παραγραφεί το έγκλημα.

Αυτεπάγγελτη δίωξη

Πηγές γνώσεις του εισαγγελέα: αναφορά, μήνυση ή άλλη πληροφορία

Μήνυση 42 ΚΠΔ + 51§ 1 ορισμός έγκλησης ζεύγος εννοιών

Μήνυση υποβάλλει όχι ο παθών εκ του εγκλήματος (αυτός που αδικήθηκε) αλλά ο τρίτος μόνο για πράξεις οι οποίες διώκονται αυτεπαγγέλτως. Γιατί αν πρόκειται για έγκληση διωκόμενες, αποκλειστικά και μόνο ο παθών μπορεί να κάνει έγκληση. Ο τρίτος έχει δικαίωμα να καταγγείλει, όχι υποχρέωση!

Παράδειγμα: Ο Α αντιλαμβάνεται ότι ο Β τελεί το έγκλημα της ληστείας κατά του Γ. Ο Α μπορεί να πάει και να καταγγείλει (ακόμα και στην αστυνομία)→ μήνυση!

Αναφορά: είναι το ίδιο ακριβώς πράγμα με τη μήνυση, επομένως συνήθως χρησιμοποιείται ο όρος μηνυτήρια αναφορά!

Η έγκληση (51 §1) σε αντίθεση με τη μήνυση υποβάλλεται από τον παθόντα! Έγκληση έχουμε κετ' ανάγκη στα κατ' έγκληση διωκόμενα αλλά και στα αυτεπαγγέλτως διωκόμενα, αν ο παθών καταγγείλει την πράξη στον εισαγγελέα.

Αυτεπαγγέλτως σημαίνει ότι ο εισαγγελέας όταν πληροφορηθεί την τέλεση οφείλει να κινήσει ποινική δίωξη. Το ζήτημα είναι πως θα πληροφορηθεί, πρέπει κάποιος να τον πληροφορήσει. Αν πχ γίνει σε έναν έρημο δρόμο ληστεία πρέπει ο παθών να υποβάλει έγκληση.

Δεν είναι μόνο οι μηνύσεις και οι εγκλήσεις τρόπος πληροφόρησης του παθόντος! Η πληροφορία μπορεί να είναι από μια επιστολή ή ένα ρεπορτάζ ή ένα απόκομμα εφημερίδας όπου αναφέρεται η τέλεση της αξιόποινης πράξης. Συνηθέστερος τρόπος βέβαια είναι οι καταγγελίες (= μήνυση και έγκληση).

Τρόπος υποβολής έγκλησης ή μήνυσης:

Ίδια διαδικασία 42 + 51§1

1. Απευθείας στον εισαγγελέα πλημμελειοδικών

2. Στους ανακριτικούς υπαλλήλους = 31 ΚΠΔ: γενικοί και ειδικοί. Οι γενικοί είναι οι πταισματοδίκες (έχουν καταργηθεί τα πταίσματα άρα και οι πταισματοδίκες ως δικαστές, αλλά συνεχίζουν να είναι ανακριτικοί υπάλληλοι) και οι βαθμοφόροι της ΕΛ.ΑΣ. = ΟΙ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟΙ που είναι βοηθοί του εισαγγελέα. Ειδικοί είναι οι λιμενικοί για εγκλήματα στη θάλασσα, οι τελωνειακοί για λαθρεμπορία, οι δασοφύλακες κλπ. (δε μας ενδιαφέρουν εδώ). Αντί να πάει κάποιος στον εισαγγελέα πάει στην αστυνομία και καταγγέλλει

Διατυπώσεις 42 §2: μπορεί να γίνει από τον ίδιο τον εγκαλών ή μηνυτή ή από τον δικαστικό του πληρεξούσιο, αλλά το πληρεξούσιο πρέπει να έχει βεβαίωση του γνησίου της υπογραφής και να προσαρτάται στην έκθεση.

Αν δεν πληρούνται οι διατυπώσεις αυτές, εξαρτάται αν έχω έγκλημα κατ' έγκληση ή αυτεπαγγέλτως. Στα πρώτα, η έγκληση είναι άκυρη και ως τέτοια δεν μπορεί να οδηγήσει στην έναρξη της ποινικής δίωξης. Αν είναι άκυρη, μπορώ εφόσον είμαι μέσα στην τρίμηνη προθεσμία να ασκήσω νέα έγκληση οπότε θεραπεύεται η ακυρότητα. Αν έχει παρέλθει το τρίμηνο δεν μπορώ. Στα δεύτερα, τέτοιες ελλείψεις δεν ασκούν καμία απολύτως επιρροή. Δεν παύει η άκυρη καταγγελία να συνιστά γνωστοποίηση στον εισαγγελέα → 37ΚΠΔ «ή άλλη πληροφορία»

Ανδρουλάκης, 23/10/2020

Τεκμήριο αθωότητας → προβλέπεται αποκλειστικά στην ΕΣΔΑ, και στον κώδικα από τον Ιούλιο 2019

28 παρ.1 Σ – αυξημένη τυπική ισχύ για διεθνείς συμβάσεις που έχουν κυρωθεί από τη χώρα μας, υπερισχύουν κάθε αντίθετης διάταξης εθνικού δικαίου ή πρακτικής εθνικής νομολογίας

Εξέχον χαρακτηριστικό ΕΣΔΑ → δικαίωμα ατομικής προσφυγής

Δυνατότητα σε οποιονδήποτε αισθάνεται ότι έχουν προσβληθεί τα δικαιώματά του να προσφύγει.

Προϋποθέσεις προσφυγής στο ΕΔΔΑ (άρθρο 34):

- 1) Εξάντληση εθνικών ενδίκων μέσων. Να έχει επικαλεστεί κι ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων παραβίαση διάταξης της ΕΣΔΑ ή του αντίστοιχου κανόνα εθνικού δικαίου.

Εξαίρεση! Όταν η καθυστέρηση υποβολής της προσφυγής θα οδηγήσει σε ανεπανόρθωτη βλάβη του προσφεύγοντος ή όταν είναι ούτως ή άλλως φανερό εξ αρχής ότι οτιδήποτε κι αν κάνει ο προσφεύγων, η παραβίαση δε θα αρθεί και θα συνεχίσει να υφίσταται χωρίς να υπάρχει ελπίδα άρσης από τις εθνικές αρχές.

- 2) Χρόνος υποβολής προσφυγής: 6 μήνες από την εξάντληση των εσωτερικών ενδίκων μέσων (έκδοση απόφασης επί αναίρεσης)
- 3) Κανόνας *de minimis* (άρθρο 35 ΕΣΔΑ): να έχει υποστεί μια σημαντική βλάβη ο προσφεύγων – αφήνει τεράστιο πεδίο διακριτικής ευχέρειας στο ΕΔΔΑ να απορρίπτει προσφυγές και να κρατά εκείνες που θεωρεί ότι έχουν σημασία.

⇒ Αν δεν πληρούνται, η προσφυγή θα απορριφθεί ως απαράδεκτη.

Δομή του Δικαστηρίου:

Κάποτε είχε μια επιτροπή εξέτασης των διαφόρων αιτήσεων για μια προ-εξέταση των προσφυγών. Για την επιτάχυνση της διαδικασίας καταργήθηκε και πλέον κάθε προσφυγή εξετάζεται από έναν μόνο δικαστή που έχει πλήρη εξουσία να την απορρίψει ως προφανώς απαράδεκτη.

Αν περάσει αυτό το στάδιο, θα φτάσει σε μια 3μελή προκαταρκτική επιτροπή (εξέταση βασιμότητας). Σε ορισμένες περιπτώσεις φτάνει απευθείας στα λεγόμενα 7μελή τμήματα του δικαστηρίου. Εκεί συμμετέχει πάντα αυτός που έχει οριστεί ως δικαστής από το διάδικο κράτος σε βάρος του οποίου γίνεται η προσφυγή (αυτοδικαίως μέρος της σύνθεσης που θα δικάσει την προσφυγή).

Υπάρχει επίσης και το τμήμα ευρείας σύνθεσης του δικαστηρίου (κάτι σαν «εφετείο»): 17μελές τμήμα – θα επιληφθεί των πολύ σοβαρών ζητημάτων αλλά και των «εφέσεων» επί καταδικαστικών αποφάσεων τμημάτων

Τι σημαίνει μια καταδικαστική απόφαση του ΕΔΔΑ;

Το Δικαστήριο αναγνωρίζει ότι υπήρξε μια προσβολή δικαιώματος. Ήδη η κακή προβολή κατά του καταδικασθέντος κράτους μπορεί να αποτελεί επαρκή ικανοποίηση γι' αυτόν που προσφεύγει.

Το Δικαστήριο μπορεί να λάβει μέτρα επανόρθωσης (αποζημίωση για υλική βλάβη αλλά και για ηθική βλάβη). Το ΕΔΔΑ δε μπορεί το ίδιο να διατάξει ένα κράτος να άρει τις συνέπειες μιας παράβασης. Δε μπορεί να προβεί σε πράξεις αποκατάστασης της βλάβης (δεν είναι τρίτος ή τέταρτος βαθμός δικαιοδοσίας & δεν ανατρέπει το ευρωπαϊκό δεδικασμένο).

Σοβαρότερη κατηγορία αποτελεσμάτων → επίδραση της καταδίκης για το εθνικό δίκαιο τη νομολογία. Η απόφαση του ΕΔΔΑ μπορεί να διαπλάσει νέα δικαιώματα και να υποχρεώσει τη χώρα μας να εκδώσει νέες διατάξεις που καλύπτουν τυχόν πλημμέλειες του προγενέστερου νομικού καθεστώτος ή να υποχρεώσει τη νομολογία να προσαρμόσει την πρακτική της.

ΑΡΑ, 3 τα αποτελέσματα της νομολογίας του ΕΔΔΑ για την εγχώρια ποινική διαδικασία.

- 1) Προσαρμογή της νομολογίας: πχ ΑΠ έχει δεχθεί ότι κάποιες φορές που έλειπε από μια αίτηση υποβολής ενδίκου μέσου η υπογραφή του γραμματέα ότι δημιουργούσε ένα τυπικό κώλυμα στην αποδοχή του ενδίκου μέσου και θα έπρεπε να κριθεί απαράδεκτο – ευθύνη των αρχών – παραβίαση του 6 ΕΣΔΑ, που περιέχει και το δικαίωμα προσφυγής στην ποινική δικαιοσύνη.
- 2) Υποχρέωση των κρατών να συμμορφώνονται με την αναμόρφωση της σχετικής εθνικής νομοθεσίας: πχ πρώτη υπόθεση στην οποία καταδικάστηκε η Ελλάδα ήταν η *Χατζηαναστασίου κ. Ελλάδος* (1992). Ο Χατζηαναστασίου ήταν στην πολεμική αεροπορία και είχε κατηγορηθεί για υποκλοπή μυστικών. Επιχείρηση να ασκήσει αναίρεση κατά της απόφασης του δικαστηρίου αλλά μέχρι τότε τα στρατοδικεία δεν αιτιολογούσαν τις αποφάσεις τους. Τέθηκε το ζήτημα πώς μπορούσε να ασκήσει το σχετικό δικαίωμα τη στιγμή που δεν είχε εκδοθεί σχετικός νόμος για αιτιολόγηση αποφάσεων και σύμφωνα με τον τότε Στρατιωτικό ΠΚ η προθεσμία για την υποβολή του ενδίκου μέσου ήταν ελάχιστη. Η Ελλάδα υποχρεώθηκε μετά την καταδίκη της να προβεί σε αναθεώρηση του σχετικού νομοθετικού πλαισίου (→ αιτιολόγηση αποφάσεων + επαρκής προθεσμία για αναίρεση).
- 3) Μέτρα για την άρση της προσβολής: 525 ΚΠΔ – δυνατότητα επανάληψης της διαδικασίας – βλ. συγκεκριμένα παρ.1 περ.6

+ βλ. 535

Τζανετής, 29/10/2020

Έγκληση= καταγγελία από τον παθόντα

Μήνυση= καταγγελία από τρίτο πρόσωπο στα εγκλήματα που διώκονται αυτεπαγγέλτως

Έχει ο τρίτος το δικαίωμα να υποβάλλει μήνυση ή μπορούμε να δεχτούμε ότι έχει υποχρέωση να το κάνει; Απάντηση διαφοροποιείται αν έχουμε ιδιώτη ή δημόσιο υπάλληλο. Ο νομοθέτης αξιολογεί διαφορετικά ανάλογα με την ιδιότητα του μηνύοντος.

Ιδιώτες → ΚΠΔ 40: απλώς το δικαίωμα, όχι η νομική υποχρέωση να κάνουν μήνυση για να καταγγείλουν την πράξη. Υπάρχουν όμως περιπτώσεις στις οποίες κατ' εξαίρεση οι ιδιώτες έχουν υποχρέωση και όχι απλώς δικαίωμα να καταγγέλλουν αξιόποινες πράξεις → σε **μόνο μια περίπτωση του ΑΚ 232 ΠΚ** όταν ο ιδιώτης πληροφορείται σε ένα προγενέστερο στάδιο για τέλεση εγκλήματος και η καταμήνυση του είναι ικανή να το προτρέψει → καταγγελία μελετώμενου εγκλήματος. Για ήδη τετελεσμένο έγκλημα δεν υπάρχει ποτέ υποχρέωση μήνυσης!

Δημόσιοι υπάλληλοι: διάκριση ανάμεσα σε ανακριτικούς υπαλλήλους (ΚΠΔ 31: γενικοί-βαθμοφόροι ΕΛ.ΑΣ. + πταισματοδίκες → διενέργεια ανακριτικών πράξεων και ειδικοί) και σε λοιπούς δημόσιους υπαλλήλους. **ΚΠΔ 38 §1:** ανακριτικοί (βοηθοί του εισαγγελέα για τη διενέργεια ανακριτικών πράξεων) έχουν υποχρέωση να ανακοινώνουν στον εισαγγελέα οτιδήποτε πληροφορούνται για αξιόποινη πράξη που διώκεται αυτεπαγγέλτως. Οι ανακριτικοί υπάλληλοι δεν έχουν απλώς δικαίωμα αλλά υποχρέωση γνωστοποίησης πράξεων. Η διάταξη 38§1 δε φαίνεται να κάνει διάκριση εντός ή εκτός καθηκόντων, άρα ακόμα και εκτός καθηκόντων συντρέχει η υποχρέωση γνωστοποίησης στον εισαγγελέα. [Έχει υποστηριχθεί η τελεολογική συστολή του γράμματος της διάταξης για γνωστοποίηση μόνο εντός υπηρεσίας, διότι διαφορετικά δε θα είχαν ιδιωτικό βίο (θεωρητικό μόνο το ζήτημα).]

§2 του 38 ΚΠΔ → υπόλοιποι δημόσιοι υπάλληλοι, ΜΟΝΟ κατά την εκτέλεση των καθηκόντων έχουν υποχρέωση καταμήνυσης αυτεπαγγέλτως διωκόμενων πράξεων. Π.χ. δημόσιος υπάλληλος αντιλαμβάνεται την ύπαρξη πλαστού πιστοποιητικού κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του.

Πρακτική σημασία: αν αθετήσουν αυτή την υποχρέωση και δεν καταμηνύσουν, έχουν ποινική ευθύνη για παράβαση (υπηρεσιακού) καθήκοντος ΠΚ 259!

ΚΠΔ 39: διακεκριμένη κατηγορία δημοσίων υπαλλήλων = δικαστές, κατά τη διάρκεια μιας δίκης στην αντίληψη του δικαστή έρχεται η εκτέλεση αξιόποινης πράξης διωκόμενης αυτεπαγγέλτως! Π.χ. στη διάρκεια μιας πολιτικής δίκης κάποιος από τους διαδίκους με τις προτάσεις έχει επικαλεστεί πλαστό έγγραφο ή ένας μάρτυρας έχει καταθέσει γεγονότα μη ανταποκρινόμενα στην αλήθεια (ψευδορκία). Αν ο δικαστής θεωρήσει ότι έχει τελεσθεί το συγκεκριμένο αυτεπαγγέλτως διωκόμενο έγκλημα, συντάσσει μια έκθεση περί αυτού και τη διαβιβάζει στον εισαγγελέα μαζί με το πλαστό έγγραφο ή τη μαρτυρική κατάθεση.

ΤΡΟΠΟΣ ΓΝΩΣΗΣ ΑΞΙΟΠΟΙΝΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ

- Μήνυση
- Έγκληση

- **Αυτόφωρο έγκλημα:** το έγκλημα το οποίο καταλαμβάνεται τη στιγμή που τελείται (γνήσιο αυτόφωρο έγκλημα)- έγκλημα που καταλαμβάνεται «στα πράσα» → ΚΠΔ 242 §1 π.χ. βλέπω τον Α να αφαιρεί το πορτοφόλι του Β. Μη γνήσιο αυτόφωρο 242 §2 ΚΠΔ

Πρακτική σημασία χαρακτηρισμού εγκλήματος ως αυτοφώρου: δικονομικές συνέπειες

1. **Δικαίωμα σύλληψης: ΚΠΔ 275§1:** οι ανακριτικοί υπάλληλοι καθώς και κάθε αστυνομικό όργανο έχουν υποχρέωση και οι ιδιώτες το δικαίωμα να συλλάβουν το δράστη και να τον προσάγουν άμεσα στον εισαγγελέα. Αν εγώ δω τον Α να κλέβει και τον συλλάβω θα έχω τελέσει το αδίκημα της παράνομης κατακράτησης; Ναι καταρχήν, αλλά λόγος άρσης του αδικού→ γενικός λόγος άρσης ΠΚ 20: δικαίωμα που προβλέπεται από τον νόμο!
2. **Υποχρέωση άμεσης μεταγωγής στον εισαγγελέα ΚΠΔ 279:** μέσα σε 24 ώρες από τη σύλληψη! Σύνταγμα άρθρο 6. Θα ασκηθεί εκείνη η βία που είναι απαραίτητη για τη στέρηση της ελευθερίας του δράστη. Δεν πρέπει όμως να ασκηθεί περισσότερη βία από αυτή που ήταν αναγκαία- αρχή της αναλογικότητας (ad hoc κρινόμενη κάθε φορά).
3. **Δυνατότητα διενέργειας άμεσων ανακριτικών πράξεων χωρίς εισαγγελική παραγγελία SOS – ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΗ ΠΡΟΑΝΑΚΡΙΣΗ** (δεν ονομάζεται έτσι στον κώδικα) **ΚΠΔ 245 §2.** Ανακριτικοί υπάλληλοι βοηθοί του εισαγγελέα, έχουν παραγγελία για διενέργεια ανακριτικών πράξεων→ στο αυτόφωρο έγκλημα όμως, που τα πράγματα είναι άμεσα, ο νόμος δίνει στους ανακριτικούς υπαλλήλους το δικαίωμα αυτενέργειας, δηλαδή το δικαίωμα διενέργειας των ανακριτικών πράξεων χωρίς καν παραγγελία του εισαγγελέα. Αστυνομική προανάκριση, γιατί γίνεται με μόνη την ανάμειξη της αστυνομίας, χωρίς παραγγελία του εισαγγελέα.

***Ανακριτικές πράξεις = όλες οι ενέργειες που κατατείνουν στην εξιχνίαση του εγκλήματος:** π.χ. εξέταση μαρτύρων, διενέργεια έρευνας, εξέταση του κατηγορουμένου, κατάσχεση προϊόντων αξιόποινης πράξης κλπ.

Αυτόφωρο έγκλημα: γνήσιο αυτόφωρο→ τη στιγμή που τελείται

Στιγμιαίο έγκλημα: την ώρα που τελείται η αντικειμενική του υπόσταση, π.χ. κλοπή, βιασμός κλπ.

Διαρκή εγκλήματα = δημιουργία παράνομης κατάστασης με κάποια διάρκεια, π.χ. παράνομη κατακράτηση ΠΚ 325= στέρηση της ελευθερίας ενός προσώπου. Αν έχω κάποιον κλεισμένο σε ένα δωμάτιο για ένα χρόνο, το έγκλημα τελείται ανά πάσα στιγμή εγώ έχω αυτό το άτομο κλεισμένο. Το έγκλημα αυτό είναι πάντοτε αυτόφωρο όσο διαρκεί η παράνομη κατάσταση. π.χ. εγκληματική οργάνωση (3 ή περισσότερα πρόσωπα έχουν ενωθεί για να διαπράττουν αξιόποινες πράξεις) → τα μέλη της εγκληματικής οργάνωσης μπορούν να συλληφθούν ανά πάσα στιγμή ακόμα και για στιγμιαία εγκλήματα που έχουν τελεστεί από μέλη της. Το 2013 τα μέλη της ΧΑ είχαν συλληφθεί για στιγμιαία εγκλήματα και κατηγορηθεί ως εγκληματική οργάνωση.

Μη γνήσιο αυτόφωρο έγκλημα ΚΠΔ 242§2: ο νόμος παραθέτει 2 περιπτώσεις στις οποίες έχουμε αυτό το οιονεί αυτόφωρο έγκλημα:

1. Ο δράστης καταδιώκεται αμέσως μετά την πράξη από δημόσια δύναμη, π.χ. βλέπω τον πορτοφολά να αφαιρεί το πορτοφόλι δεν τον πιάνω εκείνη την ώρα αλλά τον κυνηγάω και τον πιάνω μετά από ώρα, όταν το έγκλημα έχει ήδη τελεστεί και δεν είναι γνησίως «αυτόφωρο»
2. Συλλαμβάνεται σε χρονικό σημείο πολύ κοντά στην αξιόποινη πράξη από ίχνη ή στοιχεία του εγκλήματος, π.χ. τελείται ανθρωποκτονία και αμέσως μετά την τέλεση βρίσκω στο σπίτι του φ=δράστη τα ματωμένα ρούχα ή το φονικό όπλο. Η ανεύρεση των ιχνών του εγκλήματος σε πολύ κοντινό χρόνο από την τέλεση → οιονεί αυτόφωρο έγκλημα, ενεργοποιείται το δικαίωμα σύλληψης

Γιατί αυτές οι περιπτώσεις εξομοιούνται με το αυτόφωρο έγκλημα της 242 §1 ΚΠΔ ;

ΔΙΕΥΚΟΛΥΝΣΗ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΣΤΑ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ. Το αυτόφωρο έγκλημα είναι αποδεικτικά ξεκάθαρο έγκλημα. Όταν βλέπω τον άλλο μπροστά μου την ώρα που κλέβει είναι βέβαιο ότι τελεί το έγκλημα, έχω αποδεικτική ευκολία, δε χρειάζομαι αποδείξεις. Αυτή η αποδεικτική ευκολία αποτελεί τη βάση του αυτοφώρου εγκλήματος και των 2 περιπτώσεων που εξομοιώνονται με αυτό.

Χρονική οριοθέτηση του αυτόφωρου εγκλήματος → πρέπει να παρέλθει ολόκληρη η επόμενη μέρα. Αν βρω ίχνη του εγκλήματος μετά από δύο μέρες δεν είναι αυτό αυτόφωρο έγκλημα. Το 24ωρο δίνει δικαίωμα σύλληψης για κάθε τελούμενο έγκλημα.

ΤΡΟΠΟΣ ΓΝΩΣΗΣ ΑΞΙΟΠΟΙΝΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ

- Απόφαση δικαστηρίου εφετών για την άσκηση ποινικής δίωξης ΚΠΔ 28: η Ολομέλεια των Εφετών συνεδριάζει για σημαντικές αξιόποινες πράξεις και ζητά την άσκηση ποινικής δίωξης από την εισαγγελέα πλημμελειοδικών ή αν έχει ήδη ασκηθεί η ποινική δίωξη μπορεί να ζητήσει να διαβιβαστεί η δικογραφία στο εφετείο προκειμένου να διενεργηθούν από κει όλες οι περαιτέρω ενέργειες.

Διορίζεται Εφέτης ανακριτής (ενώ κανονικά ανακριτής στα κακουργήματα στην κύρια ανάκριση είναι πρωτοδίκης).

ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΙΣ ΕΙΔΙΚΩΝ ΚΑΘΗΚΟΝΤΩΝ

Η δίωξη ασκείται από τον εισαγγελέα πλημμελειοδικών (κανόνας). Κατ' εξαίρεση όμως η δίωξη σε ορισμένα εγκλήματα ασκείται από τους εισαγγελείς ειδικών καθηκόντων, στην αρμοδιότητα των οποίων εμπίπτουν ορισμένα αδικήματα. Αυτοί είναι ο εισαγγελέας οικονομικού εγκλήματος και ο εισαγγελέας διαφθοράς (π.χ. novartis). Ο πρώτος προβλέπεται στο άρθρο 33 ΚΠΔ και το αντικείμενό του ορίζεται στην §3: φοροδιαφυγές, απάτες, πλαστογραφίες σε βάρος του ΕλΔημοσίου και των ΝΠΔΔ. Στον δεύτερο που αναφέρεται στο 35 ΚΠΔ υπάγονται τα αδικήματα που τελούν υπουργοί, βουλευτές κλπ [κατάλογος] → τα εγκλήματα που τελούν κρατικοί αξιωματούχοι, όπως π.χ. δωροδοκία, υπεξαίρεση σε βάρος του δημοσίου. Όμως το κριτήριο στον διαφθοράς είναι το πρόσωπο του δράστη.

Αυτοί οι εισαγγελείς έχουν πρόσθετες εξουσίες, όπως π.χ. δικαίωμα ανακριτικών πράξεων που δεν προβλέπονται στους κοινούς εισαγγελείς.

Πλέον θνησιγενείς θεσμοί, θα καταργηθεί η εισαγγελία διαφθοράς και θα γίνει μια ενιαία οικονομικού εγκλήματος.

Τι γίνεται όταν ο Εισαγγελέας Πλημμελειοδικών πληροφορείται την τέλεση της πράξης;

Μήνυση (αντίστοιχα και για την έγκληση 51§2)

Παραλαμβάνει ο εισαγγελέας μια μήνυση, τη μελετάει. Θα ασκήσει ποινική δίωξη κι αν δεν ασκήσει πώς θα εκφράσει αυτή τη μη άσκηση;

ΚΠΔ 43 §3: πρώτο στάδιο ελέγχου. Αν οι μηνύσεις δεν ανταποκρίνονται σε αυτά τα ελάχιστα επίπεδα απορρίπτονται. Minima τα οποία πρέπει να πληρούνται:

- Η μήνυση θα πρέπει να μη στηρίζεται στο νόμο= τα πραγματικά περιστατικά τα οποία αναφέρονται θα πρέπει να είναι τέτοια, ώστε αληθή υποτιθέμενα κι αν θεωρηθούν ότι είναι αληθή δεν εμπίπτουν στην ποινική υπόσταση κανενός ποινικού αδικήματος, δεν αποτελούν ποινικώς αξιόποινη συμπεριφορά. Π.χ. υποβάλλει ο Β έγκληση για υπεξαίρεση από τον Α, διότι δεν του έχει επιστρέψει χρήματα από δάνειο στην ώρα του. αυτή η έγκληση είναι νόμω αβάσιμη, διότι με βάση τον ΑΚ αποκτάται κυριότητα των χρημάτων, το πράγμα δεν είναι ξένο για να το ιδιοποιήθηκε ο Β.
- Να μην είναι προφανώς αβάσιμη στην ουσία της= τα πραγματικά περιστατικά είναι τόσο εξωπραγματικά ώστε να μην υπάρχει απειροελάχιστη πιθανότητα να ανταποκρίνονται αυτά στην αλήθεια. Π.χ. ήρθε ο πρωθυπουργός ως μέλος τρομοκρατικής οργάνωσης να πάρει τα χρυσάφια μου.
- Να είναι ανεπίδεκτη δικαστική εκτίμησης

Αν δεν συντρέχουν αυτές οι προϋποθέσεις ο εισαγγελέας θα την απορρίψει τη μήνυση ή έγκληση→ 43 §3: ΑΡΧΕΙΟΘΕΤΗΣΗ= θα τη βάλει στο αρχείο και επειδή η μη δίωξη είναι ενέργεια που τερματίζει την ποινική δίωξη πριν καν αρχίσει (έχει μεγάλη σημασία), ο ΚΠΔ επιλέγει ένα σύστημα ελέγχου της κρίσης του Εισαγγελέα Πλημ., θέλει επικύρωση αυτής της κρίσης από τον εισαγγελέα εφετών. Αν ο εισαγγελέας Εφετών έχει διαφορετική άποψη, αυτός θα παραγγείλει την άσκηση της ποινικής δίωξης στον εισαγγελέα πλημμελειοδικών και ο τελευταίος είναι υποχρεωμένος να συμμορφωθεί στον ανώτερο του.

Άρα στις μηνύσεις για την μη άσκηση ποινικής δίωξης χρειάζεται και έγκριση της αρχειοθέτησης από τον εισαγγελέα εφετών.

Έγκληση (διαφορές ως προς τον τρόπο της απόρριψης)

51§2 Ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών εξετάζει την έγκληση που έλαβε και αν κρίνει ότι αυτή δεν στηρίζεται στον νόμο ή είναι προφανώς αβάσιμη στην ουσία της ή ανεπίδεκτη δικαστικής εκτίμησης, **την απορρίπτει με διάταξή του**, (δεν την αρχειοθετεί) η οποία περιλαμβάνει **συνοπτική αιτιολογία** και επιδίδεται στον εγκαλούντα. Εδώ επίσης έχουμε επίδοση της απορριπτικής διάταξης στον εγκαλούντα (και όχι διαβίβαση στον εισαγγελέα εφετών). από κει και πέρα ο εγκαλών έχει δικαίωμα μέσα σε 15 προσφυγής κατά αυτής στον εισαγγελέα εφετών!

Αν κάνει προσφυγή ο εκκαλών και ο εισαγγελέας εφετών κρίνει ότι πρέπει να γίνει ποινική δίωξη το παραγγέλλει στον εισαγγελέα πλημμελειοδικών κι αυτός είναι υποχρεωμένος να την ασκήσει.

Έγκληση ή μήνυση περνάει αυτό το πρώτο στάδιο ελέγχου. Ο εισαγγελέας, θα ασκήσει ποινική δίωξη σε αυτή την περίπτωση;

Όχι! Πριν ασκήσει την ποινική δίωξη πρέπει να τη «βασανίσει» περισσότερο την υπόθεση.

ΚΠΔ 43 §1 β' εδάφιο: ο εισαγγελέας κινεί την ποινική δίωξη μόνο εφόσον έχει διενεργηθεί προκαταρκτική εξέταση. Θέλουμε επαρκείς ενδείξεις ενοχής, αυξημένη πιθανολόγηση ότι αυτά που έχουν αναφερθεί στη μήνυση ή στην έγκληση έχουν συμβεί στην πραγματικότητα. Αυτή η εκτίμηση θα γίνει μέσα από μια έρευνα→ προκαταρκτική εξέταση!

ΚΠΔ 243 §1 ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΗ (ορισμός και σκοπός): επιδιώκεται η συλλογή των απαραίτητων στοιχείων, προκειμένου να διαπιστωθεί αν πρέπει να εκκινήσει ποινική δίωξη.

Είναι αυτή η προκαταρκτική εξέταση υποχρεωτική ή μη;

Παλαιότερα ήταν εξαιρετικά περιορισμένη και δυνητική. Όποτε γινόταν κρίση, ο καθ' ου η έγκληση ή μήνυση εξετάζοταν ως μάρτυρας χωρίς να ξέρει το αποδεικτικό υλικό γύρω από αυτή. Ο μάρτυρας δεν έχει δικαίωμα δικηγόρου ούτε γνώσης της δικογραφίας.

Το καθεστώς άλλαξε ριζικά με τον ν.3160/2003 που κατέστησε την π.ε. προκαταρκτική στα κακουργήματα και στα πλημμελήματα αρμοδιότητας πολυμελούς πρωτοδικείου (βαρύτερα των πλημμελελημάτων).

Ο ν.3160 λέει ότι ο εισαγγελέας ΠΡΕΠΕΙ να διενεργήσει π.ε. σε όλα τα κακουργήματα και στα σοβαρά πλημμελήματα.

Δεύτερη και σημαντικότερη τομή του νόμου: αυτός κατά του οποίου στρέφεται η μήνυση δεν εξετάζεται ως μάρτυρας αλλά εξοπλίζεται με δικονομικά δικαιώματα αντίκρουσης, τα οποία έχει και στην ποινική δίκη ο κατηγορούμενος.

Το πρόσωπο κατά του οποίου διενεργείται η π.ε. καλείται ύποπτος και μετά την άσκηση της π.ε. γίνεται κατηγορούμενος, άρθρο 70 και 72 ΚΠΔ. Όμως σε επίπεδο δικαιωμάτων έχουν τα ίδια.

Αυτό το μοντέλο έχει υιοθετηθεί και στον νέο ΚΠΔ.

245 §2 ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΗ ΠΡΟΑΝΑΚΡΙΣΗ (για αυτόφωρο)→ όταν έχει διενεργηθεί δε χρειάζεται προκαταρκτική εξέταση ακόμα κι αν πρόκειται για έγκλημα που θα έπρεπε να διενεργηθεί. Ο εισαγγελέας θα ασκήσει ποινική δίωξη χωρίς προκαταρκτική εξέταση.

Γιατί η αστυνομική προανάκριση γίνεται υποκατάστατο της προκαταρκτικής εξέτασης;

Γιατί έχει γίνει η συλλογή των στοιχείων. Η προκαταρκτική εξέταση γίνεται γιατί θέλουμε να συλλέξουμε στοιχεία αποδεικτικά πριν ξεκινήσει η ποινική δίωξη. Όταν λοιπόν αυτό που επιδιώκεται μέσω της π.ε. έχει ήδη γίνει με την αστυνομική προανάκριση, ο σκοπός μας έχει επιτευχθεί.

Λοιπά υποκατάστατα προκαταρκτικής εξέτασης ΚΠΔ 43 → Αν έχει προηγηθεί ένορκη διοικητική εξέταση ή υπάρχει πόρισμα ή έκθεση ελέγχου του Γενικού Επιθεωρητή Δημόσιας

Διοίκησης ή του Σώματος ή Υπηρεσίας Επιθεώρησης και Ελέγχου των φορέων της παρ. 2 του άρθρου 1 του ν. 3074/2002 και προκύπτουν επαρκείς ενδείξεις για να κινηθεί η ποινική δίωξη, μπορεί να μην ενεργηθεί προκαταρκτική εξέταση, εφόσον η ποινική δίωξη που πρόκειται να ασκηθεί αναφέρεται σε πράξεις ίδιες με εκείνες για τις οποίες διενεργήθηκε η Ε.Δ.Ε ή αναφέρονται στο πόρισμα ή την έκθεση ελέγχου.

Συνήθως έχω ένορκη διοικητική εξέταση, όταν το πειθαρχικό αδίκημα συμπίπτει με το ποινικό αδίκημα, π.χ. δημόσιος υπάλληλος τελεί υπεξαίρεση. Αυτό το πειθαρχικό παράπτωμα θα ελεγχθεί στο πλαίσιο της πειθαρχικής διαδικασίας από διοικητικά όργανα. Η διαδικασία όμως προσιδιάζει στην προκαταρκτική εξέταση → έρευνα της υποθέσεως κυρίως μέσω λήψεως μαρτυρικών καταθέσεων.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Η προκαταρκτική εξέταση στα κακούργηματα είναι υποχρεωτική, ΜΟΝΟ στις περιπτώσεις όπου η μήνυση ή η έγκληση έχουν περάσει το πρώτο στάδιο ελέγχου (είναι νόμω βάσιμη, δεν είναι στην ουσία της ψευδής και είναι δεκτική δικανικής εκτίμησης). Ειδιάλλως η έγκληση ή μήνυση θα απορριφθεί ακόμα κι αν πρόκειται για έγκλημα για το οποίο θεωρητικώς η π.ε. είναι απαραίτητη.

Όταν μετά την π.ε. ο εισαγγελέας θεωρεί ότι δεν υπάρχουν αρκετές ενδείξεις, 43 §4 ΚΠΔ θέτει την υπόθεση στο αρχείο και υποβάλλει την υπόθεση στον εισαγγελέα εφετών μαζί με αιτιολογία. Στην έγκληση αντίστοιχα θα παραδώσει στον εγκαλούντα και αυτός θα μπορεί να προσφύγει εντός 15 ημερών κλπ.

Ανδρουλάκης, 30/10/2020

Ο τρόπος εφαρμογής των διατάξεων της ΕΣΔΑ και διαπίστωσης της παράβασής τους

Τα περισσότερα δικαιώματα και ελευθερίες δεν προστατεύονται απόλυτα. Προβλέπονται φραγμοί/αποκλίσεις/εξαιρέσεις.

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΝΟΜΙΜΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΩΝ

- 1) Πρόβλεψη του περιορισμού στο νόμο
- 2) Συνδρομή κάποιου υπέρτερου θεμιτού σκοπού που δικαιολογεί αυτή την πρόβλεψη
- 3) Αναγκαιότητα της επέμβασης των οργάνων που προβαίνουν στη χρήση αυτής της εξαιρέσης, και δη σε μια δημοκρατική κοινωνία

- (1) Η επέμβαση της κρατικής εξουσίας στη σφαίρα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων πρέπει να προβλέπεται σε κάποιο νομοθέτημα που να είναι γνωστό στο ευρύτερο κοινό (+ νομολογία για τα κράτη στα οποία η νομολογία αποτελεί πηγή δικαίου – σταθερή νομολογία). Αυτό που ενδιαφέρει το ΕΔΔΑ είναι η ποιότητα ενός νόμου. Να είναι τέτοιος ώστε να παρέχει ουσιαστικές εγγυήσεις για την προστασία του πολίτη από αυθαίρετες και καταχρηστικές συμπεριφορές.

⇒ Νόμος προσιτός & αρκούντως σαφής (ώστε ο πολίτης να μπορεί να προβλέψει κάθε φορά τις συνέπειες της συμπεριφοράς του)

Πχ σε ποιες περιπτώσεις επιτρέπονται συγκεκριμένες μορφές ανακριτικές μεθόδων (πχ παρακολούθηση); Ποιος έχει τη δυνατότητα να επιβάλει αυτό το μέτρο; Για πόσο διάστημα θα ισχύσει; [βλ. 9Σ & 19Σ]

- (2) Στην ποινική δικονομία ενδιαφέρον έχουν κατεξοχήν λόγοι ηθικής, δημόσιας τάξης, δημόσιας ασφάλειας και πρόληψης γενικών παραβάσεων.
- (3) Ο περιορισμός να μην υπερβαίνει το αναγκαίο μέτρο σε μια δημοκρατική κοινωνία. Η αρχή της αναγκαιότητας, όπως την ερμηνεύει και την εφαρμόζει το ΕΔΔΑ, εμπεριέχει 3 στοιχεία:
 - i. Αναγκαιότητα του μέτρου με βάση την ύπαρξη μιας επιτακτικής κοινωνικής ανάγκης για την προστασία ενός αγαθού, προσφορότητα του μέτρου για την επίτευξη ενός σκοπού

Πώς θα αξιολογήσει κανείς ότι ο περιορισμός ήταν όντως αναγκαίος; Το ΕΔΔΑ δε θέλει να υποκαταστήσει τις εθνικές αρχές, αναγνωρίζει σταθερά ένα ευρύ περιθώριο εκτίμησης στα κράτη για τον προσδιορισμό των περιορισμών αυτών.

Σε μια σειρά αποφάσεων γίνεται δεκτό ότι τα εθνικά όργανα (δικαστής & νομοθέτης) είναι καταλληλότερα από το διεθνές δικαστή και το ΔΕΕ για την κρίση αυτή.

Βλ. πχ 239 ΚΠΑ: συλλογή «αναγκαίων» αποδεικτικών στοιχείων

- ii. Η αναγκαιότητα και προσφορότητα του μέτρου δεν αρκεί να διαπιστώνεται σε μια συγκεκριμένη κοινωνία. Τίθεται και το ζήτημα της εναρμόνισης της

συγκεκριμένης προσβολής με πρακτικές που ακολουθούνται εντός του συνόλου ή του μεγαλύτερου μέρους των δημοκρατικών κοινωνιών που απαρτίζουν το Συμβούλιο της Ευρώπης (κριτήρια μιας δεοντικής δημοκρατικής κοινωνίας). Όσο πιο συγκροτημένες και παγιωμένες αντιλήψεις υφίστανται για τις απαιτήσεις που απορρέουν από τη δημοκρατική κοινωνία στα περισσότερα κράτη, τόσο μειώνεται το περιθώριο εκτίμησης που έχει μια εκάστοτε εθνική αρχή.

Βλ. υπόθεση *Ligens v. Austria*: δημοσιογράφος που είχε καταδικαστεί από τα αυστριακά δικαστήρια γιατί είχε δυσφημήσει τον καγκελάριο με δημοσίευση όπου ασκούσε αυστηρή κριτική – βλ. 10 ΕΣΔΑ (ελευθερία έκφρασης & ελευθερίας γνώμης)

- iii. Κατά πόσο ένα μέτρο που μπορεί να είναι αναγκαίο και πρόσφορο για την επίτευξη ενός θεμιτού σκοπού σε μια δημοκρατική κοινωνία είναι ταυτόχρονα ανάλογο υπό τη στενή έννοια του όρου;

Τήρησαν οι αρχές μια δίκαιη ισορροπία από τη μία πλευρά της ανάγκης θεραπείας του δημοσίου συμφέροντος και από την άλλη πλευρά την προστασία του υπό κρίση δικαιώματος. Αναλογία μέτρου-επιδιωκόμενου σκοπού. Στάθμιση αντίρροπων συμφερόντων.

Αναγνωστόπουλος, 4/11/2020

Ποινική Δικονομία= οι κανόνες που ρυθμίζουν την ποινική διαδικασία, λεπτομερείς κανόνες, τεχνικοί κανόνες ποινικής δίκης.

Νόμοι της δίκης= κανόνες που διέπουν τη διαδικασία. Συμπίπτει με τους άλλους κανόνες του δικονομικού δικαίου, ήτοι με την πολιτική και τη διοικητική δικονομία, είναι κανόνες διαδικασίας.

Η ποινική δικονομία αντιδιαστέλλεται με το ουσιαστικό ποινικό δίκαιο που ορίζει ποια είναι τα εγκλήματα και ποιο το πλαίσιο ποινών.

Το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό του ποινικού δικονομικού δικαίου είναι η διαδικασία ενώπιον των ποινικών δικαστηρίων.

Το Σ ορίζει ότι η εκδίκαση και ο κολασμός των εγκλημάτων ανήκει στα τακτικά ποινικά δικαστήρια (Σ 96§1)→ αποκλειστική δικαιοδοσία τακτικών ποινικών δικαστηρίων για την εκδίκαση ποινικών υποθέσεων. Τακτικά βς, έκτακτα π.χ. στρατοδικεία σε ανώμαλες περιόδους, τα οποία συνταγματικά απαγορεύονται.

Υπάρχει στο ποινικό δικονομικό δίκαιο και κάποια άλλα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που το ξεχωρίζουν σε σχέση με τους άλλους κλάδους δικονομικού δικαίου:

- Ο μόνος τρόπος για να επιτευχθούν οι επιταγές του ουσιαστικού ποινικού δικαίου είναι η ποινική δίκη. Οι σχέσεις που ορίζει ο ΑΚ βαίνουν ομαλώς και οι κοινωνοί συμμορφώνονται εκουσίως. Τα πολιτικά δικαστήρια σε όλο αυτό το πλέγμα των σχέσεων παρεμβαίνουν μόνο όταν εμφιλοχωρήσει κάποιο πρόβλημα. Κατά τα λοιπά, η συμμόρφωση με τους κανόνες του αστικού και αντίστοιχα με του διοικητικού δικαίου είναι εκούσια και οι επιταγές των αντίστοιχων κλάδων ουσιαστικού δικαίου εκπληρώνονται έτσι. Ο ΠΚ περιέχει κανόνες δευτερεύοντες = κυρωτικούς, προβλέπουν την τιμωρία του παραβάτη πρωτευόντων κανόνων, τους οποίους δεν διατυπώνει ο ΠΚ. Οι κανόνες του ουσιαστικού ΠΔ εφαρμόζονται μόνο όταν υπάρχει παράβαση! Η διαπίστωση του αν τελέστηκε έγκλημα και η επιβολή ποινής πρέπει να ανατεθεί σε κάποιο όργανο, όπως και να υπαχθεί σε κάποια διαδικασία. Κανόνας που συμπληρώνει την αρχή της νομιμότητας του ουσιαστικού ποινικού δικαίου: *nullum crimen nulla poena sine processu* → δεν υπάρχει στο νομικό κόσμο έγκλημα αν αυτό δε διαπιστωθεί στο πλαίσιο της ποινικής διαδικασίας και δεν επιβάλλεται ποινή αν δεν έχει διαπιστωθεί αυτό το έγκλημα από τακτικό ποινικό δικαστήριο.

Π.χ. πάει κάποιος στον διευθυντή της φυλακής και ομολογεί ότι σκότωσε ένα κορίτσι 15 ετών, λέει ειδοποιήστε την αστυνομία να σας δείξω το πτώμα, ομολογώ και επειδή δε θέλω να επιβαρύνω τα ποινικά δικαστήρια και τη διαδικασία μέχρις ότου η καταδίκη μου καταστεί αμετάκλητη, σας παρακαλώ να με φυλακίσετε άνευ ετέρου να εκτίσω την ποινή μου. Είναι ένα λογικό αίτημα;

Όχι! δε γνωρίζουμε αν όντως συνέβη το έγκλημα, αν έχουμε ψευδή ομολογία, υπό ποιες περιστάσεις (π.χ. αν υπάρχει λόγος άρσης του αδίκου κλπ.)→ ερωτήματα που εγείρονται ενώ έχουμε τη βασιλίσσα των αποδείξεων! Επίσης η ποινή δε θα πρέπει να υπολογιστεί; Ελαφρυντικές περιστάσεις επί συνδρομής των οποίων το αρχικό πλαίσιο ποινής μειώνεται: αντί για ισόβια κάθειρξη, θα μειωθεί μεταξύ 10 και 15 ετών, λόγω πρότερου έντιμου βίου, ηθικής

μεταμέλειας κλπ. Και σε μια λοιπόν υπόθεση που δείχνει απλή υπάρχουν πολλά θέματα που πρέπει να διερευνηθούν στο πλαίσιο της ποινικής διαδικασίας.

Η ποινική διαδικασία είναι απαραίτητη σε οποιαδήποτε αξιόποινη πράξη ευθύς ως εγερθεί υπόνοια τελέσεώς της. η διαδικασία ξεκινά με την προκαταρκτική εξέταση. –

- Αυστηρή τυπικότητα: πρόβλεψη στον ΚΠΔ του πως ακριβώς διεξάγεται κάθε επιμέρους φάση της ποινικής διαδικασίας όπου η τήρηση της διαδικασίας είναι υποχρεωτική για όσους συμμετέχουν στην ποινική διαδικασία η δε μη συμμόρφωση με τη διαδικασία αυτή επισύρει συνέπειες = ακρότητες!

Π.χ. άρθρο 365 ΚΠΔ: Απολογία Κατηγορουμένου §1: λεπτομερείς κανόνες για την τυπικότητα της διαδικασίας → πρώτα από όλα καλείται προς απολογία ο κατηγορούμενος, δεν απολογείται όποτε θέλει. Ενώσω απολογείται δεν επιτρέπεται να τον διακόπτουν εκτός (εξαιρέση) αν απομακρύνεται από το θέμα της δίκης. Να μην εμποδίζεται στην αφήγηση περιστατικών που αποκρούουν την κατηγορία, δε θα του πει το δικαστήριο τι πρέπει να διηγηθεί ή όχι. Αφού τελειώσει ο κατηγορούμενος την απολογία (όποτε το επιθυμεί ο ίδιος) του μπορούν να του υποβάλλουν ερωτήσεις και μάλιστα με συγκεκριμένη σειρά [ο υποστηρίζων την κατηγορία-παλαιότερα πολιτικός ενάγων, δεν μπορεί να υποβάλλει ερωτήσεις, αλλά μόνο μέσω του διευθύνοντος τη συζήτηση]. Ο συγκατηγορούμενος μπορεί να υποβάλλει ερωτήσεις στον κατηγορούμενο εφόσον ο τελευταίος τον ενοχοποιεί.

ΚΠΔ 339: ο καθένας έχει συγκεκριμένη θέση και κάθεται εκεί που πρέπει. Το που κάθεται ο καθένας και πως είναι διαμορφωμένη η έδρα → όλη αυτή η τυπικότητα και το τελετουργικό της διαδικασίας συνδέεται με λογικές επιλογές του ποινικού δικονομικού νομοθέτη προς εξυπηρέτηση των σκοπών της ποινικής δίκης.

Οι δικονομικοί τύποι εξυπηρετούν δύο σκοπούς:

Α. με την λεπτομερή ρύθμιση της διαδικασίας μπορούν να διαφωτιστούν με τον καλύτερο τρόπο τα πραγματικά περιστατικά, μπορεί να εξευρεθεί η αλήθεια, να αποδοθεί δίκαιο

Β. μόνο η αυστηρή τυπικότητα εγγυάται τον σεβασμό της προσωπικής ελευθερίας → κάθε πολίτης αντιμετωπίζοντας κατηγορία επέρχεται σε μια άκρως δυσμενή θέση. Όποιο πρόσωπο βρεθεί ως κατηγορούμενος με την πολιτεία ως κατήγορο είναι σε μειονεκτική, δυσμενή θέση και πρέπει να υπάρξουν εγγυήσεις ότι στη διάρκεια της διαδικασίας πρέπει να τηρηθούν κανόνες ώστε να διασφαλιστούν θεμελιώδεις ελευθερίες και δικαιώματα.

Πηγές Ποινικού Δικονομικού Δικαίου:

- ΚΠΔ Ν. 4620/2019: περιέχει και αρκετές ρυθμίσεις για θέματα που ήσαν αμφισβητούμενα στο προηγούμενο καθεστώς και εκκαθάρισε κενές ρυθμίσεις. Περιέχει δε και καινοτόμους θεσμούς, όπως η ποινική διαπραγμάτευση, η ποινική συνδιαλλαγή, η ποινική διαταγή κλπ. ώστε να βελτιωθεί η ποιότητα της απονεμόμενης δικαιοσύνης.
- Σύνταγμα: κορυφαία σημασία Ποινικής Δικονομίας σε όλη την έννομη τάξη
- Διεθνή Κείμενα: 28§1: υπερνομοθετική ΕΣΔΑ

Τζανετής, 5/11/2020

Δικαιώματα προσώπου κατά του οποίου διενεργείται η προκαταρκτική εξέταση

Επανάληψη:

Ορισμός προκαταρκτικής εξέτασης 243 ΚΠΔ

Άρθρα 30 + 31 ΚΠΔ ποιος μπορεί να διενεργήσει προκαταρκτική εξέταση

Κεντρικό πρόσωπο προκαταρκτικής εξέτασης: αυτός κατά του οποίου διενεργείται η π.ε. = ΥΠΟΠΤΟΣ: αντιδιαστολή με τον κατηγορούμενο. Ο ορισμός του υπόπτου προκύπτει από τα άρθρα 70 και 72 ΚΠΔ

72 ΚΠΔ: κατηγορούμενος = εκείνος εναντίον του οποίου ο εισαγγελέας άσκησε ρητά την ποινική δίωξη (χρόνος στον οποίο έχει ήδη ασκηθεί η ποινική δίωξη) ≠ Υπόπτος στο στάδιο που προηγείται της ποινικής δίωξης, δηλαδή στο στάδιο της προκαταρκτικής εξέτασης.

Ποια δικαιώματα έχει ο ύποπτος;

ΚΠΔ 244 → πρόσωπο που χαρακτηρίζεται ύποπτος κατά τη διάρκεια της προκαταρκτικής εξέτασης:

1. Εκείνος κατά του οποίου στρέφεται ρητώς η μήνυση ή η έγκληση- συνηθέστερος τρόπος γνώσης του εισαγγελέα για διάπραξη εγκλημάτων είναι η μήνυση ή η έγκληση. Δια της ρητής αναφοράς στη μήνυση ή έγκληση το πρόσωπο είναι ύποπτος, π.χ. ο εγκαλούμενος
2. Χωρίς να αναφέρεται ρητώς στη μήνυση ή την έγκληση, αν κατά τη διάρκεια της π.ε. αποδίδεται σε συγκεκριμένο πρόσωπο η τέλεση μιας συγκεκριμένης πράξης. Μπορεί η μήνυση να αναφέρεται σε συγκεκριμένο πρόσωπο, όμως κατά την π.ε. να προκύψει κάτι που δεν ήξερε ο εγκαλών όταν υπέβαλε την έγκληση (π.χ. ότι υπήρχε συνεργός) και επομένως δεν το έχει γράψει. Ο χαρακτηρισμός του Γ ως υπόπτου έχει σημασία γιατί εφόσον υπάρχουν ενδείξεις το πρόσωπο αυτό θα πρέπει να κληθεί να παράσχει εξηγήσεις ως ύποπτος → τα εχέγγυα του 244 ΚΠΔ είναι: πρόσωπα που προκύπτει ότι εμπλέκονται στο έγκλημα πρέπει να περιβάλλονται με τα δικαιώματα του υπόπτου και να μην εξετάζονται στην π.ε. ως μάρτυρες (που δεν είναι διάδικοι στην ποινική δίκη, χωρίς δικηγόρο, χωρίς εικόνα του περιεχομένου της δικογραφίας).

Ο ύποπτος εξοπλίζεται με δικονομικά δικαιώματα που του επιτρέπουν την αποτελεσματική υπεράσπιση/ αντίκρουση των καταγγελλομένων. Τα δικαιώματα αυτά είναι τα ίδια με τα δικαιώματα του κατηγορουμένου → πλήρης εξομοίωση των προσώπων αυτών. Τα δικαιώματα αυτά προβλέπονται στο 89-104 ΚΠΔ, βάσει του 244 ΚΠΔ. Σταχυολογικά:

Ο ύποπτος έχει δικαίωμα:

- Να παρίσταται με συνήγορο
- Να αποκτά πρόσβαση στο υλικό της δικογραφίας, ζητώντας αντίγραφα
- Να ζητάει προθεσμία μέσα στην οποία να προετοιμάσει την αντίκρουση των καταγγελλομένων και αυτή η αντίκρουση καλείται όπως λέει η §1 του 244 παροχή εξηγήσεων. Ο κατηγορούμενος μετά την άσκηση της ποινικής δίωξης απολογείται. Ο ύποπτος πριν την άσκηση της ποινικής δίωξης παράσχει εξηγήσεις. Τόσο η παροχή εξηγήσεων όσο και η απολογία γίνονται με γραπτό υπόμνημα.

Μια μόνο διαφοροποίηση υπάρχει σε ότι αφορά τα δικαιώματα υπόπτου κατηγορουμένου και έχει να κάνει με το δικαίωμα ενημέρωσης του υπόπτου. Όταν ασκείται ποινική δίωξη μετά την π.ε. ο εισαγγελέας έχει προσδιορίσει σχηματικά την πράξη για την οποία ασκείται η ποινική δίωξη (π.χ. περιστάσεις υπό τις οποίες τελέστηκε η κλοπή). Μετά την ποινική δίωξη έχουμε σαφή εικόνα των π.π. για τα οποία ασκείται η ποινική δίωξη και όταν απολογείται ο κατηγορούμενος η κατηγορία είναι σχηματοποιημένη και περιγράφεται επακριβώς στο κατηγορητήριο. Αυτή η εξειδίκευση της πράξης δεν είναι δυνατή κατά την π.ε. γιατί εκεί διερευνάται ποια είναι η πράξη για την οποία θα ασκηθεί -αν ασκηθεί- η ποινική δίωξη. Αυτό δημιουργεί στην π.ε. ένα ζήτημα καθορισμού της διερευνώμενης πράξης, ώστε και ο ύποπτος να μπορεί να αντικρούσει τους ισχυρισμούς. Το δικαίωμα ενημέρωσης του υπόπτου §1 244 : να γνωστοποιείται στον ύποπτο το είδος του διερευνώμενου εγκλήματος (1) και να προσδιορίζονται τα θέματα που απασχολούν τον εισαγγελέα (2). [υπό τον παλαιό ΚΠΔ δεν υπήρχε αυτό το δικαίωμα ενημέρωσης, γινόταν απλή παραγγελία προς π.ε.].

Ο ύποπτος βάσει της §1 του 244 καλείται υποχρεωτικώς πριν από 5 μέρες → υποχρεωτική κλήτευση, αν δεν γίνει δεν μπορεί να περατωθεί η διαδικασία [νέα ρύθμιση]. Εξαίρεση= παράλειψη κλήτευσης του υπόπτου αν προκύπτει σαφώς ότι ο ύποπτος έχει σχεδιάσει την φυγή του ή την τέλεση νέων εγκλημάτων και έχουν προκύψει επαρκείς ενδείξεις για την άμεση άσκηση ποινικής δίωξης 244 §2.

89 ΚΠΔ δυνατότητα εκπροσώπησης από συνήγορο με γραπτή εξουσιοδότηση. Εξαίρεση: αν ο διενεργών την π.ε. θεωρεί απαραίτητη την αυτοπρόσωπη εμφάνιση του υπόπτου- γίνεται σπανίως. Ο ύποπτος υποβάλλει συνήθως ένα γραπτό υπόμνημα και δεν παρουσιάζεται στην π.ε.

Ο ύποπτος έχει δικονομικά δικαιώματα τα οποία ο μάρτυρας δεν έχει, διότι είναι τρίτο πρόσωπο στην υπόθεση, το οποίο καλείται για να εξιστορήσει όσα γνωρίζει για την υπόθεση. Ο μάρτυρας επειδή δεν έχει δικονομικές εγγυήσεις ενδέχεται να πει κάτι επιβλαβές για τον ίδιο, π.χ. ένα πρόσωπο κατά τη διάρκεια της π.ε. καταθέτει ως μάρτυρας και στη συνέχεια προκύπτει ότι το πρόσωπο αυτό τελικά εμπλέκεται στην τέλεση της αξιόποινης πράξης, π.χ. ο τσολιαδόρος → πρέπει να αποδοθεί και σε αυτόν η τέλεση της αξιόποινης πράξης **244 §3 ΚΠΔ**: η μαρτυρική κατάθεση του μετέπειτα καταστάντος υπόπτου εξαφανίζεται, αυτός θα εξεταστεί εκ νέου ως ύποπτος στην π.ε. με τα δικαιώματα και τις εγγυήσεις που αυτή η ιδιότητα συνεπάγεται → δικαίωμα μη αυτοενοχοποίησης του υπόπτου.

244 §4: ποινική δίωξη για πράξη ουσιωδώς διαφορετική από εκείνη για την οποία διενεργήθηκε. Ο εισαγγελέας στην π.ε. πρέπει να διευκρινίζει την πράξη που διερευνάται π.χ. απάτη. Αν δεν είναι απάτη αλλά λ.χ. κλοπή ή υπεξαίρεση, ο ύποπτος θα πρέπει να ασκήσει εκ νέου τα δικαιώματά του, για το έτερο ποινικό αδίκημα. Για να μη φαλκιδεύεται το δικαίωμα του υπόπτου για παροχή εξηγήσεων, διενέργεια νέας π.ε. και συμπληρωματική παροχή εξηγήσεων.

Αν διαπιστώσει ότι δεν είναι αυτός ο ύποπτος: Π.χ. ο Α ασκεί έγκληση κατά του Β, γίνεται π.ε., δίνει εξηγήσεις ο Β και προκύπτει ότι το έγκλημα τέλεσε ο Γ. Θα πρέπει να κληθεί σε παροχή εξηγήσεων ο Γ είτε από τον εισαγγελέα είτε με πρωτοβουλία των ανακριτικών υπαλλήλων. Ο Γ δίνει εξηγήσεις, είναι αυτός ύποπτος. Ο εισαγγελέας ως προς τον Β θα κάνει απόρριψη της έγκλησης ως προς αυτόν και θα ασκήσει ποινική δίωξη ως προς τον Γ. Οι πρώτες εξηγήσεις (του Β) θα παραμείνουν στο φάκελο.

ΑΣΚΗΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΔΙΩΞΗΣ – ΔΙΕΠΟΥΣΕΣ ΑΡΧΕΣ

ΚΠΔ 43: επαρκείς ενδείξεις ενοχής, προαπαιτούμενο για την άσκηση της ποινικής δίωξης και σε αυτό κατατείνει η π.ε.

Αν πράγματι συντρέχουν επαρκείς ενδείξεις, ο εισαγγελέας είναι υποχρεωμένος να ασκήσει την ποινική δίωξη ή έχει διακριτική ευχέρεια να σταθμίσει και άλλους παράγοντες από τους οποίους θα εξαρτήσει την άσκηση της ποινικής δίωξης;

Αρχή νομιμότητας ≠ Αρχή σκοπιμότητας ποινικής δίωξης

Αρχή νομιμότητας: ο εισαγγελέας υποχρεούται να ασκήσει την ποινική δίωξη όταν συντρέχουν οι εκ του νόμου προβλεπόμενες προϋποθέσεις, όταν υπάρχουν επαρκείς ενδείξεις ενοχής.

Αρχή σκοπιμότητας: ευχέρεια στον εισαγγελέα να συνεκτιμήσει και άλλους παράγοντες και επί τη βάση αυτών να αποφασίσει για την άσκηση της ποινικής δίωξης.

Στην αρχική μορφή του ΚΠΔ γινόταν δεκτή η αρχή της νομιμότητας. Αυτή έχει το πλεονέκτημα ότι αποτρέπει αυθαιρεσίες και ανισότητες κατά την άσκηση της ποινικής δίωξης. Ο εισαγγελέας σε κάθε περίπτωση θα ασκήσει ανεπηρέαστος την ποινική δίωξη → αρχή ισότητας. Από την άλλη, μειονέκτημα= υπερφόρτωση ποινικού συστήματος, ασκούνται ποινικές δίωξεις για όλες ανεξαιρέτως τις υποθέσεις που υπάρχουν επαρκείς ενδείξεις. Μέσο για την ελάφρυνση της ποινικής δίκης= χαλάρωση της αρχής της νομιμότητας → αρχή σκοπιμότητας – τείνει να επικρατήσει σε παγκόσμιο επίπεδο – ορισμένες προϋποθέσεις να απόσχει ο εισαγγελέας από την άσκηση της ποινικής δίωξης.

Κανόνας: αρχή της νομιμότητας

Εξάιρεση: αρχή της σκοπιμότητας, περιπτώσεις ρητά στον ΚΠΔ

Διατάξεις παλαιού ΚΠΔ που έχουν διατηρηθεί: ΚΠΔ 44-47

Νέες διατάξεις 48-50 ΚΠΔ

Άρθρο 44 [σπάνια]: Ας υποθεθεί ότι κάποιος είναι φυλακή για ανθρωποκτονία εκ προθέσεως και του ασκείται έγκληση για εξύβριση μέσα στην φυλακή σε συγκρατούμενό του → σε αυτή την περίπτωση ο εισαγγελέας θα λάβει υπόψη του όλον τον δικαστικό μόχθο και θα απόσχει από την άσκηση της ποινικής δίωξης → χρειάζεται και έγκριση από τον εισαγγελέα εφετών!

Άρθρο 45 [σπάνια] μόνο για απάτη ή εκβίαση και συναφή εγκλήματα. Ο Α εκβιάζει τον Β ότι θα τον καταγγείλει για κλοπή την οποία δεν έχει τελέσει. Αυτός που εκβιάζεται μπορεί να κάνει έγκληση για την εκβίαση. Μπορεί όμως στην περίπτωση αυτή να διερευνηθεί και το αν έχει τελέσει την κλοπή και να αναζητηθεί η δική του ποινική ευθύνη → αντικίνητρο για την έγκληση, επομένως ο νόμος προβλέπει την δυνατότητα του εισαγγελέα να μην ασκήσει ποινική δίωξη για στην αξιόποινη πράξη που απετέλεσε το αντικείμενο της εκβίασης, με την προϋπόθεση (ουσιαστικό κριτήριο) η βαρύτητά της να είναι τέτοια ώστε η δίωξη της να μην είναι αναγκαία για την ικανοποίηση του δημοσίου συμφέροντος, δηλαδή να έχω πράξη με μικρότερη απαξία από την εκβίαση.

Άρθρο 46 [ευρύτατη πρακτική εφαρμογή]: πλημμελήματα ανηλίκων, όταν η άσκηση της ποινικής δίωξης δεν είναι αναγκαία για να απόσχει ο ανήλικος από την τέλεση όμοιων πράξεων → γνήσια εφαρμογή αρχής σκοπιμότητας : εκτιμώνται οι περιστάσεις (ζει σε ένα φυσιολογικό οικογενειακό περιβάλλον) και η προσωπικότητα του ανηλίκου.

Άρθρο 47 [όχι ευρείας εφαρμογής αλλά σημαντικό]: μάρτυρες δημοσίου συμφέροντος, π.χ. «NOVARTIS», §1 εγκλήματα δωροδοκίας/ εγκλήματα κατά του ελληνικού δημοσίου: ο μάρτυρας δημοσίου συμφέροντος είναι το πρόσωπο το οποίο χωρίς να εμπλέκεται το ίδιο σε πράξεις δωροδοκίας, δίνει πληροφορίες για την τέλεση αυτών των εγκλημάτων (στη NOVARTIS εμφανίστηκαν στον εισαγγελέα διαφθοράς πρώην στελέχη της εταιρίας τα οποία έδωσαν πληροφορίες για πρακτικές χρηματισμού της εταιρίας αυτής σε δημοσίους υπαλλήλους και σε πολιτικούς)→προϋποθέσεις για το χαρακτηρισμό: μη συμμετοχή στα εγκλήματα+ να μην έχουν όφελος από την παροχή ουσιωδών πληροφοριών γι' αυτές (οι μάρτυρες στην NOVARTIS υποστηρίχθηκε ότι επεδίωκαν αμοιβή από αμερικανικές αρχές για τη συμβολή στην αποκάλυψη των πράξεων αυτών) + γνώμη εισαγγελέα ΑΠ για το χαρακτηρισμό.

Ας υποθεθεί ότι ο μάρτυρας δίνει πληροφορίες στις αρχές για κάποιες δωροδοκίες. Τι κινδύνους διατρέχει; Τα καταγγελλόμενα πρόσωπα έχουν τη δυνατότητα να στραφούν εναντίον του και να τον καταμηνύσουν για ψευδή καταμήνυση, για ψευδορκία και για συκοφαντική δυσφήμιση ως προς την καταγγελία της δωροδοκίας. Αν ίσχυε η αρχή της νομιμότητας, ο εισαγγελέας θα ήταν υποχρεωμένος να διενεργήσει ποινική δίωξη για τους μάρτυρες δημοσίου συμφέροντος→ αντικίνητρο για την καταγγελία των δωροδοκιών, άρα η αρχή της σκοπιμότητας ήρθε να θωρακίσει την ιδιότητα του μάρτυρα δημοσίου συμφέροντος → δυνατότητα στον εισαγγελέα να μην ασκήσει την ποινική δίωξη κατά των μαρτύρων **ΚΠΔ 47 §2**. Όμως εδ. β' ανάκληση χαρακτηρισμού ως δημοσίου συμφέροντος, άρα προχωρά η ποινική δίωξη.

Άρθρο 48 §§1-2 [νέες τάσεις – η κάθε παράγραφος αυτοτελής της άλλης]: §1 πλημμελήματα δεκτικά αποχής από την ποινική δίωξη, περιουσιακά/ κατά της ζωής κλπ. (δεν προσδιορίζει ο νόμος), αρκεί η απειλούμενη ποινή να μην υπερβαίνει τα 3 έτη (ανώτατο όριο)→ μικρή απαξία. Αποχή από την ποινική δίωξη υπό όρους, προϋποθέσεις: α. Συναίνεση του προσώπου καθ' ου η έγκληση ή η μήνυση στην επιβολή κάποιων όρων- «ανταλλάγματος» στην ποινική δίωξη, β. επικύρωση της αποχής από την ποινική δίωξη από τον πρωτοδίκη που ορίζεται από τον διευθύνοντα το δικαστήριο. Οι όροι περιγράφονται στο νόμο ενδεικτικά και η επιλογή τους εναπόκειται στην κρίση του εισαγγελέα, με την έννοια ότι οι όροι είναι «υποκατάστατα εφάμιλλα της ποινικής δίωξης»→ π.χ. αποκατάσταση σχέσης με τον παθόντα, υποχρεωτική δωρεά ενός ποσού σε φιλανθρωπική οργάνωση, υποχρέωση καταβολής διατροφής, παρακολούθησης μαθημάτων οδήγησης (αν πρόκειται π.χ. για τροχαίο έγκλημα) κλπ.

§2 επ. αφορά κι αυτή σε πλημμελήματα, αλλά η αποχή από την ποινική δίωξη στηρίζεται στην αποκατάσταση της ζημίας που επήλθε με το έγκλημα. Εάν ο δράστης αποκαταστήσει τη ζημία πριν από την άσκηση της ποινικής δίωξης, αυτή η αποκατάσταση ικανοποιεί το δημόσιο συμφέρον, δικαιολογεί την αποχή από την ποινική δίωξη. Προσωρινή απόχη: 6 (+3= 9) μήνες το πολύ προθεσμία τάσσει ο εισαγγελέας στον κατηγορούμενο για να αποκαταστήσει τη ζημία. Αν την αποκαταστήσει η αποχή από τη δίωξη καθίσταται οριστική. Η συναίνεσή του στην αποκατάσταση της ζημίας, δεν μπορεί να αξιοποιηθεί σε βάρος του σε μεταγενέστερο στάδιο (μη αυτενοχοποίηση).

§3 ουσιώδης διαφορά σε σχέση με τα πλημμελήματα, στα κακούργηματα με την αποκατάσταση της ζημίας ΔΕΝ έχουμε οριστική αποχή από την ποινική δίωξη + πρόσθετος όρος να μην υποτροπιάσει ο δράστης και τελέσει εντός τριετίας ένα ομοειδές κακούργημα ή πλημμέλημα – σκοπός να συνετιστεί ο δράστης! Αν τελέσει νέο κακούργημα θα ασκηθεί κανονικά ποινική δίωξη και για τα 2 κακούργηματα!

Περιπτώσεις **απόπειρας** (δεν μπορώ να αξιώσω από τον δράστη να αποκαταστήσει τη σκοπούμενη βλάβη αλλά την ηθική που δεν μπορεί να υπερβαίνει το ποσό των 30.000 ευρώ), **συμμετοχής** (η καταβολή από τον ένα συμμετέχο ευνοεί και τους υπόλοιπους – αρκεί η ζημία να αποκατασταθεί από έναν και η αποχή από την ποινική δίωξη γίνεται για όλους) και **συρροής** (αν έχει τελεστεί και κάποιο συρρέον στα προβλεπόμενα έγκλημα (μη προβλεπόμενο στον κατάλογο αυτόν), γι' αυτό δε θα υπάρξει αποχή από την ποινική δίωξη)

ΚΠΔ 50 δικονομική αντιμετώπιση εμπράκτου μετανοίας στα περιουσιακά εγκλήματα (πλημμελήματα & κακουργήματα). Αποκλεισμός ποινικής ευθύνης κατά το ουσιαστικό δίκαιο, αποχή από την ποινική δίωξη κατά το δικονομικό. Εδώ η σύμφωνη γνώμη είναι του εισαγγελέα εφετών και η διαδικασία δε δρομολογείται από τον εισαγγελέα, η ζημία έχει ήδη αποκατασταθεί από τον υπαίτιο.

Ανδρουλάκης, 05/11/2020

[ΕΣΔΑ 10: ελευθερία της έκφρασης]

ΕΣΔΑ 8: δικαίωμα σεβασμού ιδιωτικής/ οικογενειακής ζωής εκτός από εξαιρετέες περιπτώσεις που προβλέπονται δια νόμου.

ΕΣΔΑ 6: δικαίωμα σε δίκαιη δίκη / χρηστής απονομής της δικαιοσύνης → fair trial – υπόκειται σε εξαιρέσεις ομοίως

Ζήτημα: πότε πρόκειται για εξαιρέσεις από το περιεχόμενο του άρθρου; (άλλως θα πρόκειται για παράνομη εφαρμογή)

- i. Πρόβλεψη περιορισμού στον νόμο (περιορισμός δικαιωμάτων)
 - Νόμος προσιτός: παροχή στους πολίτες δικαιώματος πληροφόρησης
 - Νόμος σαφής: σαφείς προϋποθέσεις, π.χ. Σ 19
- ii. Επιδίωξη ενός θεμιτού σκοπού – αυτοί αναφέρονται περιοριστικά: λόγοι ηθικής τάξης, δημόσιας ασφάλειας και πρόληψης ποινικών παραβάσεων
- iii. Αναγκαιότητα περιορισμού [έκφραση αρχής της αναλογικότητας]:
 1. Βάσει υπάρξεως σημαντικής κοινωνικής ανάγκης
 2. Προσφορότητα για την επίτευξη συγκεκριμένου θεμιτού σκοπού
 3. Εν στενή εννοία αναλογικότητα: κατά πόσο ένα μέτρο είναι ανάλογο εν στενή εννοία; πρέπει να υπάρχει ισορροπία μεταξύ επιβαλλόμενου μέτρου και επιδιωκόμενου σκοπού!

→ η αναγκαιότητα θα πρέπει να είναι εναρμονισμένη σε όλες τις δημοκρατικές κοινωνίες, όπως τα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης → οριζόντιος προσδιορισμός της αναγκαιότητας.

Παραδείγματα:

- A. ΚΠΔ 59 §2: προδικαστικά ζητήματα π.χ. η δίωξη για συκοφαντική δυσφήμιση αναβάλλεται έως ότου εκδοθεί απόφαση για την ισχυριζόμενη – αναληθώς – πράξη π.χ. απάτη → προσπάθεια προς αποφυγή αντιφατικών αποφάσεων.
- B. Τεκμήρια ενοχής: μόνο σε κάποιο βαθμό ανεκτά, αφού περιορίζουν το τεκμήριο αθωότητας.
- C. ΚΠΔ 177: απόδειξη: κατοχύρωση αρχής της ηθικής απόδειξης:
 - Αποδεικτικά μέσα ΚΠΔ 178
 - Παράβαση κατά τη συλλογή αποδεικτικών μέσων → ΚΠΔ 177 §2: δεν επιτρέπεται αν χρησιμοποιηθούν στην ποινική δίκη (απόλυτη απαγόρευση).
 - Αν ληφθεί υπόψη παρανόμως κτηθέν αποδεικτικό μέσο → απόλυτη ακυρότητα της δίκης!
 - Βλ. και Σ 19§3, 9, 9Α
 - Κάμψη της απαγόρευσης στις ακόλουθες περιπτώσεις:
 - ✓ Μοναδική δυνατότητα αποδείξεως της τέλεσης του εγκλήματος (ζήτημα στάθμισης βάσεις της αρχής της αναλογικότητας)
 - ✓ Απόδειξη αθωότητας π.χ. παρανόμως τοποθετηθείσα κάμερα
 - ✓ Σε πολλές περιπτώσεις δε θίγονται καν εκφάνσεις της προσωπικότητας
 - ΠΑΝΤΑ χρειάζεται αιτιολογία ακόμα και για τα νόμιμα αποδεικτικά μέσα (πόσο μάλλον για τα κατ' εξαίρεση χρησιμοποιούμενα παρανόμως κτηθέντα).

Αναγνωστόπουλος, 11/11/2020

Στενός δεσμός ουσιαστικού και δικονομικού δικαίου

Ποινική δίκη και σκοποί της:

- **Πραγμάτωση ουσιαστικού ποινικού δικαίου:** μέσω της ποινικής διαδικασίας επιδιώκεται αν εφαρμοστούν οι κδ του ουσιαστικού ποινικού δικαίου αναλόγως με την έκβαση της διαδικασίας. Π.χ. αν κάποιος κριθεί ένοχος ανθρωποκτονίας εκ προθέσεως θα τιμωρηθεί με βάση το 299 ΠΚ, αυτό θα πραγματοποιηθεί, θα εφαρμοσθεί. [τυπικός, πρόχειρος ορισμός]
- **Για να πούμε ότι πραγματώθηκε το ουσιαστικό ποινικό δίκαιο** πρέπει να έχει το δικαστήριο διαπιστώσει ότι η πράξη πράγματι τελέστηκε (διαπίστωση των ππ που στοιχειοθετούν το αδίκημα) και ότι η πράξη αυτή η οποία έχει πράγματι τελεστεί έχει ως υπαίτιο/δράστη τον συγκεκριμένο κατηγορούμενο. Η προϋπόθεση είναι να έχει τελικά ο δράστης γνώση και βούληση να προκαλέσει τον θάνατο του προσώπου που θανάτωσε.
→ **ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΗ της αλήθειας:** διαπίστωση των κρίσιμων ππ της υπόθεσης, των ππ που έχουν να κάνουν με την κατηγορία του συγκεκριμένου προσώπου, αν δηλαδή οι δικές του πράξεις ή παραλείψεις συνδέονται αιτιωδώς με το αποτέλεσμα (π.χ. ανθρωποκτονία). Αν η δικαιοσύνη μπορεί να ορισθεί ως ένας εκ των σκοπών της ποινικής δίκης, η αλήθεια -αποσαφήνιση των ππ- είναι ο παράλληλος και χρονικά προηγούμενος σκοπός της ποινικής διαδικασίας.

Αρα: **ΣΚΟΠΟΙ ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΔΙΚΗΣ**

- **Διαπίστωση ππ της υποθέσεως= διαπίστωση αλήθειας.** Η αλήθεια της ποινικής δίκης δεν είναι η αλήθεια της ιστορικής έρευνας. Ο ποινικός δικαστής έχει συγκεκριμένο χρόνο στη διάθεση του και πρέπει να καταλήξει σε κάποιο συμπέρασμα. Δεν μπορεί να ανάγεται ιστορικά στην υπόθεση ες αεί ούτε και να αρνησιδικήσει- έχει υποχρέωση να εκδώσει απόφαση για υπόθεση που άγεται ενώπιον του. Βέβαια στην περίπτωση που δεν μπορεί να σχηματίσει κρίση περί αθωότητας ή ενοχής του κατηγορουμένου, ισχύει η αρχή *in dubio pro reo* και είναι υποχρεωμένος να τον κηρύξει αθώο της πράξεως, ακόμα κι αν δεν έχει πειστεί για την αθωότητα αυτή.
- **Δικαιοσύνη= πραγμάτωση των κανόνων του ουσιαστικού ποινικού δικαίου.**
- **Αυτοί οι δύο σκοποί = εμπέδωση της ειρηνικής εννόμου τάξεως.** Το ποινικό δίκαιο επιδιώκει να διασφαλίσει την τήρηση κανόνων για την ειρηνική και αρμονική συμβίωση. Δεν μπορεί να ασχολείται για παράβαση ασήμαντων κανόνων αλλά μόνο θεμελιωδών κανόνων που οδηγούν στην ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας του ατόμου και της αρμονικής κοινωνικής συνύπαρξης. Ο παραβάτης θεμελιωδών κανόνων διαταράσσει την έννομη τάξη! Αφ' ης στιγμή υπάρχει μια τέτοια προσβολή της έννομης τάξης χρειάζεται και μια διαδικασία μέσα από την οποία υποκαθίσταται αυτή η διατάραξη. Με την επιβολή ποινής θα επανέλθει η εμπιστοσύνη των κοινωνιών στους κδ, θα ανασυσταθεί το κύρος των κανόνων της έννομης τάξης, θα επανέλθει η κοινωνική ειρήνη και θα αρθεί η διατάραξη
- Μέσω της ποινικής διαδικασίας οδηγούμεθα και στην κοινωνική λειτουργία της ποινικής δίκης. Μόνο διαμέσου της ποινικής διαδικασίας διαπιστώνεται τι συνέβη σε μια υπόθεση ποινικού ενδιαφέροντος, μόνο έτσι μπορεί κάποιος να κηρυχθεί ένοχος και δεν υπάρχει άλλη διαδικασία ενοχοποίησης και ποινικοποίησης του ατόμου.

Λειτουργίες:

- I.** Πραγμάτωση επιταγών ουσιαστικού ποινικού δικαίου→ ποινική ουσιαστική λειτουργία
- II.** Δικαιοκρατική φιλελεύθερη λειτουργία ποινικής διαδικασίας: μέχρι λεπτομερείας ρύθμιση του τρόπου διεξαγωγής της ποινικής διαδικασίας+ αυστηρό τυπικό → δικανική μορφή ποινικής διαδικασίας→ ακριβής κατανομή δικαιωμάτων και εξουσιών σε κάθε παράγοντα της ποινικής διαδικασίας και αυτή η περιγραφή επιτρέπει σε όλα τα στάδια της διαδικασίας να διασφαλίζεται μια «χρυσή» ισορροπία. Στην ποινική δίκη πρέπει να ικανοποιηθούν δύο εκ πρώτης όψεως αντιτιθέμενα συμφέροντα: από τη μια της κατηγορούσας πολιτείας, η οποία δρα εν ονόματι της οργανωμένης κοινωνίας κατά το Σύνταγμα και η οποία εκπροσωπεί το δημόσιο συμφέρον, το συμφέρον να διευκρινιστεί η υπόθεση τέλεσης του εγκλήματος και να τιμωρηθεί ο υπαίτιος και αφετέρου ο κατηγορούμενος πολίτης, ο οποίος αντιμετωπίζει την κατηγορία η οποία του αποδίδεται και αμύνεται με την άσκηση των δικαιωμάτων που προβλέπονται από τη νομοθεσία. Η αναγνώριση και άσκηση τέτοιων δικαιωμάτων είναι φανερό ότι από πλευράς χρόνου προκαλεί καθυστέρηση της διαδικασίας. Αν πχ. ένας κατηγορούμενος ζητεί πραγματογνωμοσύνη ή κλήτευση μάρτυρα του εξωτερικού, αυτό προσθέτει χρόνο στη διαδικασία.

Ο κανόνας *in dubio pro reo* φαίνεται να είναι ένα ελάττωμα της ποινικής διαδικασίας, αλλά αυτό είναι εσφαλμένο. **ΚΠΔ 177** αρχή της ηθικής απόδειξης= **αρχή της ελεύθερης εκτίμησης των αποδείξεων**. Η δικανική κρίση πρέπει να στηρίζεται σε βέβαιη πεποίθηση και να στηρίζεται στη διαδικασία που έχει λάβει χώρα ενώπιον του δικαστού, όχι από την προσωπική και κοινωνική του εμπειρία ούτε από το κοινωνικό του περιβάλλον ή τα ΜΜΕ.

Η αναζήτηση της αλήθειας γίνεται με κανόνες και με παροχή δικαιωμάτων και χρόνου στους κατηγορουμένους. Σκοπός: ισορροπία εξουσιών: κρατικών εξουσιών-δικαιωμάτων πολιτών. Το να γίνει σεβαστό το δικαίωμα ακροάσεως ενός κατηγορουμένου με άνεση χρονική, όπως το να του δοθεί η δυνατότητα να έχει συνήγορο υπεράσπισης, εγγυάται ότι οποιοσδήποτε πολίτης βρεθεί κατηγορούμενος θα έχει πλήρη δικαιώματα να συμμετέχει στη δίκη ως υποκείμενο και όχι αντικείμενο, θα έχουμε ισότητα των όπλων και θα του παρέχεται η δυνατότητα να υπερασπιστεί εαυτόν. Η ποινική εξουσία είναι μια πολύ ισχυρή εξουσία, στερεί το ατομικό αγαθό της ελευθερίας, εισβάλλει στην ατομική σφαίρα ενός προσώπου→ απαιτείται ως αναγκαίο αντίβαρο η παροχή εγγυήσεων και δικαιωμάτων μέσω των οποίων η εξουσία αυτή να εξισορροπείται λειτουργικά. Μια τέτοια δίκη που μειώνει τον κίνδυνο καταχρήσεων, εμπνέει την εμπιστοσύνη των πολιτών!

- III.** Κοινωνική λειτουργία: ποινική διαδικασία κοινωνικό υποσύστημα που λειτουργεί με τους κανόνες του, έχουμε εισροή ποινικών υποθέσεων τις οποίες επιλαμβάνεται και αυτή η εισροή αντικρίζεται από τις εκροές, τα αποτελέσματα που ακολουθούν μια απόφαση. Αυτό το λειτουργικό υποσύστημα έχει αυτονομία, και αυτή η αυτονομία του δικαϊκού ποινικού υποσυστήματος εξασφαλίζει ισότητα κατά τεκμήριο, ορθά αποτελέσματα και εμπεδώνει την εμπιστοσύνη των πολιτών στη λειτουργία αυτής της διαδικασίας.

Θεμελιώδεις αρχές:

Αρχή προσήκοντος βαθμού υπονομίας: Μέτρα στη διάρκεια της ποινικής δίκης που συνιστούν προσβολή ατομικών ελευθεριών → π.χ. προσωρινή κράτηση πριν την έκδοση απόφασης = στέρηση προσωπικής ελευθερίας ή πχ κατ' οίκον έρευνα ως ανακριτική πράξη ή π.χ. παρακολούθηση τηλεφωνικής ή ηλεκτρονικής επικοινωνίας.

Αρχή της αναλογικότητας εν στενή εννοία: μεταξύ δικονομικού μέτρου και επιδιωκόμενου σκοπού → η προσβολή της ατομικής ελευθερίας πρέπει να βασίζεται σε σοβαρή υπόνοια και σοβαρές ενδείξεις ότι πρόκειται να εξευρεθούν αποδεικτικά στοιχεία, ότι είναι αναγκαία, αναλογική για την ποινική δίκη. Πρέπει να υπάρχει ο προσήκον βαθμός υπόνομιας αλλά και το μέτρο αυτό να υπηρετεί την αρχή της αναλογικότητας. Τόσο δραστική η επέμβαση της προσωπικής κράτησης ώστε πρέπει αυτή να απαγορεύεται αν η πράξη

Τζανετής, 12/11/2020

Άσκηση ποινικής δίωξης: θα πρέπει ο εισαγγελέας πέρα από το να διαπιστώσει την άσκησή της να δώσει και το έναυσμα για την ποινική δίωξη.

Τρόποι άσκησης ποινικής δίωξης 43 §1 :

1. **Παραγγελία για διενέργεια κύριας ανάκρισης → στα κακουργήματα** άρθρο 246: από ανακριτή – ο ανακριτής διαφέρει από του ανακριτικούς υπαλλήλους , είναι τακτικός δικαστής σε βαθμό πρωτοδίκη, έχει διευρυμένες εξουσίες και λειτουργική αυτονομία απέναντι στον εισαγγελέα. Η παραγγελία για τη διενέργεια κύριας ανάκρισης δίδεται 246 §2 :
 - σε κακουργήματα ΠΑΝΤΑ
 - σε πλημμελήματα στα οποία προβλέπεται η δυνατότητα επιβολής προσωρινής κράτησης (η προσωπική κράτηση διατάσσεται στα κακουργήματα και στο έγκλημα ανθρωποκτονίας από αμέλεια κατά συρροή) + [σπάνια] στα οποία, κατά την κρίση του, συντρέχει περίπτωση να επιβληθούν στον κατηγορούμενο περιοριστικοί όροι κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 283 §2 → περιοριστικά μέτρα που παραβιάζουν ατομικές ελευθερίες, π.χ. απαγόρευση εξόδου από τη χώρα → μπορεί να τα επιβάλει μόνο ο ανακριτής
2. **Απευθείας παραπομπή στο ακροατήριο → στα πλημμελήματα :** παρόλο που η διάταξη αναφέρει όπου νόμος ορίζει, δεν υπάρχει ειδική διάταξη. Αυτό γίνεται αφαιρετικά, στις περιπτώσεις που δεν υπάγονται στον παραπάνω τρόπο άσκησης της ποινικής δίωξης (δηλαδή τα κακουργήματα και τα κατ' εξαίρεση υπαγόμενα πλημμελήματα). Άρα καταρχήν η ποινική δίωξη των πλημμελημάτων γίνεται με απευθείας παραπομπή στο ακροατήριο. Αυτή η παραπομπή γίνεται με έγγραφο που συντάσσει ο εισαγγελέας και το οποίο ονομάζεται **κλητήριο θέσπισμα ΚΠΔ 320§2** → ο κατηγορούμενος κλητεύεται με έγγραφο που περιέχει τα στοιχεία του άρθρου 321 ΚΠΔ. Το κλητήριο στην πραγματικότητα είναι ένα κατηγορητήριο που περιέχει την περιγραφή της πράξης, περιλαμβάνει την ημέρα της δικάσιμου και υπογράφεται από τον εισαγγελέα, παραπέμποντας τον κατηγορούμενο στο ακροατήριο. Για να εκδοθεί το κλητήριο θέσπισμα, θα πρέπει πρώτα ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών, αφού του κατατεθεί η μήνυση ή έγκληση να κάνει προκαταρκτική εξέταση (στα πλημμελήματα αρμοδιότητας τριμελούς) και αφού συγκεντρώσει τα απαραίτητα στοιχεία του φακέλου, θα εκδώσει το κλητήριο (ευθεία παραπομπή). Αν έχω πλημμέλημα που υπάγεται στο Μονομελές Πρωτ μπορεί να κάνει π.ε. αλλά και χωρίς αυτή μπορεί να στείλει την υπόθεση απευθείας στο ακροατήριο (ευθύτατη παραπομπή).
3. **Έκδοση ποινικής διαταγής [ανάπτυξη στο κομμάτι της διαδικασίας στο ακροατήριο].**
4. **Εναλλακτικός τρόπος άσκησης ποινικής δίωξης για ειδική κατηγορία προσώπων:** διαβιβάζοντας τη δικογραφία στον εισαγγελέα εφετών στην περίπτωση του 43§2 ΚΠΔ. Πρόσωπα 111 §6: πρόσωπα ειδικής δωσιδικίας = δικαστές και δικηγόροι. Για τα πλημμελήματα αυτών των προσώπων αρμόδιο είναι το τριμελές εφετείο πλημμελημάτων και όχι το πλημμελειοδικείο – για τα κακουργήματα δικάζονται όπως οι υπόλοιποι. Αν παραπεμφθεί ο δικηγόρος ή δικαστής θα παραπεμφθεί στο τριμελές εφετείο πλημμελημάτων. Ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών όμως δεν μπορεί να εκδώσει κλητήριο για ανώτερο δικαστήριο. Αυτή την παραπομπή θα την κάνει ο εισαγγελέας που

υπηρετεί στο συγκεκριμένο ανώτερο δικαστήριο, δηλαδή ο εισαγγελέας εφετών ο οποίος θα πρέπει με κάποιο τρόπο να λάβει τη δικογραφία. Δηλαδή την ποινική διαδικασία κινεί ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών αλλά επειδή αυτός δεν μπορεί να εκδώσει κλητήριο, θα εκδώσει σχέδιο κλητηρίου θεσπίσματος περιγράφοντας την πράξη για την οποία πρέπει να παραπεμφθεί και αυτή η κρίση «τελεί υπό την έγκριση» του εισαγγελέα εφετών ο οποίος μπορεί να συμφωνήσει και να εκδώσει ο ίδιος κλητήριο ή αν δεν συμφωνεί θα συμβούν τα αναφερόμενα στο τελευταίο εδάφιο της §2, δηλαδή θα υποβάλλει σχετική πρόταση στο συμβούλιο εφετών* διατηρώντας το δικαίωμα να διατάξει προηγουμένως προανάκριση** για τη συμπλήρωση του αποδεικτικού υλικού.

***Δικαστικό συμβούλιο** = τριμελές δικαστικό όργανο που δε συνεδριάζει δημοσίως αλλά in camera: οι δικαστές συνεδριάζουν και εκδίδουν μια απόφαση που ονομάζεται βούλευμα. Το δικαστικό συμβούλιο αποφασίζει πάντοτε με πρόταση του εισαγγελέα. Στο πρώτο μέρος του βουλεύματος είναι η πρόταση του εισαγγελέα και στο δεύτερο είναι η σκέψη των δικαστών.

Εδώ έχουμε μια ασκημένη ποινική δίωξη από τον εισαγγελέα πλημμελειοδικών. Το κατηγορητικό σύστημα μας λέει έχουμε ένα όργανο αυτοτελές που διώκει και ένα όργανο που κρίνει. Η ασκημένη ποινική δίωξη για να κλείσει πρέπει να έχω απόφαση δικαστηρίου, είτε συνεδριάζοντας στο ακροατήριο, είτε in camera. Δεν μπορεί ο εισαγγελέας εφετών να πει στον εισαγγελέα πλημμελειοδικών να πάρει πίσω την ποινική του δίωξη, αλλά θα κάνει πρόταση στο δικαστικό συμβούλιο. Η πρόταση αυτή όπως και η πρόταση του ασκήσαντος την ποινική δίωξη εισαγγελέα πλημμελειοδικών δε δεσμεύουν το συμβούλιο, το οποίο κρίνει.

****Προανάκριση:** Η προανάκριση διαφέρει από την προκαταρκτική εξέταση γιατί γίνεται μετά την ποινική δίωξη. Και οι δύο θεσμοί έχουν τον ίδιο σκοπό, δηλαδή τη συλλογή αποδείξεων. Η προανάκριση δεν είναι κάποιο στάδιο της κύριας ανάκρισης, είναι κάτι τελείως διαφορετικό. Προανάκριση υπάρχει μόνο τα πλημμελήματα και στο παλαιότερο καθεστώς ήταν τρόπος άσκησης της ποινικής δίωξης. Με τον νέο νόμο έχει καταργηθεί ως τρόπος άσκησης της ποινικής δίωξης, όμως υπάρχουν δύο περιπτώσεις **στο 245 ΚΠΔ** που χρειάζεται να γίνει : α. προσφυγή κατά του κλητηρίου θεσπίσματος και β. στα πρόσωπα ειδικής δικαιοσύνης, όπου ο εισαγγελέας εφετών χρειάζεται περισσότερα αποδεικτικά στοιχεία. Δεν γίνεται όμως η άσκηση της ποινικής δίωξης με προανάκριση, αλλά όταν ο εισαγγελέας εφετών διαπιστώνει ότι χρειάζεται συμπλήρωση του αποδεικτικού υλικού [σπάνια]. Η προανάκριση διενεργείται κι αυτή από ανακριτικούς υπαλλήλους.

Έννομες συνέπειες άσκησης ποινικής δίωξης

1. **Απαγόρευση ανάκλησης ασκηθείσας ποινικής δίωξης:** το χαρακτηριστικό του κατηγορητικού συστήματος είναι ότι άλλο πρόσωπο διώκει κι άλλο κρίνει αν η πράξη για την οποία ασκήθηκε η ποινική δίωξη πρέπει να τιμωρηθεί ή όχι. ο εισαγγελέας λοιπόν στερείται της διαχείρισης της ποινικής δίωξης που ο ίδιος έχει κινήσει.
2. **Εκκρεμοδικία:** δεν μπορεί κάποιος να δικάζεται δύο φορές δια την ίδια πράξη. Μια φορά θα τιμωρηθεί κάποιος για μια πράξη και τα δικαστήρια δεν μπορούν να δικάζουν πολλές φορές το ίδιο ζήτημα → αρχή ne bis in idem. Εκκρεμεί μια ποινική δίκη, η οποία όσο εκκρεμεί δεν πρέπει να ξεκινήσει μια άλλη ποινική δίκη γι αυτό το ζήτημα. Η εκκρεμοδικία πρέπει να διακρίνεται από το δεδουλευμένο. το δεδουλευμένο στην ποινική δικονομία επέρχεται με το αμετάκλητο και την περάτωση της ποινικής δίκης.

Αμετάκλητο επέρχεται εφόσον εξαντληθούν ή δεν ασκηθούν εμπροθέσμως τα ένδικα μέσα. Εκκρεμοδικία επομένως έχω από τη στιγμή που θα ασκηθεί η ποινική δίωξη μέχρι το αμετάκλητο της απόφασης. Για το δεδικασμένο πρέπει να έχω 57§1:

- Ταυτότητα προσώπων
- Ταυτότητα πράξης- ίδια πράξη
- Δεν ενδιαφέρει ο νομικός χαρακτηρισμός της πράξης. Αρκεί τα πραγματικά περιστατικά να είναι τα ίδια.

Ο παλαιός ΚΠΔ είχε μόνο τον ορισμό του δεδικασμένου και όχι της εκκρεμοδικίας και εφαρμόζοταν αναλογικά το 57§1. Ο νέος κώδικας έδωσε ορισμό και της εκκρεμοδικίας στο **ΚΠΔ 57§3**. Το ουσιώδες σε αυτό τον ορισμό είναι ποια από τις δύο δίωξεις θα κηρυχθεί απαράδεκτη λόγω ερημοδικίας. Υπήρχε άποψη που έλεγε η πρώτη θα απορριφθεί, άποψη που έλεγε ότι θα απορριφθεί η δεύτερη, ενώ κρατούσα σε θεωρία και νλγ ήταν η άποψη ότι η δεύτερη ποινική δίωξη δε θα πρέπει προηγείται διαδικαστικά, λόγω οικονομίας της δίκης. **Το 57§3 μας λέει θα επιλέξουμε εκείνη που προηγείται διαδικαστικά και θα απορρίψουμε την άλλη δίωξη ως απαράδεκτη.**

- 3. Καθορισμός αντικειμένου ποινικής δίκης:** για να μπορέσω να μιλήσω για ταυτότητα πράξης, θα πρέπει με την άσκηση της ποινικής δίωξης να έχω συγκεκριμενοποίηση της πράξης, να προκύπτει το ιστορικό. Πρέπει με την άσκηση της ποινικής δίωξης να γίνεται ο θεματικός προσδιορισμός του αντικειμένου της δίκης, να προσδιορίζεται τι είναι αυτό που θα ελεγχθεί στο πλαίσιο της εκκρεμούσης ποινικής διαδικασίας και κυρίως να γνωρίζει το δικαστήριο ποια είναι τα πραγματικά περιστατικά τα οποία θα ερευνήσει, διότι έτσι οριοθετείται και το διερευνητικό καθήκον του δικαστηρίου. Αν τα ο δικαστήριο διερευνήσει πράξη διαφορετική από τα ην οποία ασκήθηκε η ποινική δίωξη υπερβαίνει την εξουσία του, δεν έχει ποινική δίωξη για την πράξη αυτή! Σε αυτή την περίπτωση έχουμε απόλυτη ακυρότητα της διαδικασίας ΚΠΔ 171 περ. β γιατί διερευνάται μια πράξη για την οποία δεν έχει ασκηθεί ποινική δίωξη, με τη δίωξη οριοθετείται θεματικά η πράξη, το πλαίσιο έρευνας εκ μέρους του ανακριτή, του συμβουλίου και του δικαστηρίου αργότερα.

Η περιγραφή της πράξης γίνεται με το κλητήριο θέσπισμα.

Όταν όμως δίνεται παραγγελία για κύρια ανάκριση, τα πράγματα είναι πιο δύσκολα ΚΠΔ 246: ο νόμος επιβάλλει στον εισαγγελέα να περιγράφει και να εξειδικεύει την πράξη, όπως όταν βγάζει το κλητήριο θέσπισμα, ώστε να περιγράφεται η πράξη. Παρά το γράμμα της διάταξης στον προηγούμενο ΚΠΔ είχε επικρατήσει η πρακτική, δηλαδή ο εισαγγελέας στην παραγγελία να μην κάνει καμία περιγραφή της πράξης αλλά να παραθέτει μόνο τις ποινικές διατάξεις. Η περιγραφή αυτή πλέον γίνεται από τον ανακριτή και ο εισαγγελέας απλά αναφέρει την κρίσιμη διάταξη ουσιαστικού δικαίου για το χαρακτηρισμό του εγκλήματος.

- 4. Απόκτηση ιδιότητας κατηγορουμένου: ΚΠΔ 72** εκείνος στον οποίο ο εισαγγελέας άσκησε ρητά την ποινική δίωξη (ασκημένη ποινική δίωξη). Η δίωξη ασκείται πάντοτε in rem δηλαδή πάντοτε διώκεται η πράξη και όχι ο δράστης. Μπορεί να διώκεται και ο δράστης αλλά αυτό δεν είναι υποχρεωτικό. Ο ανακριτής μπορεί να επεκτείνει την ποινική δίωξη σε όλους της συμμετόχους στην ίδια πράξη, όχι όμως να επεκταθεί σε άλλη πράξη. Π.χ. ποινική δίωξη κατά του Α σε κλοπή αλλά προκύπτει ότι και ο Β είναι τσιλιαδόρος, μπορεί να διωχθεί και αυτός για την κλοπή. Όχι όμως αν ο Α είχε τελέσει και δεύτερη

κλοπή σε άλλο χρόνο και χώρο να διωχθεί κι ο Β – θα έπρεπε εδώ να διωχθεί ξεχωριστά κι άλλη πράξη ΚΠΔ 250 : ο ανακριτής θα ανακοινώσει την πράξη στον εισαγγελέα και αυτός θα εκκινήσει άλλη ποινική δίωξη για αυτή την πράξη. Τέλος δεν είναι απαραίτητο να έχω γνωστό δράστη για να κινήσω την ποινική δίωξη, μπορεί αυτή να ασκηθεί κατά αγνώστων δραστών και να διαταχθεί η διενέργεια κύριας ανάκρισης προκειμένου ο ανακριτής να ψάξει να βρει αν υπάρχει δράστης. Αν δεν ανευρεθεί δράστης η υπόθεση θα τεθεί στο αρχείο αγνώστων δραστών ΚΠΔ 245 §3 και αν κάποτε εξευρεθεί ο δράστης θα υπάρχει ήδη η ποινική δίωξη. Εάν ο δράστης παραμείνει άγνωστος και μετά την ανάκριση 308 §1 ΚΠΔ πάει πάλι στο αρχείο.

Κύρια ανάκριση

Σκοπός: ΚΠΔ 239 η συλλογή των αναγκαίων αποδεικτικών στοιχείων για να βεβαιωθεί η τέλεση του εγκλήματος (μάρτυρες, έρευνα, κατασχέσεις) + κρίσιμη αν τελικά αυτός κατά του οποίου διενεργείται η ανάκριση πρέπει να παραπεμφθεί τελικά στο ακροατήριο. Η κύρια ανάκριση παραπέμπεται στο δικαστικό συμβούλιο για να κρίνει αν θα παραπεμφθεί στο ακροατήριο η υπόθεση.

ΚΠΔ 251 §1: περιγραφή επιμέρους ανακριτικών δραστηριοτήτων π.χ. εξέταση μαρτύρων, λήψη απολογίας κατηγορουμένου, διεξαγωγή έρευνας, πραγματογνωμοσύνης, κατάσχεσης → μέσα από αυτές τις πράξεις θα συλλεγεί το απαραίτητο αποδεικτικό υλικό. Αυτά όμως έχουν πιθανόν ήδη γίνει και στην π.ε. βάσει 244 ΚΠΔ. Τη λύση τη δίνει το ΚΠΔ 248 §2. Δεν επαναλαμβάνει αυτές τις πράξεις εκτός αν πάσχουν από ακυρότητα κλπ. Αν τον καλύπτει αυτή η κατάθεση δε θα την επαναλάβει. Το μόνο που πρέπει να επαναλάβει είναι η απολογία του κατηγορουμένου, γιατί στην π.ε. ήταν ύποπτος και παρείχε απλά εξηγήσεις. Η ανάκριση επομένως εφόσον οι ανακριτικές πράξεις έχουν διενεργηθεί ήδη στην π.ε. θα περιλάβει μόνο τη λήψη της απολογίας του κατηγορουμένου.

Ανδρουλάκης, 13/11/2020

177 ΚΠΔ

Ανακριτικό στάδιο: το στάδιο κατά το οποίο συλλέγονται τα αποδεικτικά μέσα

178 παρ.1: ενδεικτική απαρίθμηση κυριότερων αποδεικτικών μέσων

177 παρ.1: κατοχύρωση της αρχής της ηθικής απόδειξης

«Δυσμενείς» ανακριτικές πράξεις → 251 επ. ΚΠΔ

177 παρ.2: εξαίρεση από την αρχή της ηθικής απόδειξης, ανεξαρτήτως αδικήματος (παλαιότερα υπήρχαν εξαιρέσεις, για ορισμένα αδικήματα δεκτά αποδεικτικά μέσα που αποκτήθηκαν με παράνομο τρόπο, μέχρι το 2008)

19 παρ.3Σ: καταρχήν απόλυτη απαγόρευση εκ του Συντάγματος. Εκτός αν πρόκειται να αξιοποιηθούν για την ανάδειξη της αθωότητας (δεκτό και νομολογιακά).

Αν καταλήξουμε ότι έχουμε απαγορευμένο αποδεικτικό μέσο το οποίο δε σώζεται με κάποιο τρόπο και αξιοποιηθεί κατά παράβαση του 19 παρ.3 Σ και 177 παρ.2 ΚΠΔ → απόλυτη ακυρότητα της διαδικασίας (ο δικαστής δε μπορεί να αναζητά στοιχεία με οποιονδήποτε τρόπο)

Παράκαμψη απόλυτης απαγόρευσης παράνομων αποδεικτικών μέσων:

- απόδειξη της αθωότητας ενός προσώπου
- πρόληψη μιας εγκληματικής πράξης

Θεωρία της επίτασης της προσβολής: όχι επιτρεπτή αξιοποίηση του αποδεικτικού υλικού όταν αυτή θα σημάνει την ολοκλήρωση της προσβολής για το θύμα

Δεκτή πχ η χρήση υποκλοπών που αποκαλύπτουν την τέλεση εγκληματικών πράξεων (πχ εκβίασης) → υπερिशύει η προστασία της επικοινωνίας έναντι άλλων ομοίων συνταγματικά προστατευόμενων εννόμων αγαθών;

Η επάρκεια της αιτιολογίας (εμπεριστατωμένο + ειδικότητα) είναι κρίσιμα για την αξιολόγηση της αξιοποίησης του παρανόμως αποκτηθέντος αποδεικτικού υλικού.

Πχ Γνωμοδότηση Εισαγγελέα ΑΠ υπ' αριθ. 14/2020: αφορά στο επιτρεπτό της αξιοποίησης ως αποδεικτικού μέσου μιας ηχογραφημένης συνομιλίας εφοριακού υπαλλήλου με επιχειρηματία, όπου ο εφοριακός ζητούσε χρήματα κατά την άσκηση των καθηκόντων του για να μη διεξάγει ορθό φορολογικό έλεγχο. Στο πλαίσιο πειθαρχικής διαδικασίας κατά του υπαλλήλου. Δεκτή η αξιοποίηση. Αν είναι δεκτή για τη φορολογική διαδικασία, πολλώ δε μάλλον για την ποινική.

ΟΛΑΠ 1/2001: *ad hoc* στάθμιση των συγκρουόμενων ατομικών δικαιωμάτων, με γνώμονα τη βέλτιστη δυνατή συνύπαρξή τους. ΑΡΑ, τάσσεται σε ορισμένες περιπτώσεις όχι μόνο κατά αλλά και υπέρ του κατηγορουμένου → βλ. διατυπώσεις Εισαγγελέα Ζύγουρα

Σε εξαιρετικές περιπτώσεις η απαγόρευση του 19Σ οδηγεί σε κατάργηση του δικαιώματος του πολίτη σε δικαστική ακρόαση και προστασία → αντικρουόμενες συνταγματικές διατάξεις – η

λύση θα δοθεί μόνο μέσω στάθμισης των προστατευόμενων εννόμων αγαθών + επαρκής αιτιολογία

Μέτρο που περιορίζει σε τόσο μεγάλο βαθμό τα περιθώρια υπεράσπισης του κατηγορουμένου → όχι εν στενή εννοία αναλογικό με τη βαρύτητα του επιδιωκόμενου σκοπού (ακόμη κι αν κριθεί αναγκαίο)

Ως μαχητό τεκμήριο δε δημιουργεί πρόβλημα. Στην παραδοχή αυτή κατέληξαν και κάποια δικαστήρια της ουσίας. Όμως, διαφορετική η άποψη του ΑΠ → ΑΠ 441/2008

Αν το δυσφημιστικό γεγονός συνιστά αξιόποινη πράξη, υποχρεωτική η αναστολή της δίκης μέχρι να εκδοθεί αμετάκλητο βούλευμα ή αμετάκλητη αθωωτική/καταδικαστική απόφαση. Από την αμετάκλητη δικαστική κρίση παράγεται αμάχητο τεκμήριο περί της αληθείας των γεγονότων.

Ανδρουλάκης: προβληματική η ύπαρξη και λειτουργία αμάχητων τεκμηρίων

Αναγνωστόπουλος 18/11/2020

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΔΙΚΗΣ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΕ ΔΙΚΑΙΗ ΔΙΚΗ

Χαρακτηριστικά γνωρίσματα ποινικής δίκης:

- I. **Υποθετικός χαρακτήρας**, με τον οποίο προσεγγίζονται τα πραγματικά περιστατικά. Στην ποινική δίκη δεν έχουμε δεδομένα πραγματικά περιστατικά, αλλά τα αναζητούμε. Μόνον αφού προηγηθεί η εύρεση των πραγματικών περιστατικών, καλείται το δικαστήριο να κρίνει αν τα πραγματικά περιστατικά υπάγονται στην αντικειμενική υπόσταση ενός εγκλήματος. Οποιαδήποτε προαντίληψη, προκατάληψη μπορεί να έχει κάποιος για τις συμπεριφορές των ανθρώπων, ενδέχεται να διαστρεβλώσει τα πραγματικά περιστατικά και να οδδηγήσει σε λαθεμένη δικαστική κρίση
- II. **Δυναμικός χαρακτήρας**: ανάλογα με τα πραγματικά περιστατικά η ποινική δίκη εξελίσσεται αναλόγως σε κάθε στάδιο. Δεν μπορεί να προβλεφθούν οι εξελίξεις. Η αβεβαιότητα χαρακτηρίζει κάθε φάση ως και την τελική έκβαση της ποινικής δίκης.
- III. **Διαλεκτικός χαρακτήρας** (λόγος-αντίλογος): Στην ποινική δίκη οι ρόλοι είναι σαφώς ορισμένοι και κάθε πρόσωπο συμμετέχει στον διάλογο προκειμένου να βοηθήσει τον δικαστή να καταλήξει σε ορθή δικανική κρίση. Αυστηρά θεσμοποιημένος – οργανωμένος (δεν αφήνεται στη διάθεση των εμπλεκόμενων μερών και ρόλων) διάλογος με σκοπό τη συνδρομή στο δικαστή για να εξάγει μια ορθή απόφαση.

Θεμελιώδη Δικαιώματα στα οποία βασίζεται η ποινική διαδικασία:

- **Άρθρο 20 Σ** δικαίωμα παροχής έννομης προστασίας: κάθε ενδιαφερόμενος το πρόσωπο του οποίου υπάγεται στη δικαιοδοσία των κρατικών δικαστηρίων πρέπει να υπάγεται σε αυτά. Για να έχει πρακτική σημασία, δεν αρκεί η νομοθετική κατοχύρωση της δυνατότητας, αλλά θα πρέπει να μη συναντά και εμπόδια η ίδια η πρόσβασή του (π.χ. όχι υπέρογκα παράβολα για την προσφυγή στα δικαστήρια ή π.χ. όχι έφεση μόνο εντός μιας ώρας από την έκδοση της απόφασης). Ειδικότεροι νόμοι, ανάλογα με το είδος της διαδικασίας, στην ποινική διαδικασία ο ΚΠΔ, ο οποίος πρέπει να κρίνεται υπό το φως των διατάξεων του Συντάγματος και ιδίως του άρθρου 20.
- **Άρθρο 6 §1 ΕΣΔΑ** δικαίωμα σε δίκαιη δίκη → **right to a fair trial**: έννοια που περιλαμβάνει τα στοιχεία «της εντιμότητας, της δικαιοσύνης, της χρηστότητας» → **fair**: χρηστή, **fairness**: χρηστότητα, η δίκαιη δίκη σαν φράση είναι πλεονασμός και για αυτό τον λόγο έχει προταθεί η «χρηστή δίκη»). Στις επόμενες παραγράφους του άρθρου 6 το δικαίωμα εξειδικεύεται. Το ΕΔΔΑ είχε την ευκαιρία μέσω της νομολογίας του να εξειδικεύσει και να ερμηνεύσει τις εκφάνσεις αυτού του δικαιώματος.
- **Άρθρο 47 ΧΘΔΕΕ** (κυρωτικός νόμος 3671/2008 μαζί με τη ΣΛΕΕ): «Απονομή της δικαιοσύνης» → δικαίωμα «πραγματικής προσφυγής»: ουσιαστική, όχι στα χαρτιά, χωρίς εμπόδια στην δυνατότητα προσφυγής κάποιου στο δικαστήριο.
- **Άρθρο 14 ΔΣΑΠΔ** – παγκόσμια σύμβαση κυρωτικός νόμος 2467/1997: παρόμοια διάταξη με την ΕΣΔΑ.

Το ΕΔΔΑ για να κρίνει αν έχει όντως παρασχεθεί η δυνατότητα ευθείας πρόσβασης στην δικαιοσύνη θα έχει γνώμονα αυτές τις διατάξεις, αυτό το θεμελιώδες δικαίωμα.

Ειδικότερα ζητήματα – επιλογές ποινικού δικονομικού νομοθέτη:

Τίνος εξουσία πρέπει να είναι η διεξαγωγή της ποινικής δίκης; Ποιος πρέπει να έχει αυτή την εξουσία;

Το κράτος (αυτονόητο, όμως αναγωγή σε παλαιότερες εποχές ή π.χ. θεσμός αυτοδικίας «βεντέτα», θεσμός «αυτοεξορισμού από την κοινωνία»). Η κρατική δίωξη εγκλημάτων συνδέεται με τη συγκέντρωση της κρατικής εξουσίας και με την αντίληψη ότι η δίωξη και τιμώρηση εγκλημάτων είναι μια δημοσίου συμφέροντος υπόθεση και θα πρέπει να την αναλάβει το κράτος ως προστάτης των δικαιωμάτων των πολιτών. Το κράτος με τα συντεταγμένα όργανά του θα επιληφθεί οποιασδήποτε υπόθεσης κατά την οποία υπάρχουν υπόνοιες τέλεσης εγκλήματος. [Αυτό όμως δεν προϋποθέτει, διάκριση εξουσιών υπό τη σύγχρονη έννοια ούτε τυπική οργάνωση, πρβλ. μοναρχίες.] Η τέλεση του εγκλήματος παραβιάζει κανόνες της κοινωνικής συνύπαρξης, η διατάραξη των οποίων εκφράζει ένα γενικότερο, καθολικό συμφέρον της κοινωνίας ως προς τη δίωξη του. Σκοπός: υπαρξη ειρηνικού κοινωνικού περιβάλλοντος.

ΚΠΔ 27 §1 «στο όνομα της πολιτείας»: ο εισαγγελέας είναι αντιπρόσωπος/ αρμόδιο όργανο της πολιτείας, η οποία έχει την αποκλειστική εξουσία δίωξης των εγκλημάτων. Η δίωξη των εγκλημάτων είναι κρατική υπόθεση και χρειάζεται προσοχή προκειμένου να μην αναπτύσσονται περιπτώσεις παρα-δικαιοσύνης με κίνδυνο να θυματοποιηθεί και ο ίδιος ο κατηγορούμενος.

Εναλλακτικές διευθέτησης υπάρχουν; Όχι, παρόλο που υπάρχουν σύγχρονοι θεσμοί/ διαδικασίας π.χ. ποινική διαπραγμάτευση ή συνδιαλλαγή, αυτές οι διαδικασίες δεν αφήνονται στην άτυπη διευθέτηση μεταξύ των ενδιαφερομένων, αλλά εκπορεύονται και επικυρώνονται από την κρατική εξουσία. Το κράτος έχει το μονοπώλιο της δίωξης και τιμωρίας των εγκλημάτων.

Υπάρχουν σε ορισμένες έννομες τάξεις που προβλέπουν ιδιωτική δίωξη του εγκλήματος, όπως στο αγγλοσαξονικό δίκαιο: ο παθών εκ του εγκλήματος αναλαμβάνει το βάρος της ενάρξεως της διαδικασίας, συλλογής και εισφοράς των αποδεικτικών μέσων.

Τζανετής, 19/11/2020

Κύρια ανάκριση

Ανακριτής ανήκει στο δικαστικό σώμα ενώ ο εισαγγελέας στο εισαγγελικό.

Ανακριτής → λειτουργική αυτονομία απέναντι στον εισαγγελέα: μπορεί να διενεργήσει οποιεσδήποτε ανακριτικές πράξεις κρίνει ο ίδιος σκόπιμες, οι υποδείξεις του εισαγγελέα (αν γίνουν) δε θα ληφθούν υπόψη. Σε αντίθεση, οι ανακριτικοί υπάλληλοι είναι βοηθοί του εισαγγελέα και έχουν υποχρέωση να εκτελέσουν την κρίση του εισαγγελέα, δεν μπορούν να την αμφισβητήσουν. Ο ανακριτής ως δικαστικός λειτουργός έχει αυτονομία λειτουργική ΚΠΔ 239. Εκδήλωση της λειτουργικής ανεξαρτησίας είναι το περιορισμένο δικαίωμα του ανακριτή να αρνηθεί τη διενέργεια της κύριας ανάκρισης που έχει παραγγελθεί από τον εισαγγελέα (ενώ ο εισαγγελέας δεν μπορεί να μη διενεργήσει προκαταρκτική εξέταση) **247 ΚΠΔ** → περιθώρια που δίνει ο νόμος στον ανακριτή:

1. Να θεωρήσει τον εαυτό του αναρμόδιο, π.χ. κατά τόπο, το έγκλημα δεν ανήκει στην τοπική αρμοδιότητα του πρωτοδικείου που είναι εγγεγραμμένος [σπάνια]
2. Όταν θεωρεί ότι η πράξη δεν είχε αξιόποιο χαρακτήρα: όταν θεωρεί ότι η κατηγορία είναι νομικά αβάσιμη, όταν τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης και αληθή υποτιθέμενα, δε συνιστούν κανένα ποινικό αδίκημα, είναι ποινικώς αδιάφορη συμπεριφορά → μόνο όταν ο ανακριτής θεωρεί ότι δεν υπάρχει κανένα ποινικό αδίκημα, όχι όταν θεωρεί ότι δεν εμπίπτει στον ποινικό χαρακτηρισμό που έχει δώσει ο εισαγγελέας, τότε έχει υποχρέωση να διενεργήσει την κύρια ανάκριση.

Η διάταξη αυτή δε δίνει τη δυνατότητα στον ανακριτή να αρνηθεί τη διενέργεια κύριας ανάκρισης λόγω ουσιαστικής αξιολόγησης της υπόθεσης, επειδή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι τα πραγματικά περιστατικά δεν στοιχειοθετούν έγκλημα (ουσιαστική αβασιμότητα).

3. Παραγραφή αξιοποιύνου
4. Δικονομικοί λόγοι που εμποδίζουν την ποινική δίωξη, π.χ. δεδικασμένο ή εκκρεμοδικία.

Η διάταξη ΚΠΔ 247 είναι περιοριστική και δεν χωρεί αναλογική εφαρμογή της

Το συμβούλιο πέρα από την αποφασιστική του αρμοδιότητα είναι να επιλύει διαφωνίες που προκύπτουν κατά τη διάρκεια της κύριας ανάκρισης μεταξύ των κυρίων παραγόντων της (ανακριτή και εισαγγελέα). Αν κρίνει το Δικαστικό Συμβούλιο ότι δεν υπάρχει ποινικό αδίκημα θα απαλλάξει τον κατηγορούμενο, δεν μπορεί να επιστρέψει τη δικογραφία στον εισαγγελέα.

ΚΠΔ 250 → αρχή της *in rem* δίωξης, δε διώκονται πρόσωπα αλλά πράξεις. Αν έχει ασκηθεί δίωξη κατά του Α ως αυτουργού της πράξης, ο ανακριτής θα επεκτείνει τη δίωξη και σε άλλα πρόσωπα χωρίς να ασκήσει ξεχωριστή δίωξη γι' αυτά. Δεν μπορεί όμως να την επεκτείνει και σε άλλες πράξεις ακόμα κι αν είναι συναφείς. Πχ έχει γίνει δίωξη για απάτη και ο ανακριτής εντοπίζει πλαστό έγγραφο που καταρτίστηκε για τη διευκόλυνση τέλεσης αυτής, από τον αυτουργό. Δεν μπορεί να επεκτείνει και στην απάτη, αλλά θα ζητήσει στον εισαγγελέα να διενεργήσει συμπληρωματική δίωξη. **§2 250 εξαίρεση:** αν υπάρχει ανακριτική πράξη που δεν επιδέχεται αναβολή, θα τη διενεργήσει χωρίς να περιμένει την άσκηση της συμπληρωματικής δίωξης. Δεν μπορεί και πάλι όμως να καλέσει τον ύποπτο σε απολογία.

Δεν έχει δικαίωμα διεύρυνσης ή συρρίκνωσης του αντικειμένου, δεσμεύεται από το νομικό χαρακτηρισμό του εισαγγελέα στην κατηγορία. Ο ανακριτής είναι υποχρεωμένος να κινηθεί σε αυτό το νομικό πλαίσιο, έστω κι αν θεωρεί ότι ο νομικός χαρακτηρισμός είναι εσφαλμένος.

Επίσης, δεν έχει δικαίωμα σε νομικό επίπεδο να προσθέσει περιστάσεις που εμπίπτουν στο πεδίο του αδικήματος αλλά αποτελούν επιβαρυντικές περιστάσεις, ούτε και να συρρικνώσει δηλαδή να προσθέσει ελαφρυντικές περιστάσεις. Οφείλει να εμείνει στο νομικό πλαίσιο που του έχει δώσει ο εισαγγελέας και ούτε επιβαρυντική ούτε προνομιούχο περίπτωση μπορεί να επινοήσει.

Γενικά χαρακτηριστικά κύριας ανάκρισης = ειδοποιά γνωρίσματα και π.ε. = χαρακτηριστικά προδικαστικής διερεύνησης της υπόθεσης // στον αντίποδα της διαδικασίας στο ακροατήριο (εκεί έχουμε δημοσιότητα και προφορικότητα)

ΚΠΔ 241:

- **Έγγραφος τύπος:** οτιδήποτε γίνεται κατά τη διάρκεια κατά την κύρια ανάκριση πρέπει να περιβάλλεται τον έγγραφο τύπο, πρέπει να αποδεικνύεται με έγγραφο. Το έγγραφο αυτό καλείται **έκθεση**= **ΚΠΔ 148**= το έγγραφο που συντάσσει δημόσιος υπάλληλος ο οποίος εκπληρώνει καθήκοντα στην ποινική διαδικασία για να βεβαιώσει πράξεις που έκανε ο ίδιος ή άλλος αρμόδιος δημόσιος υπάλληλος με τον οποίο συμπράττει ή δηλώσεις τρίτων προσώπων που απευθύνονται σε αυτούς. Όλες οι ανακριτικές πράξεις καταγράφονται σε εκθέσεις που έχουν πλήρη αποδεικτική δύναμη ΚΠΔ 152, εκτός αν αποδειχθεί ότι είναι πλαστή. Έκθεση έρευνας: η επίσκεψη που γίνεται στην οικία του κατηγορουμένου και τα ευρήματα που εισέφερε περιλαμβάνονται σε έκθεση από τον ανακριτικό υπάλληλο που τη διενέργησε→ υπογράφεται από τον ανακριτικό υπάλληλο και τον εκπρόσωπο δικαστικής αρχής. Αντίστοιχη είναι η έκθεση εξέτασης μάρτυρα: υπογράφεται από το μάρτυρα, τον ανακριτικό υπάλληλο και τον υπάλληλο που τελεί χρέη γραμματέα.
- **Μυστικότητα:** αρχή της μυστικότητας ΚΠΔ 241 «χωρίς δημοσιότητα»= δεν μπορεί η ανακριτική ενέργεια κατά τη διερεύνηση της υπόθεσης να παρίσταται οποιοσδήποτε τρίτος [σε αντίθεση με τη διαδικασία στο ακροατήριο που είναι ανοιχτή στο κοινό]. 92 § 1 διάδικοι= κατηγορούμενος + υποστηρίζων την κατηγορία + συνήγοροι αυτών Τι γίνεται με τους διαδίκους; Μπορούν να παρίστανται κατά τη διενέργεια των ανακριτικών πράξεων; ΚΠΔ 92 : σε κάθε ανακριτική πράξη μπορούν να παρίστανται και με τον συνήγορό τους, με την εξαίρεση της εξέτασης μαρτύρων και την απολογία του κατηγορουμένου (εξαίρεση που αποτελεί στην πραγματικότητα τον κανόνα, γιατί αυτές είναι οι κατεξοχήν ανακριτικές πράξεις). Σε οποιαδήποτε άλλη ανακριτική πράξη π.χ. αυτοψία ή κατάσχεση οι διάδικοι μπορούν να παρίστανται, αλλά σε καμία περίπτωση τρίτοι. Το 92 αναφέρει τη διάταξη 220 η οποία δεν εφαρμόζεται στην πράξη αλλά έχει καθοριστική σημασία.

Εξαίρεση: 220 §2 παρουσία διαδίκων στην εξέταση μάρτυρα, αν ο μάρτυρας δε θα μπορεί να εμφανιστεί στο ακροατήριο→ προς εξασφάλιση του δικαιώματος αντιπαράθεσης διαδίκων με μάρτυρες με υποβολή ερωτήσεων, π.χ. μεγάλης ηλικίας μάρτυρες.

Η μυστικότητα δεν αφορά μόνο το αν παρίσταται στην ανακριτική πράξη αλλά και το αν μπορεί να πληροφορηθεί για την ανακριτική πράξη→ οι παράγοντες της δίκης (ο κατηγορούμενος) ΔΕΝ ΕΧΕΙ δικαίωμα ενημέρωσης για την πρόοδο του ανακριτικού έργου → αρχή της μυστικότητας ! Βέβαια η αρχή της μυστικότητας δεν υπάρχει σε απόλυτο βαθμό, διότι έτσι θα περιόριζε το θεμελιώδες δικαίωμα υπερασπίσεως→ ΚΠΔ 100: ανακοίνωση περιεχομένου κατηγορητηρίου, όταν καλείται ο κατηγορούμενος σε απολογία. Σε αυτό το χρονικό σημείο διασπάται η μυστικότητα της ανάκρισης,

προκειμένου ο κατηγορούμενος να ασκήσει αποτελεσματικά το υπερασπιστικό του δικαίωμα και να αντικρούσει την κατηγορία.

ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟΥ

Τελευταία και σπουδαιότερη ανακριτική πράξη.

Επειδή εν πολλοίς στην π.ε. έχουν διενεργηθεί ανακριτικές πράξεις ο νομοθέτης επιτάσσει να μην επαναλαμβάνονται παρά μόνο όταν είναι αναγκαίο → ΚΠΔ 248 §1: ανακριτής καλεί τον κατ/μενο σε απολογία εκτός αν συντρέχει περίπτωση της §2. Σε αυτή την περίπτωση η πρώτη και τελευταία ανακριτική πράξη της κύριας ανάκρισης είναι η απολογία του κατηγορουμένου. Αν υπάρχουν κι άλλες αναγκαίες πράξεις, διενεργούνται πρώτα αυτές και μετά η απολογία.

Πρώτη φορά στην ποινική διαδικασία που μπορούν να τεθούν περιοριστικοί όροι ή προσωρινή κράτηση.

Σημασία απολογίας ΚΠΔ 270: η κύρια ανάκριση δεν μπορεί να ολοκληρωθεί αν δεν απολογηθεί ο κατηγορούμενος. Καθοριστική για την ανεύρεση της αλήθειας και γιατί μετά την απολογία τίθεται ζήτημα περιορισμού ή στέρησης της προσωπικής ελευθερίας του κατηγορουμένου, υποχρεωτικότητα απολογίας → λήψη μέτρων δικονομικού καταναγκασμού σε βάρος του κατ/μένου

Για την π.ε. Αν δεν προσέλθει για παροχή εξηγήσεων 244 τελευταίο εδάφιο, η π.ε. περατούται και χωρίς αυτή ενώ η κύρια ανάκριση δεν μπορεί να περατωθεί χωρίς την απολογία

ΚΠΔ 271 §2 καλείται με έγγραφη κλήση και προσδιορίζει τα αδικήματα για τα οποία πρέπει να απολογηθεί. Τι θα γίνει αν ο κατ/μενος δεν προσέλθει από απείθεια ;; λόγω της καθοριστικής σημασίας και της αναγκαιότητας πρέπει να εξευρεθεί εναλλακτικός λόγος περάτωσης της κύριας ανάκρισης, διότι διαφορετικά ο κατ/μενος θα μπορούσε να εμποδίζει την περάτωση της ανάκρισης με την μη εμφάνισή του → **ΚΠΔ 272 περάτωση με έκδοση εντάλματος βίαιης προσαγωγής ή έκδοση εντάλματος σύλληψης**. Προσοχή «από απείθεια», όχι αν απουσιάζει στο εξωτερικό ή αντιμετωπίζει πρόβλημα υγείας, αν συμβαίνει αυτό ο ανακριτής θα εκδώσει μια διαφορετική ημερομηνία. Προσοχή: στην ανάκριση απαραίτητη η αυτοπρόσωπη παρουσία για να εξασφαλιστεί η εκτέλεση μέτρων δικονομικού καταναγκασμού μετά την απολογία. Δεν μπορεί να παραστεί δια συνηγόρου αλλά μπορεί να συνοδεύεται από συνήγορο.

περάτωση με έκδοση εντάλματος σύλληψης: όπου σε βρούμε θα σε συλλάβουμε για να σε οδηγήσουμε στον ανακριτή → στέρηση της ελευθερίας ΚΠΔ 276! Οι προϋποθέσεις για την έκδοση εντάλματος σύλληψης είναι οι εξής:

- σοβαρές ενδείξεις ενοχής: εξαιρετικά πιθανό να τέλεσε ο δράστης την πράξη
- κακούργημα και κατ' εξαίρεση πλημμέλημα ανθρωποκτονία κατά συρροή
- κίνδυνος φυγής ή κίνδυνος τελέσεως νέων εγκλημάτων

περάτωση με έκδοση εντάλματος βίαιης προσαγωγής: πιο ήπιο μέτρο, διότι το ένταλμα σύλληψης συνιστά στέρηση της ελευθερίας, ενώ το βίαιης προσαγωγής περιορισμό της ελευθερίας, δεν του βάζουν χειροπέδες ούτε τον κλείνουν στο κρατητήριο εδώ. Εκδίδεται μόνο αν δεν εκδοθεί ένταλμα σύλληψης ΚΠΔ 276.

Δε σημαίνει το ένταλμα σύλληψης και προσωρινή κράτηση. Αυτή θα διαταχθεί μετά την απολογία αν διαπιστωθεί από τον ανακριτή ότι υπάρχει κίνδυνος φυγής ή τέλεσης νέων εγκλημάτων.

Αναγκαία είναι η απείθεια= έχει λάβει γνώση για την προθεσμία για την απολογία και δεν εμφανίζεται.

276 παρ. 2 «γνώμη του εισαγγελέα», άρα μπορεί να εκδοθεί ακόμα κι αν δε συμφωνεί ο εισαγγελέας!

Αν δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις για την έκδοση εντάλματος σύλληψης, τότε η ανάκριση θα περατωθεί με έκδοση εντάλματος βίαιης προσαγωγής, που χωρεί σπανίως.

Βέβαια στο 271 §1 υπάρχουν περιπτώσεις έκδοσης εντάλματος σύλληψης χωρίς κλήση σε απολογία. Όμως σε αυτές είχε παρατηρηθεί κατάχρηση, να σπεύδουν οι ανακριτές να εκδίδουν εντάλματα χωρίς να συντρέχει πραγματικά ο λόγος, για να αιφνιδιάσουν τους κατηγορούμενους. Γι' αυτό 276§2 εδ.β: πρέπει ο ανακριτής να εκθέτει τα περιστατικά που θεμελιώνουν τον κίνδυνο φυγής ή τέλεσης μελλοντικών εγκλημάτων→ προστέθηκε με τον νέο νόμο για την αποφυγή καταχρήσεων στην έκδοση ενταλμάτων σύλληψης χωρίς προηγούμενη κλήση σε απολογία.

Αναγκαίος όρος για την περάτωση της κύριας ανάκρισης: η απολογία ή η έκδοση εντάλματος σύλληψης. Μπορεί ο ανακριτής να περατώσει την ανάκριση χωρίς αυτά τα 2; Ναι→ ΚΠΔ 270§1 εδ. β': αν μετά τη διενέργεια ανακριτικών πράξεων **δεν προκύπτουν επαρκείς ενδείξεις** σε βάρος του ή αν γίνει ποινική συνδιαλλαγή/ διαπραγμάτευση.

Ρύθμιση που εξυπηρετεί την ταχύτητα της διαδικασίας, ενώ εδώ δεν μπορεί να λειτουργήσει ο μηχανισμός του εντάλματος σύλληψης γιατί σε κάθε περίπτωση λείπουν οι επαρκείς ενδείξεις ενοχής που είναι αναγκαίος όρος.

Προσοχή: έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία με την κρίση του ανακριτή ότι δεν υπάρχουν επαρκείς ενδείξεις; Θέλουμε κάτι παραπάνω; Ναι, βούλευμα του συμβουλίου. Ο ανακριτής είναι μεν δικαστής, δεν εκτελεί όμως χρέη ποινικού δικαστηρίου, διεξάγει ενεργητικό έργο και αποφασίζει για μέτρα δικονομικού καταναγκασμού. Δεν μπορεί να αθώσει τον κατηγορούμενο μόνος του, αλλά η δικογραφία θα πάει στο δικαστικό συμβούλιο, το οποίο και θα εκδώσει – αν συμφωνεί – απαλλακτικό βούλευμα. Ενδέχεται όμως το συμβούλιο να μη συμφωνεί με τον ανακριτή, να αξιολογεί διαφορετικά το αποδεικτικό υλικό. Σε αυτή την περίπτωση δεν μπορεί να εκδώσει παραπεμπτικό βούλευμα, διότι ο κατηγορούμενος δεν έχει απολογηθεί και δεν μπορεί να παραπεμφθεί στο δικαστήριο χωρίς να ακουσθεί. Επομένως ΚΠΔ 310§3 θα επιστρέψει την υπόθεση στον ανακριτή για να λάβει αυτός την απολογία του κατηγορουμένου.

Βέβαια ασχέτως της έκβασης, δηλαδή της απαλλαγής χωρίς απολογία, ο κατηγορούμενος πρέπει να πληροφορείται για την κατηγορία στην περίπτωση που επιθυμεί να στραφεί αυτός εναντίον του μηνυτή π.χ. για ψευδή καταμήνυση ή συκοφαντική δυσφήμιση ή ακόμα και για αστικές αξιώσεις (από αδικοπραξία) λόγω των συμπεριφορών αυτών. Γι' αυτό το λόγο, οι ανακριτές σχεδόν πάντα, παρά τη δυνατότητα που τους δίνει ο νόμος, καλούν τους κατηγορουμένους για να λάβουν γνώση της κατηγορίας.

Ανδρουλάκης, 20/11/2020

Ανακριτικές πράξεις: έρευνες

Περιορισμοί: προκύπτουν από διατάξεις προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (+ εξαιρέσεις για τους σκοπούς υπέρτερων αγαθών)

Έρευνες (253 ΚΠΔ): γίνονται από τα ανακριτικά όργανα όταν διεξάγεται ανάκριση για κακούργημα ή πλημμέλημα. Παλαιότερα αμφισβητούνταν το κατά πόσο μπορούν να γίνουν έρευνες και κατά το στάδιο της προκαταρκτικής εξέτασης. Με τον νέο ΚΠΔ το θέμα έχει λυθεί (βλ. 243 ΚΠΔ). Προστέθηκαν επίσης στο άρθρο αυτό και οι ειδικές ανακριτικές πράξεις του 254 παρ.3 ΚΠΔ.

Άρα, οι έρευνες μπορούν να διενεργηθούν τόσο κατά το στάδιο της ανάκρισης όσο και της προανάκρισης, και στην προκαταρκτική εξέταση στο μέτρο που πληρούνται οι προϋποθέσεις του 253 ΚΠΔ. Στην πραγματικότητα, έχουμε εδώ μια ρητή διατύπωση της αρχής της αναγκαιότητας.

Η βασική μορφή έρευνας είναι η λεγόμενη κατ' οίκον έρευνα (βλ. 256 ΚΠΔ).

Αν δεν τηρηθούν οι σχετικές προϋποθέσεις, έχουμε όχι μόνο παραβίαση υποχρέωσης αλλά και τέλεση ποινικού αδικήματος (βλ. 241 ΠΚ // βλ. επίσης 8 ΕΣΔΑ & 9Σ).

Μπήκε και στο 253 ΚΠΔ η συνταγματική αναφορά περί ανάγκης προστασίας εκπροσώπου της δικαστικής εξουσίας.

Παλιότερα υπήρχε αμφισβήτηση για την έννοια της κατοικίας, αν θεωρούνται και οι επαγγελματικοί χώροι. Απόφαση ΔΕΚ που αφορούσε σε μια έρευνα που είχε λάβει χώρα από αρχές που ήλεγχαν την εφαρμογή των κανόνων ελεύθερου ανταγωνισμού, το δικαστήριο είχε πει ότι ο επαγγελματικός χώρος δε συνιστά κατοικία και παρέπεμψε στην απουσία νομολογίας του ευρωπαϊκού δικαστηρίου για το συγκεκριμένο ζήτημα.

Το ζήτημα διαλευκάνθηκε με την υπόθεση *Société ColasEst κ. Γαλλίας* (υπόθεση περί ελεύθερου ανταγωνισμού, έρευνα από Επιτροπή). Προστασία υπό το 8 ΕΣΔΑ.

Δεν είναι κατοικία οι χώροι που είναι ανοιχτοί/άμεσα προσβάσιμοι στο ευρύ κοινό.

Τη νομολογία έχει απασχολήσει η ενδεχόμενη εξαίρεση κάποιων επαγγελματικών χώρων από τη δυνατότητα ελέγχου. Περίπτωση στη Γερμανία που προβλεπόταν η δυνατότητα έρευνας σε δικηγορικό γραφείο (εξυπηρέτηση του υπέρτερου σκοπού απονομής της δικαιοσύνης). Εν τέλει κρίθηκε δυσανάλογη κατά παραβίαση της ΕΣΔΑ. Ευαίσθητος τομέας, δικαιώματα κατοχύρωσης και προστασίας του επαγγελματικού απορρήτου.

+ βλ. 212 ΚΠΔ – ευθέως αντίστοιχη με την προβληματική αυτή/ απαγόρευση εξέτασης συγκεκριμένων κατηγοριών προσώπων για ζητήματα που εμπίπτουν στο επαγγελματικό απόρρητο

Οι έρευνες έχουν μεγάλη σημασία σε συνδυασμό με μια άλλη ανακριτική πράξη, την κατάσχεση. Βλ. και 258 ΚΠΔ. Η κατάσχεση ως περαιτέρω ανακριτική πράξη είναι το κέρδος της έρευνας.

Πχ μπαίνουν φορολογικοί ελεγκτές σε μια επιχείρηση για έλεγχο και διαπιστώνουν την ύπαρξη τεκμηρίων προς κατάσχεση. Ορισμένα από τα τεκμήρια που υποχρεούνται να κατασχέσουν είναι πιθανό να εμπίπτουν στην προστασία του επαγγελματικού απορρήτου. Η διεξαγωγή της έρευνας και η κατάσχεση τέτοιων τεκμηρίων μπορεί να συνιστά αξιόποινη πράξη (βλ. 371 ΠΚ – παραβίαση επαγγελματικής εχεμύθειας). Κατάσχεση πχ αλληλογραφίας της επιχείρησης με τους δικηγόρους της. Αν το υλικό που κατάσχεται καλύπτεται από τη σχέση εμπιστοσύνης δικηγόρου-εντολέα και δεν εξυπηρετεί σκοπούς τέλεσης του ίδιου του εγκλήματος, τότε εγείρεται θέμα παραβίασης των σχετικών διατάξεων και αξιοποιύνου. Μπορούν επίσης να αφορούν στα προσωπικά δεδομένα/ιδιωτικό απόρρητο άλλων προσώπων (+ βλ. 264 παρ.3).

Επίσης, συντρέχει ανάγκη σύνταξης έκθεσης για την έρευνα. Από αυτή θα εξαρτηθεί η απόδειξη της ακεραιότητας της διαδικασίας.

Αναγνωστόπουλος, 25/11/2020

ΕΙΣΑΓΓΕΛΙΚΟΣ ΘΕΣΜΟΣ

Ιστορική αποστολή Εισαγγελέα (= επίτροποι βασιλιά για συλλογή φόρων)

Σήμερα άλλως διώκει το έγκλημα κι άλλος κρίνει περί της ενοχής του κατηγορουμένου (= άλλος διώκει κι άλλος δικάζει).

Διαχωρισμός αρμοδιοτήτων δίωξης, ανάκρισης, εκδίκασης με τον Ναπολέοντειο Κώδικα. Έτσι προέκυψε ο θεσμός του Εισαγγελέα ως οργάνου που εκπροσωπεί την κατηγορία.

Εισαγγελέας ως μονομερής κατήγορος (αγγλοσαξονικά συστήματα) – αμιγές κατηγορητικό σύστημα. Δομή αντιδικίας (αντιπαράθεσης διαδίκων). Ratio: όταν υπάρχουν αποσαφηνισμένοι ρόλοι και ακούγονται και οι 2 πλευρές με μονομερή ανάπτυξη των ισχυρισμών εκατέρωθεν και τη διασταύρωσή τους, το Δικαστήριο, ως ουδέτερος κριτής, έχει την ευκαιρία να σχηματίσει μια ορθή εικόνα για την υπόθεση.

Ο Εισαγγελέας μπορεί να αποσύρει τις κατηγορίες κι αυτό έχει άνευ ετέρου ως αποτέλεσμα την κατάργηση της δίκης.

Μικτό κατηγορητικό σύστημα: στοιχεία αγγλοσαξονικού συστήματος + διατήρηση στοιχείων του ανακριτικού συστήματος

	ΚΑΤΗΓΟΡΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ	ΜΙΚΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ
ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ	Σαφήνεια ρόλων Διασταύρωση ισχυρισμών + παρακολούθηση της υπόθεσης	Ανεκτός, αντικειμενικός εισαγγελέας + δικαστής με ενεργητικό ρόλο → συντομότερη διαδικασία, εντοπίζει ευστοχότερα το αντικείμενο της δίκης, τους κρίσιμους παράγοντες – κοντά στην πραγματικότητα η απόφαση Ο εισαγγελέας δεν τελεί υπό την πίεση απόδειξης της κατηγορίας (ο Εισαγγελέας κάθεται στην έδρα δίπλα στο δικαστήριο, στη Γαλλία στο ίδιο επίπεδο με κατηγορούμενο και συνηγόρους του)

ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ	Ο Εισαγγελέας ως μονομερής κατηγορος → ίσως να τείνει σε μη αντικειμενική/αμερόληπτη θεώρηση των δεδομένων μπαίνοντας στο ρόλο του κατηγορού (πχ απόκρυψη στοιχείων) Περιττές ερωτήσεις, επιχειρήματα, μονομερούς παρουσίασης	«Υβριδικός» ρόλος – όχι σαφής η αποστολή του Ίσως το κάνει αυτό να δείχνει μικρότερο ζήλο (ενώ στο άλλο σύστημα η αθώωση θα καταγραφεί ως ήττα της Εισαγγελικής αρχής – λογοδοσία → μήπως δεν ήταν επαρκής η υποστήριξη της κατηγορίας, μήπως δε συνέλεξε επαρκώς αποδεικτικά μέσα)
---------------	---	---

12 ΚΠΔ: δε μπορεί να διεξαχθεί δίκη χωρίς την παρουσία Εισαγγελέα

30 παρ.2 ΚΠΔ: πρέπει να ακουστεί προηγουμένως ο Εισαγγελέας (και για οποιαδήποτε παρεμπόδιση απόφαση)

Η Εισαγγελία είναι μια ανεξάρτητη αρχή (άρθρο 24 Κώδικα Οργανισμού των Δικαστηρίων)(Ν. 1756/88) – «δικαστές» όχι εν στενή έννοια, ως όργανα απονομής της ποινικής δικαιοσύνης

Αρχή της ιεραρχικής εξάρτησης του Εισαγγελέας (ο κατώτερος υπακούει και εκτελεί εντολές χωρίς να είναι υποχρεωμένος να προτείνει κατά περιεχόμενο (στις προτάσεις του) ό,τι του ζητάει ο ανώτερος – πχ υποχρεωμένος να ασκήσει ποινική δίωξη, αλλά όχι να προτείνει την παραπομπή στο ακροατήριο σε μεταγενέστερο στάδιο). Όχι υπαλληλική ιεραρχία της δημόσιας διοίκησης. Διασφάλιση ανεξαρτησίας της γνώμης.

Αρχή του αδιαιρέτου: οι πράξεις κάθε εισαγγελέως θεωρούνται ότι είναι πράξεις ολόκληρης της εισαγγελικής αρχής

ΑΡΑ:

- 1) Αρχή ανεξαρτησίας
- 2) Αρχή ιεραρχικής εξάρτησης
- 3) Ενιαίο και αδιαίρετο εισαγγελικής αρχής

Αυτεπάγγελτη δίωξη → άρθρο 37

Βλ. εγκύκλιος 11/2020 που περιγράφει τα καθήκοντα του Εισαγγελέα

Την πρωτοβουλία έχει κατά κανόνα ο Εισαγγελέας. Εκκινεί τη διαδικασία αμέσως μόλις γίνει δέκτης της πληροφορίας περί τελέσεως εγκλήματος (από οποιαδήποτε πηγή)(notitia criminis). Εφόσον η πράξη δε διώκεται με έγκληση.

ΕΓΚΛΗΣΗ (= καταγγελία του υποτιθέμενου εγκλήματος από τον παθόντα)

άρθρο 51 ΚΠΔ

παθών = ο φορέας του εννόμου αγαθού που προσβάλλεται από την αξιόποινη πράξη, συνήθως το υλικό αντικείμενο του εγκλήματος

Λόγοι κατ' έγκληση δίωξης ορισμένων εγκλημάτων

- Συνήθως εγκλήματα που προσβάλλουν έννομα αγαθά που έχουν προσωπικό χαρακτήρα (αντιθ. συλλογικά έννομα αγαθά)
- Αξιόποινες πράξεις ήσσονος βαρύτητας
- Προστασία προσωπικών οικογενειακών σχέσεως χωρίς να υποβάλλονται τα παθόντα πρόσωπα σε μια επώδυνη διαδικασία

Αν ο παθών δηλώσει ότι δεν επιθυμεί την ποινική δίωξη, ο Εισαγγελέας μπορεί να απόσχει από αυτή. Οριστική παύση της διώξεως.

Τζανετής, 26/11/2020

Εξέταση του κατηγορουμένου 273 ΚΠΔ

Διαδικαστικά ζητήματα σχετικά με την εμφάνιση καταρχάς του κατηγορουμένου

ΚΠΔ 273 έμφαση στο α και στο γ

α) όταν εμφανιστεί είναι υποχρεωμένοι να εξακριβώσουν τα στοιχεία της ταυτότητάς του → ταυτοποίηση κατηγορουμένου και υποχρέωση να δώσει ο κατηγορούμενος τη διεύθυνσή του, γιατί;

γ) υπενθύμιση υποχρέωσης δήλωσης της διεύθυνσης ή της μεταβολής αυτής, γιατί ;

ΚΠΔ 156 §1: επίδοση στη διεύθυνση κατοικίας ή διαμονής στη διεύθυνση που δόθηκε κατά την προκαταρκτική εξέταση, την ανάκριση ή την προανάκριση. Αν υπάρχει μεταβολή της διεύθυνσης ο κατ/μενος πρέπει να δηλώσει τη μεταβολή στην εισαγγελία, διότι διαφορετικά τα έγγραφα της δικογραφίας θα επιδίδονται στη διεύθυνση που είχε παλαιότερα δηλώσει. Αν η επίδοση δε γίνει στη δηλωθείσα διεύθυνση αυτή πάσχει από ακυρότητα η οποία μπορεί να προσβληθεί αργότερα στο ακροατήριο.

ΚΠΔ 273 §2: ο ανακριτής καλείται να γνωστοποιήσει στον κατ/μενο ποια δικαιώματα έχει, διότι συνήθως δεν έχει νομικές γνώσεις ούτε και είναι υποχρεωμένος να εμφανιστεί μετά συνηγόρου, παρόλο που αυτό γίνεται συνήθως. Στον ανακριτή επιβάλλεται η υποχρέωση γνωστοποίησης των δικαιωμάτων.

Σημείωση: ο ύποπτος έχει τα ίδια δικαιώματα με αυτά του κατηγορουμένου.

Δικαιώματα κατηγορουμένου:

Δικαίωμα ενημέρωσης επί των δικαιωμάτων του, για να τα ασκήσει πρέπει να ενημερωθεί ότι τα έχει **ΚΠΔ 95** η ενημέρωση παρέχεται σε απλή και κατανοητή γλώσσα, προφορικά ή εγγράφως. Στην πράξη έγγραφη αναφορά περί της ενημερώσεως του κατηγορουμένου από τον ανακριτή στο έντυπο της απολογίας → έντυπη μνεία ότι πράγματι έγινε η ενημέρωση, χωρίς να σημαίνει ότι η ενημέρωση αυτή γίνεται απαραίτητα προφορικά → ΣΟΣ στην προδικασία τηρείται έγγραφος τύπος, πράξεις που γίνονται καταγράφονται σε εκθέσεις.

Χορήγηση εγγράφου περί των δικαιωμάτων ΚΠΔ 96: στην πράξη έγγραφη ενημέρωση με την ενσωμάτωση της γνωστοποίησης μέσα στην έκθεση της απολογίας. Ο νομοθέτης δεν αρκείται στην προφορική ενημέρωση.

Επιμέρους δικαιώματα κατηγορουμένου:

Τυπικού διαδικαστικού χαρακτήρα: ΚΠΔ 97, ενημέρωση προσώπου σε περίπτωση στέρησης της ελευθερίας του κατηγορουμένου, ΚΠΔ 98 δικαίωμα επικοινωνίας με τρίτα πρόσωπα κατά τη διάρκεια στέρησης της ελευθερίας του

ΚΠΔ 99 δικαίωμα παράστασης μετά συνηγόρου: στην απολογία στην ανάκριση είναι απαραίτητη η αυτοπρόσωπη εμφάνιση του κατηγορουμένου (σε αντίθεση με την π.ε. που μπορεί να παρασταθεί διά συνηγόρου), το άρθρο εννοεί παράσταση ΜΕ συνηγόρου. §3 αυτεπάγγελτος διορισμός συνηγόρου, όταν ο κατηγορούμενος για κακούργημα εμφανίζεται ενώπιον του ανακριτή και το ζητάει- μπορεί βέβαια να παραιτηθεί από το δικαίωμα αυτό. Όταν η υπόθεση

φτάσει στο ακροατήριο, δεν είναι προαιρετικός αυτός ο διορισμός συνηγόρου, είναι υποχρεωτικός, ακόμα κι αν δεν το επιθυμεί ο κατηγορούμενος. §4 δεν μπορεί να απαγορευτεί η επικοινωνία του κατ/μένου με το συνήγορο → θωρακισμός του έργου του υπερασπιστή για να έχει μια απρόσκοπτη επικοινωνία με τον εντολέα του + απόρρητο

ΚΠΔ 100: ανακοίνωση περιεχομένου εγγράφων: 1^η όψη: ο κατ/μενος λαμβάνει γνώση του υλικού της δικογραφίας μέχρι τη στιγμή που καλείται να εμφανιστεί, 2^η όψη: γνωστοποίηση του κατηγορητηρίου 248 §3 ΚΠΔ.

ΚΠΔ 103: Προθεσμία για προετοιμασία της απολογίας: δικαίωμα στον κατηγορούμενο να ζητήσει κάποιο χρόνο ώστε σε συνεργασία με το συνήγορό του να προετοιμάσει την απολογία του. ο νόμος καθορίζει το ελάχιστο της προθεσμίας 48 ώρες, δεν ορίζει όμως το ανώτατο, αυτό είναι συνάρτηση πολλών παραγόντων κυρίως του όγκου και των παραμέτρων (δυσκολίας, σπουδαιότητας) της υπόθεσης. Ο εισαγγελέας δεν μπορεί να μη δώσει προθεσμία! §2 δυνατότητα παράτασης της προθεσμίας αν κατά την ορισθείσα προθεσμία δεν πρόλαβε. Ο ανακριτής μπορεί να αρνηθεί την παράταση της προθεσμίας εφόσον δεν ευσταθούν οι λόγοι για την παράταση, εφόσον είναι προδήλως αβάσιμο το αίτημα

Πρώτο στάδιο: τυπική απολογία: διαδικαστικό, θα ζητήσει προθεσμία, δεν θα τοποθετηθεί ο κατ/μενος

Η ουσιαστική τοποθέτηση του κατ/μένου επί της κατηγορίας γίνεται τη μέρα μετά την προθεσμία, ουσιαστική, καθ' εαυτόν απολογία. ΚΠΔ 273 Ο κατηγορούμενος μπορεί να αρνηθεί να απαντήσει → δικαίωμα σιωπής του κατηγορουμένου/ δικαίωμα να παραδώσει την απολογία του γραπτή.

Η προθεσμία είναι δικαίωμα του κατηγορουμένου, μπορεί αν θέλει να απολογηθεί απευθείας την ίδια μέρα που εμφανίζεται στον ανακριτή. Η προθεσμία είναι μεν ο κανόνας, μπορεί όμως ο κατ/μενος να το αποποιηθεί. Αυτό γίνεται κυρίως στο αυτόφωρο, στο μεσοδιάστημα των 3-5 ημερών (Σ 6) που είναι σε καθεστώς στέρησης της ελευθερίας και θέλει μετά την απολογία να βγει, δε ζητά προθεσμία και απολογείται την ίδια μέρα – για την άμεση αποφυλάκιση του.

Όταν καλείται να τοποθετηθεί επί της κατηγορίας υπάρχουν 3 δυνατοί τρόποι:

1. να ομολογήσει την πράξη του
2. άρνηση της κατηγορίας: όχι μόνο ένα μονολεκτικό όχι αλλά τεκμηριωμένοι ισχυρισμοί αντίκρουσης της κατηγορίας → αιτιολογημένη αντίκρουση = αποδεικτικό στοιχείο, μπορούν να συναχθούν συμπεράσματα και υπέρ και κατά του κατηγορουμένου.
3. σιωπή: δικαίωμα σιωπής 273 §2 ΚΠΔ: ο κατ/μενος δεν μπορεί να εξαναγκαστεί σε αυτοενοχοποιητικές δηλώσεις. Το δικαίωμα σιωπής είναι απολύτως απαραβίαστο δεν μπορεί από αυτό να συναχθεί οποιαδήποτε ένδειξη σε βάρος του κατηγορουμένου, δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως αποδεικτικό στοιχείο σε βάρος του (σε αντίθεση με την ομολογία ΚΠΔ 178). Η σιωπή είναι ένα «0» δεν έχει αποδεικτική αξία και θα πρέπει να υπάρχουν άλλα αποδεικτικά στοιχεία που θεμελιώνουν την ενοχή του. όλα αυτά στην ολική σιωπή. Αντίθετα η μερική σιωπή (= σε άλλα θέματα απαντάει, σε άλλα όχι) μπορεί να εκτιμηθεί ως αποδεικτικό μέσο, για το παραλειφθέν θέμα, ακόμα και για την συναγωγή επιβαρυντικών συμπερασμάτων για τον κατηγορούμενο. Παρέκταση του δικαιώματος σιωπής είναι και η μονολεκτική και ατεκμηρίωτη άρνηση της κατηγορίας. Τελευταία σελίδα απολογίας: «-τι απολογείσαι;» «-αρνούμαι την κατηγορία!» → αυτό το μονολεκτικό όχι είναι προέκταση και ισοδύναμο της ολικής σιωπής.

Ο κατηγορούμενος στο πλαίσιο του δικαιώματος να αρνηθεί την κατηγορία μπορεί να πει ψέματα; Έχει δικαίωμα να αντικρούσει ψευδώς την κατηγορία;

Βεβαίως, δεν έχει καθήκον αληθείας (όπως ο μάρτυρας), αλλά ούτε και δικαίωμα στο ψέμα. Κατά ακριβολογία θα λέγαμε ότι συγχωρείται σε αυτόν το ψέμα, λόγω της ανθρώπινης ανάγκης αυτοσυντήρησης, να προστατεύσει τον εαυτό του ακόμα και αν επικαλεστεί κάτι ψευδές. Μέχρι που όμως φτάνει αυτό το ψεύδος; Μέχρι να μην φτάσει στην ψευδή καταμήνυση ή τη συκοφαντική δυσφήμιση. Επίσης, δεν έχει δικαίωμα να τελέσει στο πλαίσιο της απολογίας του οποιοδήποτε ποινικό αδίκημα.

ΑΠΟΛΟΓΙΑ

Ο συνήγορος θα συντάξει το απολογητικό υπόμνημα στο οποίο περιέχονται οι ισχυρισμοί του κατηγορουμένου, είτε πραγματικοί είτε νομικοί. Όταν εμφανιστεί θα εγχειρίσει στον ανακριτή το υπόμνημα, αλλά ο ανακριτής δεν είναι υποχρεωμένος να το διαβάσει, γιατί θα πρέπει να κάνει ερωτήσεις για να λάβει και την προφορική απολογία του κατηγορουμένου.

Μετά την ανάκριση υπάρχουν 4 δυνατότητες;

1. Να αφεθεί ο κατηγορούμενος ελεύθερος χωρίς κανένα περιοριστικό όρο
2. Να του επιβληθεί περιοριστικός όρος (=μέτρο που δεν αποστερεί αλλά περιορίζει μόνο την ελευθερία)
3. Ηλεκτρονική επιτήρηση «βραχιολάκι»
4. Προσωρινή κράτηση = εγκλεισμός κατ/μενου στη φυλακή αμέσως μετά την απολογία

Η απόφαση για το τι από τα 4 θα συμβεί λαμβάνεται την ίδια μέρα με την απολογία. Δεν είναι μονομερής απόφαση του ανακριτή, λαμβάνεται με τον εισαγγελέα και αν διαφωνήσουν πάει στο δικαστικό συμβούλιο.

ΚΠΔ 288§1

Πηγαίνουν στο γραφείο του εισαγγελέα. Γίνεται ολιγόλεπτη ακρόαση στον εισαγγελέα, μπορεί να κάνει ερωτήσεις στον συνήγορο. Αφού ο εισαγγελέας έχει ακούσει και έχει πάρει τη δικογραφία από τον ανακριτή, συναποφασίζουν με τον ανακριτή αν θα λάβουν μέτρα δικονομικού καταναγκασμού κι αν ναι ποια. Μετά ο συνήγορος με τον κατ/μενο πηγαίνουν στο γραφείο του ανακριτή και τους ανακοινώνει την απόφαση.

Ανδρουλάκης, 27/11/2020

Ανακριτικές πράξεις: Κατάσχεση/Δέσμευση

Κατάσχεση (258 + 260επ): αφορά σε όλα τα πράγματα που βρίσκονται κατά τη διαδικασία της έρευνας και συμβάλλουν στη διαλεύκανση της υπόθεσης. Κατάσχεση μπορεί να διαταχθεί όχι μόνο στην προδικασία αλλά και κατά τη διάρκεια της δίκης.

260: κατασχέσεις που μπορούν να γίνουν σε τράπεζες και άλλα ιδρύματα – διάταξη με μικρή πρακτική εφαρμογή (είχε τεθεί σε μια εποχή που υπήρχε ακόμη το λεγόμενο τραπεζικό απόρρητο, οι δυνατότητες αυτές έχουν κάπως υποσκελιστεί από τις νέες δυνατότητες που αφορούν σε δέσμευση περιουσιακών στοιχείων)

Δέσμευση («πάγωμα»)(261): η δυνατότητα που δίνεται στις ιδιωτικές αρχές να παγώσουν την κίνηση λογαριασμών ή εν γένει τη διαχείριση περιουσιακών στοιχείων

Η δυνατότητα αυτή εισήχθη για πρώτη φορά στο δίκαιό μας με τον νόμο για το ξέπλυμα μαύρου χρήματος/ νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες(ν.4557/2018). Η δέσμευση περιουσιακών στοιχείων μπορεί να διαταχθεί από τον ανακριτή ή σε περίπτωση που η υπόθεση βρίσκεται στο στάδιο της προκαταρκτικής εξέτασης από το δικαστικό συμβούλιο.

Στην πραγματικότητα, ο σκοπός αυτής της δέσμευσης δεν είναι η συναγωγή στοιχείων αναφορικά με την τέλεση του εγκλήματος. Αυτό που εξυπηρετεί τους σκοπούς της ανάκρισης είναι η συλλογή πληροφοριών για την τέλεση του εγκλήματος. Η δέσμευση ως ανακριτική πράξη εξυπηρετεί τους σκοπούς της δήμευσης (τα παγωμένα περιουσιακά στοιχεία να περιέλθουν στο δημόσιο ταμείο). + βλ. νόμο για Οικονομικό Εισαγγελέα & 34 παρ.2 ΚΠΔ.

Η τοποθέτηση της διάταξης στο 261 είναι μάλλον προβληματική.

Επιτρέπεται η δέσμευση και στο πλαίσιο της προκαταρκτικής εξέτασης; 243 ΚΠΔ – σκοπός προκαταρκτικής εξέτασης & διάρκεια αυτής // το 261 δεν περιλαμβάνεται στα άρθρα που παραπέμπει το 243, όχι δυνατή συλλήβδην η αξιοποίηση της δυνατότητας στο στάδιο αυτό (δυνατή όταν αφορά ξέπλυμα χρήματος)

ΤΕΚΜΗΡΙΟ ΑΘΩΟΤΗΤΑΣ

Κατοχυρωμένο σε διεθνής κείμενα υπέρτερης τυπικής αξίας (πχ 14 παρ.2 του ΔΣΑΠΔ, 6 παρ.2 ΕΣΔΑ). Το τεκμήριο αυτό απουσιάζει από το Σύνταγμα. Εισήχθη στον νέο ΚΠΔ → 71 ΚΠΔ

Χρονικό σημείο ενεργοποίησης τεκμηρίου: η στιγμή κατά την οποία η επιφορτισμένη με τη διερεύνηση του εγκλήματος αρχή αποδίδει αντικειμενικά σε ένα πρόσωπο την τέλεση ενός συγκεκριμένου εγκλήματος. Δηλ. όταν έχει αποδοθεί σε κάποιο πρόσωπο η ιδιότητα του υπόπτου.

Διάρκεια τεκμηρίου: διέπει όλους τους βαθμούς της διαδικασίας στο μέτρο που δεν έχει ακόμη εκδοθεί αμετάκλητη καταδικαστική απόφαση. Δεν είναι απολύτως σαφές το δικονομικό καθεστώς στα διαστήματα που μεσολαβούν μεταξύ μιας πρωτοβάθμιας καταδικαστικής απόφασης και της συζήτησης της υπόθεσης ενώπιον του δευτεροβάθμιου και του ακυρωτικού δικαστηρίου. Στο διάστημα αυτό το τεκμήριο δέχεται πλήγμα και εξασθενίζει. Η ισχύς του

τεκμηρίου δε φτάνει μέχρι την κήρυξη της ενοχής, αυτό που ενδιαφέρει είναι η απόδειξη της ενοχής. Ισχύει μέχρι αποδείξεως της ενοχής, μέχρι το σχηματισμό δικανικής πεποίθησης ως προς την ευθύνη και το αξιόποιο του κατηγορουμένου.

Βλ. υπόθεση *Κώνστας κ. Ελλάδος* για δηλώσεις από πολιτικά πρόσωπα για την ενοχή προσώπων ενώ η υπόθεση εκκρεμούσε ακόμη σε β' βαθμό. Δύσκολο να αποδειχθεί ότι μια τέτοια παραβίαση του τεκμηρίου αθωότητας επηρέασε την ποινική διαδικασία και την αμεροληψία των δικαστών. Πρόσωπα με ρόλο στην άσκηση της εξουσίας (κυρίως δικαστική και εκτελεστική).

Το τεκμήριο αθωότητας έχει τριτενέργεια και στον ιδιωτικό χώρο. Βλ. 25 εδ.α-γ Σ.

Συνέπειες του τεκμηρίου αθωότητας για την ποινική διαδικασία:

- δικαίωμα σιωπής & δικαίωμα μη αυτοενοχοποίησης

Αναγνωστόπουλος, 02/12/2020

Το δημόσιο συμφέρον είναι ο δικαιολογητικός λόγος της αυτεπάγγελτης δίωξης

Προϋποθέσεις της δίωξης:

- 1) Ατομικό αγαθό
- 2) Μη έντονος δημόσιος χαρακτήρας

Υπάρχει και μια τρίτη κατηγορία (προϋπόθεση) που δικαιολογεί μη αυτεπάγγελτη δίωξη→ Αυστηρά προσωπικά αγαθά τα οποία μέσω της αυτεπάγγελτης δίωξής θα έθιγαν ενδεχομένως κάποια πολύ προσωπικά δεδομένα

Παλαιότερα τα γενετήσια εγκλήματα ονομάζονταν εγκλήματα κατά των ηθών

Πχ 344 ΚΠΔ αυτεπάγγελτη δίωξη μεν αλλά με δυνατότητα δε για παύση της δίωξης από τον παθόντα. Περίπτωση του «δευτερογενούς βιασμού» που έγκειται στην ταλαιπωρία του θύματος να «ξαναβιώσει» το έγκλημα λόγω της περιγραφής του στο ακροατήριο, καθώς δεν θα μπορούσε να καταδικαστεί ο κατηγορούμενος χωρίς μαρτυρίες. Στο cross examination που λαμβάνει χώρα στο ακροατήριο, πρακτικά ο κατηγορούμενος «εξετάζει» τους μάρτυρες αναλυτικά με αντίκρουση των μαρτυριών τους. Η δυνατότητα παύσης της δίωξης για βιασμό είναι μια στάθμιση μεταξύ μιας θετικής για το θύμα έκβασης της δίκης (με καταδίκη του κατηγορουμένου) και του «να ξαναζήσει το θύμα» το έγκλημα μέσω της περιγραφής στο ακροατήριο.

Πχ στον προηγούμενο ΚΠΔ υπήρχε πρόβλεψη για την υφαίρεση (κλοπή, υπεξαίρεση, απάτη) μεταξύ εξ' αίματος συγγενών.

Έχει παρατηρηθεί επίσης το φαινόμενο «ποινικοποίησης» των αστικών υποθέσεων. Ο ενάγων για μια υπερημερία σε περίπτωση κακόπιστης δυστροπίας στην εκπλήρωση μιας οφειλής ως δανειστής προσδοκώντας περισσότερη προστασία καταφεύγει σε μια ποινική έγκληση κατά του υπερήμερου οφειλέτη πχ για απάτη.

Οι εγκλήσεις αυτές χωρίς πραγματική βάση υπερφορτώνουν το δικαιοδοτικό σύστημα με υποθέσεις όπου διάδικοι εμφανίζονταν τυπικά στο δικαστήριο μετά την αστική επίλυση της υπόθεσης και αθωνόταν ο κατηγορούμενος.

Ο νέος ΚΠΔ καθιερώνει ένα υβριδικό σύστημα έγκλησης και μήνυσης για τα περιουσιακά εγκλήματα

Οι κατηγορίες κατ' έγκληση διωκόμενων εγκλημάτων συνοψίζονται ως εξής:

- 1) Ατομικά έννομα αγαθά με ελάχιστο βαρύτητα
- 2) Ατομικά έννομα αγαθά χωρίς μικρή βαρύτητα αλλά με έντονο προσωπικό χαρακτήρα
- 3) Εγκλήματα που ο νομοθέτης κρίνει ότι πρέπει να είναι κατ' έγκληση. Εγκλήματα γενετήσιας ελευθερίας όπου δίδεται στον παθόντα η δυνατότητα να διακόψει την δίωξη

Η αρχή της νομιμότητας διαφέρει μεταξύ ουσιαστικού-δικονομικού δικαίου:

- 1) Ουσιαστικό ποινικό δίκαιο→ *nullum crimen nulla poena sine lege*
- 2) Δικονομικό ποινικό δίκαιο→ υποχρέωση του εισαγγελέα να ασκήσει την ποινική δίωξη μετά την πληροφόρηση του εγκλήματος

Σε κάποια έκταση ο νέος ΚΠΔ καθιερώνει αρχή σκοπιμότητας, προκειμένου να φιλτράρει τις διώξεις. Δίνει μέχρι ενός σημείου διακριτική ευχέρεια στον εισαγγελέα με προϋποθέσεις και όρια όμως.

Πότε όμως μπορεί αυτή η ευχέρεια να γίνει επικίνδυνη διότι πράγματι δημιουργεί περιθώριο αυθαιρεσίας και τα κριτήρια βαρύνονται από αδιαφάνεια;

Οι εισαγγελείς δεν είναι ανεξέλεγκτοι, υπάρχουν οδηγίες (όχι υπό μορφή κώδικα αλλά συνόλου οδηγιών) και ευθύνη τους αν αποκαλυφθεί ότι «κουκούλωσαν» κάποια υπόθεση.

Στο ελληνικό σύστημα ισχύει η αρχή της νομιμότητας και κατ' εξαίρεση η αρχή της σκοπιμότητας (αρ.57 §4 ΚΠΔ)

βλ. σχετικό μάθημα με Τζανετή για τα άρθρα που εκφράζουν την αρχή της σκοπιμότητας.

Η συμμετοχή του παθόντος στην ποινική δίκη

Θύμα: εγκληματολογικός όρος. Θύμα είναι ο φερόμενος ως παθών.

Κατηγορούμενος: δεν είναι απαραίτητα και δράστης.

Δεν υπάρχει πάντα παθών από ένα έγκλημα. Υπάρχουν τα λεγόμενα εγκλήματα χωρίς θύματα. Πχ χρήση ναρκωτικών ή εγκλήματα που προσβάλλουν συλλογικά αγαθά και ο παθών δεν είναι εξειδικευμένο πρόσωπο.

Στην δίκη ο παθών είναι μάρτυρας και θα κληθεί να πει, τι σχέση έχει με τον κατηγορούμενο, αν τον γνωρίζει κ.λπ.

Η συμβολή του παθόντος στην δίκη είναι μια μαρτυρική κατάθεση με κεντρική βέβαια θέση.

Ο νομοθέτης καλείται να αποφασίσει αν ο παθών πρέπει να έχει και άλλη θέση στη δίκη. Εδώ παρατηρούνται μεγάλες διαφοροποιήσεις μεταξύ των δικαιοδοτικών συστημάτων. Στα αγγλοσαξονικά ο παθών δεν είναι κάτι παραπάνω από μάρτυρας. Στα γαλλικής επιρροής, αναγνωρίστηκε ο θεσμός της πολιτικής αγωγής όπου ο παθών είναι ο πολιτικώς ενάγων (στα εγκλήματα με θύμα προφανώς). Αυτό έγινε προκειμένου το θύμα να μην νιώθει ότι εκδόθηκε απόφαση που αφορά το ίδιο χωρίς όμως να συμμετείχε ικανοποιητικά στην λήψη αυτής.

Προβλέφθηκε και στον ελληνικό ΚΠΔ ως «υποστήριξη κατηγορίας»

Τζανετής, 03/12/2020

ΚΠΔ 282

Πρώτα θα εξετάσω αν επαρκούν τα λιγότερο επαχθή = περιοριστικοί όροι και μετά το επαχθέστερο δηλαδή η προσωρινή κράτηση

Σκοποί προσωρινής κράτησης και περιοριστικών όρων:

- Η αποτροπή του κινδύνου φυγής
- Η αποτροπή του κινδύνου τέλεσης νέων εγκλημάτων

Ο ν. 1128/1981 είχαμε μια ριζική αναμόρφωση του θεσμού της «προφυλάκισης». Αρχικά ο θεσμός μετονομάστηκε σε προσωρινή κράτηση και έπαψε να είναι υποχρεωτική στα κακουργήματα όπως παλαιότερα- το έκρινε ο ανακριτής με τον εισαγγελέα. Στα πλημμελήματα παρέμεινε ο θεσμός, αλλά και πάλι ως δυνατότητα. Επιπλέον έχουμε την ΕΣΔΑ άρθρο 5 §1, που είναι κεκυρωμένη σύμβαση και βάσει του 28Σ έπρεπε να μην έρχονται οι εθνικοί κανόνες σε αντίθεση με την ΕΣΔΑ. Η μεν προσωρινή κράτηση εξυπηρετεί δικονομικούς σκοπούς (η εμφάνιση του κατηγορουμένου στο ακροατήριο) και η ποινή είναι ο κολασμός για την πράξη που τέλεσε, επιβάλλεται από το ποινικό δικαστήριο και μόνον εφόσον διαγνώσει την ενοχή του δράστη. Αν η προσωρινή κράτηση ήταν επιβολή ποινής θα προσέκρουε στο τεκμήριο της αθωότητας που επιτάσσει τη συμπεριφορά του κατηγορουμένου ως αθώου μέχρι να διαπιστωθεί η ενοχή του. Η π.κ. είναι μέτρο δικονομικού καταναγκασμού διότι εξυπηρετεί δικονομικούς σκοπούς και δεν έχει καμία σχέση με την ποινή έστω κι αν κατ' ουσίαν οδηγεί σε στέρηση της ελευθερίας. Βέβαια, από την ποινή αφαιρείται ο χρόνος της προσωρινής κράτησης, συνυπολογίζεται γιατί σε κάθε περίπτωση είναι μια στέρηση της ελευθερίας.

Η επόμενη σημαντική μεταρρύθμιση του θεσμού έγινε με τον ν 2408/1996 που προσέδωσε στη διάταξη περί προσωρινής κράτησης το περιεχόμενο που σήμερα έχει. Η πρώτη μεταβολή είναι ότι κατήργησε τη δυνατότητα προσωρινής κράτησης στα πλημμελήματα. **Πλέον μόνο στα κακουργήματα (εξαιρέση η ανθρωποκτονία κατά συρροή, το μόνο πλημμέλημα 286 §2).** Επίσης, συγκεκριμενοποιήθηκαν οι προϋποθέσεις της προσωρινής κράτησης, για να μη γίνεται κατάχρηση του θεσμού.

ΚΠΔ 286 προσωρινή κράτηση

Προϋποθέσεις:

ΣΩΠΡΕΥΤΙΚΑ: Κακούργημα + αυξημένος βαθμός ενδείξεων ενοχής (μας το λέει ΚΠΔ 282 §1). Επαρκείς ενδείξεις θέλουμε για την έναρξη της ποινικής δίωξης και την παραπομπή στο ακροατήριο= ενδείξεις που καθιστούν εξαιρετικά πιθανό ότι τελέστηκε η πράξη και είναι άξιο να διερευνηθεί περαιτέρω στο ακροατήριο. Οι σοβαρές ενδείξεις για την : σχεδόν σίγουρο ότι η πράξη τελέστηκε= υψηλότερη πιθανότητα του ανακριτή ότι η πράξη τελέστηκε, εγγίζουσα την βεβαιότητα.

+ [ΣΩΠΡΕΥΤΙΚΑ] ΔΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΚΡΙΤΗΡΙΟ: Κίνδυνος φυγής ή/και κίνδυνος τέλεσης εγκλημάτων [δε χρειάζεται να συντρέχουν σωρευτικά, αρκεί διαζευκτικά]. Η διάταξη αναφέρεται στο **σκοπό της φυγής** και παραθέτει συγκεκριμένες περιοριστικά αναφερόμενες ενδείξεις από τις οποίες συνάγεται ο σκοπός φυγής, ώστε να περιορίσει ο νομοθέτης τη διακριτική ευχέρεια του ανακριτή= αν κάποιος δεν έχει γνωστή διαμονή στη χώρα (αλλοδαπός), σαφείς ενδείξεις ότι προετοιμάζει τη φυγή του, π.χ. κατά το παρελθόν φυγόποινος ή φυγόδικος,

έχει αγοράσει εισιτήρια και έχει διαμονή στο εξωτερικό, κρίθηκε ένοχος για απόδραση κρατουμένου κλπ.: συγκεκριμένες περιστάσεις από τις οποίες ΚΑΙ ΜΟΝΟ μπορεί να συναχθεί ο σκοπός φυγής→ πρακτικά αμάχητα τεκμήρια, δεδομένο ότι προκύπτει σκοπός φυγής, αλλά και πάλι οφείλει να το ελέγξει ο ανακριτής. Οριοθετημένη η κρίση του ανακριτή.

Κίνδυνος Τέλεσης Νέων Εγκλημάτων:

Αντικειμενικό κριτήριο: Κίνδυνος τέλεσης νέων εγκλημάτων, όταν έχω αμετάκλητη καταδίκη για ομοειδή εγκλήματα που έχει τελέσει στο παρελθόν με αυτό για το οποίο διώκεται. Εφαρμόζεται στα ελαφρά κακουργήματα (βλ. Β 1 παρακάτω)

2 Περιπτώσεις μη εφαρμογής του αντικειμενικού κριτηρίου→ αποβλέπουμε στο παρόν, κριτήριο= τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της πράξης και όχι οι προηγούμενες υφιστάμενες καταδίκες: **α.** βαριά κακουργήματα (βλ. παρακάτω Β 1), σε αυτά δε μας ενδιαφέρει αν υπάρχουν προηγούμενες καταδίκες, αλλά τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της πράξης, **β.** αν το έγκλημα τελέστηκε κατά εξακολούθηση, από εγκληματική οργάνωση ή υπάρχει μεγάλος αριθμός παθόντων από αυτά → αφορά τα ελαφρά εγκλήματα κατ' εξαίρεση (γιατί σε αυτά θα εφαρμόζοταν κανονικά το αντικειμενικό κριτήριο). Σε δε θα δω αν έχω αμετάκλητη προηγούμενη καταδίκη, αλλά τις ιδιαιτερότητες της πράξης, δηλαδή αν τελέστηκε στο πλαίσιο εγκληματικής οργάνωσης κλπ.

Αυτός που κατηγορείται για ανθρωποκτονία συνήθως του επιβάλλεται προσωρινή κράτηση έστω κι αν δεν συντρέχουν οι λοιπές προϋποθέσεις δηλαδή κίνδυνος φυγής ή τέλεσης νέων εγκλημάτων, επειδή τα κριτήρια του 286 ΚΠΔ επισκιάζονται από τη βαρύτητα του εγκλήματος!

Επίσης προσωρινή κράτηση σε περίπτωση που προηγουμένως έχει επιβληθεί περιοριστικός όρος και δεν τηρείται ΣΟΣ

A. Είδη κακουργημάτων στον νέο ΠΚ¹:

- Ελαφρά κακουργήματα: ποινή κάθειρξης μέχρι 10 ετών
- Κακουργήματα μεσαίας βαρύτητας: ανώτατη στερητική της ελευθερίας ποινή 15 έτη
- Βαρύτατα κακουργήματα: και με ποινή ισόβιας κάθειρξης

B. Είδη κακουργημάτων για τους σκοπούς της διάταξης ΚΠΔ 286:

1. Ελαφρά κακουργήματα
2. Κακουργήματα μεσαίας και μεγάλης βαρύτητας

Τι γίνεται μετά την επιβολή της προσωρινής κράτησης;

Έχει κάποιο ένδικο βοήθημα ο κατηγορούμενος στη διάθεση του για να αποφυλακιστεί;

1^η Δυνατότητα :

¹ (Η διάκριση μεταξύ εγκλημάτων περιουσίας και ιδιοκτησίας δεν υπάρχει στο νέο ποινικό κώδικα, έχουμε μόνο εγκλήματα κατά της περιουσίας).

Προσφυγή κατά του εντάλματος της προσωρινής κράτησης (αλλά ισχύει και για το ένταλμα των περιοριστικών όρων).

Προσφυγή στο δικαστικό συμβούλιο ΚΠΔ 290 §1 εδ.2 : ο κατ/μενος μπορεί να προσφύγει στο συμβούλιο πλημμελειοδικών. Η προσφυγή γίνεται σε 10 μέρες και διαβιβάζεται στον εισαγγελέα. Η προσφυγή δεν έχει ανασταλτική δύναμη, δηλαδή το ένταλμα εκτελείται κανονικά, αυτός παραμένει κρατούμενος μέχρι να εγκριθεί η προσφυγή του από το συμβούλιο. Δεν επιτρέπεται προσφυγή, αν το Συμβούλιο έχει προηγουμένως επιλύσει διαφωνία ανακριτή και εισαγγελέα σχετικά με το ένταλμα προσωρινής κράτησης.

Ο κατηγορούμενος σε αυτή την προσφυγή μπορεί να αμφισβητήσει έναν ή και όλους τους λόγους του ΚΠΔ 286: δηλαδή ότι δε συντρέχουν οι σοβαρές ενδείξεις, ή τους δικονομικούς λόγους, ότι δηλαδή δε συντρέχει κάποια περίπτωση κινδύνου φυγής ή ότι δε συντρέχει κίνδυνος τέλεσης νέων εγκλημάτων.

2^η Δυνατότητα:

Αίτηση για άρση της προσωρινής κράτησης από ίδιο τον ανακριτή, ΚΠΔ 291→ ο ίδιος ο ανακριτής αυτεπαγγέλτως αποφασίζει να άρει την προσωρινή κράτηση ή να την αντικαταστήσει με περιοριστικούς όρους. Αυτό γίνεται σπάνια. Συχνότερα γίνεται αυτό που αναφέρεται στην §2 του ΚΠΔ 291, δηλαδή με αίτηση του κατηγορουμένου. Πρέπει να έχει προκύψει καινούργιο στοιχείο στην πράξη που δικαιολογεί τη μεταστροφή του ανακριτή, όπως λ.χ. λόγος υγείας που δικαιολογεί την άρση της προσωρινής κράτησης. Φυσικά, πρέπει η προσωρινή κράτηση να έχει κάποια διάρκεια για να χωρήσει αυτή η αλλαγή.

§3 πως αποφασίζει ο ανακριτής : πρέπει να προηγηθεί γνώμη του εισαγγελέα→ γραπτή γνώμη (όχι σύμφωνη γνώμη)!!! Στην επιγενόμενη άρση της προσωρινής κράτησης ΕΠΙΚΡΑΤΕΙ Η ΑΠΟΨΗ ΤΟΥ ΑΝΑΚΡΙΤΗ, ακόμα κι αν διαφωνήσει ο εισαγγελέας ο ανακριτής μπορεί να κάνει δεκτή αυτή την αίτηση του κρατουμένου. Τον τελικό λόγο τον έχει ο ανακριτής και δε θα επιληφθεί το συμβούλιο των πλημμελειοδικών.

Η ΑΙΤΗΣΗ ΑΥΤΗ ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΠΡΟΘΕΣΜΙΑ, ΔΙΑΡΚΕΙ ΟΣΟ ΚΑΙ Η ΑΝΑΚΡΙΣΗ (μπορεί να φτάσει και 13 μήνες)

- Μετά το παραπεμπτικό βούλευμα:

ΚΠΔ 294 μετά την παραπομπή στο ακροατήριο υπάρχει η δυνατότητα στον κατηγορούμενο να προσφύγει στο δικαστικό συμβούλιο για την αντικατάσταση της προσωρινής κράτησης

2 δικαστήρια αρμόδια για τα κακουργήματα

Τριμελές εφετείο κακουργημάτων, κύριος όγκος κακουργημάτων

μικτό ορκωτό πλημμελειοδικείο: κακουργήματα κατά της ζωής ή της γενετήσιας ελευθερίας

ΚΠΔ 315 το συμβούλιο αποφασίζει μετά το πέρας της ανάκρισης την παραπομπή στο ακροατήριο είναι υποχρεωμένο να εξετάσει αν μπορεί να συνεχιστεί η προσωρινή κράτηση ή οι περιοριστικοί όροι. Πάντοτε βέβαια διατηρείται τόσο η π.κ. όσο και οι π.ο.

Χρονική διάρκεια προσωρινής κράτησης: 18 μήνες.

Γιατί υπάρχει χρονικό όριο στην προσωρινή κράτηση;

Πίεση του μηχανισμού για να λειτουργήσει ταχύτερα και αποτελεσματικότερα, να επιβάλλουν ποινή τα δικαστήρια πριν εκπνεύσει η προσωρινή κράτηση.

Σ 6 §4 (λέει προφυλάκιση γιατί είναι με τον παλιό νόμο) 18 μήνες= 1 έτος και υπό εξαιρετικές περιστάσεις 6 μήνες

ΚΠΔ 292 §2 η προσωρινή κράτηση μπορεί να παραταθεί για 6 μήνες με ειδικά αιτιολογημένο βούλευμα και σε συγκεκριμένα κακουργήματα → ο ΚΠΔ περιορίζει την παράταση της προσωρινής κράτησης στα βαριά κακουργήματα, ήτοι σε αυτά με κάθειρξη τουλάχιστον 15 ετών. Για τα ελαφρά κακουργήματα, ο μέγιστος χρόνος μπορεί να είναι 12 μήνες! Νομοθετική ρύθμιση 2009.

Στα πλημμελήματα, δηλαδή μόνο στην ανθρωποκτονία εξ αμελείας κατά συρροή, το ανώτατο όριο διάρκειας της προσωρινής κράτησης είναι 6 μήνες.

Όταν συμπληρώνεται το 12μηνο ή το 6μηνο, το δικαστικό συμβούλιο είναι υποχρεωμένο να εξετάσει οίκοθεν- αυτεπαγγέλτως τη συνδρομή των όρων της προσωρινής κράτησης. Επομένως δε χρειάζεται εκ των πραγμάτων η αίτηση του κατ/μένου, το εξετάζει το δικαστικό συμβούλιο.

Στο εξάμηνο → διαδικασία εξακολούθηση της προσωρινής κράτησης ΚΠΔ 292§1: αυτεπάγγελτος έλεγχος αν συνεχίζουν να συντρέχουν οι προϋποθέσεις της προσωρινής κράτησης. Αν θεωρήσει ότι αυτοί δε συντρέχουν θα αποφυλακίσει τον κατηγορούμενο, αν κρίνει ότι συντρέχουν θα παρατείνει την προσωρινή κράτηση.

Στο δωδεκάμηνο (που ισχύει για τα βαριά κακουργήματα), αυτεπάγγελτος έλεγχος συνδρομής προϋποθέσεων προσωρινής κράτησης, ανεξαρτήτως αιτήσεως του κατηγορουμένου ΑΛΛΑ πρέπει να συντρέχουν εξαιρετικές περιστάσεις ώστε το συμβούλιο να ζητήσει την παράταση της προσωρινής κράτησης. Αν τύχει στο 18μηνο να δικαστεί η πράξη, έχω ποινή και όχι προσωρινή κράτηση. Αν μέσα στους 18 μήνες δεν έχει περατωθεί η ανάκριση ή δεν έχει δικαστεί η υπόθεση, η αποφυλάκιση του κατ/μένου γίνεται με την παρέλευση του 18μήνου, δυνάμει του Συντάγματος. Μέχρι να δικαστεί θα είναι ελεύθερος. Προβληματισμός: αν μετά την αποφυλάκιση, επιθυμήσει να φύγει ; μετά την αποφυλάκιση θα επιβληθούν αναγκαστικά περιοριστικοί όροι (που είναι άνευ χρονικού περιορισμού) ώστε να εξασφαλιστεί η εμφάνιση του στη δίκη. Δυσκολία: αν παραβιαστεί ο περιοριστικός όρος; ΚΠΔ 286 §3: προσωρινή κράτηση, αλλά εδώ δε θα εφαρμοστεί γιατί έχει εκπνεύσει το μέγιστο χρονικό διάστημα για προσωρινή κράτηση. Επειδή υπάρχουν αυτά τα προβλήματα→ 169Α §2 ΠΚ: αδίκημα= παραβίαση περιοριστικών όρων που επιβλήθηκαν μετά την παρέλευση ανωτάτου ορίου προσωρινής κράτησης.

Ανδρουλάκης, 4/12/2020Ανακριτικές πράξεις: Δικαίωμα Σιωπής/Μη αυτοενοχοποίησης

Funke v. France (ECHR): αναγνώρισε το δεσμό του δικαιώματος μη αυτοενοχοποίησης και του συνδεδεμένου αυτού δικαιώματος σιωπής του κατηγορουμένου με την αρχή της δίκαιης δίκης κι αναγνώρισε κατ' επέκταση τη δικονομική απαγόρευση των παραβιάσεων των δικαιωμάτων αυτών ως αποδεικτικών μέσων. Ο κατηγορούμενος δεν είναι δυνατό να συμπράξει ο ίδιος στην κινούμενη εναντίον του ποινική διαδικασία προκειμένου να μη θεωρηθεί η σιωπή του ως καθοριστική ένδειξη της ενοχής του. Αν ίσχυε κάτι τέτοιο, το τεκμήριο αθωότητας θα καθίστατο άνευ αντικειμένου.

Saunders v. United Kingdom (ECHR)

Βλ. 273 ΚΠΔ: ρητή κατοχύρωση δικαιώματος σιωπής (απόλυτη)

ΚΠΔ 105 → 104 παρ.1 (και στην αυτεπάγγελτη προανάκριση)

ΚΠΔ 106 → 104 (στην τακτική προανάκριση)

ΚΠΔ 96 παρ.1 περ. ε

ΚΠΔ 244

ΚΠΔ 283

John Murray v. United Kingdom (ECHR): αν οι υπόλοιπες αποδείξεις σε βάρος του κατηγορουμένου είναι ισχυρές, δεν αποκλείεται η εξαγωγή σε βάρος του συμπερασμάτων από τη σιωπή του.

Ο προσφεύγων ήταν τρομοκράτης του Ιρλανδικού Δημοκρατικού Στρατού και είχε συλληφθεί σε ένα σπίτι που βρίσκονταν και άλλοι τρομοκράτες και ήταν βέβαιο από τις συνθήκες σύλληψής του ότι ήταν μέλος της οργάνωσης αυτής. Αυτός σιώπησε και το βρετανικό δικαστήριο συνυπολόγισε τη σιωπή του. Το ΕΔΔΑ έκρινε ότι το να θεωρήσει ότι η σιωπή του είχε αρνητική επίδραση στο σχηματισμό δικανικής πεποίθησης ήταν ένα ζήτημα κοινής λογικής. Περιπτώσεις όπου τα ψεύδη ή η μερική παρασιώπηση της αλήθειας μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε βάρος του κατηγορουμένου.

Η μη αυτοενοχοποίηση αφορά στη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων (πχ έγγραφα, δείγματα σωματικού ιστού). Εμποδίζεται η συγκέντρωση τέτοιων στοιχείων από το δικαίωμα σε μη αυτοενοχοποίηση; Ή υπάρχουν όρια και μπορούν σε ορισμένες περιπτώσεις να συλλεγούν παρά τη θέληση του κατηγορουμένου;

Αρχικά, το ΕΔΔΑ δεν έκανε διάκριση μεταξύ των διάφορων αποδεικτικών στοιχείων και απλώς είπε στην υπόθεση *Funke* ότι προστατεύεται το δικαίωμα σε μη αυτοενοχοποίηση ως κάτι θεμελιώδες για τα δικαιώματα του κατηγορουμένου.

Από την υπόθεση *Saunders* και μετά, περιόρισε, και μάλιστα σημαντικά, την προστατευτική λειτουργία των σχετικών διατάξεων. Βλ. 104 παρ.2 ΚΠΔ.

Δεν αντίκειται στο προνόμιο της μη αυτοενοχοποίησης η χρήση αποσπασθέντος υλικού, εφόσον η ύπαρξή του είναι ανεξάρτητη της θέλησης του κατηγορουμένου. Πχ έγγραφα των οποίων διατάσσεται η χορήγηση, δείγματα ιστού/αίματος.

Jalloh v. Germany (ECHR, 2006): ο κατηγορούμενος είχε καταπιεί τα ναρκωτικά τα οποία κουβαλούσε. Επρόκειτο για αποδεικτικά στοιχεία των οποίων η ύπαρξη εμπίπτει στο 104 παρ.2. Οι ανακριτικές αρχές πιθανολογούσαν ότι κατάπιε τα ναρκωτικά πριν τον πιάσουν και όντως έτσι ήταν. Για να του πάρουν τα ναρκωτικά του χορήγησαν ένα εμετικό φάρμακο, το οποίο ήταν ένα οξύτατο μέσο άμεσου σωματικού καταναγκασμού και του προκάλεσε φρικτούς πόνους. Δεδομένων των ναρκωτικών που κουβαλούσε είχε διαπράξει ένα μικρής βαρύτητας αδίκημα. Υπήρχαν ηπιότερα μέσα για την ανεύρεση του σχετικού αποδεικτικού στοιχείου. Τα αποδεικτικά στοιχεία ήταν αυτά που έκριναν σε μεγάλο βαθμό την καταδίκη του. Το Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρξε παραβίαση παρόλο που επρόκειτο για αποδεικτικό μέσο που υπήρχε ανεξαρτήτως της βούλησης του κατηγορουμένου.

Ανακριτική διείσδυση

Μια από τις βασικότερες ανακριτικές πράξεις, ιδίως για τη διαλεύκανση σοβαρών εγκλημάτων.

⇒ 254 ΚΠΔ (σειρά ειδικών ανακριτικών πράξεων)

Texeira Castro v. Portugal : εξάρθρωση ενός κυκλώματος εμπορίας ναρκωτικών. Επρόκειτο για μυστικούς αστυνομικούς που είχαν πλησιάσει τον προσφεύγοντα και του ζήτησαν να αγοράσουν ναρκωτικά υφαρπάζοντας έτσι την ενοχή. Το ΕΔΔΑ έκρινε ότι αυτό συνιστούσε υπέρβαση των ορίων της επιτρεπτής συγκαλυμμένης έρευνας ή ανακριτικής διείσδυσης και ότι στην πραγματικότητα θα έπρεπε να θεωρήσει κανείς τον τρόπο με τον οποίο έγινε η συγκεκριμένη πράξη ως ένα είδος αστυνομικής παγίδευσης. Οι αστυνομικοί είχαν πλησιάσει ένα πρόσωπο άλλο από τον ίδιο τον προσφεύγοντα κι αυτός τους είπε ότι δεν έχει και τους πήγε σε κάποιον άλλον που μπορεί να είχε, αυτός δεν είχε κι έτσι έφτασαν στον κατηγορούμενο. Μάλιστα στην αρχή είχε πει ότι δεν είχε να τους πουλήσει και μετά από φορτικές πιέσεις των μυστικών αστυνομικών τελικά δέχθηκε να τους προμηθεύσει.

Προσβολή του δικαιώματος στη μη αυτοενοχοποίηση(τεκμήριο αθωότητας). Η προσβολή προβλέπεται στο νόμο στο 254 ΚΠΔ πλέον, ωστόσο ο τρόπος με τον οποίο έγινε η εφαρμογή της συγκεκριμένης δυνατότητας ήταν κατά παράβαση της αρχής της αναλογικότητας, διότι ο κατηγορούμενος εν προκειμένω δεν ήταν σαφές ότι είχε προαποφασίσει την τέλεση του εγκλήματος ούτε ήταν σαφές εκ των προτέρων ότι είχε εμπλακεί σε τέτοιου είδους δραστηριότητες. Καταχρηστική εφαρμογή της συγκεκριμένης δυνατότητας, παρότι αυτή εξυπηρετούσε έναν υπέρτερο σκοπό.

Βλ. και έννοια *agent provocateur* στον ΠΚ.

Έχει τεθεί πια η προϋπόθεση στη συγκαλυμμένη έρευνα ότι ο δράστης πρέπει να έχει προαποφασίσει το έγκλημα το οποίο διευκολύνεται από την παρουσία του συγκαλυμμένα δρώντος ανακριτικού οργάνου ή πολίτη.

Η νομολογία μας είναι διστακτική σχετικά με την αναγνώριση στην πράξη της αστυνομικής παγίδευσης.

Jacobson v. United States (1992): ο προσφεύγων ήταν ένας αγρότης, ο οποίος είχε παραγγείλει το 1994 δύο τεύχη ενός περιοδικού που απεικόνιζε γυμνά αγόρια εφηβικής και προεφηβικής ηλικίας. Τότε ήταν νόμιμη η κυκλοφορία ενός τέτοιου περιοδικού στη Νεμπράσκα όπου κατοικούσε ο συγκεκριμένος. Λίγο αργότερα ψηφίστηκε ο νόμος για την προστασία της παιδικής ηλικίας και απαγόρευε την κυκλοφορία τέτοιου υλικού. Μετά την ψήφιση του νόμου κρατικοί υπάλληλοι βρήκαν το όνομά του στον κατάλογο των πελατών του βιβλιοπωλείου που διέθεταν προηγουμένως το περιοδικό και άρχισαν να τον βομβαρδίζουν με επιστολές που διαφήμιζαν τέτοια περιοδικά (πχ είναι μέλη συλλόγων που αγωνίζονται για την σεξουαλική ελευθερία). Μετά από αλληλογραφία δύο χρόνων, που τον εξωθούσε στη συνέχιση της προηγούμενης δραστηριότητάς του, εκείνος έλαβε έναν κατάλογο που διαφήμιζε τέτοια περιοδικά κι έδωσε παραγγελία για έναν τέτοιο. Η καταδίκη επικυρώθηκε από το Εφετείο της 8^{ης} περιφέρειας των ΗΠΑ και η υπόθεση πήγε στο Ανώτατο Δικαστήριο, το οποίο έκρινε ότι ο ισχυρισμός του ότι παγιδεύτηκε από τους αστυνομικούς ήταν βάσιμος και συνέτρεχε κλασική περίπτωση μη ανεκτής αστυνομικής παγίδευσης. Το Δικαστήριο είπε ότι το κράτος δεν επιτρέπεται να παίζει με την αδυναμία ενός αθώου προσώπου και να το εξωθεί να διαπράξει εγκλήματα που αν είχε αφεθεί ήσυχο δεν επρόκειτο ποτέ να επιχειρήσει. Χρειάζεται όχι μόνο προδιάθεση αλλά εξωτερίκευση της επιθυμίας εμπλοκής σε εγκληματικές πράξεις.

ΠΡΑΚΤΙΚΟ ΘΕΜΑ 1

Η Α έχει αναθέσει στον επιστήθιο φίλο και δικηγόρο της Β να πουλήσει το φουσκωτό της σκάφος έναντι 30.000 ευρώ και να της αποδώσει το τίμημα. Ο Β όμως, ενώ εισπράττει τα χρήματα, παύει να απαντά στις τηλεφωνικές κλήσεις της Α και την Παρασκευή 21 Αυγούστου 2020 της αποστέλλει το εξής γραπτό μήνυμα: «Ξέχνα τα λεφτά, έχεις αρκετά για να φάνε και τα εγγόνια σου». Η Α δεν είναι βέβαιη πώς να αντιδράσει, αλλά τελικά το πρωί της Δευτέρας 23 Νοεμβρίου 2020 αποστέλλει ένα μήνυμα ηλεκτρονικής αλληλογραφίας στον δικηγόρο Γ, στο οποίο δηλώνει ότι τον εξουσιοδοτεί να καταθέσει έγκληση κατά του Β για υπεξαίρεση σε βαθμό πλημμελήματος. Ο Γ βεβαιώνει επί του email με την υπογραφή του την γνησιότητα της προέλευσής του από την Α και σπεύδει να καταθέσει την ίδια μέρα την έγκληση.

Ερωτάται: 1. Νομοτύπως και εμπροθέσμως κατατέθηκε η ως άνω έγκληση;

Ο Εισαγγελέας Πλημμελειοδικών στον οποίο υποβάλλεται η έγκληση, παραγγέλλει τη διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης.

Ερωτάται: 2. Ποιες δυνατότητες έχει μετά την ολοκλήρωση της προκαταρκτικής εξέτασης ο Εισαγγελέας;

- 1) Μιλάμε για γνήσια περίπτωση έγκλησης. Έχει σημασία το νομότυπο και το εμπρόθεσμο. Δε θα είχε σημασία αν ήταν αυτεπαγγέλτως διωκόμενο (το νομότυπο, καθώς ο Εισαγγελέας θα ήταν υποχρεωμένος να εκλάβει τη σχετική καταγγελία ως πληροφορία που τον υποχρεώνει

στο μέτρο που προκύπτουν ενδείξεις να εκκινήσει την ποινική διαδικασία, το εμπρόθεσμο, καθώς δε θα υπήρχε ο χρόνος των 3 μηνών για την υποβολή της σχετικής καταγγελίας)

Νομότυπο: Η κατάθεση μπορεί να γίνει είτε από τον ίδιο τον παθόντα είτε από δικηγόρο με τη χρήση εξουσιοδότησης που θα του έχει χορηγήσει ο παθών/εντολέας. Για να γίνει δεκτή η εξουσιοδότηση θα πρέπει να φέρει βεβαίωση του γνησίου της υπογραφής του εξουσιοδοτούντος.

Ένα μείλ που στέλνει κανείς αποτελεί έγγραφο που δεν έχει κάποια υπογραφή. Δεν έχει νόημα να επιβεβαιώνει ο αποδέκτης του μείλ τη γνησιότητα της προέλευσής του. Αυτό που θα χρειαζόταν είναι η ύπαρξη ενός είδους ηλεκτρονικής υπογραφής ή ίσως συνημμένη η εξουσιοδότηση με την υπογραφή του εξουσιοδοτούντος.

Εμπρόθεσμο: Αν η προθεσμία λήγει σε μέρα που κάποιος δεν μπορεί να καταθέσει την έγκληση, κρίσιμη θα είναι η επόμενη εργάσιμη ημέρα (παρέκταση προθεσμίας έως την επόμενη μη εξαιρετέα ημέρα). Βλ. 168 ΚΠΔ.

2) Προσοχή! Ο φερόμενος ως δράστης είναι δικηγόρος → πρόσωπο ειδικής δωσιδικίας (111 παρ.6) – 3μελές Εφετείο Πλημμελημάτων

Θα μπορούσε να ασκηθεί κοινή ποινική δίωξη με απευθείας παραπομπή στο ακροατήριο; Βλ. 51 παρ.4

Θα μπορούσε να υποστηριχθεί το εξής: επειδή στις αναφερόμενες στο 51 παρ.4 διατάξεις δεν περιλαμβάνεται η διάταξη του 43 παρ.2 αλλά μόνο η παρ.1, αυτό σημαίνει ότι σε περίπτωση έγκλησης, ακόμη κι αν έχουμε εγκαλούμενο που αποτελεί πρόσωπο ειδικής δωσιδικίας, δεν εφαρμόζεται η παρ.2 του άρθρου 43

ΑΡΑ, 2 οι επιλογές του Εισαγγελέα (γενικά):

- 1) Απευθείας παραπομπή στο ακροατήριο (43 αρ.1)
- 2) Έκδοση απορριπτικής διάταξης (51 παρ.3)

Μοναδική δυνατότητα άσκησης ποινικής δίωξης όχι με παραπομπή αλλά διαβίβαση δικογραφίας στον Εισαγγελέα Εφετών (43 παρ.2).

ΠΡΑΚΤΙΚΟ ΘΕΜΑ 2

Η Α, εξέχουσα πολίτης και Δημοτική Σύμβουλος Νέας Μοψουεστίας Τριφυλίας, θέλει να καταγγείλει τους Β και Γ, υπαλλήλους της τοπικής Δημοτικής Επιχείρησης Ύδρευσης & Αποχέτευσης (ΔΕΥΑΝΜΤ), επειδή αυτοί ενέκριναν προς πληρωμή σειρά λογαριασμών της τεχνικής εταιρείας Χ, ύψους συνολικά 200.000 Ευρώ, για ένα έργο ύδρευσης που δεν είχε υλοποιηθεί. Για τον σκοπό αυτό, η Α αποστέλλει ένα φαξ στην δικηγόρο της Δ, στο οποίο την

εξουσιοδοτεί να καταθέσει μήνυση κατά των Β και Γ για τις ανωτέρω πράξεις. Πράγματι, η Δ συντάσσει την μήνυση και την υποβάλλει μαζί με το φαξ στον Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών.

Ο Εισαγγελέας, χωρίς να διατάζει προκαταρκτική εξέταση, θέτει την υπόθεση στο αρχείο λόγω παράτυπης υποβολής της μήνυσης και υποβάλλει την δικογραφία στον Εισαγγελέα Εφετών εκθέτοντάς του τους λόγους για τους οποίους δεν άσκησε ποινική δίωξη.

Ερώτημα 1ο : Ήταν παράτυπη η μήνυση; Έχει δικαίωμα προσφυγής η Α;

Ο Εισαγγελέας Εφετών, διαφωνώντας με την ενέργεια του Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών, παραγγέλλει την διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης, μετά το πέρας της οποίας κινείται ποινική δίωξη σε βάρος των Β και Γ, με την παραγγελία κύριας ανάκρισης για απιστία κατά του Δημοσίου.

Μια ημέρα μετά την κλήση των κατηγορουμένων σε απολογία, εμφανίζεται στον Ανακριτή η Δ και δηλώνει για λογαριασμό της Α παράσταση για την υποστήριξη της κατηγορίας, δυνάμει ειδικού πληρεξουσίου της τελευταίας, ζητώντας ταυτόχρονα αντίγραφο της δικογραφίας. Ο Ανακριτής αρνείται την χορήγηση αντιγράφων.

Ερώτημα 2ο : Είναι νόμιμη η άρνηση του Ανακριτή;

Μετά την απολογία του Γ, κατά την ορισθείσα ημέρα απολογίας του Β, εμφανίζεται ενώπιον του Ανακριτή η δικηγόρος του Ε, η οποία και ζητεί να καταθέσει για λογαριασμό του Β απολογητικό υπόμνημα, δυνάμει ειδικού πληρεξουσίου. Ο Ανακριτής αρνείται να παραλάβει το υπόμνημα και περατώνει την ανάκριση χωρίς να προβεί σε οποιαδήποτε άλλη ενέργεια.

Ερώτημα 3ο: Είναι νόμιμη η άρνηση του Ανακριτή και η εκ μέρους του περάτωση της ανάκρισης;

Μετά το πέρας της ανάκρισης η δικογραφία επιστρέφει στον Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών.

Ερώτημα 4ο : Τι οφείλει να πράξει ο Εισαγγελέας;

- 1) Θα μπορούσε το φαξ να γίνει δεκτό ως εξουσιοδότηση; Καταρχήν ναι, έχει κριθεί και νομολογιακά ότι η τηλεομοιοτυπία αποτελεί ένα πρωτότυπο έγγραφο. Φαίνεται συνήθως ο αποστολέας.

Εδώ όμως δε φαίνεται να υπάρχει βεβαίωση του γνησίου της υπογραφής του εξουσιοδοτούντος. Το παράτυπο της μήνυσης δεν έχει εδώ κάποια σημασία. Θα είχε αν επρόκειτο για ένα κατ' έγκληση διωκόμενο έγκλημα, στο οποίο το νομότυπο της έγκλησης είναι προϋπόθεση για τη διερεύνηση της βασιμότητας του περιεχομένου.

Εδώ έχουμε το έγκλημα της απιστίας (390 ΠΚ)(κακουργηματική απιστία).

Πληροφορία η οποία έστω και παρατύπως περιήλθε σε γνώση του Εισαγγελέα (Βλ. 37 ΚΠΔ).

Το εάν πρόκειται για έγκληση ή μήνυση θα κριθεί από το αν η καταγγελία υποβλήθηκε από τον παθόντα. Βλ. 51 ΚΠΔ.

Σε περίπτωση μήνυσης δεν έχουμε δικαίωμα προσφυγής.

Εδώ η καταγγελία δεν έχει υποβληθεί με βάση το 51 ΚΠΔ, αλλά το 43 ΚΠΔ.

Από τη στιγμή που δεν έχουμε έκδοση απορριπτικής διάταξης από τον Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών, δεν υπάρχει δικαίωμα προσφυγής. Η μόνη δυνατότητα που υπάρχει εδώ είναι ενδεχομένως να απευθυνθεί στον Εισαγγελέα Εφετών ζητώντας του να μη συναινέσει στην αρχειοθέτηση της υπόθεσης (όχι το δικαίωμα του 52 ΚΠΔ εδώ).

- 2) Ο παριστάμενος για την υποστήριξη της κατηγορίας έχει δικαίωμα να λάβει αντίγραφα της δικογραφίας. Βλ. 107 ΚΠΔ (δικαιώματα παθόντος).

Όμως, εδώ η Α δεν έχει δικαίωμα παράστασης, δεν είναι παθούσα. Παθόν είναι το δημοτικό πρόσωπο. Μη νομιμοποιούμενο ενεργητικά πρόσωπο, κι άρα είναι νόμιμη η άρνηση του ανακριτή.

- 3) Η απολογία δεν μπορεί να γίνει δια αντιπροσώπου (μη συνεπές με τη μη υποχρεωτική παρουσία του κατηγορουμένου στο ακροατήριο).

Συνέπεια της μη αυτοπρόσωπης εμφάνισης του κατηγορουμένου μπορεί να είναι η έκδοση εντάλματος βίαιης προσαγωγής ή ακόμη και εντάλματος σύλληψης.

- 4) Η ανάκριση διεξάγεται για ένα έγκλημα που εμπίπτει στο 308 ΚΠΔ. Έχουμε κανονικά εισαγωγή της δικογραφίας στο Συμβούλιο Πλημμελειοδικών. Ο Εισαγγελέας Πλημμελειοδικών στον οποίο επιστρέφει η δικογραφία μετά το πέρας της ανάκρισης οφείλει να κάνει μια πρόταση με την οποία θα εισαχθεί η υπόθεση στο Συμβούλιο Πλημμελειοδικών, το οποίο με τη σειρά του θα κρίνει για το θέμα της παραπομπής ή όχι της υπόθεσης στο ακροατήριο.

Αναγνωστόπουλος, 09/12/2020

Κανόνας= η αυτεπάγγελτη δίωξη

Εξαίρεση= η κατ' έγκληση δίωξη (στα περιουσιακά πια εγκλήματα).

Έχει ο εισαγγελέας υποχρέωση να ασκεί την ποινική δίωξη (αρχή νομιμότητας/ υποχρεωτικής δίωξης του εγκλήματος) ή πρέπει να αφήνεται στη διακριτική του ευχέρεια το ζήτημα αυτό, σε ποιες δηλαδή υποθέσεις συντρέχει το δημόσιο συμφέρον για την κίνηση της ποινικής δίωξης. Στη δική μας έννομη τάξη επικρατεί η αρχή της νομιμότητας με αποκλίσεις που έχουν επεκταθεί με τον νέο ΚΠΔ – θεσμός αποχής από την ποινική δίωξη [σκοπός: ταχύτερη περαίωση των ποινικών υποθέσεων, όχι υπερφόρτωση συστήματος και καλύτερη εξυπηρέτηση συμφέροντος του παθόντος να αποκατασταθεί η βλάβη που υπέστη από το εικαζόμενο έγκλημα].

Άρθρο 27 ΚΠΔ : ο εισαγγελέας ασκεί τη δίωξη στο όνομα της πολιτείας και εκφράζει την έκφανση της αρχής *«άλλος πρέπει να διώκει κι άλλος να κρίνει το έγκλημα»*. **Ζήτημα: Ποιός πρέπει να είναι ο κριτής των ποινικών υποθέσεων; Ο δικαστής.**

Ο δικαστής πρέπει να έχει κάποιο ρόλο στην ποινική προδικασία; Αν η απάντηση καταφατική, ποιός πρέπει να είναι ο ρόλος του αυτός; Σχετικά με την ακροαματική διαδικασία, τι ορίζεται ως «ποινικός δικαστής»; Πώς επιλέγονται τα πρόσωπα που υπάγονται σε αυτή την έννοια; Πώς συντίθεται τα ποινικά δικαστήρια;

Προηγείται, όμως, η επίλυση ενός ζητήματος θεμελιώδες ζητήματος:

Άρθρο 8 Συντάγματος (πρβλ. ομοίως άρθρο 6 ΕΣΔΑ): δικαίωμα στο φυσικό/ νόμιμο δικαστή = στο δικαστή που συμβαίνει σύμφωνα με το νόμο να δικάζει το συγκεκριμένο πρόσωπο. Έκτακτα δικαστήρια και δικαστικές επιτροπές δεν επιτρέπεται να συσταθούν (Σ 8 εδ. β').

Άρθρα 87-100Α Σ: θέματα σχετικά με τον τρόπο λειτουργίας της δικαστικής εξουσίας/λειτουργίας και αφορούν όχι μόνο τα ποινικά δικαστήρια αλλά την οργάνωση της δικαστικής εξουσίας εν γένει.

Συνδυασμός των δύο πλεγμάτων διατάξεων (8 Σ + 87 επ.): το ποιο δικαστήριο έχει δικαιοδοσία να εκδικάσει την ποινική υπόθεση και ποιοι είναι οι κανόνες για τη σύνθεση και τις αρμοδιότητές του, αυτό πρέπει να έχει καθοριστεί σε χρόνο προγενέστερο της υποθέσεως, να έχει προκαθοριστεί σε ποιο δικαστήριο υπάγεται η εκάστοτε υπόθεση→ τακτικά δικαστήρια, των οποίων η λειτουργία έχει καθοριστεί στον νόμο και δεν προσδιορίζεται ad hoc σε κάθε ξεχωριστή περίπτωση. Έκτακτα δικαστήρια και επιτροπές παραβιάζουν ακριβώς γι' αυτό τον λόγο το άρθρο 8.

Εγγυήσεις για την ανεξαρτησία και αμεροληψία των ποινικών δικαστηρίων:

Τα δικαστήρια δεν πρέπει στην κρίση τους για τις υποθέσεις που εκδικάζουν να εξαρτώνται από κάποια από τις άλλες δύο (νομοθετική, εκτελεστική) κρατικές εξουσίες, διότι διαφορετικά φαλκιδεύεται η ανεξαρτησία και η αμεροληψία και, συνεπώς, το κύρος και η υπόσταση της δικαστικής εξουσίας. Ανεξαρτησία έναντι της εκτελεστικής και νομοθετικής εξουσίας→ εξωτερική όψη ανεξαρτησίας.

Έλλειψη εξάρτησης του δικαστή από άλλους δικαστές, ιεραρχικώς προϊσταμένους του, που μπορούν να ασκήσουν στην κρίση του επιρροή → εσωτερική όψη ανεξαρτησίας.

Πώς μπορεί αυτό να επιτευχθεί → επιμέρους διατάξεις νομοθετημάτων, π.χ. **ΚΠΔ 177 §1 SOS**: σειρά θεμελιωδών αρχών στην ίδια διάταξη: αρχή ηθικής αποδείξεως, αρχή ανεξαρτησίας και αμεροληψίας δικαστή («αποφασίζουν ακολουθώντας τη φωνή της συνείδησής τους»).

Αμερόληπτος = όποιος δε λαμβάνει θέση υπέρ κάποιου διαδίκου μέρους, δεν έχει προκατάληψη ή προϋπόθεση θετική/ αρνητική έναντι κάποιου διάδικου μέρους. Χωρίς στερεότυπη καχυποψία → πλέγμα διατάξεων στην κείμενη νομοθεσία

Ανεξαρτησία: διατάξεις Σ 87 §§1,2 επ.

Πρβλ. απόφαση Melloni, Kelmer κατά Πολωνίας για παραβίαση υποχρεώσεων θεμελιωδών διατάξεων του κοινοτικού δικαίου περί εντάλματος σύλληψης και ΧΘΔΑ

Πλέγμα διατάξεων που εγγυόνται αυτή την ανεξαρτησία δικαστών (π.χ. ασυμβίβαστα) και την αμεροληψία τους (π.χ. ΚΠΔ 332 *Ο δικαστής οφείλει να πειθαρχήσει τα συναισθήματά του, να σκεφτεί ψύχραιμα και να κρίνει βάσει των αποδεικτικών μέσων – «απαθής συμπεριφορά»*).

Όμως, σε περίπτωση που συγγενικό πρόσωπο του δικαστή βρίσκεται στο εδώλιο του κατηγορουμένου; Πώς εξασφαλίζεται εδώ η αμεροληψία του ποινικού δικαστή;

Ποινικός δικονομικός νομοθέτης: θεσμός με 3 εκφάνσεις (ΚΠΔ 14-26):

- i. **Αποκλεισμός δικαστικών προσώπων:** συγκεκριμένα κωλύματα τα οποία αποκλείουν ένα πρόσωπο από το να είναι δικαστής σε μια υπόθεση → (α) συγγένεια, (β) συμφέρον από την έκβαση της υπόθεσης, (γ) συμμετοχή σε προηγούμενες φάσεις της ποινικής διαδικασίας ώστε με τη συμμετοχή του εκεί να έχει εκφέρει άποψη για τη συγκεκριμένη υπόθεση, ΚΠΔ 14. Οριακές περιπτώσεις που αμφισβητείται αν υφίσταται κώλυμα: π.χ. ανακριτής επιβάλλει προσωρινή κράτηση σε κατηγορούμενο. Αν τύχει να κληρωθεί ο ανακριτής αυτός ως μέλος του δικαστηρίου στην ακροαματική διαδικασία παρέχονται οι εγγυήσεις αμεροληψίας; Ναι μεν ο ανακριτής δεν αποφάσισε στο στάδιο της ανάκρισης για την ενοχή του κατηγορουμένου, αλλά έχει ένα προηγούμενο, που μάλλον αποδυναμώνει την πεποίθηση ενός τρίτου παρατηρητή ότι πράγματι ο ανακριτής θα είναι αμερόληπτος αφού έχει εκφραστεί με έναν επιβαρυντικό τρόπο. Άρα μάλλον θα πρέπει να αποκλειστεί από τη σύνθεση του δικαστηρίου.
- ii. **Εξαίρεση δικαστικών προσώπων:** η εξαίρεση προτείνεται από τους διαδίκους. Η εξαίρεση μπορεί να στηριχθεί στους λόγους αποκλεισμού αλλά επιπροσθέτως ότι υπάρχουν γεγονότα τα οποία δημιουργούν σοβαρές αμφιβολίες για την αμεροληψία του συγκεκριμένου δικαστή ΚΠΔ 15 [διάταξη σύμφωνη με νομολογία του ΕΔΔΑ]. «Υπόνοιες μεροληψίας» → πρέπει να υπάρχουν γεγονότα, δεν αρκεί όποια προκατάληψη ή στερεότυπο (λ.χ. ότι ο δικαστής είναι πολύ νέος ή διαφορετικού φύλου) και τα αυτά γεγονότα θα πρέπει να καθιστούν έναν αντικειμενικό παρατηρητή να δυσπιστεί εμφανώς ως προς την αμεροληψία (π.χ. δικαστής και κατηγορούμενος έχουν υπάρξει αντίδικοι σε αστική υπόθεση, προσβλητικές διακοπές του κατηγορουμένου κατά την απολογία του).
- iii. **Αποχή δικαστικών προσώπων:** αυτόβουλη ενέργεια του δικαστή που μπορεί να στηρίζεται είτε σε λόγους αποκλεισμού είτε σε λόγους ευπρέπειας (π.χ. είναι ο δικαστής φίλος ή γείτονας με τον κατηγορούμενο). Την δήλωση περί αποχής πρέπει να την κρίνει βάσιμη το δικαστήριο, ώστε να αποχωρήσει ο δικαστής από τη σύνθεση.

Τζανετής, 10/12/2020

Μετά το πέρας της ανάκρισης-

Ενδιάμεση διαδικασία: ανάμεσα στην προδικασία και τη διαδικασία στο ακροατήριο → επεξεργασία των στοιχείων που έχουν συλλεγεί κατά την προδικασία (π.ε. και κύρια ανάκριση) και μας οδηγούν στο αν ο κατηγορούμενος πρέπει να παραπεμφθεί στο ακροατήριο ή να απαλλαγεί από την κατηγορία. Σε αυτή τη διαδικασία δεσπόζουσα θέση έχει το δικαστικό συμβούλιο, τριμελές όργανο που αποτελείται από 2 πλημμελειοδίκες και τον πρόεδρο πλημμελειοδικών. Η απόφαση του δικαστικού συμβουλίου λέγεται βούλευμα και διατάσσει είτε την παραπομπή του κατ/μένου στο ακροατήριο (παραπεμπτικό ή κλητήριο θέσπισμα) είτε την απαλλαγή του κατ/μένου (απαλλακτικό).

Συνήθως η απολογία είναι η τελευταία ανακριτική πράξη, όμως μπορεί μετά από αυτή να ανακύψουν κι άλλες πράξεις, λ.χ. αν έχει ζητήσει ο κατ/μενος διεξαγωγή πραγματογνωμοσύνης → γι αυτές πρέπει ο κατ/μενος να πληροφορηθεί → ΚΠΔ 308 §4 : γνωστοποίηση του πέρατος της ανάκρισης = γνωστοποίηση πράξεων διενεργηθεισών μετά την απολογία (γιατί για τις πράξεις μέχρι την απολογία ενημερώνεται κατά την απολογία). Αν δεν διενεργούνται πράξεις μετά την απολογία, ο κατηγορούμενος υπογράφει τη γνωστοποίηση του πέρατος της ανάκρισης άμα τη απολογία, δηλαδή αμέσως μετά από αυτή. ΚΠΔ 308§4: υποχρέωση του ανακριτή να ενημερώσει τους «διαδίκους», δηλαδή όχι μόνο του κατηγορουμένου αλλά και του υποστηρίζοντος την κατηγορία ²(έτσι λέγεται ο αντίδικος, παλαιότερα λεγόταν πολιτικός ενάγων).

Αν ο ανακριτής παραλείψει να γνωστοποιήσει το πέρας της ανάκρισης στον κατηγορούμενο → 171 §1 περ. δ' ΚΠΔ

Έννομη συνέπεια παραβίασης δικαιωμάτων του κατηγορουμένου = απόλυτη ακυρότητα της διαδικασίας, λαμβάνεται υπόψη αυτεπαγγέλτως από το Δ. Συμβούλιο (ενώ η σχετική ακυρότητα πρέπει να προταθεί από κάποιον εκ των διαδίκων). Με βάση τη δθάταξη 171 §1 η παραβίαση των ζωτικής σημασίας δικαιωμάτων του κατηγορουμένου συνεπάγεται την απόλυτη ακυρότητα της διαδικασίας! Στην περίπτωση που ο ανακριτής παραλείψει να γνωστοποιήσει στον κατ/μενο το πέρας της ανάκρισης → παραβίαση υπερασπιστικού δικαιώματος του κατηγορουμένου να λάβει πλήρη γνώση του φακέλου της δικογραφίας → απόλυτη ακυρότητα, υπόψη αυτεπαγγέλτως → μπορεί να γίνει λόγος έφεσης κατά του βουλεύματος.

Αλλά: ΚΠΔ 172§2 → η παραβίαση των δικαιωμάτων του κατηγορουμένου παράγει σχετική ακυρότητα ΜΟΝΟ κατά το στάδιο της επ' ακροατηρίω συζήτησης, όχι κατά την προδικασία.

!!! Η παράλειψη γνωστοποίησης του πέρατος της ανάκρισης στον υποστηρίζοντα την κατηγορία στην προδικασία δε συνδέεται με καμία δικονομική κύρωση, ενώ στην επ' ακροατηρίω διαδικασία συνεπάγεται και πάλι σχετική ακυρότητα. Λογικό να παρέχεται ασθενέστερη προστασία σε αυτόν, επειδή ο κατηγορούμενος βάλλεται και πρέπει να του παρασχεθούν μέσα

² ο υποστηρίζων την κατηγορία είναι ο παθών εκ του εγκλήματος και δηλώνει ότι παρίσταται στη δίκη για να υποστηρίξει την κατηγορία. Στην παλαιότερη ποινική δίκη, για να γίνει κάποιος πολιτικός ενάγων έπρεπε να εισάγει μια αστική απαίτηση έστω συμβολική όπως ικανοποίηση ηθικής βλάβης, για να μπορεί να παρίσταται.

άμυνας. Φυσικά, η υποχρέωση γνωστοποίησης του πέρατος της ανάκρισης πρέπει να γίνει και στον υποστηρίζοντα την κατηγορία, αλλά η βλάβη αυτού από παράλειψη της υποχρέωσης αυτής, δεν είναι σημαντική διότι μπορεί να λάβει αντίγραφα της δικογραφίας σε επόμενα διαδικαστικά στάδια.

ΚΠΔ 30§2, ΚΠΔ 138 §1:

Επόμενο βήμα είναι η γραπτή πρόταση του εισαγγελέα. **Πριν το βούλευμα του Δικαστικού Συμβουλίου προηγείται πάντοτε η γραπτή πρόταση του εισαγγελέα.**

Για να εκδοθεί του βούλευμα χρειάζεται να προηγηθεί η εισαγγελική πρόταση. Γι' αυτό όταν περατωθεί η ανάκριση, η δικογραφία μεταβαίνει στον εισαγγελέα προκειμένου αυτός να αποφανθεί και να προτείνει στο συμβούλιο απαλλαγή ή κατηγορία → ΚΠΔ 308 + προθεσμίες ενδεικτικές (όχι αποκλειστικές, η παράβαση τους δε γεννά κάποια δικονομική συνέπεια). Διαβίβαση από τον ανακριτή μετά τη γνωστοποίηση του πέρατος της ανάκρισης στον εισαγγελέα για να αξιολογήσει το αποδεικτικό υλικό.

Ο εισαγγελέας υπάρχει περίπτωση από τη μελέτη της δικογραφίας να εντοπίσει κάποιο αποδεικτικό κενό και να θεωρήσει απαραίτητη τη διενέργεια περισσοτέρων ανακριτικών ενεργειών → μπορεί να επιστρέψει τη δικογραφία στον ανακριτή προκειμένου να διενεργηθούν οι πράξεις που πρόκειται να καλύψουν το κενό (arg. a contrario ΚΠΔ 308 «αν καλυφθεί από την ανάκριση»). Ο ανακριτής δεσμεύεται από την πρόταση του εισαγγελέα ; Δε δεσμεύεται, δεν υπάρχει ιεραρχική σχέση μεταξύ τους. Σε αυτή την περίπτωση, αν δεν την εκτελέσει, θα αποφασίσει το Συμβούλιο για να επιλύσει αυτή τη διαφορά. ΚΠΔ 307 περ. δ. Αν ο εισαγγελέας κρίνει ότι είναι πλήρες το ανακριτικό υλικό, πρόταση στο συμβούλιο να εκδώσει βούλευμα (είτε απαλλακτικό είτε παραπεμπτικό). Η πρόταση του εισαγγελέα λαμβάνεται υπόψη, δεν είναι όμως αυτό υποχρεωμένο να την ακολουθήσει.

Υποχρέωση εισαγγελέα γνωστοποίησης του περιεχομένου της εισαγγελικής πρότασης στους διαδίκους → ΚΠΔ 308§2. Φορείς του δικαιώματος είναι οι διάδικοι αμφοτέρω.

Η υποχρέωση του εισαγγελέα ισχύει οίκοθεν, δηλαδή ανεξαρτήτως αν το έχουν ζητήσει οι διάδικοι(προηγούμενος ΚΠΔ «μόνο αν το είχαν ζητήσει οι διάδικοι»). Η υποχρέωση όμως υπάρχει μόνο αν το βούλευμα του Σ αφορά την ουσία της υπόθεσης, δηλαδή την απαλλαγή ή την παραπομπή. ≠ ΚΠΔ 138 §3 για παρεμπίπτοντα βουλεύματα, μόνο κατόπιν αιτήσεως των διαδίκων- δεν υπάρχει υποχρέωση οίκοθεν του εισαγγελέα να γνωστοποιήσει την πρότασή του.

Αν ο εισαγγελέας παραλείψει να ενημερώσει για το περιεχόμενο της πρότασης; Η ερώτηση κάθε φορά πρέπει να μετατρέπεται: **είναι υπερασπιστικό δικαίωμα του κατηγορουμένου;** Για τον υποστηρίζοντα την κατηγορία είναι μεν υποχρέωση του εισαγγελέα αλλά δεν παράγει ούτε σχετική ακυρότητα, παρά μόνο στο ακροατήριο. Για τον κατηγορούμενο → είναι υπερασπιστικό δικαίωμα, βασισμένο στο δικαίωμα ακρόασης- μπορεί ο κατηγορούμενος αφού πληροφορηθεί την πρόταση (αν είναι παραπεμπτική σε ποια στοιχεία στηρίζεται) ώστε να μπορέσει να την αντικρούσει ενώπιον του συμβουλίου/ σε απαλλακτική να μπορέσει να ενισχύσει τους λόγους → υπομνήματα στο συμβούλιο με τα οποία αντικρούεται ακριβώς το περιεχόμενο/ τις παραδοχές της εισαγγελικής πρότασης. Γι' αυτό παραμένει η δικογραφία 10 μέρες στην εισαγγελία, για να παρασχεθεί χρόνος στον κατ/μενο να ετοιμάσει την αντίκρουση της κατηγορίας (ΚΠΔ 308).

Αφού περάσει το δεκαήμερο, ο φάκελος της δικογραφίας πηγαίνει στο Δικαστικό Συμβούλιο, το οποίο θα αποφασίσει αν θα έχουμε παραπομπή ή όχι στο ακροατήριο.

ΚΠΔ 305 σύνθεση του δικαστικού συμβουλίου → ΚΠΔ 4§1 (πρόεδρος πρωτοδικών + 2 πρωτοδίκες³)

ΚΠΔ 305§2 αποκλεισμός ανακριτή από τη σύνθεση καταρχήν στην περίπτωση που υπάρχει διαφωνία μεταξύ αυτού και του εισαγγελέα (ΚΠΔ 307) αλλά και σε κάθε βούλευμα που αποφαινεται για την ανάκριση (ΚΠΔ 308) → πρακτικά ο ανακριτής αποκλείεται από κάθε σύνθεση δικαστικού συμβουλίου, διότι από τη στιγμή που έχει διενεργήσει τις ανακριτικές πράξεις, έχει σχηματίσει άποψη για τον κατηγορούμενο.

Ο ανακριτής όταν περατώνει την ανάκριση δεν συντάσσει κάποιο πόρισμα, κάποια πανηγυρική δήλωση της θέσης του. Όμως με την επιβολή των περιοριστικών όρων και περισσότερο της περιοριστικής κράτησης → ο ανακριτής θεωρεί ότι οι ενδείξεις δεν είναι απλά επαρκείς αλλά σοβαρές → ο ανακριτής είναι σχεδόν βέβαιος ότι ο κατηγορούμενος τέλεσε την πράξη. Μπορεί επίσης να είναι φανερά υπέρ του κατ/μένου όταν δεν τον καλεί για απολογία ΚΠΔ 270.

Στο Συμβούλιο πρέπει να συμμετέχουν πρόσωπα που δεν έχουν προηγούμενη ανάμειξη για την υπόθεση και θα σχηματίσουν άποψη εκ του μηδενός.

Αν παρ' ελπίδα τύχει να συμμετάσχει ο ανακριτής στο συμβούλιο, τότε θα έχω απόλυτη ακυρότητα, ΚΠΔ 171 §1 περ. α → «δικαστήριο» υπό ευρεία έννοια άρα και το δικαστικό συμβούλιο διότι συντίθεται από δικαστές.

Τρόπος συνεδρίασης συμβουλίου: δε συνεδριάζει δημόσια αλλά μυστικά, ο πρόεδρος και οι δικαστές μαζεύονται σε ένα δωμάτιο μελετούν τη δικογραφία και αποφαινονται σχετικώς → **in camera** → **ΚΠΔ 306 ΜΥΣΤΙΚΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΕΙΣ + ΚΠΔ 310 §2** ούτε ο εισαγγελέας είναι παρών!

*Σε αυτόν τον κανόνα υπάρχει μια σπάνια εξαίρεση ΚΠΔ 310 §2 → εφόσον το Σ κρίνει ότι είναι αναγκαία η αυτοπρόσωπη (μετά ή άνευ συνηγόρου) παράσταση όλων των διαδίκων⁴ (<ισότητα των όπλων) και τότε παρίσταται και ο εισαγγελέας, προκειμένου να διασαφηνιστεί κάποιο ζήτημα. Και πάλι όμως ΟΧΙ ΔΗΜΟΣΙΑ, δεν μπορεί να την παρακολουθήσει οποιοσδήποτε.

Ας υποθεθεί ότι μετά την πρόταση, ο υποστηρίζων την κατηγορία επικαλείται με υπόμνημα νέα αποδεικτικά στοιχεία, άγνωστα στον κατηγορούμενο και το υπόμνημα φτάνει στο Δικαστικό Συμβούλιο → **ΚΠΔ 171 §1 περ.δ ΑΛΛΑ ΚΑΘΕ ΦΟΡΑ ΠΟΥ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΑΙ ΤΟ 171 ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΒΡΩ ΚΑΙ ΤΗ ΔΙΑΤΑΞΗ ΠΟΥ ΠΡΟΒΛΕΠΕΙ ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΠΟΥ ΠΑΡΑΒΙΑΖΕΤΑΙ + ΚΠΔ 310 §2 εδ. γ**, με τον περιορισμό τα νέα αποδεικτικά στοιχεία να είναι ουσιώδη, να ασκούν επιρροή! **Προσοχή: και εδώ ισχύουν τα δικαιώματα και για τον υποστηρίζοντα την κατηγορία ΔΕ θα έχω όμως εδώ ακυρότητα (ούτε σχετική) αν δεν ενημερώσει το Σ τον υποστηρίζοντα την κατηγορία!**

³ «Πρωτοδίκης» = «πλημμελειοδίκης», ταυτόσημοι όροι

⁴ Παλαιότερα μπορούσαν οι ίδιοι οι διάδικοι να ζητήσουν να παρίστανται

Απόφαση Δικαστικού Συμβουλίου**5 είδη βουλευμάτων ΚΠΔ 311:**

Στις περιπτώσεις που το Δ Σ συμβαδίζει με το περιεχόμενο της πρότασης του εισαγγελέα, το Σ δεν παραθέτει δική του αιτιολογία αλλά αναφέρεται πλήρως στο περιεχόμενο της εισαγγελικής πρότασης και με στερεοτυπική έκφραση παραπέμπει στην πρόταση. Αν αποκλείει την πρόταση του εισαγγελέα θα πρέπει να παραθέσει τις δικές του σκέψεις.

1. **Απαλλακτικό βούλευμα:** αποφαινεται να μη γίνει η κατηγορία (βλ. βούλευμα 2020 ικλας). Όταν δεν υπάρχουν καθόλου ενδείξεις ή αυτές που υπάρχουν δεν είναι σοβαρές για την παραπομπή του κατ/μένου στο ακροατήριο → ποιες ενδείξεις αρκούν; Πρέπει να το δω σε συνδυασμό με το άρθρο 313 (επαρκείς ενδείξεις για την παραπομπή) → απαλλακτικό βούλευμα όταν υπάρχουν ανεπαρκείς ενδείξεις βάσει 313. Απαλλακτικό βούλευμα και όταν το γεγονός δε συνιστά αξιόποινη πράξη (νόμο αβάσιμη κατηγορία → τα ππ που στοιχειοθετούν την κατηγορία δεν στοιχειοθετούν την α.ε. κανενός εγκλήματος) ή όταν συντρέχει λόγος άρσης του αδικου (άμυνα) ή του καταλογισμού (νομική πλάνη). Εξαιρέση: στις περιπτώσεις που ο κατηγορούμενος είναι ανίκανος για καταλογισμό → ΠΚ 34, δε θα εκδοθεί απαλλακτικό αλλά ο κατ/μενος θα παραπεμφθεί, άρθρο 313 εδ. β, κανονικά στο ακροατήριο αλλά θα υπάρξει συνέπεια στην ποινή.
2. **Παραπεμπτικό βούλευμα:** παραπομπή κατηγορουμένου στο ακροατήριο. Αν υπάρχουν επαρκείς ενδείξεις ενοχής (βλ. βούλευμα 2012 ικλας). ΚΠΔ 313
3. **Ενδιάμεσα βουλεύματα** [σπάνια] = βουλεύματα που παύουν προσωρινά την ποινική δίωξη διότι με τα υπάρχοντα στοιχεία το Σ δεν μπορεί να σχηματίσει κρίση περί παραπομπής ή απαλλαγής. Το ΔΣ παύει τη δίωξη με την προϋπόθεση ότι δε θα προκύψουν νέα στοιχεία. Αν προκύψουν θα ανασυγκροτηθεί το συμβούλιο για να αποφασίσει την παραπομπή ή μη → ΚΠΔ 312! Περιπτώσεις που δεν υπάρχουν επαρκείς ενδείξεις για την παραπομπή στο ακροατήριο αλλά δεν οδηγούν στην απαλλαγή. Η προσωρινή και υπό αίρεση παύση της ποινικής δίωξης γίνεται μόνο για συγκεκριμένα εγκλήματα → ΚΠΔ 310 περ. γ: ανθρωποκτονία από πρόθεση (το συνηθέστερο), ληστεία, εμπρησμός, κλοπή, εκβίαση
4. **Βουλεύματα οριστικής πράξης ποινικής δίωξης** → δεν παραπέμπεται η υπόθεση στο ακροατήριο. Ο κατηγορούμενος απαλλάσσεται αλλά όχι για ουσιαστικούς λόγους όπως στο απαλλακτικό βούλευμα, για δικονομικούς λόγους ΚΠΔ 311 §1 in fine
5. **Βουλεύματα που κηρύσσουν απαράδεκτη την ποινική δίωξη:** όταν υπάρχει δεδικασμένο, δεν υπάρχει έγκληση ή αίτηση, η έγκληση ή αίτηση είναι παράτυπη

Το 4 και το 5 δεν έχουν ουσιαστικά καμία διαφορά αλλά εννοιολογικά διακρίνονται:

Απαράδεκτη είναι η ποινική δίωξη η οποία κακώς ασκήθηκε. Υπήρχε δικονομικό κώλυμα κατά την έναρξη της δίωξης αλλά παρά ταύτα η δίωξη ασκήθηκε → έχουμε εκ γενετής ελαττωματική δίωξη.

Στην περίπτωση οριστικής παύσης, το κώλυμα είναι μεταγενέστερο. Η ποινική δίωξη καλώς ασκήθηκε διότι υπήρχαν οι προϋποθέσεις της, κάποια εκ των οποίων εξέλειψε αργότερα → επιγενόμενοι δικονομικοί λόγοι οι οποίοι δεν επιτρέπουν την συνέχιση της ποινικής δίωξης.

Υπάρχει και άλλη μια κατηγορία βουλευμάτων → **προπαρασκευαστικά βουλεύματα**. Δεν αποφαινονται οριστικά αλλά θεωρούν ότι υπάρχει ανάγκη συμπλήρωσης του αποδεικτικού υλικού → ΚΠΔ 310 §3. Ελλειπής η ανάκριση και υπάρχει ανάγκη συμπλήρωσής της. Διαφορά

με την περίπτωση του εισαγγελέα, είναι ότι ο ανακριτής έχει υποχρέωση να διενεργήσει την συμπληρωματική ανακριτική πράξη, δεσμεύεται από τη θέση του συμβουλίου έστω κι αν θεωρεί ότι η πράξη είναι περιττή.

Πότε το Σ μπορεί να ζητήσει να διενεργηθεί απολογία του κατηγορουμένου; Όταν ο ανακριτής δεν έχει κλητεύσει τον κατηγορούμενο σε απολογία ΚΠΔ 270. Εάν το συμβούλιο συμφωνεί με τον ανακριτή θα απαλλάξει τον κατηγορούμενο, αν όμως διαφωνεί, επειδή δε νοείται παραπομπή στο ακροατήριο χωρίς απολογία, θα επιστρέψει τη δικογραφία πίσω στον ανακριτή για να τη διενεργήσει. Μπορεί επίσης να συντρέχει αυτή η περίπτωση όταν το Σ κρίνει ότι υπάρχουν κι άλλα πρόσωπα κατά των οποίων δεν έχει γίνει καν ποινική δίωξη (βλ. και ΚΠΔ 250) → θα διατάξει κύρια ανάκριση και για το πρόσωπο σε βάρος του οποίου υπάρχουν υπόνοιες ότι ενέχονται στην πράξη.

Σε όλες τις περιπτώσεις αυτές, οι ανακριτική πράξη θα διενεργηθεί από τον ανακριτή και η υπόθεση θα φτάσει στον ξανά εισαγγελέα για να διατυπώσει πρόταση και κατόπιν στο συμβούλιο.

Στο παραπεμπτικό βούλευμα, όταν έχουν επιβληθεί και περιοριστικοί όροι ή προσωρινή κράτηση, το Σ πρέπει να αποφασίσει και για τη διατήρηση ή όχι των περιοριστικών όρων ή την απόλυση/διατήρηση της προσωρινής κράτησης ΚΠΔ 315 §1. Η κρίση αυτή είναι μάλλον τυπική διότι σχεδόν πάντοτε διατάσσεται η συνέχισή τους, εκτός αν έχει υποβληθεί από τον κατ/μενο αίτημα για άρση ή αντικατάσταση βάσει νέων συνθηκών. Η §2 αφορά την έκδοση εντάλματος σύλληψης, την κατάρριψη ή διατήρηση του πρέπει επίσης να διατάξει το Σ [πάντα το διατηρεί!]. Η §3 του ΚΠΔ 315 δεν τυγχάνει συχνής εφαρμογής, αλλά υπόψιν: το Σ μπορεί μαζί με την παραπομπή να επιβάλει αυτό για πρώτη φορά προσωρινούς όρους ή ακόμα και προσωρινή κράτηση [επικίνδυνη διάταξη γιατί → απόλυτος αιφνιδιασμός κατηγορουμένου. Αν εφαρμοζόταν συχνά θα δημιουργούσε τεράστια ανασφάλεια στους κατηγορουμένους, ιδίως δεδομένου ότι το Σ συνεδριάζει μυστικά.]

Αυτονοήτως όταν εκδοθεί απαλλακτικό βούλευμα αίρονται και οι περιοριστικοί όροι ή η προσωρινή κράτηση γιατί δεν έχουμε καθόλου ενδείξεις, δηλαδή τη βασική προϋπόθεση για την επιβολή αυτών των όρων.

2^{ος} τρόπος παραπομπής στο ακροατήριο ΚΠΔ 309:

Όχι με βούλευμα του συμβουλίου πλημμελειοδικών αλλά με κλητήριο θέσπισμα. Το κλητήριο θέσπισμα είναι μια απόφαση του εισαγγελέα η οποία περιέχει το κατηγορητήριο (τρόπος ποινικής δίωξης στα πλημμελήματα). Σε αντίθεση με την απόφαση που έχει σκεπτικό, το κλητήριο θέσπισμα για κακούργημα → νόμοι για ναρκωτικά, φορολογικά, παραβάσεις νόμου περί όπλων, παράνομη διακίνησης λαθρομεταναστών, παράβαση νόμου για τυχερά παίγνια και δασικά εγκλήματα + 374 +380 ΠΚ (κλοπή και ληστεία)→ εφόσον η υπόθεση ανήκει στην καθ' ύλην αρμοδιότητα του μονομελούς ή τριμελούς εφετείου, μετά την περάτωση της ανάκρισης, η δικογραφία υποβάλλεται από τον εισαγγελέα πλημμελειοδικών στον εισαγγελέα εφετών, ο οποίος, αν κρίνει ότι προκύπτουν επαρκείς ενδείξεις για την παραπομπή της υπόθεσης στο ακροατήριο και ότι δεν χρειάζεται να συμπληρωθεί η ανάκριση, προτείνει στον πρόεδρο εφετών να εισαχθεί η υπόθεση, μαζί με τα τυχόν ήσσονος βαρύτητας συναφή εγκλήματα, απευθείας στο ακροατήριο.

Επειδή πρόκειται για εγκλήματα που δικάζονται από το Εφετείο, το κλητήριο αυτό θέσπισμα το εκδίδει ο εισαγγελέας εφετών. επομένως, η δικογραφία θα υποβληθεί από τον εισαγγελέα

πλημμελειοδικών στον εισαγγελέα εφετών και αν ο τελευταίος κρίνει ότι υπάρχουν επαρκείς ενδείξεις + με σύμφωνη γνώμη του προέδρου εφετών (δικλείδα ασφαλείας, αν δε συντρέχει [πολύ σπάνια] §3) μπορεί να παραπέμψει στο ακροατήριο.

Λόγος: πράξεις αποδεικτικά εύκολες και πολύ μεγάλη η συχνότητά τους στα πινάκια→ κλητήριο θέσπισμα προκειμένου να διευκολυνθεί και να επιταχυνθεί η διαδικασία (επειδή στο βούλευμα πρέπει το Σ να αποφασίσει κιόλας με σκεπτικό ενώ το θέσπισμα είναι μια αποτύπωση κατηγορητηρίου).

Συνάφεια: ΚΠΔ 128: πλημμέλημα που συρρέει με κακούργημα, θα ακολουθήσει την παραπομπή του κακούργηματος είτε με κλητήριο θέσπισμα είτε με παραπεμπτικό βούλευμα. Αν έχει διενεργηθεί κύρια ανάκριση μόνο για πλημμέλημα και όχι για κακούργημα (ανθρωποκτονία εξ αμελείας κατά συρροή)→ παραπομπή με κλητήριο θέσπισμα εισαγγελέα πλημμελειοδικών όμως απαραίτητη και η σύμφωνη γνώμη του ανακριτή. Αν ο ανακριτής διαφωνεί θα κάνει απαλλακτική πρόταση στο Σ και το τελευταίο θα αποφασίσει αναλόγως.

Ανδρουλάκης, 11/12/2020

Η καθ' ύλην αρμοδιότητα των ποινικών δικαστηρίων

- 1) Κακουργιοδικεία
- 2) Πλημμελειοδικεία
- 3) Πταισματοδικεία (καταργήθηκαν καθώς καταργήθηκε η κατηγορία των πταισμάτων)

Η κατανομή της ύλης σε αυτά τα δικαστήρια γίνεται σύμφωνα με το χαρακτηρισμό που δίνεται στην πράξη που αποτελεί το εκάστοτε αντικείμενο της ποινικής δίκης με βάση το εισαγωγικό της έγγραφο.

Πλημμέλημα: το εισαγωγικό κλητήριο θέσπισμα

Κακούργημα: το παραπεμπτικό βούλευμα + σε μερικές περιπτώσεις κλητήριο θέσπισμα (απευθείας παραπομπή της υπόθεσης στο ακροατήριο)

119 ΚΠΔ (κατ' εξαίρεση αρμοδιότητα): η αρχική αρμοδιότητα που συμπεριλήφθηκε στο εισαγωγικό έγγραφο της δίκης διατηρείται ακόμη κι όταν το δικαστήριο αποδειχθεί αναρμόδιο, στο μέτρο που το έγκλημα υπάγεται στην αρμοδιότητα κατώτερου δικαστηρίου + περίπτωση οριστικής παύσης ποινικής δίωξης/κήρυξη αυτής απαράδεκτης

Κακουργιοδικεία

Παλιότερα αποκλειστικά αρμόδια για τα κακουργήματα τα αμιγώς ορκωτά δικαστήρια. Εξαρχής υπήρχε δυσπιστία προς τους ενόρκους και τη δυνατότητά τους να σχηματίσουν δικανική πεποίθηση. Έτσι, άρχισε ο κοινός νομοθέτης, παρά το γράμμα του Συντάγματος, να εξαιρεί κακουργήματα. Νομιμοποίηση της πρακτικής αυτής στο Σ του 1927 (γενική συρρίκνωση της αρμοδιότητας των ορκωτών δικαστηρίων).

Βλ. σήμερα το 97 παρ.1 Σ.

- ⇒ Αρμόδια τα 3μελή Εφετεία Κακουργημάτων
- ⇒ 111 ΚΠΔ
- ⇒ Όχι εξαντλητικός κατάλογος. Όταν εισάγονται νέα εγκλήματα σε ειδικούς ποινικούς νόμους ή όταν νέοι νόμοι αλλάζουν την ειδική υπόσταση ορισμένων εγκλημάτων, εκεί βρίσκεται πολλές φορές βρίσκεται μια ειδική διάταξη εκτός από το 111 ότι αρμόδια είναι αυτά τα δικαστήρια (πχ Ν. 4557/2018 για τη νομιμοποίηση εσόδων – ειδική ρύθμιση στο άρθρο 39).
- ⇒ Αυτά που μένουν εκτός και έχουν αρμοδιότητα τα μικτά ορκωτά είναι: η ανθρωποκτονία από πρόθεση, τα κακουργήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας.
- ⇒ Εισαγωγή των λεγόμενων Μονομελών Εφετείων (Ν.4055/2012): σε αυτά υπάγονται τα κακουργήματα που απαριθμούνται στο 110 ΚΠΔ. Περιορίστηκαν στην πορεία τα εγκλήματα που υπάγονται στην αρμοδιότητα του Μονομελούς Εφετείου.

Δικαιολογητικός λόγος η επιτάχυνση της ποινικής διαδικασίας (στην πραγματικότητα οι παράγοντες επιβράδυνσης, εφόσον είναι αποφασιστικοί, πχ δικαστηριακές αίθουσες, παραμένουν οι ίδιοι). Προβληματική η περίπτωση υπό (β).

Γιατί είναι πρόβλημα το Μονομελές Εφετείο; 97Σ θέτει ως κανόνα το μικτό ορκωτό δικαστήριο – το ζήτημα είναι αν το κύρος του μικτού ορκωτού δικαστηρίου αντισταθμίζεται από ένα μονομελές δικαστήριο ή τουλάχιστον απαιτείται να έχουμε μια τριμελή σύνθεση στο οποίο αφορά η επιτρεπτή εξαίρεση του 97 παρ.2 Σ. Ο συνταγματικός νομοθέτης το 1975 δε γνώριζε την ύπαρξη μονομελών εφετείων. Τότε ήταν πενταμελή τα εφετεία που δίκάζαν τα κακουργήματα. Η εξαίρεση οπωσδήποτε αφορά σε πολυμελή εφετεία (3μελή ή 5μελή). Το ζήτημα είχε απασχολήσει και παλαιότερα τον κοινό νομοθέτη (Ν.3904/2010) – αιτήματα επιτάχυνσης και ταχύτερης εκδίκασης. Στην αιτιολογική έκθεση αυτού του νόμου τα μονομελή εφετεία χαρακτηρίστηκαν ως ακραία εκδοχή και δύο χρόνια αργότερα, με τον Ν.4055/2012 ο νομοθέτης υιοθέτησε αυτή τη σύνθεση και την κατέστησε κυρίαρχη εκδοχή.

Επικίνδυνος πειραματισμός η ανάθεση του σοβαρότερου έργου της ποινικής δικαιοσύνης σε ένα μόνο πρόσωπο. Βλ. αποφάσεις 3μελών εφετείων με μειοψηφίες. Η έκβαση της δίκης μπορεί να καταλήγει να είναι ζήτημα τύχης, αφού ο ένας δικαστής μπορεί να έχει μια θεμελιωμένη άποψη που δε συνάδει με τις απόψεις των υπολοίπων (κατάλυσης της λογικής ύπαρξης πολυμελών συνθέσεων για τα κακουργήματα).

Καταλήγουμε έτσι σε σοβαρές αντινομίες, καθώς έχουμε από τη μια κακουργήματα που δικάζονται από ένα πρόσωπο κι από την άλλη κακουργήματα που δικάζονται από επτά πρόσωπα (μικτά ορκωτά). Πολλώ δε μάλλον, έχουμε πλημμελήματα που δικάζονται σε πρώτο βαθμό από 3μελή σύνθεση (βλ. πχ ειδικής δωσιδικίας).

Θεσμικό αντίβαρο: έχει θεσπιστεί αυτός ο μοναδικός δικαστής του Μονομελούς Εφετείου να είναι Πρόεδρος Εφετών. Λείπει ωστόσο το στοιχείο της συνδιάσκεψης και από κοινού ανάληψη ευθύνης. Το Μονομελές δικαστήριο έχει το πρόβλημα της εμπιστοσύνης του κοινωνικού συνόλου και των ίδιων των δικαζομένων + μεγαλύτερος κίνδυνος εκφοβισμού/στοχοποίησης/διαφθοράς του ενός δικαστή.

Πλημμελειοδικεία

- Πολυμελή (3μελή): γενική αρμοδιότητα – 112 ΚΠΔ
- Μονομελή: κρίνονται κατάλληλα για την εκδίκαση των μικρότερης σημασίας πλημμελημάτων – κριτήριο το ύψος της προβλεπόμενης ποινής (115 ΚΠΔ) – φυλάκιση έως 3 ετών
- Εξαιρέσεις και από τη μια και από την άλλη κατεύθυνση:
 - 112 παρ.1 (δ) (βλ. παράβαση καθήκοντος, 259 ΠΚ // πλημμεληματική ενεργητική δωροδοκία 236 παρ.1 ΠΚ)
 - 112 παρ.2: αν και τιμωρούνται με φυλάκιση μεγαλύτερη των 3 ετών, υπάγονται στα μονομελή

Ιστορική αναδρομή: Η μανία της επιτάχυνσης οδήγησε τα τελευταία χρόνια στην αφαίρεση ύλης από τα 3μελή πλημμελειοδικεία και αύξησης της ύλης των μονομελών πλημμελειοδικείων. Έτσι, το αρχικό κριτήριο ανάθεσης μιας υπόθεσης για την υποβολή στο μονομελές ήταν η φυλάκιση που απειλούνταν να είναι ενός έτους ή χρηματική ποινή. Τα όρια άρχισαν να αυξάνονται. Το 1996 στα δύο έτη. Το 2003 (Ν.3160/2003) είχαμε αντιστροφή του κριτηρίου, στο μονομελές εκείνα με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον 3 μηνών. Με το Ν.3904/2010 τα πλημμελήματα με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον ενός έτους στο τριμελές και όλα τα υπόλοιπα στο μονομελές, με εξαίρεση κάποια συγκεκριμένα πλημμελήματα (παράβαση καθήκοντος, ανθρωποκτονία εξ αμελείας).

Άρα, πρώτα προστρέχω στον ΠΚ για να βρω το πλαίσιο ποινής του εγκλήματος και έπειτα με βάση τα 109επ ΚΠΔ εξευρίσκω το καθ' ύλην αρμόδιο δικαστήριο.

+ δικαστήρια με ειδικές αρμοδιότητες που προβλέπονται και στο Σύνταγμα (πχ δικαστήρια ανηλίκων, στρατοδικεία, 113-114 ΚΠΔ)

Αρμόδια για τις εφέσεις

- Πλημμέλημα αρμοδιότητας μονομελούς πλημμελειοδικείου → 3μελές Πλημμελειοδικείο
- Πλημμέλημα αρμοδιότητας 3μελούς πλημμελειοδικείου → 3μελές Εφετείο Πλημμελημάτων
- Κακούργημα αρμοδιότητας Μονομελούς Εφετείου → 3μελές Εφετείο Κακουργημάτων
- Απόφαση 3μελούς Εφετείου (είτε πλημμελημάτων είτε κακουργημάτων) → 5μελές Εφετείο Πλημμελημάτων ή Κακουργημάτων (για πλημμέλημα αν το 3μελές εφετείο δίκασε σε α' βαθμό, βλ. πρόσωπα ειδικής δωσιδικίας, 111 παρ.6)
- Μικτό ορκωτό δικαστήριο → Μικτός ορκωτό Εφετείο

ΠΡΑΚΤΙΚΟ ΘΕΜΑ 3

Η Α στέλνει φαξ στον συνήγορό της Β, με το οποίο τον εξουσιοδοτεί να καταθέσει έγκληση εναντίον της Γ για το έγκλημα της απόπειρας εκβίασης σε βαθμό κακουργήματος. Ο Β καταθέτει πράγματι την έγκληση ενώπιον του Εισαγγελέα Πρωτοδικών Αθηνών, ο τελευταίος όμως την θέτει στο αρχείο επειδή το τηλεομοιοτυπικό έγγραφο της εξουσιοδότησης δεν έφερε την πρωτότυπη υπογραφή της Α, ούτε βεβαίωση περί του γνησίου αυτής.

Ερωτάται: 1. Ορθά ενήργησε ο Εισαγγελέας;

Ο Εισαγγελέας Εφετών, στον οποίο υποβάλλεται η δικογραφία, διαφωνεί με την αρχειοθέτηση και παραγγέλλει την διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης. Στο πλαίσιο της τελευταίας καλείται η Γ να παράσχει εξηγήσεις. Ο συνήγορος της Γ, εφοδιασμένος με σχετική εξουσιοδότηση, προσέρχεται στον αρμόδιο ανακριτικό υπάλληλο και ζητεί να λάβει αντίγραφο του φακέλου της δικογραφίας και προθεσμία για την παροχή των εξηγήσεων. Ωστόσο, ο ανακριτικός υπάλληλος αρνείται και τα δύο, δηλώνοντας ότι κρίνει αναγκαία πρώτα την αυτοπρόσωπη εμφάνιση της Γ.

Ερωτάται: 2. Έχει τέτοιο δικαίωμα ο ανακριτικός υπάλληλος;

Μετά την ολοκλήρωση της προκαταρκτικής εξέτασης, ο Εισαγγελέας ασκεί ποινική δίωξη παραγγέλλοντας κύρια ανάκριση. Ο ανακριτής καλεί την Γ να απολογηθεί, εκείνη όμως δεν παρουσιάζεται.

Ερωτάται: 3. Ποιες δυνατότητες έχει ο ανακριτής;

- 1) Όχι, δεν ενήργησε σωστά. Το φαξ είναι πρωτότυπο έγγραφο κι αν μη φέρει πρωτότυπη υπογραφή, αρκεί να στείλει την εξουσιοδότηση μέσω του φαξ.

Η έλλειψη βεβαίωσης του γνησίου της υπογραφής είναι πράγματι τυπικά προβληματική, ωστόσο εδώ έχουμε να κάνουμε με αυτεπαγγέλτως διωκόμενο έγκλημα (εκβίαση)(προσβολή όχι μόνο περιουσίας αλλά και προσωπικής ελευθερίας). Οφείλει να ληφθεί ως πληροφορία από τον Εισαγγελέα παρά την τυπική έλλειψη εξουσιοδότησης.

Ακόμη κι αν έκρινε ότι έπρεπε να απορριφθεί επειδή δε στέκεται στην ουσία της η υπόθεση (ανεπαρκείς ενδείξεις ενοχής), ο Εισαγγελέας δεν έπρεπε να την αρχειοθετήσει, διότι η υποβολή της καταγγελίας αυτής έγινε από το θύμα του εγκλήματος.

Άρα, όχι αρχειοθέτηση βάση 43 ΚΠΔ. Αλλά έκδοση απορριπτικής διάταξης βάσει 51 ΚΠΔ (αν έκρινε ότι συντρέχει περίπτωση ουσιαστικής αβασιμότητας).

Πρέπει να αναφερθώ τόσο στο νομότυπο της υποβολής όσο και στο αν ο τρόπος απόρριψης ήταν ο προβλεπόμενος στο νόμο.

- 2) Όχι, δεν έχει τέτοιο δικαίωμα. Κρίσιμο το 244 ΚΠΔ (δικαιώματα υπόπτου κατά την προκαταρκτική εξέταση).

Μόνο ο Εισαγγελέας μπορεί να απαιτήσει την αυτοπρόσωπη εμφάνιση του υπόπτου, χωρίς και πάλι αυτό να σημαίνει ότι ύποπτος υποχρεούται να εμφανιστεί.

Κατά πόσο η παραγγελία του Εισαγγελέα που ζητεί τη λήψη εξηγήσεων του υπόπτου θα πρέπει να είναι αναλυτική, να περιγράφει την πράξη για την οποία στρέφονται σε βάρος του υπόπτου υπόνοιες για την τέλεση αξιόποινης πράξης;

→ 244 παρ.1 εδ.γ

- 3) 270 ΚΠΔ: δυνατότητες ανακριτή

- Να μην επιμείνει στη λήψη της απολογίας (απουσία ενδείξεων)
- Έκδοση εντάλματος βίαιης προσαγωγής, αν κρίνει ότι υπάρχουν επαρκείς ενδείξεις εναντίον του και ο κατηγορούμενος δεν παρουσιάστηκε από απείθεια.
- Έκδοση εντάλματος σύλληψης, όταν έχουμε σοβαρές ενδείξεις και απείθεια + προϋποθέσεις 276 ΚΠΔ.

ΠΡΑΚΤΙΚΟ ΘΕΜΑ 4

Στην γνωστή «αποκαλυπτική» εφημερίδα «Ο Χαμός της Κυριακής», η οποία διανέμεται στα περίπτερα στις 18.00 το απόγευμα του Σαββάτου 28 Νοεμβρίου 2020, δημοσιεύεται πρωτοσέλιδο άρθρο του εκδότη της Α, στο οποίο οι επιχειρηματίες Β και Γ χαρακτηρίζονται «αχόρταγα λαμόγια» που σε συνεργασία με διεφθαρμένους πολιτικούς και δικαστές στήνουν δίκες και «πίνουν το αίμα του λαού». Ο Β πληροφορείται το περιεχόμενο του δημοσιεύματος το μεσημέρι της Κυριακής 29 Νοεμβρίου και στις 18.30 της ίδιας ημέρας μεταβαίνει στο Αστυνομικό Τμήμα και καταθέτει έγκληση για συκοφαντική δυσφήμιση κατά του Α, ζητώντας την άμεση σύλληψη του κατ' εφαρμογή της αυτόφωρης διαδικασίας. Το ίδιο πράττει και η Β στις 17.00 της Δευτέρας 30 Νοεμβρίου.

Ερωτάται:

1. Λαμβάνοντας ως χρόνο τέλεσης του αδικήματος το χρονικό σημείο διανομής της εφημερίδας, προλαβαίνουν οι αστυνομικοί να συλλάβουν τον Α και αν ναι με βάση ποια από τις ανωτέρω εγκλήσεις;

Οι αστυνομικοί συλλαμβάνουν τον Α και την επόμενη ημέρα από την σύλληψή του τον οδηγούν στον εισαγγελέα πλημμελειοδικών. Εκείνος διατάσσει να αφεθεί ελεύθερος και παραγγέλλει ταυτόχρονα την διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης προκειμένου να ληφθούν οι καταθέσεις των προτεινόμενων από τον μηνυτή μαρτύρων.

Ερωτάται:

2. Είχε δικαίωμα να διατάξει προκαταρκτική εξέταση ο εισαγγελέας; Θα μπορούσε να παραγγείλει προανάκριση;

Μετά την διενέργεια της προκαταρκτικής εξέτασης ο εισαγγελέας ασκεί ποινική δίωξη για συκοφαντική δυσφήμιση, παραπέμποντας τον Α στο ακροατήριο του αρμόδιου δικαστηρίου. Κατά την εκφώνηση της υπόθεσης, το δικαστήριο διαπιστώνει την απουσία του κατηγορουμένου.

Ερωτάται:

3. Τι θα πράξει το δικαστήριο;

Ο Α καταδικάζεται σε πρώτο βαθμό σε φυλάκιση ενός έτους και ασκεί έφεση. Το επίμαχο πρωτοσέλιδο είχε όμως αναρτηθεί ολόκληρο και στον διαδικτυακό χώρο της εφημερίδας, ταυτόχρονα με την έντυπη κυκλοφορία της, και ο Β είχε καταθέσει δεύτερη έγκληση προβάλλοντας τους ίδιους ακριβώς λόγους για τους οποίους το πρωτοσέλιδο έπρεπε να κριθεί δυσφημιστικό και συκοφαντικό. Για την δεύτερη αυτή έγκληση ασκείται τώρα νέα ποινική δίωξη και ο Α παραπέμπεται ενώπιον του αρμόδιου δικαστηρίου. Εκεί, κατά το στάδιο ανάγνωσης των εγγράφων, προβάλλει ένσταση απαραδέκτου της διαδικασίας λόγω εκκρεμοδικίας.

Ερωτάται:

4. Πώς θα κρίνει το δικαστήριο την εν λόγω ένσταση;

- 1) Αρχικά μια γενική αναφορά στις προϋποθέσεις (ξεκάθαρες πλέον) του αυτοφώρου (242 ΚΠΔ).

Στην πράξη τα αστυνομικά όργανα θεωρούν πάντα αυτόφωρη μια πράξη, ανεξαρτήτως αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις του αυτοφώρου όπως περιγράφονται στις παρ.1-2 του 242, στο μέτρο που δεν έχει περάσει η επόμενη μέρα από την τέλεση της πράξης.

Με βάση την 1^η έγκληση, δεν έχει παρέλθει ο χρόνος του αυτοφώρου. Η προθεσμία λήγει την Κυριακή 29/11 στις 24.00. Άρα, μπορεί να συλληφθεί ο δράστης.

Αντίθετα όσον αφορά τη 2^η έγκληση, έχει περάσει η επόμενη ημέρα από τον φερόμενο ως χρόνο τέλεσης της πράξης.

Η προηγούμενη διάταξη του 242 έλεγε ότι τα εγκλήματα που τελούνται δια του τύπου είναι πάντα αυτόφωρα. Αυτό δε σημαίνει ότι δεν εφαρμόζεται το τελευταίο εδάφιο της παρ.2. Επειδή είναι δύσκολο να ενταχθούν τα εγκλήματα αυτά στην έννοια του αυτοφώρου.

- 2) Η προανάκριση γίνεται με τη γενική εποπτεία του Εισαγγελέα, δεν είναι απαραίτητο να έχει εμπλακεί. Και στη συνέχεια, όταν η υπόθεση φτάνει στον Εισαγγελέα, αυτός παραγγέλλει τη διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης προκειμένου να συμπληρωθούν οι πράξεις που έχουν γίνει σε επίπεδο αστυνομικής προανάκρισης και προκειμένου επίσης να ληφθούν οι εξηγήσεις του υπόπτου. Άρα, επιτρέπεται.

Θα μπορούσε να παραγγείλει προανάκριση; Όχι.

Στο προηγούμενο δικονομικό σύστημα ήταν ισχυρή η θέση της προανάκρισης. Η τακτική προανάκριση ήταν ένας από τους τρεις τότε τρόπους άσκησης της ποινικής δίωξης (μαζί με απευθείας παραπομπή στο ακροατήριο με την έκδοση κλητηρίου θεσπίσματος + την παραγγελία κύριας ανάκρισης).

Με την ενίσχυση της προκαταρκτικής εξέτασης άρχισε να χάνει σε σημασία η προανάκριση και ήταν πια δυνατή μόνο όταν είχαμε αδικήματα αρμοδιότητας του 3μελους Πλημμελειοδικείου και μόνο όταν ο Εισαγγελέας έκρινε ότι έπρεπε να συμπληρωθεί η διενεργηθείσα συνήθως προκαταρκτική εξέταση ή και αστυνομική προανάκριση με συγκεκριμένες ανακριτικές ενέργειες. Αυτό εξέλειψε υπό το ισχύον καθεστώς όπου η βασική διάταξη που μας ενδιαφέρει είναι το 245 ΚΠΔ (προβλέπεται η διενέργεια και τακτικής και αστυνομικής προανάκρισης).

Ό,τι κάνει δηλ. η αστυνομία για τη διαλεύκανση της υπόθεσης σε προκαταρκτικό στάδιο εμπίπτει στην παρ.2 του 245. Έχουμε ένα αυτόφωρο πλημμέλημα.

Αυτό που μπορεί να κάνει είναι προκαταρκτική εξέταση. Προανάκριση γίνεται μόνο σε λίγες περιπτώσεις που απαριθμούνται περιοριστικά (245 παρ.1) και είναι στην πράξη εξαιρετικά σπάνιες.

ΑΡΑ:

Όταν έχουμε περίπτωση αστυνομικής προανάκρισης (= τα ανακριτικά όργανα ενεργούν από μόνα τους), η αστυνομία προβαίνει σε όποιες ανακριτικές πράξεις χρειάζονται και στη συνέχεια διαβιβάζει τη δικογραφία στον Εισαγγελέα, ο οποίος για πρώτη φορά λαμβάνει γνώση της με όλες τις σχετικές εκθέσεις. Έπειτα μπορεί να αναλάβει την άσκηση ποινικής δίωξης εφόσον

συντρέχουν οι προϋποθέσεις του 43 ΚΠΔ. Αν χρειάζεται κι άλλες πληροφορίες, σε αυτή την περίπτωση μπορεί να παραγγείλει τη διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης και να στείλει πίσω την υπόθεση σε αυτούς που διενήργησαν την αστυνομική προανάκριση.

Ο Εισαγγελέας δε μπορεί πλέον να ασκήσει ποινική δίωξη με την παραγγελία τακτικής προανάκρισης υπό το σημερινό καθεστώς. Αυτό που επιτρέπεται όσον αφορά την τακτική προανάκριση προβλέπεται στο 245 παρ.1. Πρόκειται πια όχι για τρόπο άσκησης ποινικής δίωξης αλλά για μια δευτερεύουσα δυνατότητα διερεύνησης της υπόθεσης μετά την άσκηση της ποινικής δίωξης.

Εδώ, το μόνο που θα μπορούσε να κάνει ο Εισαγγελέας αν ήθελε να προβεί σε περαιτέρω ενέργειες είναι η παραγγελία προκαταρκτικής εξέτασης.

3) Σωστά, καθώς παρέχεται η σχετική δυνατότητα από το 43 ΚΠΔ.

Επαρκείς ενδείξεις ενοχής → απευθείας παραπομπή στο ακροατήριο

353 ΠΚ → τουλάχιστον 6 μήνες – ανώτατο 5 έτη (μας ενδιαφέρει πάντα το ανώτατο όριο) → αρμόδιο το 3μελές Πλημμελειοδικείο

Η κρίσιμη διάταξη είναι η 340 παρ.4 ΚΠΔ. Αυτή η διάταξη εφαρμόζεται αν έχει γίνει νόμιμα η κλήτευση και προχωράει στην εκδίκαση της υπόθεσης ερήμην.

Αν το δικαστήριο διαπιστώσει ότι δεν έχει κλητευθεί νομίμως ο κατηγορούμενος, τότε θα αποσύρει την υπόθεση προκειμένου να γίνει σωστά η κλήτευση.

4) Η ένσταση απαραδέκτου λόγω εκκρεμοδικίας μπορεί να προβληθεί. Η εκκρεμοδικία προβλέπεται πλέον ειδικά στο 57 παρ.3 ΚΠΔ.

Πότε προβάλλεται μια τέτοια ένσταση; Η εκκρεμοδικία αποτελεί αυτοτελή λόγο αναίρεσης, οπότε δεν τίθεται ζήτημα απαραδέκτου όποια στιγμή κι αν προβληθεί κατά τη διάρκεια της κύριας διαδικασίας. Μπορεί να προβληθεί σε κάθε στάδιο της διαδικασίας. Βέβαια, ο κανονικός χρόνος υποβολής της ένστασης εκκρεμοδικίας είναι πριν την ουσιαστική έναρξη της συζήτησης. Αυτό δε σημαίνει ότι είναι απαράδεκτη αν προβάλλεται αργότερα. Πρέπει να εξετάσουμε και το παραδεκτό και το ουσία βάσιμο μιας ένστασης.

Εδώ δε συντρέχει περίπτωση εκκρεμοδικίας, καθώς δεν υπάρχει ταυτότητα της πράξης. Στη μια περίπτωση η κατηγορία αφορά στην έντυπη δημοσίευση της εφημερίδας ενώ η δεύτερη κατηγορία αφορά στην ανάρτηση στο διαδικτυακό χώρο της εφημερίδας.

ΑΡΑ, το Δικαστήριο θα εξετάσει ως παραδεκτή τη συγκεκριμένη ένσταση, ανεξαρτήτως του χρονικού σημείου στο οποίο υποβλήθηκε, δε συντρέχει όμως εδώ ταυτότητα της πράξης για τη θεμελίωση εκκρεμοδικίας.

Αναγνωστόπουλος, 16/12/2020

Προηγούμενο μάθημα: ο ποινικός δικαστής και οι εγγυήσεις τις οποίες παρέχει η ισχύουσα νομοθεσία (προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας), ώστε αυτός να κρίνει κατά τρόπο ανεξάρτητο (ανεξαρτησία σε σχέση με τις άλλες δύο λειτουργίες αλλά και εσωτερική σε σχέση με τους άλλους δικαστές), αμερόληπτο.

Πλέγμα διατάξεων στο Σ, ΕΣΔΑ, ΚΠΔ

Ρόλος ποινικού δικαστή στην ποινική διαδικασία (σε επόμενο μάθημα)

Κατηγορούμενος- πρωταγωνιστής ποινικής διαδικασίας, διότι η ποινική δίκη διεξάγεται για να διαπιστωθεί από τα αρμόδια όργανα αν η αρχική υποψία ενοχής του αποδεικνύεται για την πράξη που του αποδίδεται, ώστε σε καταφατική περίπτωση να τον καταδικάσει, σε αρνητική να τον απαλλάξει από τις κατηγορίες. Η δίκη αυτή καθαυτή συνιστά μια σκληρή δοκιμασία για το πρόσωπο που κατηγορείται και η αρνητική τελική έκβαση θα έχει ως αποτέλεσμα αυτός να υποβληθεί και στην ποινή που θα ορίσει το δικαστήριο. Αφού λοιπόν ο κατηγορούμενος είναι αυτός που απειλείται με καταδίκη και επιβολή ποινής, είναι λογικό η ποινική διαδικασία να στρέφεται γύρω από τον κατηγορούμενο (πρωταγωνιστής). Ας μην ερμηνευτεί ότι η ποινική διαδικασία γίνεται προς όφελος του κατηγορουμένου, αυτή είναι μια δοκιμασία για αυτόν!

Πως αποκτά ένα πρόσωπο την ιδιότητα του κατηγορουμένου; Σίγουρα όχι εκουσίως, κανείς δεν το επιθυμεί. Σε πρώτη βέβαια ανάγνωση μπορεί να έχει μόνο δυσμενείς συνέπειες (μη προτιμητέα κατάσταση), αφετέρου όμως η πρόσληψη της ιδιότητας του κατηγορουμένου παρέχει μια σειρά δικαιωμάτων, η παροχή και αποτελεσματική άσκηση των οποίων τον προστατεύει από μια σειρά δυσμενών συνεπειών και του επιτρέπει να συμβάλλει σε μια θετική έκβαση της δίκης για αυτόν όπως η απαλλαγή ή η ελάφρυνση της ποινής. Είναι πλεονέκτημα να γίνει κανείς κατηγορούμενος σε επιμέρους ζητήματα.

Πώς όμως καθίσταται κανείς κατηγορούμενος;

Στις τελικές φάσεις της ποινικής διαδικασίας: Αν κάποιος παραπεμφθεί με κλητήριο θέσπισμα του εισαγγελέα πλημμελειοδικών ή παραπεμπτικό βούλευμα του συμβουλίου→ το κλητήριο ή το παραπεμπτικό περιέχουν την κατηγορία και κατονομάζουν τον κατηγορούμενο.

Κατά την προδικασία: Αν κάποιος κληθεί από τον ανακριτή προς απολογία, ο ανακριτής που θα λάβει την απολογία είναι υποχρεωμένος να του απαγγείλει την κατηγορία, να εκθέσει δηλαδή τα πραγματικά περιστατικά της αξιόποινης πράξης που αποτελεί το αντικείμενο της ανάκρισης και το νομικό χαρακτηρισμό αυτής.

Πώς κατέστη κατηγορούμενος: επειδή του απαγγέλθηκε κατηγορία.

Που δημιουργούνται προβλήματα;

Η ποινική διαδικασία ανοίγει ευθύς ως προκύψει υπόνοια ότι τελέστηκε μια αξιόποινη πράξη και σε επείγουσες περιπτώσεις οι αστυνομικές αρχές πρέπει να σπεύσουν να προβούν στις προσήκουσες ενέργειες. Σε αυτές τις περιπτώσεις που ούτε από τον ανακριτή ούτε από τον εισαγγελέα (κλητήριο) ή το δικαστικό συμβούλιο έχει απαγγελθεί η κατηγορία. Σε αυτές τις

πρώιμες φάσεις ποιες προϋποθέσεις συντρέχουν ώστε να χαρακτηριστεί κάποιος κατηγορούμενος;

Υπόθεση ΕΔΔΑ Ζεϊτσένκο κατά Ρωσίας 2010

Οι αστυνομικές αρχές έκαναν έρευνα σε αυτοκίνητο οδηγού εταιρίας επειδή είχαν υπόνοια ότι αυτός έκλεβε πετρέλαιο από την εταιρία. Διεξήγαν λοιπόν τη διαδικαστική πράξη και βρήκαν 30 λίτρα πετρέλαιο και στη συνέχεια τον κάλεσαν να υπογράψει έγγραφο «εξηγήσεις» στο οποίο δήλωνε ότι είχε κλέψει το πετρέλαιο. Στη συνέχεια παραπέμφθηκε για την κλοπή αυτή. Ζήτημα αν αυτή η δήλωση ενώπιον των αρχών μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ως αποδεικτικό μέσο (ομολογία) για την ενοχή του. Σημειωτέο ότι ο ίδιος στο δικαστήριο αμφισβήτησε τη δήλωση του αυτή, υποστηρίζοντας ότι τρομοκρατήθηκε από την εμφάνιση των αστυνομικών να υπογράψει τη δήλωση οδηγούμενος να ομολογήσει πράξη που δεν είχε τελέσει. Το ρωσικό δικαστήριο δεν πείστηκε και τον καταδίκασε για κλοπή βασιζόμενο στη δήλωση που είχε υπογράψει. Κατόπιν εξάντλησης των εθνικών ενδίκων μέσων, το ζήτημα έφτασε στο ΕΔΔΑ, το οποίο εξέδωσε απόφαση: το πότε κάποιος αποκτά ιδιότητα κατηγορουμένου με αποτέλεσμα να ενεργοποιούνται τα δικαιώματα αυτού, δεν είναι κάτι που αποφασίζουν ελεύθερα οι αρχές αλλά πρέπει να εξετάζεται με αντικειμενικό κριτήριο με την έννοια ότι η ιδιότητα του κατηγορουμένου ή του υπόπτου αποκτάται ευθύς ως συγκεντρώνονται στοιχεία που επιβεβαιώνουν τις υπόνοιες για την τέλεση της πράξης. Ευθύς ως βρήκαν το πετρέλαιο στο αμάξι, έπρεπε να του αποδοθεί η ιδιότητα του κατηγορουμένου για να ενεργοποιηθούν όλα τα δικαιώματα που απορρέουν από αυτή όπως το δικαίωμα στη σιωπή, κλπ.

ΚΠΔ 72

- Εκείνος κατά του οποίου ο εισαγγελέας ρητά άσκησε την ποινική δίωξη
- Εκείνος στον οποίο σε οποιοδήποτε στάδιο της ανάκρισης αποδίδεται η αξιόποινη πράξη→ από ποιόν αποδίδεται; Δεν είναι ελλιπής η διατύπωση του νομοθέτη αλλά δε θέλει η ιδιότητα του κατηγορουμένου να επαφίεται στην ευχέρεια των αρχών, δηλαδή κατ'/μενος είναι εκείνος στον οποίο με επίσημο τρόπο οι αρχές απέδωσαν την ιδιότητα επίσημα, αλλά εκείνος για τον οποίο συντρέχουν υπόνοιες τέλεσης της αξιόποινης πράξεως.

ΟΛΑΠ 2/1999: «Το δικαίωμα του κατηγορουμένου να σιωπήσει επί της κατηγορίας καθώς και το δικαίωμα του να μην αυτοενοχοποιείται (14 §3 ζ ΔΣΑΠΔ) είναι θεμελιώδες δικαίωμα το οποίο απορρέει από το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη όπως καθιερώνεται στο άρθρο 6§1 ΕΣΔΑ». Ενόψει αυτού το να μην αποδίδεται η ιδιότητα του κατηγορουμένου σε πρόσωπο έναντι του οποίου έχουν εγερθεί υποψίες για την αξιόποινη πράξη και η εξέταση του ανωμοτί ως μάρτυρα με τη λήψη υπόψη αυτής του της κεκαλυμμένης απολογίας είναι ανεπίτρεπτη και δεν πρέπει να λαμβάνεται υπόψη.

Αποτέλεσμα: να τεθεί τέρμα στην μεταχείριση ως μαρτύρων των κατηγορουμένων προκειμένου αυτοί να αποσπών την απολογία τους χωρίς να μπορούν να ασκήσουν τα θεμελιώδη δικαιώματα που αρμόζουν σε αυτούς ως εν τοις πράγμασι κατηγορουμένους.

Αν ένα πρόσωπο καλείται ως μάρτυρας καλόπιστα και ενώ διηγείται περιστατικά κατά την υπόθεση αρχίζει να εκθέτει γεγονότα τα οποία δεν τον εμφανίζουν ως μάρτυρα αλλά ως δράστη. Το αστυνομικό όργανο έχει την υποχρέωση να σταματήσει πριν από τη στιγμή που το πρόσωπο αυτενεχοποιείται, να τον ενημερώσει ότι αποκτά την ιδιότητα του κατηγορουμένου, τι αυτή συνεπάγεται και τα δικαιώματα που μπορεί αυτός να ασκήσει.

Πώς διασφαλίζεται ότι το πρόσωπο που είναι ύποπτο ή κατηγορούμενο ενημερώνεται επαρκώς και αποτελεσματικά για τα δικαιώματά του;

Αφετηρία: όποιος εμπλέκεται στη διαδικασία δεν γνωρίζει ή γνωρίζει μέρος μόνο ή μόνο σε γενικές γραμμές/ ελλιπώς→ χρειάζεται κάποιος άλλος που έχει την υποχρέωση να γνωστοποιήσει τα δικαιώματα αυτά στον ύποπτο ή τον κατηγορούμενο→ υποχρέωση των αρχών

Απόφαση Miranda US California: οι αστυνομικές αρχές αφότου συλλάβουν κάποιον πρέπει να τον ενημερώσουν για τα δικαιώματά του ως υπόπτου ή κατηγορουμένου.

Στην ενωσιακή έννομη τάξη στο πλαίσιο των Οδηγιών από το 2010 και εξής οδηγίες για θεμελιώδη δικαιώματα, όπως διερμηνείας και μετάφρασης 2010, δικαίωμα ενημέρωσης 2012- που περιλαμβάνει ως ειδικότερη έκφανση το δικαίωμα γνωστοποίησης των θεμελιωδών δικαιωμάτων→ **ΚΠΔ 95** για την ενημέρωση για 5 θεμελιώδη δικαιώματα συντάσσεται έκθεση που συνυπογράφεται από τον ύποπτο ή κατηγορούμενο και την αρχή που τη διεξήγαγε→ αυτή η έκθεση μας προσφέρει ασφάλεια για το ότι στην πραγματικότητα συνέβη; Είναι ένα σοβαρό μέτρο προστασίας, χωρίς όμως να μπορούμε να πούμε ότι δεν χωρούν υπερβάσεις ή καταχρήσεις. Για να περιοριστούν αυτά τα φαινόμενα σε αρκετές έννομες τάξεις έχει εισαχθεί για το στάδιο της αστυνομικής προανάκρισης ο θεσμός της βιντεοσκοπήσης αυτής της εξέτασης ώστε να καθίσταται πασίδηλη η ενημέρωση αυτή.

Σημαντική η ενημέρωση γιατί εφόσον πρόκειται για δικαιώματα, ο φορέας τους= κατ/μενος μπορεί να παραιτηθεί από αυτά, π.χ. για τις 48 για την απολογία ή για τον συνήγορο -υπό προϋποθέσεις- ή αν δεν επιθυμεί να λάβει αντίγραφο από την δικογραφία. Πρέπει όμως να του γνωστοποιηθούν και οι συνέπειες από αυτή την παραίτηση! **ΚΠΔ 96→ έγγραφο**

Δικαιώματα κατηγορουμένου:

1. Δικαίωμα σιωπής και μη αυτενοχοποίησης ΚΠΔ 104
2. Δικαίωμα γνώσης της κατηγορίας (πραγματικά περιστατικά και νομικός χαρακτηρισμός)
3. Δικαίωμα πρόσβασης στα στοιχεία της υποθέσεως- στο αποδεικτικό υλικό ΚΠΔ 100
4. Δικαίωμα πρόσληψης συνηγόρου ή δωρεάν παροχής νομικών συμβουλών/ διορισμός συνηγόρου από την Πολιτεία ΚΠΔ 99
5. Δικαίωμα διερμηνείας και μετάφρασης ΚΠΔ 101

Τζανετής, 17/12/2020

ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΙ ΤΡΟΠΟΙ ΕΚΔΙΚΑΣΗΣ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΗΣ ΣΤΟ ΑΚΡΟΑΤΗΡΙΟ

Ποινική συνδιαλλαγή και ποινική διαπραγμάτευση → κατατείνουν στην αποσυμφόρηση των δικαστηρίων με την επιτάχυνση της διαδικασίας

Χαρακτηριστικό: επιχειρείται είτε με την αποκατάσταση της ζημίας είτε με την απολογία του κατηγορουμένου να επιταχυνθεί η διαδικασία και να ελαφρυνθεί το βάρος του δικαστηρίου.

Τίμημα: δεν αποδίδεται η ουσιαστική δικαιοσύνη και δεν αναζητείται η ουσιαστική αλήθεια στο έπακρο, δεν επιβάλλεται στον κατηγορούμενο η πρέπουσα ποινή.

Στην πράξη βέβαια πολύ διαδεδομένοι και αποδοτικοί στην πράξη.

ΠΟΙΝΙΚΗ ΣΥΝΔΙΑΛΛΑΓΗ

Αποκαθίσταται η ζημία που έχει προκληθεί από το έγκλημα. Εάν λάβει χώρα αυτή η αποκατάσταση η υπόθεση εισάγεται απευθείας στο ακροατήριο και δε γίνεται δίκη αλλά επιβάλλεται μειωμένη ποινή στο ακροατήριο.

[ΚΠΔ 48-49 εγκλήματα με περιουσιακή διατάσσει ή οικονομικό αποτέλεσμα, η αποκατάσταση της ζημίας στο στάδιο της προκαταρκτικής εξέτασης οδηγεί σε αποχή από την ποινική δίωξη. Εάν ο κατηγορούμενος καλύψει τη ζημία πριν την ποινική δίωξη, δεν ανοίγει καν η ποινική διαδικασία άρα μένει ατιμώρητος]

ΚΠΔ 301- 302 ποινική συνδιαλλαγή στο στάδιο που έπεται της ποινικής δίωξης, η ποινή για κακουργηματικές πράξεις φτάνει τα 2-3 χρόνια. Χρησιμότητα: αν δεν αποκαταστήσει τη ζημία στο στάδιο πριν την άσκηση της ποινικής δίωξης, δεν υπάρχει μεν ατιμωρησία αλλά θα του επιβληθεί μια ελαττωμένη ποινή. Συμφέρει ο δράστης όταν κατηγορείται για κάποιο από αυτά τα εγκλήματα να αποκαταστήσει τη ζημία πριν την άσκηση της ποινικής δίωξης.

Αυτό που ενδιαφέρει τον νομοθέτη είναι να αποκατασταθεί η ζημία → αποκαταστατική δικαιοσύνη, δεν ενδιαφέρεται τόσο για τον ποινικό κολασμό όσο για την επαναφορά των πραγμάτων στην κατάσταση που υπήρχε πριν την εγκληματική συμπεριφορά. Βέβαια, υπάρχουν και μειονεκτήματα όπως ότι ο δράστης θα ξέρει ανά πάσα στιγμή ότι μπορεί να εγκληματήσει και να παραμείνει ατιμώρητος αν αποκαταστήσει τη ζημία, όμως να μην παραβλεφθεί ότι το θύμα συνήθως το ενδιαφέρει ακριβώς αυτή η αποκατάσταση και όχι ο ποινικός κολασμός του δράστη.

Στην πράξη σε αυτού του είδους τα εγκλήματα η ποινή είχε χάσει τη λειτουργία της, ενδιέφερε μόνο η αποκατάσταση της ζημίας.

Τίμημα αμβλύνεται η ειδικοπροληπτική και γενικοπροληπτική λειτουργία της ποινής, αλλά απλουστεύει και επιταχύνεται η διαδικασία.

ΚΠΔ 301 §1 πεδίο εφαρμογής: τα κακουργήματα 246 και 242 του ΠΚ (διακεκριμένες μορφές πλαστογραφίας και ψευδούς βεβαίωσης), στα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας και της περιουσίας με την εξαίρεση της εκβίασης και της ληστείας (γιατί περιέχουν βία), και εγκλήματα

σε ειδικούς νόμους, όπως η κοινοτική απάτη, φορολογικά αδικήματα, λαθρεμπόριο, νόμος για νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα.

Διαδικασία για ποινική συνδιαλλαγή ΚΠΔ 301:

Ασκηθείσα ποινική δίωξη για κακουργήματα που αναφέρθηκαν.

Αίτημα του κατηγορουμένου, δεν μπορεί ο εισαγγελέας ή ο ανακριτής να προσκαλέσει τα μέρη για συνδιαλλαγή. Η σχετική πρωτοβουλία για αποκατάσταση της ζημίας ανήκει στον κατηγορούμενο. Το ίδιο ισχύει και στην ποινική διαπραγμάτευση. Δικαιολογητικός λόγος αιτήματος: αν τυχόν η σχετική πρωτοβουλία ανήκε στον ανακριτή ή εισαγγελέα θα μπορούσε να δημιουργήσει υπόνοιες μεροληψίας σε βάρος τους και αφετέρου πίεση στον κατηγορούμενο να προσφύγει σε αυτή τη μορφή διεκπεραίωσης της υπόθεσης φοβούμενος ότι ο εισαγγελέας ή ο ανακριτής έχουν σχηματίσει άποψη για την ενοχή του.

§2: το αίτημα προβάλλεται μέχρι την τυπική περάτωση της ανάκρισης= ο ανακριτής έχει ολοκληρώσει τις ενεργητικές πράξεις και έχει ενημερώσει τον κατηγορούμενο για το πέρας της ανάκρισης – γνωστοποίηση= τυπική περάτωση της ανάκρισης.

§3 προθεσμία για την σύνταξη πρακτικού συναλλαγής, στην οποία περιέχεται η ομολογία του κατηγορουμένου (νόμιμο αποδεικτικό στοιχείο γιατί η υπόθεση θα πάει μετά στο ακροατήριο το οποίο δε θα διενεργήσει αποδεικτική έρευνα) και η συμφωνία των διαδίκων ότι αποκαταστάθηκε πλήρως η ζημία- δήλωση που δεν επιδέχεται ανταπόδειξη, δήλωση περί εντελούς αποκατάστασης = να έχει καταβληθεί όχι μόνο το κεφάλαιο αλλά και οι τόκοι, τα έξοδα κλπ. η εντελής ικανοποίηση είναι κάτι παραπάνω από την ζημία.

Κρίσιμο ζήτημα: πότε θα γίνει κατά τη διάρκεια της ανάκρισης η σύνταξη του πρακτικού συνδιαλλαγής, σε σχέση με την απολογία του κατηγορουμένου; ΚΠΔ §4: αν γίνει πριν η ανάκριση θεωρείται περατωμένη ως προς τον κατηγορούμενο και τους συμμετόχους που αποδέχονται → ο ανακριτής δε θα καλέσει καθόλου τον κατηγορούμενο για απολογία ΚΠΔ 270. Εάν γίνει μετά την απολογία και η διαδικασία εκκρεμεί τα μέτρα του δικονομικού καταναγκασμού (προσωρινή κράτηση ή περιοριστικός όρος) αίρονται υποχρεωτικά.

§5 αν δεν επιτευχθεί η συναλλαγή είναι σα να μην έγινε η αίτηση. Εάν δεν ευδοκιμήσει η διαδικασία το έγγραφο καταστρέφεται και επομένως το δικαστήριο στη συνέχεια δε θα γνωρίζει ότι ο κατηγορούμενος έχει λάβει την εξής πρωτοβουλία, προστασία δικαιώματος μη αυτοενοχοποίησης.

§6 στην απόπειρα το αντικείμενο συνδιαλλαγής και αποκατάστασης ζημίας είναι η ψυχική βλάβη.

Τι γίνεται να έχουμε περισσότερους συμμετόχους; §6 → η καταβολή του ποσού από ένα συμμετόχο ωφελεί και τους υπόλοιπους, αυτό αρκεί εκτός αν οι υπόλοιποι δε συναινέσουν σε αυτή τη διαδικασία, γιατί μπορεί πχ να έχουν κατηγορηθεί αδίκως και θέλουν να αποδείξουν την αθωότητά τους. Σε αυτή την περίπτωση, θα χωριστεί η υπόθεση και ο συμμετόχος θα δικαστεί μόνος του σε κανονική διαδικασία.

Δικονομικές Συνέπειες §7

όλα σχεδόν τα παραπάνω εγκλήματα καταρχήν θα παραμπεμποντο με βούλευμα του συμβουλίου πλημμελειοδικών. Όλη αυτή η διαδικασία που συνοδεύει το βούλευμα παρακάμπτεται και πηγαίνουμε στον απλούστερο τρόπο παραπομπής = η απευθείας κλήση στο ακροατήριο ΚΠΔ 339 με κλητήριο θέσπισμα του εισαγγελέα εφετών – γιατί μιλάμε για κακουργήματα που καταρχήν δικάζονται από το τριμελές ή μονομελές εφετείο.

Δε χρειαζόμαστε τη σύμφωνη γνώμη του προέδρου εφετών ΚΠΔ 309

Το αρμόδιο για την εκδίκαση των αδικημάτων αυτών: αν ήταν καταρχήν το τριμελές εφετείο μετά την ποινική συνδιαλλαγή θα είναι το μονομελές εφετείο ΚΠΔ 110/ μόνο η κλοπή εξαρχής στο μονομελές εφετείο.

Το δικαστήριο απλά εξετάζει κάποιους δικονομικούς λόγους και ελέγχει προς όφελος του κατηγορουμένου τον νομικό χαρακτηρισμό που δόθηκε στην υπόθεση.

ΚΠΔ 302→ παρέχει δυνατότητα ποινικής συνδιαλλαγής στο επόμενο στάδιο δηλαδή όταν η υπόθεση είναι στο συμβούλιο ή στο ακροατήριο.

Αν αφού έχει βγει το βούλευμα ή έχει εκδοθεί το κλητήριο θέσπισμα → ΚΠΔ 302 §2 ο εισαγγελέας θα διαβιβάσει το αίτημα του κατηγορουμένου για ποινική συνδιαλλαγή κατά το στάδιο αυτό στο ακροατήριο και το αίτημα θα εξεταστεί από το ακροατήριο.

Κατά την εκδίκαση της υπόθεσης στο ακροατήριο→ ΚΠΔ 302 §2 το αίτημα πρέπει να διατυπωθεί μέχρι την περάτωση της αποδεικτικής διαδικασίας. Σε αυτή την περίπτωση το δικαστήριο θα διακόψει τη συζήτηση και θα συνταχθεί το πρακτικό γιατί δεν υπάρχει νόημα να δικαστεί αφού ομολόγησε.

Η συνέπεια να υποβληθεί το αίτημα σε αυτό το στάδιο → ΚΠΔ 302 §7: η ποινή που απειλείται είναι ελαφρώς αυξημένη.

ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΗ

Διαφορά με συνδιαλλαγή: ενώ στην ποινική συνδιαλλαγή μας ενδιαφέρει η αποκατάσταση της ζημίας, αντιθέτως στην ποινική διαπραγμάτευση αυτό που επιβραβεύεται δεν είναι η αποκατάσταση της ζημίας αλλά η ομολογία του. ανταμείβεται ότι ο κατηγορούμενος απαλλάσσει το δικαστήριο από το κοπιώδες έργο της αποδεικτικής προσπάθειας, διευκολύνει το έργο του δικαστηρίου και επιτυγχάνεται η ταχεία διεκπεραίωση της υπόθεσης.

Ομολογία→ καταλυτική σημασία αλλά δεν οδηγεί sine qua non στην καταδίκη του κατηγορουμένου.

Plea bargaining → ο θεσμός δε φαίνεται συμβατός με τα ηπειρωτικά δίκαια.

Αρνητικά: εξαυλώνεται το καθήκον του δικαστηρίου να διερευνήσει την ουσιαστική αλήθεια και ο ενδεχόμενος εξαναγκασμός του κατηγορουμένου να ομολογήσει την πράξη του (εξαναγκαστική επίδραση στη βούληση του κατηγορουμένου «ομολόγησε γιατί αλλιώς ρισκάρεις να φας ισόβια»).

ΚΠΔ 303

Η διαδικασία προϋποθέτει την άσκηση της ποινικής δίωξης, δηλαδή μέχρι και την τυπική περάτωση της ανάκρισης.

Τα εγκλήματα ορίζονται αφαιρετικά, δηλαδή τα εγκλήματα που αποκλείονται από την ποινική διαπραγμάτευση είναι αυτά τα οποία τιμωρούνται με ισόβια κάθειρξη, η ένταξη ή συμμετοχή σε τρομοκρατική οργάνωση, τα εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας. Όλα τα υπόλοιπα είναι καταρχάς δεκτικά διαπραγμάτευσης.

Η διαδικασία δρομολογείται και πάλι κατόπιν αιτήματος του κατηγορουμένου.

§1 αντικείμενο της διαπραγμάτευσης είναι μόνο η επιβλητέα ποινή.

ΚΠΔ 303 §2: το αν ο εισαγγελέας θα κάνει δεκτό το αίτημα του κατηγορουμένου εξαρτάται από τη φύση της υπόθεσης, ότι αυτή είναι κατάλληλη προς διαπραγμάτευση.

Π.χ. ληστεία (δεν υπόκειται σε συνδιαλλαγή γιατί έχει στοιχείο βίας αλλά υπάγεται σε διαπραγμάτευση), μπορεί ο εισαγγελέας να συνεκτιμήσει το βάρος της σωματικής βλάβης, το γεγονός ότι ο κατηγορούμενος είναι υπότροπος και να κρίνει ότι δεν είναι υπόθεση κατάλληλη προς διαπραγμάτευση και θα πρέπει ο κατηγορούμενος να δικαστεί κανονικά.

Πρέπει να λαμβάνεται υπόψη και η αποδεικτική διαδικασία της κάθε υπόθεσης. Διότι με τη διαπραγμάτευση μέσω της ομολογίας του ο κατηγορούμενος μας δίνει το πολύτιμο αποδεικτικό στοιχείο της ομολογίας. Αν η ομολογία είναι κάτι απλό (σε περίπτωση αυτόφωρου εγκλήματος) δεν υπάρχει λόγος να του χορηγηθεί το όφελος της διαπραγμάτευσης (έχω πιάσει τον άλλον τη στιγμή που ληστεύει).

Στην περίπτωση που ένα έγκλημα είναι δεκτικό και ποινικής διαπραγμάτευσης και ποινικής συνδιαλλαγής.

Αν αποτύχει η διαπραγμάτευση, η ίδια ρύθμιση με την ποινική συνδιαλλαγή.

Το πρακτικό διαπραγμάτευσης συνάπτεται μεταξύ κατηγορουμένου και εισαγγελέα χωρίς τη συμμετοχή του παθόντος και περιέχει την ομολογία του κατηγορουμένου, την επιβληθείσα ποινή (η οποία δεν πρέπει να υπερβαίνει τα όρια της §4) και τον τρόπο έκτισής της.

ΚΠΔ 303 §5 αντίστοιχα με τη συνδιαλλαγή με μια διαφορά

Ανδρουλάκης, 18/12/2020

Ζητήματα αρμοδιοτήτων

Πότε εξετάζεται η **καθ' ύλην αρμοδιότητα**;

Π.χ. ο κατηγορούμενος να θέσει το ζήτημα της αναρμοδιότητας

ΚΠΔ 120: το δικαστήριο οφείλει να εξετάσει αυτεπαγγέλτως την καθύλην αρμοδιότητά του σε κάθε στάδιο της δίκης- δε χρειάζεται να προβληθεί αίτημα, αλλά οποτεδήποτε κι αν αυτό προβληθεί σε κάθε περίπτωση οφείλει το δικαστήριο να το εξετάσει.

ΚΠΔ 120§2 αν κρίνει ότι είναι αναρμόδιο → παραπέμπει την υπόθεση στο αρμόδιο δικαστήριο έχοντας τις εξουσίες του ΚΠΔ 315 = εξουσίες συμβουλίου πλημμελειοδικών → άρση περιοριστικών όρων, κατάργηση ή διατήρηση ισχύος εντάλματος σύλληψης.

Εξαίρεση §3: το δικαστήριο (αναρμόδιο πλημμελειοδικείο) κατ'εξαίρεση παραπέμπει την υπόθεση στον εισαγγελέα αν πρόκειται για κακούργημα, ώστε να μην υφίσταται απώλεια των δικαιωμάτων του κατηγορουμένου, π.χ. δικαιώματος απολογίας. Η υπόθεση μεταβαίνει στον εισαγγελέα ο οποίος είναι πάντοτε υποχρεωμένος να παραγγείλει κύρια ανάκριση → δε χάνει έτσι τα δικαιώματά του ο κατηγορούμενος.

ΚΠΔ 121: το δικαστήριο που δικάζει σε δεύτερο βαθμό κρίνει ότι το πρωτοβάθμιο ήταν αναρμόδιο → το δευτεροβάθμιο ακυρώνει την απόφαση που προσβλήθηκε με την έφεση και είτε δικάζει σε πρώτο βαθμό αν είναι καθ' ύλην αρμόδιο είτε παραπέμπει την υπόθεση στο αρμόδιο δικαστήριο. Σε κάθε περίπτωση ακυρώνεται η πρωτόδικη απόφαση και έχω εκδίκαση της υπόθεσης σε δύο βαθμούς.

Η αναρμοδιότητα ελέγχεται αναιρετικά ΚΠΔ 510 §1 περ. ζ'

Κατά τόπον αρμοδιότητα

Τάση κάθε νομός να έχει ένα Πρωτοδικείο (εκτός από τον νομό Δωδεκανήσου που έχει 2 πρωτοδικεία ένα στην Ρόδο και ένα στην Κω ή άλλους νομούς που έχουν περισσότερα)

Εφετεία: κάθε εφετείο είχε στην περιφέρειά του περισσότερα πρωτοδικεία. Πίεση πολιτικών παραγόντων για την ίδρυση περισσότερων εφετείων για να μην υποχρεούνται οι δικάσαντες μια υπόθεση στον πρώτο βαθμό να μεταβαίνουν στα Χανιά στο Εφετείο. Το ίδιο και στα νησιά του Αιγαίου με τη Σύρο. Έτσι έχουν ιδρυθεί νέα Εφετεία Β. Αιγαίου στη Μυτιλήνη, της Α. Κρήτης στο Ηράκλειο, της Δ. Ελλάδας στο Αγρίνιο κλπ. Σύνολο 19 εφετεία στην Επικράτεια. Όμως ανάγκη περιορισμού των δικαστηρίων πρόσφατα.

Η τοπική αρμοδιότητα πώς καθορίζεται; Ποιο πρωτοδικείο θα είναι αρμόδιο για την εκδίκαση της εκάστοτε απόφασης;

ΚΠΔ 122 §1 [δεν έχει αλλάξει]: προσδιορίζεται: α. από τον τόπο που τελέστηκε το έγκλημα ή β. από τον τόπο που κατοικεί ή διαμένει ο κατηγορούμενος κατά την έναρξη της ποινικής δίωξης.

Μπορεί να έχουμε περισσότερα δικαστήρια που είναι αρμόδια κατά το χρόνο τέλεσης της πράξης.

Μεταξύ των δυο κριτηρίων θεμελίωσης της κατά τόπον αρμοδιότητας προβάδισμα δίδεται στον τόπο τέλεσης του εγκλήματος διότι εκεί μπορούν να συλλεγούν αποδεικτικά στοιχεία και να κινηθεί η ανακριτική και η αποδεικτική διαδικασία. Οι ανακριτικοί υπάλληλοι που θα επιληφθούν είναι αυτές του τόπου τελέσεως. Αν η δίωξη ξεκινήσει μετά από μήνες π.χ. ο μηνυτής είναι αυτός που θα καθορίσει τον τόπο ανάλογα με το τι τον βολεύει καλύτερα.

Δεν είναι σπάνιο να παραπέμπεται η εκδίκαση της υπόθεσης σε άλλο δικαστήριο αν ο τόπος εγκλήματος ή κατοικίας δημιουργεί εύλογο φόβο ότι θα επαναληφθεί το έγκλημα ή ταραχές βάσει της υπόθεσης όπως για παράδειγμα οι βεντέτες στην Κρήτη.

Ειδικές διατάξεις 122§2, 123, 124 → περίπτωση που ένα έγκλημα διαπράττεται πάνω σε πλοίο: συνήθως τα δικαστήρια του Πειραιά αρμόδιο, αλλά πέρα από αυτό το ζήτημα της κατά τόπον αρμοδιότητας τίθενται ζητήματα διεθνούς δικαιοδοσίας.

Προβλήματα γιατί πολλοί συγχέουν το ζήτημα της διεθνούς δικαιοδοσίας και της εθνικής (ΠΚ 5) και της κατά τόπον αρμοδιότητας, είναι άλλο πράγμα ΠΡΟΣΟΧΗ.

Η κατά τόπον αναρμοδιότητα, σε αντίθεση με την καθ' ύλην αναρμοδιότητα, καλύπτεται αν δεν προταθεί έως την έναρξη της αποδεικτικής διαδικασίας ΚΠΔ 126 §1. Σπάνια → §2

Αν παρά ταύτα έχει προταθεί η κατά τόπον αναρμοδιότητα και εκδικάζεται η υπόθεση από το κατά τόπον αναρμόδιο δικαστήριο, δεν υπάρχει ρητή πρόβλεψη π.χ. λόγος αναίρεσης, ωστόσο γίνεται δεκτό ότι θεμελιούται αναιρετικός λόγος υπέρβασης εξουσίας ΚΠΔ 510 §1 περ. θ'.

Αρμοδιότητα σε περίπτωση συνάφειας: ΚΠΔ 129 → αρμόδιο δικαστήριο είναι το ανώτερο δικαστήριο (το μικτό ορκωτό ανώτερο όλων)

ΚΠΔ 128: ποια είναι τα συναφή εγκλήματα. Συμπεριλαμβάνεται η περίπτωση της παραντουργίας

ΚΠΔ 130 για την περίπτωση της συμμετοχής → αρμόδιο το δικαστήριο που είναι αρμόδιο για τον συμμετοχο για τον οποίο επαπειλείται η μεγαλύτερη ποινή, εκτός αν προκαλείται βλάβη από τη συνεκδίκαση οπότε αρμόδιο είναι αυτό που είναι ανώτερο.

ΠΡΑΚΤΙΚΑ

ΠΡΑΚΤΙΚΟ ΘΕΜΑ 5

Ο Α, οδηγεί νύχτα μεθυσμένος και χωρίς προστατευτικό κράνος την μοτοσυκλέτα του σε επαρχιακή οδό του Νομού Κορινθίας, κοντά στον οικισμό Φασηλίδα, με συνέπεια την πτώση και τον θανάσιμο τραυματισμό του. Οι υπηρετούντες στο τοπικό Αστυνομικό Τμήμα διεξάγουν προανάκριση και λαμβάνουν τις καταθέσεις διερχομένων οδηγών. Πριν περαιωθεί η προανάκριση, εμφανίζεται αυτοβούλως στο Αστυνομικό Τμήμα ο κάτοικος Φασηλίδας Γ, φίλος του Β, πατέρα του θανόντος, ο οποίος καταθέτει ότι στον δρόμο υπήρχαν χώματα και χαλίκια από έργα που εκτελούντο στο πεζοδρόμιο λίγο πριν από το σημείο του δυστυχήματος, τα οποία πιθανόν συνετέλεσαν στην πτώση της μοτοσυκλέτας.

Στην συνέχεια η δικογραφία υποβάλλεται στον αρμόδιο Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών, ο οποίος ασκεί ποινική δίωξη κατά της Δ, νομίμου εκπροσώπου της εταιρείας που εκτελούσε τα έργα, και διατάσσει προανάκριση, προκειμένου αυτή να κληθεί σε απολογία για ανθρωποκτονία από αμέλεια.

Ερωτάται:

1. Είχε δικαίωμα να ενεργήσει έτσι ο Εισαγγελέας;

Όχι διότι η τακτική προανάκριση είναι μια τελείως περιθωριακή δυνατότητα και δεν αποτελεί έναν τρόπο για την άσκηση της ποινικής δίωξης όπως με τον προηγούμενο ΚΠΔ. Εδώ αν κρίνει ότι πρέπει να ληφθούν εξηγήσεις του υπόπτου θα πρέπει να διενεργήσει προκαταρκτική εξέταση. Πράγματι όταν έχουμε αστυνομική προανάκριση χωρίς να έχει επιληφθεί ο εισαγγελέας, μετά την ολοκλήρωση της αστυνομικής προανάκρισης στέλνει το φάκελο στον εισαγγελέα και αν αυτός κρίνει ότι πρέπει να συλλεγεί πρόσθετο ανακριτικό υλικό θα διατάξει προκαταρκτική εξέταση. Αν κρίνει ότι είναι επαρκής θα παραπέμψει στο ακροατήριο ή αν πρόκειται για κακούργημα θα διατάξει κύρια ανάκριση.

Πράγματι, η Δ καλείται σε απολογία, πλην όμως δεν εμφανίζεται, με συνέπεια να εκδοθεί σε βάρος της ένταλμα σύλληψης.

Ερωτάται:

2. Είναι νόμιμη η έκδοση του εντάλματος;

Όχι, η έκδοση του εντάλματος σύλληψης μπορεί να γίνει μόνο από τον τακτικό ανακριτή ΚΠΔ 270§2 με τις προϋποθέσεις του ΚΠΔ 276. Αυτές οι προϋποθέσεις δε συντρέχουν αφού δεν έχουμε τακτική ανάκριση ούτε έχουμε εισαγγελικό ένταλμα στην περίπτωση αυτοφώρου εγκλήματος ΚΠΔ 275 §3

Μετά την ολοκλήρωση της προανάκρισης, ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών θεωρεί ότι συντρέχουν επαρκείς ενδείξεις ενοχής σε βάρος της Δ, και εισάγει την υπόθεση στο συμβούλιο πλημμελειοδικών με παραπεμπτική πρόταση.

Ερωτάται:

3. Σωστά ενήργησε ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών;

Όχι, η παραπομπή αφού έχουμε πλημμέλημα θα γίνει απευθείας με κλητήριο θέσπισμα. Δεν είναι δυνατή η εισαγωγή της υπόθεσης στο Συμβούλιο πλημμελειοδικών→ ΚΠΔ 245 §2.

Το συμβούλιο πλημμελειοδικών παραπέμπει την Δ στο ακροατήριο. Το δικαστήριο εξετάζει ως μάρτυρες τους οδηγούς που είχαν καταθέσει προανακριτικά, αναβάλλει όμως την εκδίκαση της υπόθεσης, επειδή απουσιάζει ο μάρτυρας Γ. Στην μετ' αναβολή δικάσιμο, πριν από την ουσιαστική έναρξη της συζήτησης, εμφανίζεται για πρώτη φορά ο Β, ο οποίος δηλώνει παράσταση για την υποστήριξη της κατηγορίας εναντίον της Δ. Η τελευταία εγείρει αντιρρήσεις, ζητώντας να μη γίνει

δεκτή η παράσταση υποστήριξης της κατηγορίας, επειδή η σχετική δήλωση υποβλήθηκε απαραδέκτως στο στάδιο αυτό και επειδή ο Β δεν έχει την αναγκαία ενεργητική νομιμοποίηση.

Ερωτάται:

4. Είναι βάσιμη η ένσταση αποβολής της υποστήριξης της κατηγορίας;

2 ζητήματα διότι η ένσταση έχει 2 βάσεις:

1. Ύπαρξη αναγκαίας ενεργητικής νομιμοποίησης στο πρόσωπο του Β: ΚΠΔ 63 δικαιούται να δηλώσει τέτοια παράσταση αυτός που δικαιούται αποζημίωση ή αποκατάσταση ηθικής βλάβης κατά τον Αστικό Κώδικα. Ο Β πατέρας του θύματος, άρα νομιμοποιείται γιατί έχει δικαίωμα σε χρηματική ικανοποίηση λόγω ψυχικής οδύνης για το έγκλημα. Αβάσιμη ως προς το σημείο αυτό η ένσταση.
2. Χρονικό σημείο υποβολής της δήλωσης: βάσιμη η ένσταση γιατί ξεκίνησε σε πρώτη φάση η εκδίκαση, αναβλήθηκε ωστόσο επειδή απουσίαζε ένας μάρτυρας. Η αποδεικτική διαδικασία ξεκίνησε ΚΠΔ 252. Ο νέος ΚΠΔ ρυθμίζει ρητά το ζήτημα αυτό στο άρθρο 67 §1 : η παράσταση για την υποστήριξη της διαδικασίας επιτρέπεται το αργότερο μέχρι να αρχίσει για πρώτη φορά η αποδεικτική διαδικασία στο ακροατήριο. Εδώ έχει ήδη αρχίσει και απλά στη μετ' αναβολή συζήτηση συνεχίζεται. Ανδρουλάκης: λανθασμένη επιλογή του νομοθέτη. Βλ. διαφορετική η αναβολή και το ΚΠΔ 49

Άρα η ένσταση είναι βάσιμη και θα πρέπει να αποβληθεί η υποστήριξη της κατηγορίας.

ΠΡΑΚΤΙΚΟ ΘΕΜΑ 6

Κατά του Α ασκείται ποινική δίωξη για διακίνηση ναρκωτικών κατά παράβαση του ν. 4139/2013 σε βαθμό κακουργήματος και παραγγέλλεται η διενέργεια κύριας ανάκρισης. Ο ανακριτής καλεί τον Α σε απολογία, ταυτόχρονα δε εκδίδει ένταλμα σύλληψης κατά του Τούρκου μπατζανάκη του Β, για τον οποίο προέκυψε κατά την ανάκριση: α) ότι είχε προμηθεύσει στον Α το πλωτό σκάφος με το οποίο προέβη στην διακίνηση των ναρκωτικών, και β) ότι διαμένει μόνιμα στην Κωνσταντινούπολη.

Ερωτάται:

1. Είχε δικαίωμα ο ανακριτής να εκδώσει απευθείας ένταλμα σύλληψης κατά του Β;

1^ο ζήτημα: Επέκταση δίωξης σε άλλο συμμετοχο ΚΠΔ 245 §2. Είχε το σχετικό δικαίωμα και καλώς ενήργησε ο ανακριτής.

2^ο ζήτημα: έκδοση απευθείας εντάλματος σύλληψης χωρίς κλήση του κατηγορουμένου σε απολογία → ΚΠΔ 276 §2 η έκδοση απευθείας εντάλματος σύλληψης εφόσον υπάρχουν συγκεκριμένοι λόγοι = φυγή ή κίνδυνος τέλεσης μελλοντικών εγκλημάτων. Αν δεν μνημονεύονται οι λόγοι αυτοί και δεν αναφέρονται στο σώμα του εντάλματος, η έκδοση του εντάλματος είναι παράνομη. Εδώ δε φαίνεται να συντρέχουν αυτές οι προϋποθέσεις, γιατί το γεγονός ότι διαμένει μόνιμα στο εξωτερικό δεν είναι ένδειξη κινδύνου φυγής του κατηγορουμένου.

[ο ανακριτής έχει τη δυνατότητα να αποσύρει το ένταλμα σύλληψης αν το έχει εκδώσει χωρίς να συντρέχει προς τούτο λόγος- π.χ. δεν έλαβαν χώρα νομότυπα οι διαδικασίες επίδοσης κλήσης του προς απολογία]

Αμέσως μετά εμφανίζεται ενώπιον του ανακριτή η Γ, νόμιμα εξουσιοδοτημένη συνήγορος υπεράσπισης του Β, και ζητεί αντίγραφα της δικογραφίας.

Ερωτάται:

2. Επιτρέπεται να της χορηγηθούν τα αντίγραφα;

Όχι, ΚΠΔ 100: στην πράξη δεν χορηγούνται αντίγραφα στον δικηγόρο του κατηγορουμένου για τον οποίο έχει εκδοθεί ένταλμα σύλληψης. Δίδονται αντίγραφα εφόσον κλητευτεί και οδηγηθεί ενώπιον του ανακριτή ή αν αυτός αυτοβούλως εμφανιστεί ενώπιον του ανακριτή. Πρέπει δηλαδή να παρουσιαστεί μπροστά στον ανακριτή, έτσι επιτυγχάνεται η σύλληψη ή η αυτόβουλη εμφάνιση, τελειώνει το ένταλμα και μπορεί να πάρει αντίγραφα.

Μετά το πέρας της ανάκρισης, ο ανακριτής διαβιβάζει τον φάκελο στον εισαγγελέα πλημμελειοδικών, ο οποίος υποβάλλει παραπεμπτική πρόταση στο συμβούλιο πλημμελειοδικών.

Ερωτάται:

3. Ορθά έπραξε ο εισαγγελέας;

Όχι, διότι η διακίνηση ναρκωτικών είναι από τα εγκλήματα που εμπίπτουν στο άρθρο 309 ΚΠΔ και όχι στο άρθρο 308. Εξαίρεση της κύριας ανάκρισης→ ταχεία διαδικασία: ο εισαγγελέας έπρεπε να υποβάλει τη διαδικασία στον εισαγγελέα εφετών με την έκδοση κλητηρίου θεσπίσματος κατά του κατηγορουμένου.

Το συμβούλιο αποφασίζει την παραπομπή και των δύο κατηγορουμένων στο ακροατήριο. Ο Α ασκεί έφεση κατά του βουλεύματος για τον λόγο ότι η παραπομπή του στηρίχθηκε σε ανώνυμες «πληροφορίες» που περιήλθαν σε γνώση της Αστυνομίας, χωρίς οι μάρτυρες αστυνομικοί να αποκαλύψουν στον ανακριτή πώς έμαθαν όσα κατέθεσαν. Ο εντωμεταξύ συλληφθείς Β ασκεί κι αυτός έφεση για τον λόγο ότι δεν ενημερώθηκε για την έκδοση της πρότασης του εισαγγελέα, προκειμένου να λάβει αντίγραφο αυτής.

Ερωτάται:

4. Θα γίνουν δεκτές οι εφέσεις;

Η πρώτη έφεση σχετικά με τις ανώνυμες πληροφορίες δε θα γίνει δεκτή. Διότι ναι μεν υπάρχει το ΚΠΔ 224 που αναφέρει ότι ο μάρτυρας πρέπει να αποκαλύπτει πως έμαθε όσα καταθέτει κι αν δεν κατονομάζει την πηγή των πληροφοριών η κατάθεση δε λαμβάνεται υπόψη, ωστόσο η εκτίμηση των συγκεκριμένων καταθέσεων δεν επάγεται την απόλυτη ακυρότητα παρά την ισχύ της συγκεκριμένης απαγόρευσης. Άρα δε συντρέχει ο πρώτος λόγος έφεσης. Ούτε και ο δεύτερος όμως λόγος συντρέχει άρα η πρώτη έφεση θα απορριφθεί ως αβάσιμη.

Η δεύτερη έφεση δεκτή, διότι ρητή πρόβλεψη 308 για την ενημέρωση του κατηγορουμένου περί περιεχομένου της πρότασης του εισαγγελέα ώστε να την αντικρούσει στο συμβούλιο→

παραβίαση υπερασπιστικού δικαιώματος, ακυρότητα 171 §1 δ'. Άρα συντρέχει ο λόγος και η έφεση είναι βάσιμη!

Οι λόγοι έφεσης είναι περιοριστικοί ΚΠΔ 408 §1

Αναγνωστόπουλος 23/12/2020

Λογογράφοι αρχαίας Αθήνας είναι πρόγονος του σημερινού συνηγόρου υπερασπίσεως. Ο συνήγορος πέρα από νομικές γνώσεις, έχει και ουδετερότητα απέναντι στην δίκη διότι δεν εμπλέκεται σε αυτήν. Επίσης ο συνήγορος έχει και ρόλο ηθικής και ψυχολογικής υποστήριξης του κατηγορουμένου. Αρ. 99 ΚΠΔ δικαίωμα σε συνήγορο. Σύμβαση εντολής μεταξύ κατηγορουμένου και συνηγόρου. Όποιος δεν έχει την οικονομική δυνατότητα για να προσλάβει συνήγορο, συνδράμει το κράτος με την νομική βοήθεια. (διάκριση μεταξύ κατ' επιλογήν διορισμού και αυτεπάγγελτου διορισμού από την κατηγορούσα Πολιτεία)

Ποια είναι η σχέση μεταξύ συνηγόρου και εντολέα ;

Δικαιώματα και υποχρεώσεις του κάθε μέρους → Σύνθετη απάντηση με δύο σκέλη

Πρώτο σκέλος : ο συνήγορος σε σύγκριση με τον εντολοδόχο του ΑΚ, έχει κοινά στοιχεία αλλά δεν είναι σχέση απλής εκτέλεσης. Ο συνήγορος υπερασπίσεως είναι ένας αυτοτελής παράγων ο οποίος διαθέτει σε κάποια έκταση και ανεξαρτησία απέναντι στον εντολέα του (sui generis σύμβαση εντολής με στοιχεία από τον κώδικα δικηγόρων)

Δεύτερο σκέλος : 1) υποχρέωση απόλυτης εχεμύθειας: μη αποκάλυψη προς τρίτους, απόλυτη εμπιστευτικότητα, ομοιότητα με το μυστήριο της εξομολόγησης 2) καθήκον συνηγορίας: καθήκον πίστεως και συνηγορίας δηλαδή υποχρέωση δράσης μόνον υπέρ του εντολέα του (συνήγορος: συν+αγορεύω) δεν μπορεί ο συνήγορος να δράσει σαν κατήγορος.

Η ανεξαρτησία του συνηγόρου δεν νοείται σαν ανεξαρτησία από τα συμφέροντα του εντολέα, αλλά ως δικαίωμα του συνηγόρου να διαμορφώνει τα επιχειρήματα του εντολέα όπως χρειάζεται διότι ο εντολέας μπορεί να μην εκτιμά σωστά την αποδεικτική αξία όσων θεωρεί αρκετά για την αθώωσή του (πχ υπεραισιοδοξία ότι χωρίς ανάγκη για μάρτυρες το δικαστήριο θα καταλάβει την αθωότητά του). Ανεξαρτησία αλλά μόνο προς συμφέρον του κατηγορουμένου. Σε προσωπική επικοινωνία συνηγόρου και εντολέα πρέπει ο συνήγορος να εξηγήσει στον εντολέα και να τον πείσει για ορισμένα ζητήματα του εντολέα.

Πρόβλημα δημιουργείται όταν εμφανίζεται διάσταση μεταξύ συνηγόρου και εντολέα (διάσταση μεταξύ των υπερασπιστικών γραμμών που θεωρεί ως σωστή το κάθε μέρος): Θεμέλιο της σχέσης τους είναι η εμπιστοσύνη, αν αυτή κλονιστεί για οποιονδήποτε λόγο και η εμπιστοσύνη δεν αποκατασταθεί, τότε θα πρέπει ο συνήγορος να αποχωρήσει για να αναζητήσει ο εντολέας άλλον εντολοδόχο συνήγορο. Ο συνήγορος επομένως πρέπει να πείσει τον εντολέα για την υπερασπιστική γραμμή.

Άλλο ζήτημα προκύπτει όταν ένας κατηγορούμενος ομολογήσει πράξη που δεν έχει κάνει (ψευδής ομολογία) : διάφοροι παράγοντες έχουν δείξει ότι μπορεί να συμβεί αυτό 1) κάλυψη του αληθινού δράστη (πατέρας ομολογεί για να καλύψει τον γιό του) 2) φόβος από απειλές του πραγματικού δράστη 3) επειδή δέχθηκε ψυχολογική ή λεκτική βία σε κάποιο στάδιο 4) ομολογία λόγω εξαντλητικής διάρκειας μιας ανάκρισης (βλ. eclass κείμενο για ψευδή ομολογία και ηθικό δίλλημα υπερασπίσεως)

Ο κατηγορούμενος ναι μεν έχει δικαίωμα αυτενοχοποίησης, δεν έχει όμως δικαίωμα (αλλά υποχρέωση) να ενοχοποιήσει ψευδώς άλλο πρόσωπο (είναι και αυτοτελώς αξιόποινη η πράξη

αυτή). Στο δικό μας κατηγορητικό σύστημα ο κατηγορούμενος δεν έχει καθήκον αληθείας (βλ. eclass μελέτη Μαγκάκη για το ηθικό δίλλημα της υπερασπίσεως).

Τζανετής, 07/01/2021

Παραπομπή της υπόθεσης στο ακροατήριο

ΚΠΔ 478 δικαίωμα έφεσης κατά βουλεύματος του συμβουλίου πλημμελειοδικών για κακούργημα. Ο κατηγορούμενος έχει δικαίωμα να ασκήσει έφεση κατά του βουλεύματος μόνο όταν παραπέμπεται για κακούργημα (είναι δυνατό να παραπεμφθεί και για πλημμέλημα με βούλευμα, στη συνέχεια). Λόγοι για τους οποίους μπορεί να ασκηθεί (περιοριστικά): απόλυτη ακυρότητα και εσφαλμένη ερμηνεία ουσιαστικής ποινικής διάταξης. Λόγοι έφεσης= νομικοί, δεν ανήκει σε αυτούς η εσφαλμένη εκτίμηση των αποδείξεων- δεν μπορεί να την επικαλεστεί ο κατηγορούμενος.

- Απόλυτη ακυρότητα: δικονομική κύρωση σε περίπτωση παραβίασης δικονομικών διατάξεων, λαμβάνεται υπόψη αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο ΚΠΔ 171-συνηθέστερα για τη σύνθεση του δικαστηρίου και για την παραβίαση υπερασπιστικών δικαιωμάτων του κατηγορουμένου περ. δ'.
- Εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή ουσιαστικής ποινικής διάταξης: περιπτώσεις στις οποίες τα π.π για τα οποία γίνεται η παραπομπή στο ακροατήριο και αληθή υποτιθέμενα αυτά δε στοιχειοθετούν το αδίκημα για το οποίο έγινε η παραπομπή στο ακροατήριο. Νομικός έλεγχος, δεν εξετάζεται αν ουσιαστικά κατόπιν εξέτασης των αποδείξεων υπάγεται ορθώς, αλλά αν αυτά που συμπεριλαμβάνονται στο βούλευμα στοιχειοθετούν το έγκλημα για το οποίο γίνεται παραπομπή.

Οι δύο αυτοί λόγοι μπορούν να στηρίξουν την αναίρεση κατά αποφάσεων ΚΠΔ 510.

ΚΠΔ 477 – 482 : καμία αναφορά σε δικαίωμα έφεσης του υποστηρίζοντος την κατηγορία. Αν βγει ένα απαλλακτικό βούλευμα που θα είχε δικαίωμα να προσβάλει ο υποστηρικτής της κατηγορίας, ο ΚΠΔ δεν δίνει τέτοιο δικαίωμα→ κλειστός αριθμός των ενδίκων μέσων, δεν υφίσταται ένδικο μέσο για τον υποστηρικτή της κατηγορίας!

Προθεσμία: ΚΠΔ 473 → 10 ημέρες από την επομένη της επίδοσης (ΚΠΔ 166) του βουλεύματος.

Πέραν από τον κατηγορούμενο δικαίωμα έφεσης κατά του βουλεύματος του συμβουλίου πλημμελειοδικών έχει και ο εισαγγελέας εφετών. Ισχύει και στα ένδικα μέσα κατά αποφάσεως, το δικαίωμα του εισαγγελέα να ασκεί ένδικο μέσο ΚΠΔ 479→ δεν περιορίζεται από το είδος του βουλεύματος ή τους λόγους που μπορεί να προβληθούν. Ο εισαγγελέας εφετών μπορεί να προσβάλει ένα βούλευμα που δε θα μπορούσαν να προσβάλλουν τα μέρη. Μπορεί να προσβάλει απαλλακτικό βούλευμα για κακή εκτίμηση των αποδείξεων ή να προσβάλει ένα παραπεμπτικό βούλευμα για λόγους που άπτονται της ουσίας του, πράγμα που δεν μπορεί να κάνει ο κατηγορούμενος. Ο εισαγγελέας εφετών μπορεί να επιληφθεί καθ' οιονδήποτε τρόπο π.χ. να πληροφορηθεί οίκοθεν. Όμως το συνηθέστερο είναι με σχετική υπόδειξη των διαδίκων. Δηλαδή ο υποστηρίζων την κατηγορία που δεν έχει δικαίωμα προσβολής του βουλεύματος με ένδικο μέσο κάνει μια αίτηση στον εισαγγελέα εφετών για απαλλακτικό βούλευμα και εκθέτει τους λόγους για να στηρίξει το αίτημα αυτό. Το ένδικο μέσο που θα ασκηθεί είναι παραδεκτό γιατί ασκείται από τον εισαγγελέα, δεν έχει σημασία που έγινε κατόπιν αιτήματος του διάδικου μέρους. Η προθεσμία εδώ είναι ένας μήνας από την έκδοση του βουλεύματος.

Αρμόδιο συμβούλιο για την εκδίκαση της έφεσης→ ΚΠΔ 481 συμβούλιο εφετών- ιεραρχικώς ανώτερο : σύνθεση 1 πρόεδρος εφετών και 2 εφέτες (διαδικασία 316, 318 και 319 ΚΠΔ: πρόταση του εισαγγελέα, γνωστοποίηση διαδίκων, απόφαση επί τη βάσει της προτάσεως). Το περιεχόμενο της απόφασης ΚΠΔ 482: διάκριση:

- Ακυρότητα κατά έκδοση του ίδιου του βουλεύματος: κακή σύνθεση συμβουλίου πλημμελειοδικών (έχει συμμετάσχει ο ανακριτής παρότι απαγορεύεται βάσει 305 ή έχει συνεδριάσει το συμβούλιο χωρίς πρόταση του εισαγγελέα 171 β' ή δεν έχει γνωστοποιηθεί στους διαδίκους του περιεχόμενο της πρότασης 309): η ακυρότητα έχει λάβει χώρα κατά την έκδοση του βουλεύματος. Το συμβούλιο εφετών θα κηρύξει άκυρο το βούλευμα, θα το εξαφανίσει, θα κρατήσει την υπόθεση και θα την εξετάσει κατ' ουσία και ή θα παραπέμψει εκ νέου τον κατηγορούμενο ή θα τον απαλλάξει.
- Ακυρότητα σε προγενέστερο της εκδόσεως στάδιο: π.χ. πλημμέλεια κατά την απολογία του κατηγορουμένου ΚΠΔ 482 δε μας λέει τι θα γίνει αλλά πάμε στη γενικότερη διάταξη του ΚΠΔ 176 §3 επανάληψη άκυρων πράξεων αν τούτο είναι αναγκαίο και εφικτό. Αν η ακυρότητα έχει παρεισφρήσει κατά την απολογία το συμβούλιο εφετών θα επιστρέψει την υπόθεση στο στάδιο της απολογίας, για να ληφθεί αυτή προσηκόντως (π.χ. με τη χορήγηση της πρέπουσας προθεσμίας).

ΚΠΔ 483: ευρύτατη δυνατότητα στον εισαγγελέα του ΑΠ να ασκήσει αναίρεση κατά οποιουδήποτε βουλεύματος είτε του συμβουλίου πλημμελειοδικών είτε εφετών.

Λόγοι αναίρεσης ΚΠΔ 484 καθαρά νομικοί λόγοι, δεν εισέρχεται η αναίρεση στην ουσία. Προθεσμία= η ίδια με αυτή που παρέχεται στον εισαγγελέα εφετών ΚΠΔ 483 §3.

Αν έχει παραλειφθεί η γνωστοποίηση της εισαγγελικής πρότασης στον κατηγορούμενο → απόλυτη ακυρότητα, έχει γίνει έφεση και έχει απορριφθεί τι θα γίνει; Αναίρεση από τον εισαγγελέα του ΑΠ. Μέσα σε ένα μήνα από την έκδοση του βουλεύματος εφετών.

ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΦΑΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΣΤΟ ΑΚΡΟΑΤΗΡΙΟ

“Όλες οι ενέργειες που γίνονται για να οργανωθεί η συζήτηση της υπόθεσης στο ακροατήριο και για να πληροφορηθεί ο κατηγορούμενος πότε και σε ποιο δικαστήριο και φυσικά για ποια κατηγορία. Συσχέτιση με τον τρόπο παραπομπής στο ακροατήριο ΚΠΔ 320! Ο κατηγορούμενος μπορεί να παραπεμφθεί με 2 τρόπους: παραπεμπτικό βούλευμα ή κλητήριο θέσπισμα.

- Απευθείας κλήση στο ακροατήριο (κλητήριο θέσπισμα): κλήτευση του κατηγορουμένου με το ίδιο το κλητήριο θέσπισμα. Ομοιότητα κλητηρίου και κλήσης: και τα δύο αναφέρουν τόπο και χρόνο εκδίκασης. Διαφορά μεταξύ κλητηρίου και κλήσης: το κλητήριο έχει ενσωματωμένη την περιγραφή της αξιόποινης πράξης ενώ η κλήση από μόνη της όχι. ΚΠΔ 321 §§1-2
- Παραπεμπτικό βούλευμα: η ενημέρωση του κατηγορουμένου και η κλήτευσή του γίνεται με χωριστό έγγραφο που λέγεται κλήση. Η κλήση πρέπει να αναφέρεται πάντα στο παραπεμπτικό βούλευμα γιατί εκεί αναφέρεται και η πράξη για την οποία γίνεται η παραπομπή. Το ίδιο το βούλευμα δεν έχει αναφορά του τόπου και του χρόνου της εκδίκασης, αυτό το περιέχει η κλήση.
Πότε θα επιδοθεί η κλήση; Μαζί με το παραπεμπτικό; Όχι! ΚΠΔ 314 εδ. β': το βούλευμα πρέπει να καταστεί αμετάκλητο, προϋπόθεση για την έγκυρη επίδοση της κλήσης.

Αμετάκλητο= το βούλευμα που δεν υπόκειται σε κανένα ένδικο μέσο. Εάν ο κατηγορούμενος παραπέμπεται με π.β. για να επιδοθεί η κλήση θα πρέπει είτε να παρέλθει άπρακτη η προθεσμία των 10 ημερών είτε αν έχει ασκηθεί έφεση για το βούλευμα πρέπει να αναμένεται η απόφαση του συμβουλίου εφετών. Ο νόμος στο ΚΠΔ 314 αφορά μόνο το σχετικώς αμετάκλητο δηλαδή την δυνατότητα άσκηση ενδίκου μέσου από τον κατηγορούμενο, ΟΧΙ από τον εισαγγελέα.

Εναρκτήριο σημείο της προπαρασκευαστικής φάσης= η επίδοση κλήσης.

Ουσιαστικού ποινικού δικαίου συνέπειες επίδοσης κλήσης: **Αναστολή παραγραφής εν επιδικία**: Παραγραφή (απώτατο χρονικό διάστημα που πρέπει να εκδικαστεί μια υπόθεση αλλιώς η ποινική αξίωση της Πολιτείας εξαλείφεται). Ο χρόνος παραγραφής για πλημμέλημα 5ετής ενώ για κακούργημα 15ετής ή 20ετής ΠΚ 111. Αναστολή παραγραφής→ ΠΚ 113: αναστέλλεται η προθεσμία της παραγραφής για όσο χρόνο διαρκεί η κύρια διαδικασία και μέχρις ότου καταστεί η απόφαση αμετάκλητη + §2. Μόλις αρχίσει η κύρια διαδικασία ο χρόνος της παραγραφής αναστέλλεται περιορισμένα, δηλαδή για 3 χρόνια για τα πλημμελήματα (επιμήκυνση παραγραφής στα 8 χρόνια) και 5 χρόνια για τα κακούργηματα (ανώτατος χρόνος παραγραφής 20 ή 25 χρόνια ανάλογα). Τι εννοεί κύρια διαδικασία; Γραμματικά: ο χρόνος της ακροαματικής διαδικασίας, ημερομηνία δικασίμου για την εμφάνιση του κατηγορουμένου στο ακροατήριο. Όμως παγίως δεκτό σε θεωρία και νλγ.: η αναστολή της παραγραφής αρχίζει **ΑΠΟ ΤΟ ΧΡΟΝΟ ΕΠΙΔΟΣΗΣ ΤΗΣ ΚΛΗΣΗΣ Ή ΤΟΥ ΚΛΗΤΗΡΙΟΥ ΘΕΠΙΣΜΑΤΟΣ**. Όμως για να λάβει χώρα η αναστολή της παραγραφής θα πρέπει το γεγονός της επίδοσης να γίνει σε χρόνο στον οποίο δεν έχει συμπληρωθεί ο βασικός χρόνος της παραγραφής. Η αναστολή προϋποθέτει μη παραγεγραμμένη πράξη! Π.χ. παραπομπή στο τριμελές πλημμελειοδικείο για συκοφαντική δυσφήμιση τελεσθέν την 1^η/10/15 με κλητήριο που του επιδίδεται 20/09/20 ή β' περίπτωση 20/10/20. Στην α' περίπτωση έχουμε αναστολή της παραγραφής επί τριετία και η παραγραφή γίνεται οκταετής άρα μέχρι 1/10/23. Στη δεύτερη η επίδοση γίνεται σε χρόνο που έχει συμπληρωθεί η παραγραφή – συμπληρώθηκε ο χρόνος παραγραφής 1/10/20 χωρίς να έχει επιδοθεί το κλητήριο μέχρι τότε άρα δε χωρεί αναστολή. [στην περίπτωση αυτή: Η παραγεγραμμένη πράξη χρειάζεται να διαπιστωθεί με απόφαση δικαστηρίου. Άρα η υπόθεση θα εισαχθεί στο ακροατήριο, όμως ο κατηγορούμενος θα προβάλει την ένσταση της παραγραφής και το δικαστήριο θα καταγιγνώσει τη συμπλήρωση του χρόνου παραγραφής.]

Τεχνική διαδικασία επίδοσης: Άρθρα 155-165 ΚΠΔ – προϋποθέσεις εγκυρότητας επίδοσης

1. Επίδοση στην ορθή διεύθυνση ΚΠΔ 156- υπενθύμιση 275 ο κατηγορούμενος πρέπει να έχει δηλώσει την διεύθυνσή του ή αν έχει αλλάξει διεύθυνση να το γνωστοποιήσει ΚΠΔ 156 §2. §4 κατοικία στην αλλοδαπή → η επίδοση στον διορισθέντα συνήγορο ή στην εισαγγελία.
2. Τρόπος επίδοσης: ΚΠΔ 155 §1 στα χέρια του ενδιαφερομένου ή αν αυτός απουσιάζει σε κάποιον σύνοικό του. αν δεν βρεθεί ούτε σύνοικος ή αυτός που βρεθεί αρνηθεί να παραλάβει, §2 το έγγραφο θα θυροκολληθεί. Αν δε βρεθεί η διαμονή ή κατοικία ΚΠΔ 157 άγνωστης διαμονής στον γραμματεία της εισαγγελίας.
3. Αν δεν επιδοθεί σωστά, η επίδοση ΑΚΥΡΗ, δεν παράγει τα αποτελέσματά της!!
4. Μέχρι πότε μπορεί να γίνει η επίδοση; 15 ημέρες αν διαμένει στην Ελλάδα, 30 ημέρες αν είναι στην αλλοδαπή -Ευρώπη ή Μεσογειακή χώρα Ασίας ή Αφρικής- αν οπουδήποτε αλλού προθεσμία 60 ημερών.

ΚΠΔ 321 §§1-2 περιεχόμενο κλήσης/ κλητηρίου

Ελλείψεις στην κλήση ή το κλητήριο: §4 ποινή ακυρότητας

ΚΠΔ 167 μη τήρηση των χρόνων επιδόσεως: ακυρότητα + γενική διάταξη 154

Η ακυρότητα αυτή προβάλλεται πάντοτε στο δικαστήριο που καλείται να δικάσει την υπόθεση.

Φύση της ακυρότητας (απόλυτη ή σχετική;): αν θεωρήσει κανείς ότι πρόκειται για επίκληση προς υπεράσπιση του κατηγορουμένου, θα πηγαίναμε στο απόλυτο ακυρότητας 171 περ. δ'. αντίθετα, ο ΚΠΔ εντάσσει τις ακρότητες αυτές ως **σχετικές ΚΠΔ 175 §2: αν ο κατηγορούμενος εμφανιστεί και δεν προβάλει αντιρρήσεις η ακυρότητα θεραπεύεται + χρονικός περιορισμός προβολής ακυροτήτων: πριν αρχίσει η αποδεικτική διαδικασία, πρέπει να είναι η πρώτη κουβέντα του κατηγορουμένου στο ακροατήριο!**

Οργάνωση ακροαματικής διαδικασίας

Πρέπει εκτός του κατηγορούμενου να κλητευθούν και οι μάρτυρες. Οι μάρτυρες επιλέγονται από τον εισαγγελέα. Η προπαρασκευαστική του ακροατηρίου διαδικασία ανατίθεται στον εισαγγελέα. ΚΠΔ 327: Ο εισαγγελέας (που υπηρετεί στο δικαστήριο που δικάζει την υπόθεση) οφείλει να καλεί τους ουσιώδεις μάρτυρες ή να προσκομίσει άλλα στοιχεία. Οι μάρτυρες ήδη έχουν παρασταθεί κατά την πε ή την κύρια ανάκριση και ο εισαγγελέας πρέπει να επιλέξει εξ αυτών εκείνους που είναι χρήσιμοι για την ανεύρεση της αλήθειας. Για αυτό πρέπει να μελετήσει και τις καταθέσεις τους. Η διάταξη κάνει λόγο για μάρτυρες κατηγορίας ΚΑΙ για μάρτυρες υπεράσπισης! Το μόνο κρίσιμο στοιχείο είναι να είναι ουσιώδεις! §2 δικαίωμα του κατηγορουμένου να ζητήσει στον εισαγγελέα να καλέσει μάρτυρες της επιλογής του → πρόκληση κλήτευσης συγκεκριμένων προσώπων. Ποσοτικός περιορισμός: μέχρι 1 αν πρόκειται για πλημμέλημα και 2 αν πρόκειται για κακούργημα. Η κλήτευση είναι υποχρεωτική για τον εισαγγελέα εφόσον ο κατηγορούμενος προσδιορίζει και το θέμα επί του οποίου θα καταθέσουν! Αυτοί όλοι οι μάρτυρες είθισται να καλούνται μάρτυρες κατηγορίας (όχι απαραίτητα επειδή υποστηρίζουν την κατηγορία) αλλά γιατί τους καλεί ο εισαγγελέας.

Οι μάρτυρες αυτοί πρέπει να γνωστοποιηθούν και αυτοί στον κατηγορούμενο (όχι στον υποστηρίζοντα)! Διότι αυτός πρέπει να γνωρίζει ποια είναι τα αποδεικτικά στοιχεία που στηρίζουν την κατηγορία για να μπορεί να την αντικρούσει αποτελεσματικά διαβάζοντας και τις καταθέσεις τους → ΚΠΔ 326 §1: 5 μέρες πριν (στην πράξη σύνηθες: 15 μέρες), ο κατάλογος επιδίδεται ενσωματωμένος στην κλήση ή στο κλητήριο θέσπισμα

Ο κατηγορούμενος έχει δικαίωμα χωρίς να γνωστοποιήσει σε στον εισαγγελέα ή τον υποστηρίζοντα, να γνωστοποιήσει επί της έδρας τα ονόματα των μαρτύρων υπεράσπισης της κατηγορίας ΚΠΔ 326 §2 → σε ένα χαρτί εγγράφονται τα ονόματα των μαρτύρων υπεράσπισης και μετά την εκφώνηση των μαρτύρων κατηγορίας η έδρα τα αναγιγνώσκει. Τέτοιο δικαίωμα δεν αναγνωρίζεται στον υποστηρίζοντα την κατηγορία γιατί θα φалκιδευόταν το δικαίωμα του κατηγορουμένου να γνωρίζει ποιοι είναι οι μάρτυρες της κατηγορίας. Εντούτοις, ο υποστηρικτής της κατηγορίας βρίσκει πριν τη συζήτηση πολλές φορές μάρτυρα υποστήριξης της κατηγορίας και θα ήταν ανεπιεικές να μην του επιτρέπεται να τον επικαλεστεί. Σε αυτή την περίπτωση πρέπει να γνωστοποιηθεί, σε αντιστοιχία με την παράγραφο 1, με επίδοση καταλόγου αυτών των μαρτύρων μέσα σε προθεσμία 5 ημερών – στην προθεσμία μέσω εξωδίκου.

[όταν ο κατηγορούμενος δεν εμφανίζεται ΚΠΔ 340 §4 δικάζεται ωσει παρόν εφόσον προηγουμένως είχε κλητευθεί νομότυπα και ενημερωθεί ότι αν δεν παρασταθεί θα δικαστεί ερήμην]

Δικαίωμα κατηγορουμένου να αποτρέψει την συζήτηση στο ακροατήριο όταν παραπέμπεται με κλητήριο θέσπισμα (είδαμε για το παραπεμπτικό βούλευμα με έφεση)→ ΜΟΝΟ όταν παραπέμπεται στο τριμελές πλημμελειοδικείο ο κατηγορούμενος έχει δικαίωμα προσφυγής. Αντίθετα, όταν παραπέμπεται στο Μονομελές η παραπομπή αυτή είναι αμετάκλητη.

ΚΠΔ 322 Προϋποθέσεις προσφυγής:

§1 μόνο για παραπομπή στο τριμελές πλημμελειοδικείο.

Προθεσμία= 10 ημέρες από την επίδοση του κλητηρίου

§2 διαδικασία για την προσφυγή→ στον εισαγγελέα εφετών. Λόγοι προσφυγής και ουσιαστικοί και νομικοί. Δεν μπορεί ο κατηγορούμενος μέσω της διαδικασίας της προσφυγής να προβάλει ακυρότητες και ελλείψεις του κλητηρίου θεσπίσματος. Αυτού του είδους οι ακυρότητες σύμφωνα με το ΚΠΔ 175 θα τεθεί ενώπιον του δικαστηρίου που δικάζει.

Ο εισαγγελέας εφετών πώς θα δράσει; §3

- Να απορρίψει την προσφυγή: εκδίδει ολιγόλογη απορριπτική διάταξη που ουσιαστικά επικυρώνει το κλητήριο θέσπισμα.
- Να κάνει ένα από τα παραπάνω αφού προηγουμένως διατάξει προανάκριση για συμπληρωματικές ανακριτικές πράξεις. Το αποδεικτικό υλικό κρίνεται ανεπαρκές για να κρίνει αν καλώς ή κακώς παραπέμφθηκε η υπόθεση στο ακροατήριο. Προανάκριση προβλέπεται πια μόνο εδώ και ΠΡΟΣΟΧΗ (διαφορά με την πε) γίνεται μετά την άσκηση της ποινικής δίωξης! Με την εκτίμηση των νέων αποδεικτικών στοιχείων θα πρέπει να κρίνει αν θα απορρίψει ή όχι την προσφυγή.
- Να την κάνει δεκτή και να την παραπέμψει στο συμβούλιο εφετών, ο εισαγγελέας δεν μπορεί μόνος του να κλείσει την υπόθεση→ κατηγορικό σύστημα: έχουμε ήδη ασκηθείσα ποινική δίωξη, έχει φύγει από τα χέρια οποιουδήποτε εισαγγελέα και για να κλείσει η υπόθεση χρειαζόμαστε την απόφαση ενός δικαστικού οργάνου. Στο σημείο αυτό αρμόδιο είναι το δικαστικό συμβούλιο. Η υπόθεση θα ξαναγυρίσει στον εισαγγελέα πλημμελειοδικών (ο οποίος συνήθως είναι αυτός που έχει εκδώσει το κλητήριο) για να κάνει πρόταση στο συμβούλιο πλημμελειοδικών. Κατά τη νλγ. αυτός δε δεσμεύεται από την άποψη του εισαγγελέα εφετών επί της προσφυγής και μπορεί είτε να προτείνει την απόρριψη του κλητηρίου είτε να εμείνει στην παραπεμπτική πρόταση στο συμβούλιο. Σε κάθε όμως περίπτωση τον τελικό λόγο τον έχει το συμβούλιο που σε καμία περίπτωση δεν δεσμεύεται από την κρίση του εισαγγελέα εφετών! το συμβούλιο θα εκδώσει ΒΟΥΛΕΥΜΑ → ΑΛΛΑΓΗ ΤΡΟΠΟΥ ΠΑΡΑΠΟΜΠΗΣ από κλητήριο σε βούλευμα, θα πρέπει να εκδοθεί και ΚΛΗΣΗ επί τη βάσει της οποίας θα γίνει η ακροαματική διαδικασία!!! Δεν έχει ο κατηγορούμενος κατά αυτού του βουλεύματος δικαίωμα έφεσης, γιατί πρόκειται για πλημμέλημα (υπενθύμιση: μόνο σε πλημμελήματα έχω κλητήριο). Η επίδοση της κλήσης μπορεί να γίνει μαζί με το παραπεμπτικό αυτό βούλευμα γιατί αυτό είναι αμετάκλητο! Μόνο ο εισαγγελέας εφετών μπορεί να κάνει έφεση κατά του βουλεύματος αυτού ΚΠΔ 479 !
- Πρόσωπα ειδικής δωσιδικίας (111 §6 δικηγόροι και δικαστές)→ το κλητήριο το εκδίδει ο εισαγγελέας εφετών. Θα τους δώσουμε δικαίωμα προσφυγής; Ποιος θα επιληφθεί αυτής; Παρέχεται δικαίωμα προσφυγής αλλά αρμόδιο απευθείας για να τη δικάσει είναι το

συμβούλιο των εφετών! δυνατότητες συμβουλίου εφετών ΚΠΔ 323. Διαφορά: το συμβούλιο δεν έχει ανάγκη να παραπέμψει την υπόθεση αφού αποδεχτεί την προσφυγή. Είναι το ίδιο το συμβούλιο δικαστήριο και άρα δεν υπάρχει ανάγκη να παραπεμφθεί σε ακροατήριο. Το συμβούλιο θα εκδώσει απαλλακτικό βούλευμα.

- ΚΠΔ 211 περιεχόμενο βουλεύματος: *οριστική παύση ποινικής δίωξης: γεγονός επιγενόμενο που κωλύει την άσκηση της παραδεκτώς ασκηθείσης ποινικής δίωξης ≠ απαράδεκτη εξάρχής η ποινική δίωξη: κακώς ασκήθηκε όταν ασκήθηκε η ποινική δίωξη ≠ απόφαση να μη γίνει η κατηγορία: ουσιαστική αβασιμότητα. Κατά της απόφασης αυτής δεν προβλέπεται καταρχήν ένδικο μέσο. Βέβαια, αυτό δεν αναιρεί το γενικό δικαίωμα για άσκηση αναίρεσης από τον εισαγγελέα του ΑΠ μόνο για νομικούς λόγους.*

Ανδρουλάκης, 08/01/2021

Εγγυήσεις κύριας διαδικασίας

Βασικές Αρχές με βάση το άρθρο 6 §1 της ΕΣΔΑ – κυρίαρχη διάταξη περί δικαιότητας της ακροαματικής διαδικασίας. [διαβάζω τη διάταξη].

Βασικές προϋποθέσεις για να θεωρηθεί η δίκη δίκαιη (και τότε τίθεται θέμα πλημμελειών στο στάδιο αυτό). Εξωτερικές προϋποθέσεις = προϋποθέσεις εμφανείς από την πρώτη στιγμή διεξαγωγής της δίκης και η έλλειψη τους είναι δυνατό να διαγνωστεί από οποιονδήποτε αμέσως:

1. Δημοσιότητα: η εκδίκαση της υπόθεσης γίνεται δημόσια → δεν είναι εκ πρώτης όψεως ξεκάθαρο αν πρόκειται για απόλυτο ή σχετικό (που μπορεί να καμφθεί σε περιπτώσεις σεβασμού υπέρτερης αξίας δικαιωμάτων). Η απάντηση σε αυτό τον προβληματισμό: §1 ΕΣΔΑ 6 → είναι δικαίωμα σχετικό και κάμπτεται ενόψει πλήθους υπέρτερων δικαιωμάτων όπως λ.χ. το συμφέρον της δημοσίας τάξεως ή της εθνικής ασφαλείας σε μια δημοκρατική κοινωνία. Ο εθνικός νομοθέτης έχει διευρυμένη διακριτική ευχέρεια για την κάμψη του δικαιώματος λαϊκής δημοσιότητας των συνεδριάσεων ενός δικαστηρίου. ΚΠΔ 330: διατάξεις περιοριστικές για την κεκλεισμένων των θυρών συζήτηση: οι λόγοι για τους οποίους μπορεί να περιοριστεί η δημοσιότητα στο ποινικό δικαστήριο είναι λιγότεροι από εκείνους που προβλέπει η ΕΣΔΑ: περιορισμοί ΜΟΝΟ ο ιδιωτικός και οικογενειακός βίος διαδίκων και χρηστά ήθη – απουσιάζει από το εθνικό νομοθετικό κείμενο η δημόσια τάξη/εθνική ασφάλεια ως λόγος περιορισμού της δημοσιότητας. Η διάταξη ΚΠΔ 330 δεν είναι αυτόνομη αλλά εξαρτάται από το Σ 93 §2, το Σ που ακολούθησε την πτώση της δικτατορίας επέβαλε αυτή τη διατύπωση και του δικονομικού νομοθέτη. Η ΕΣΔΑ δεν υπερβαίνει το Σ αλλά περιέχει διατάξεις αυξημένης τυπικής ισχύος, δηλαδή υπερισχύει από κάθε άλλη αντίθετη διάταξη τυπικού νόμου, ΟΧΙ όμως του ίδιου του Σ. η παρουσία τηλεοπτικών καμερών νοθεύει τη διεξαγωγή της διαδικασίας, επηρεάζει τους παράγοντες της δίκης και σε κάθε περίπτωση γίνεται υπό εξαιρετικές περιπτώσεις και κατόπιν συναίνεσης των διαδίκων κλπ.
2. Τήρηση εύλογης προθεσμίας → η εκδίκαση της υπόθεσης σε εύλογη προθεσμία. Πολλές περιπτώσεις καταδίκης της Ελλάδας από το ΕΔΔΑ για υπέρβαση των πλαισίων εύλογης διάρκειας μιας ποινικής διαδικασίας. Λύση που έχει δοθεί: περικοπή σταδίων ή ενδίκων μέσων – όχι ορθή γιατί στερείται άλλων εγγυήσεων η διαδικασία. Η διαπίστωση ότι σε μια διαδικασία η διάρκεια δεν είναι εύλογη στηρίζεται στις ευθύνες των αρχών απονομής της ποινικής δικαιοσύνης. Αν είναι συνυπαίτιος ο κατηγορούμενος π.χ. με συνεχή αιτήματα αναβολών ή φυγοδικίες τότε αυτό θα εκτιμηθεί προς όφελος των αρχών για την καθυστέρηση της ποινικής δίκης. Και σήμερα ακόμα το πρόβλημα της διάρκειας παραμένει
3. Να διεξάγεται η δίκη από ανεξάρτητο, αμερόληπτο και νομίμως λειτουργούν δικαστήριο. Ανεξάρτητο = το δικαστήριο του οποίου τα μέλη πληρούν ελάχιστες προϋποθέσεις στον τρόπο διορισμού, στη θητεία και στη διάρκεια αυτής. Οι δικαστές δεν ορίζονται αυθαίρετα από την εκτελεστική εξουσία αλλά με την τήρηση διαγωνιστικής διαδικασίας για την πρόσληψή τους, δεν μπορούν να παυτούν οποτεδήποτε από την εκτελεστική εξουσία αλλά έχουν ισόβια εξουσία και θα πρέπει, τέλος, να υπάρχουν εχέγγυα για την αποφυγή εξωτερικών πιέσεων στο πρόσωπό τους (87 Σ). Αμεροληψία: α. εξωτερική αμεροληψία δικαστών = τυπική εξασφάλιση της μη

άσκηση επιρροής στο έργο των δικαστών από τη συμμετοχή τους σε προηγούμενες διαδικαστικές πράξης της ίδιας υπόθεσης → τήρηση διατάξεων ΚΠΔ 14 επ. για λόγους εξαίρεσης, β. ενδόμυχη πεποίθησή των δικαστών: κάτι το οποίο δεν μπορεί εκ προϋμίου να εξασφαλιστεί ή να ελεγχθεί (όμως βλ. ΚΠΔ 15). Νόμιμη λειτουργία: το δικαστήριο λειτουργεί συντεταγμένα και με κανόνες που δεν εξαρτώνται από τις ιδιαιτερότητες της εκάστοτε υπόθεσης.

ΠΡΑΚΤΙΚΟ ΘΕΜΑ 7

Το βράδυ της Παρασκευής 4 Σεπτεμβρίου 2020, σε φωτοβολταϊκό πάρκο σε αγροτική περιοχή της Ηλείας, συλλαμβάνονται επ' αυτοφώρω να αφαιρούν καλώδια χαλκού μεγάλης αξίας οι γνωστοί κακοποιοί Α και Β. Οι συλληφθέντες κρατούνται στο τοπικό αστυνομικό τμήμα. Εκεί τους γίνεται σωματική έρευνα, λαμβάνονται ανωμοτί καταθέσεις τους και το πρωί της Δευτέρας 7 Σεπτεμβρίου οδηγούνται στον Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών Αμαλιάδας, ο οποίος τους ασκεί αμέσως ποινική δίωξη για διακεκριμένες κλοπές (άρθρο 374 ΠΚ) κατ' εξακολούθηση, παραγγέλλοντας κύρια ανάκριση.

Ερωτάται:

1. *Είχαν δικαίωμα οι αστυνομικοί να ενεργήσουν έτσι;*

Συλλαμβάνονται επ' αυτοφώρω, τους γίνεται σωματική έρευνα που είναι επιτρεπτή ανακριτική πράξη εδώ, εξετάζονται ανωμοτί στο πλαίσιο ανακριτικής εξέτασης. Αλλά ορθώς τους κράτησαν για τόσο μεγάλο χρονικό διάστημα; ΟΧΙ έπρεπε να αφεθούν ελεύθεροι, αφού θα κρατούσε τόσο πολύ η κράτησή τους, ΚΠΔ 279 §1 «μέσα σε 24 ώρες πρέπει να οδηγήσουν στο εισαγγελέα» + συνταγματική κατοχύρωση στο άρθρο 6 §2 Σ.

2. *Είχε δικαίωμα ο Εισαγγελέας να πράξει όπως έπραξε;*

Ασφαλώς μπορούσε να το πράξει ο εισαγγελέας! Δεν όφειλε να ενεργήσει την προκαταρκτική εξέταση άρθρο 43 § 3 ΚΠΔ. Από τη στιγμή που έχουμε κακούργημα και έχει γίνει αστυνομική προανάκριση δε χρειάζεται προκαταρκτική εξέταση και μπορεί ο εισαγγελέας να παραγγείλει κύρια ανάκριση στέλνοντας τον κατηγορούμενο στον ανακριτή.

Μετά την απολογία των κατηγορουμένων, εκδίδεται σε βάρος τους ένταλμα προσωρινής κράτησης με τη σύμφωνη γνώμη Ανακριτή και Εισαγγελέα.

Ερωτάται:

3. *Τι μπορεί να πράξουν οι κατηγορούμενοι για να πετύχουν την άρση της προσωρινής τους κράτησης;*

2 δυνατότητες για την άρση της προσωρινής κράτησης ΚΠΔ:

- ΚΠΔ 290: προσφυγή στο Συμβούλιο Πλημμελειοδικών μέσα σε 10 μέρες (με τους συγκεκριμένους δράστες αυτό θα συνέφερε εδώ).
- ΚΠΔ 291§2 υποβολή αίτησης στον ανακριτή για την αντικατάσταση της κράτησης + προσφυγή κατά της διάταξης του ανακριτή μέσα σε 10 μέρες.

Μετά το πέρας της ανάκρισης ο Ανακριτής διαβιβάζει τα έγγραφα της δικογραφίας στον Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών, ο οποίος υποβάλλει πρόταση στο Συμβούλιο Πλημμελειοδικών Αμαλιάδας για την παραπομπή των κατηγορουμένων στο ακροατήριο.

Ερωτάται: 4. Τι οφείλει να πράξει το Συμβούλιο;

Τελευταία ανακριτική πράξη: η λήψη απολογίας των κατηγορουμένων + τελευταία ενέργεια ανακριτή= κλήση διαδίκων για να υπογράψουν το πέρας της ανάκρισης (συμπεριλαμβανομένης και της απολογίας του κατηγορουμένου). Μετά η απόφαση φεύγει από τον ανακριτή και στη συνέχεια πάει στον εισαγγελέα πλημμελειοδικών που είναι αρμόδιος για τον περαιτέρω χειρισμό του φακέλου. Ο εισαγγελέας θα υποβάλει πρόταση στο συμβούλιο πλημμελειοδικών (εδώ παραπεμπτική στο ΣυμβΑμαλιάδας). Το συμβούλιο τι θα πράξει; Αυτό θα εξαρτηθεί από το είδος του αδικήματος και το αρμόδιο δικαστήριο γι' την εξέταση της υπόθεσης. Αν για το συγκεκριμένο αδίκημα εφαρμόζεται η συνήθης διαδικασία ΚΠΔ 308 τότε η πρόταση του εισαγγελέα εμφανίζεται να έχει υποβληθεί σωστά στο ΣυμβΠλημΑμαλιάδας, το οποίο ίσως περιλαμβάνοντας υπόμνημα των διαδίκων θα εκδώσει βούλευμα για παραπομπή στο ακροατήριο. Εδώ όμως αδίκημα = κακουργηματική κλοπή, εμπίπτει σε μια ειδική διαδικασία του **ΚΠΔ 309** (εγκλήματα: διακεκριμένη κακουργηματική κλοπή, ληστεία, τελωνειακά/ λαθρεμπορία, ναρκωτικά, φοροδιαφυγή, εγκλήματα νόμου περί όπλων, παράνομης μετανάστευσης + να εμπίπτει η εκδίκαση στην αρμοδιότητα τριμελούς εφετείου κακουργημάτων/ εκτός από διακεκριμένη κλοπή και ληστεία που πάνε στο μονομελές εφετείο κακουργημάτων ΚΠΔ 110) → κατ' εξαίρεση περάτωση κύριας ανάκρισης → η δικογραφία υποβάλλεται από τον εισαγγελέα πλημμελειοδικών στον εισαγγελέα εφετών, ο οποίος αν κρίνει ότι συντρέχουν επαρκείς ενδείξεις και αφού λάβει και τη σύμφωνη γνώμη του προέδρου εφετών, θα εκδώσει κλητήριο θέσπισμα για την απευθείας παραπομπή του κατηγορουμένου στο ακροατήριο.

Οι κατηγορούμενοι, κάτοικοι Αθηνών, παραπέμπονται να δικασθούν στο Εφετείο Κακουργημάτων Αθηνών. Το δικαστήριο αναβάλλει γιατί απουσιάζει ένας μάρτυρας την μαρτυρία του οποίου οποίο κρίνει ουσιώδη. Στην μετ' αναβολή δίκη ο Α υποβάλλει αίτημα αναρμοδιότητας του δικαστηρίου της Αθήνας, υποστηρίζοντας ότι αρμόδιο είναι το Εφετείο Πατρών, στην περιφέρεια του οποίου τελέσθηκε η υποτιθέμενη πράξη.

Ερωτάται: 5. Σχολιάστε το παραδεκτό και το βάσιμο της ένστασης αναρμοδιότητας;

Παραδεκτό= τυπικό ζήτημα, κατά πόσο δικαιούται κάποιος να προβεί σε μια ενέργεια

Βάσιμο = ουσιαστικό ζήτημα, αν θα γίνει δεκτό το αίτημα/ η ένσταση

Παραδεκτό ένστασης καθ' ύλην αναρμοδιότητας (εξετάζεται ανά πάσα στιγμή από το δικαστήριο) ≠ ένσταση κατά τόπον¹ αναρμοδιότητας (εξετάζεται πριν από την έναρξη της αποδεικτικής διαδικασίας, πριν την έναρξη του πρώτου μάρτυρα – αν δεν προταθεί καλύπτεται ΚΠΔ 126§1). Εδώ έχει ξεκινήσει η αποδεικτική διαδικασία, γιατί το δικαστήριο αναβάλλει τη συζήτηση ένεκα απουσίας ουσιώδους μάρτυρα (αυτό σημαίνει ότι το δικαστήριο έχει κλητεύσει τον μάρτυρα και έχει εξετάσει άλλα αποδεικτικά μέσα για να κρίνει ότι είναι ουσιώδης η μαρτυρία του). Μπορεί όμως να προτείνει παραδεκτώς ο κατηγορούμενος την κατά τόπον αρμοδιότητα στην μετ' αναβολή δίκη αφού ξεκινά η διαδικασία από την αρχή (βέβαια αυτή είναι μια από τις δύο – η επιεικέστερη – άποψη).

Ως προς το βάσιμο και εδώ προβληματική η κατάσταση, γιατί αρμοδιότητα έχει τόσο ο τόπος κατοικίας του κατηγορουμένου όσο και ο τόπος τελέσεως του εγκλήματος, με προτίμηση στον δεύτερο γιατί εκεί βρίσκονται τα αποδεικτικά στοιχεία και οι ανακριτικές αρχές που επιλαμβάνονται της υπόθεσης. Δεν μπορούμε να πούμε ότι το δικαστήριο της Αθήνας είναι αναρμόδιο, αλλά ΚΠΔ 125 εδ. β': πρώτα οι αρχές επελήφθησαν της υπόθεσης στον τόπο τέλεσης και εκεί είναι συγκεντρωμένο το αποδεικτικό υλικό όπως φαίνεται. Άρα εδώ πιθανόν το δικαστήριο να έκανε δεκτή την ένσταση και να έστελνε την υπόθεση στο μονομελές εφετείο κακουργημάτων Πατρών.

Αναγνωστόπουλος, 13/01/2021

Δομή ποινικής διαδικασίας – φάσεις ποινικής διαδικασίας

Πρέπει η ποινική διαδικασία να είναι χωρισμένη σε φάσεις/ στάδια;

Η ποινική διαδικασία αρχίζει ευθύς ως υπάρξει υπόνοια ότι έχει τελεστεί αξιόποινη πράξη. Κανόνας; Δεν είναι τόσο ισχυρή η υπόνοια για να περάσουμε σε ένα τελικό στάδιο ούτε και γνωρίζουμε πολλές φορές ποιος είναι ο δράστης. Ούτε το ότι τελέστηκε ούτε το ποιος την τέλεσε και, ασχέτως του βαθμού πιθανολογήσεως, συνήθως δεν έχουμε στα χέρια μας και το αποδεικτικό υλικό για να τεθεί η υπόθεση ενώπιον ενός δικαστικού σχηματισμού για να τη δικάσει. Ούτε και γνωρίζουμε τον νομικό χαρακτηρισμό της πράξης (π.χ. βαριά, σκοπούμενη βαριά, θανατηφόρος σωματική βλάβη;).

Αυτά όλα πρέπει ως έναν επαρκή βαθμό να διευκρινιστούν για να καταστεί η υπόθεση ώριμη να αχθεί ενώπιον ενός ποινικού δικαστηρίου → ανάγκη ύπαρξης προδικασίας⁵.

Διττός σκοπός προδικασίας:

- 1) Η προδικασία έχει ως σκοπό να συλλεγεί το αποδεικτικό υλικό, να διευκρινιστούν τα πραγματικά περιστατικά που συγκροτούν την υπόθεση, να εντοπιστούν τα α πρόσωπα που έχουν συμμετοχή στην πράξη, να δοθεί ο προσήκων χαρακτηρισμός και έτσι έτοιμη να εισαχθεί η πράξη στο ακροατήριο.
- 2) Η ποινική δίκη ανοίγει διαδικασία κατεξοχήν επώδυνη γι' αυτόν που υποβάλλεται σε αυτή → δοκιμασία χρονοβόρα, επιβαρυντική – εκθέτει τον κατηγορούμενο- και ακόμα κι αν η τελική έκβαση της δίκης είναι θετική, η ίδια η διαδικασία μόνη τον εκθέτει στο κοινωνικό περιβάλλον και πιθανώς έχει ενεστώσες επιβαρυντικές συνέπειες (οι άλλοι κοινωνοί αποφεύγουν συναλλαγές π.χ. με τον κατηγορούμενο). Αυτές οι συνέπειες επιβάλλουν στις ποινικές νομοθεσίες να διαθέτουν έναν μηχανισμό μέσω του οποίου θα αποφεύγεται η [άσκοπη] παραπομπή προσώπων που δε θα έπρεπε να παραπεμφθούν, τερματίζονται υποθέσεις σε ένα στάδιο πριν την παραπομπή στο ακροατήριο, εφόσον αυτό δε χρειάζεται → περιορισμός επαχθών συνεπειών.

Συμπέρασμα: αναγκαία η ύπαρξη προδικασίας στην ποινική δίκη!

Πώς δύνανται να εξυπηρετηθούν καλύτερα οι δύο σκοποί της προδικασίας;

Πώς πρέπει να κατανεμηθούν οι αρμοδιότητες κατά τη διαδικασία;

Ασκών την ποινική δίωξη/ έναρξη προδικασίας= ο εισαγγελέας. Ποιος όμως επωμίζεται την ευθύνη γι αυτή;

Αποψη: εύλογο ο ίδιος ο εισαγγελέας: αφού αυτός την εκκινεί, πρέπει να έχει και την ιδιότητα να κρίνει ποια θα είναι η περαιτέρω πορεία της υποθέσεως (κατηγορητικό σύστημα) → σύστημα αγγλοαμερικανικών συστημάτων και κατά βάση το γερμανικό σύστημα. Πλεονέκτημα: διατηρείται ο διαχωρισμός του διώκοντος (εισαγγελέας) και του κρίνοντος (δικαστή) – δεν αναμειγνύεται ο δικαστής στην εύρεση των αποδεικτικών μέσων αλλά μόνο στην κρίση περί ενοχής. Μειονέκτημα: μονομέρεια στη δομή γιατί ανατίθεται σε ένα όργανο να αποφασίζει και

⁵ Η ποινική διαδικασία διακρίνεται σε 2 βασικές φάσεις: α. προδικασία και β. – αν υπάρξει- διαδικασία ενώπιον δικαστηρίου = «κυρία» ή «ακροαματική» διαδικασία.

για το άνοιγμα της διαδικασίας και για τη συλλογή στοιχείων και για την παραπομπή ή μη στο ακροατήριο → κίνδυνος υπερβολικής παραπομπής στο ακροατήριο και ελλείψεις στην αποδεικτική φάση αφού αυτή είναι στην αποκλειστική ευχέρεια του εισαγγελέα. Βέβαια, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι σε τέτοια κατηγορητικά συστήματα, η αποκλειστική ευθύνη του εισαγγελέα τον καθιστά επιφυλακτικό ως προς την έναρξη και εξέλιξη της ποινικής διαδικασίας, το σκέφτεται καλά προτού εισαγάγει μια υπόθεση στο ακροατήριο.

Άποψη: κατανομή των ρόλων σε επιδίωξη να διασφαλιστεί η καλύτερη δυνατή ισορροπία μεταξύ κατηγορίας, συλλογής στοιχείων και υπεράσπισης έτσι ώστε η τελική απόφαση που λαμβάνεται με την ολοκλήρωση της προδικασίας να είναι πιο ασφαλής ως προς τη βαρύτητα ενδείξεων και αποδείξεων ενοχής του κατηγορουμένου. Δεν υπάρχει ενιαίο μοντέλο. Επιτυγχάνεται με ανάθεση αρμοδιοτήτων σε κάποιο δικαστικό πρόσωπο, στη Γαλλία και σε μας του ανακριτή, πρωτοβάθμιου δικαστή που υπηρετεί -σε μας- για κάποιο χρονικό διάστημα σε αυτή τη θέση. Ρόλος: να ανακρίνει, να συλλέξει τα αποδεικτικά στοιχεία σε μια διττή προοπτική – αντικειμενική όχι μόνο ενοχοποιητικά αλλά και αθωωτικά ή ελαφρυντικά στοιχεία – ΚΠΔ 239. Ο ανακριτής εμφανίζει το πλεονέκτημα της ανεξαρτησίας και της έλλειψης μονομέρειας. Μειονέκτημα: δεν ανήκει στον δικαστή το «αστυνομικό καθήκον», να ψάχνει δηλαδή τι έγινε, ούτε και μετά τη συλλογή αποδείξεων απόφαση για τη λήψη μέτρων δικονομικού καταναγκασμού (και να συλλέγει αποδείξεις και να εκτιμά ενδείξεις και να αποφασίζει για τα μέτρα αυτά) → στη Γαλλία το πρόβλημα αντιμετωπίστηκε με τη δημιουργία του «δικαστή των ελευθεριών» που αποφασίζει με τα δικονομικά κριτήρια, αντί του ανακριτή, αν θα πρέπει να του επιβληθούν μέτρα στερητικά των ελευθεριών. Σε εμάς δεν είναι πάντοτε ο ανακριτής ελεύθερος πλήρως στις αποφάσεις του → δικαστικό συμβούλιο = άλλο δικαστικό όργανο που έχει ρόλο κάποτε «διαιτητού» επιλύοντας τις διαφωνίες μεταξύ των παραγόντων της προδικασίας, εποπτική αρμοδιότητα του ανακριτή αλλά και αρμοδιότητα κρίσης επί ενδίκων μέσων.

Το υλικό που έχει συλλεγεί στην προδικασία ποιος πρέπει να το αξιολογήσει ως επαρκές ή μη επαρκές για να ανοίξει η ακροαματική διαδικασία;

Διαφορετικά συστήματα.

- Αρμοδιότητα εισαγγελέα
- Στις χώρες με το θεσμό του ανακριτή, την απόφαση την παίρνει ο ανακριτής→ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑ: αφού ο ανακριτής είναι το όργανο που διεξάγει την ανάκριση και έχει την ευθύνη συλλογής των αποδεικτικών στοιχείων, έχει ζώσα επαφή με τον κατηγορούμενο (έχει λάβει την απολογία του), συντάσσει και απαγγέλλει την κατηγορία → με όλη αυτή την εμπειρία του ανακριτή φαίνεται λογική η ρύθμιση που θα ανέθετε σε αυτόν την απόφαση για την περαιτέρω πορεία της υπόθεσης: αν κρίνει ότι τα στοιχεία είναι επαρκή να την παραπέμψει, αν όχι να τερματίσει τη διαδικασία με την έκδοση απαλλακτικής διάταξης. Αυτό είναι το μοντέλο της γαλλικής ποινικής δικονομίας. Η κρίση του ανακριτή ελέγχεται από το δικαστικό συμβούλιο με πρωτοβουλία του εισαγγελέα αν είναι απαλλακτική και πρωτοβουλία του κατηγορουμένου αν είναι παραπεμπτική και τα πρόσωπα αυτά διαφωνούν με τον ανακριτή. ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑ: υπερβολικές εξουσίες του ανακριτή.
- Παρεμβολή άλλου οργάνου που μέχρι τώρα δεν έχει ασχοληθεί προεχόντως με την υπόθεση για να λάβει απόφαση για την περαιτέρω πορεία της→ σε εμάς το δικαστικό συμβούλιο σε τριμελή σύνθεση αποφασίζει με την έκδοση απαλλακτικού ή παραπεμπτικού βουλεύματος. Πλεονεκτήματα: ουδέτερο όργανο που αποφασίζει για την επάρκεια των ενδείξεων και

συγκροτείται από τακτικούς δικαστές που απολάβουν λειτουργικής και προσωπικής ανεξαρτησίας και είναι ανεπηρέαστοι γιατί δεν έχουν επιληφθεί προηγουμένως της υπόθεσης. Μειονεκτήματα: όλη η δουλειά του ανακριτή πάει υπό μία έννοια «χαμένη»→ το δικαστικό όργανο που έχει ασχοληθεί και έχει σχηματίσει εικόνα (ανακριτής) δεν έχει κανένα λόγο στην πορεία και εξέλιξη της υπόθεσης, ενώ ένα άσχετο και μάλιστα τριμελές όργανο πρέπει να ξαναμελετήσει ολόκληρο τον φάκελο (= χρονοβόρο και δύσκολο)→ συχνό φαινόμενο: δεν ασχολείται πολύ το συμβούλιο, υιοθετείται η άποψη του εισηγητή περί απαλλαγής ή παραπομπής ή – ακόμη συχνότερα – του ίδιου του εισαγγελέα που έχει προτείνει την απαλλαγή ή την παραπομπή. Επίσης, 3 δικαστές που παραπέμπουν έχουν πεισθεί για την ενοχή, επιβαρυντική δικαστική κρίση→ βαριά «υποθήκη» για τον κατηγορούμενο, παρόλο που το ακροατήριο υποτίθεται δε θα δεσμευτεί.

Προβληματικές οι ρυθμίσεις -δεν δίνουν δέουσα σημασία στην προδικασία- και οι νομοθετικές πρωτοβουλίες αντί να ενισχύσουν την προδικασία σκοπούν στην εύκολη παραπομπή του κατηγορουμένου στο ακροατήριο (π.χ. παραπομπή από τον εισαγγελέα με σύμφωνη γνώμη του εισαγγελέα εφετών για υποθέσεις ναρκωτικών).

Πρέπει η προδικασία να διεξάγεται χωρίς δημοσιότητα ή να περιβάλλεται δημοσιότητα;

Η ποινική προδικασία είναι μυστική ΚΠΔ «χωρίς δημοσιότητα»: δεν εννοούμε ότι δε λαμβάνει σε οποιοδήποτε στάδιο της γνώση ο διάδικος και κυρίως ο κατηγορούμενος του περιεχομένου της. Ορθό είναι να γίνεται λόγος για δημοσιότητα των μερών (όχι για μυστικότητα)→ αποκλεισμός δημοσιότητας σημαίνει αποκλεισμός του κοινού από το υλικό της προδικασίας και πρόσβαση των διαδίκων σε αυτό⁶. Αυτή η πρόσβαση των διαδίκων δε σημαίνει βέβαια ότι γίνεται σε οποιοδήποτε χρονικό σημείο και χωρίς περιορισμό (ο κατηγορούμενος μπορεί να πάρει αντίγραφα αφού κληθεί για απολογία και εφόσον προηγουμένως έχουν διενεργηθεί οι ανακριτικές πράξεις για τη συλλογή του αποδεικτικού υλικού- ομοίως ο κληθείς για παροχή εξηγήσεων ύποπτος) → δυνατότητα γνώσεως εκ μέρους των διαδίκων ασκείται κατά στάδια προκειμένου να εξυπηρετηθούν οι σκοποί της ανάκρισης.

2 σκοποί έλλειψης δημοσιότητας στην προδικασία:

1. Ανακριτικός- δικονομικός σκοπός: διευκόλυνση έργου της ανακρίσεως (π.χ. δεν μπορεί ο κατηγορούμενος να ξέρει επακριβώς και εκ των προτέρων π.χ. ότι θα γίνει έρευνα στην οικεία του- αυτή έχει σκοπό να τον αιφνιδιάσει- πάντα όμως με βάσει τις νόμιμες προϋποθέσεις-, ώστε να μην προλάβει να αποκρύψει στοιχεία, ή π.χ. οι μάρτυρες εξετάζονται στο γραφείο του ανακριτή και όχι δημοσίως ώστε να επηρεάζονται ή να αναγκάζονται να τροποποιήσουν το περιεχόμενο των καταθέσεών τους από εξωγενείς παράγοντες).
2. Προστασία κατηγορουμένου [και υποστηρίζοντας την κατηγορία] από τις αρνητικές συνέπειες που μπορεί να έχει η δημοσιότητα στην κοινωνική ζωή τους, όπως όταν παρά την απαγόρευση δημοσιότητας διαρρέουν πληροφορίες στον Τύπο.

⁶ Γνωστοποίηση ανακριτικών ενεργειών στους διαδίκους με εκθέσεις τις οποίες υπογράφουν, πιστοποιώντας ότι έλαβαν γνώση του περιεχομένου τους. Έκθεση βεβαιωτικό ανακριτικών πράξεων δημόσιο έγγραφο – πλήρης αποδεικτική ισχύς.

Ποιο είναι το κριτήριο για την παραπομπή ή μη της υπόθεσης στο ακροατήριο;

Στην προδικασία δεν υπάρχουν «βεβαιότητες». Κριτήριο απόφασης παραπομπής: η επάρκεια των ενδείξεων → αν το αποδεικτικό υλικό που έχει συλλεγεί ενδεικνύει επαρκώς (οι ενδείξεις ενοχής είναι πολύ εντονότερες από την αθωότητά του) την ενοχή του κατηγορουμένου η υπόθεση πρέπει να παραπεμφθεί στο ακροατήριο. Το κριτήριο αυτό έχει μια ρευστότητα, αλλά είναι δεδομένη γιατί είμαστε σε ένα προδικαστικό στάδιο – κανείς δεν μπορεί να είναι σίγουρος. Το ότι ενδεχομένως, καίτοι οι ενδείξεις δεν είναι σοβαρές, μπορεί να εμφανιστεί στο ακροατήριο ένα αποδεικτικό στοιχείο που θα ισχυροποιήσει τις ενδείξεις ενοχής, δεν μπορεί να αιτιολογήσει την παραπομπή. Η απόφαση παραπομπής ή μη βασίζεται στις ενδείξεις που προκύπτουν με την εξάντληση των ανακριτικών ενεργειών!

Τζανετής, 14/01/2021

Η υπόθεση έχει φτάσει στο ακροατήριο

ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΣΤΟ ΑΚΡΟΑΤΗΡΙΟ

1. Αρχή της δημοσιότητας
2. Αρχή της προφορικότητας
3. Αρχή της αμεσότητας
4. Αρχή της κατ' αντιδικίαν διεξαγωγής της δίκης
5. Διερευνητικό καθήκον

Αρχή της δημοσιότητας

Σ 93 §2: οι συνεδριάσεις κάθε δικαστηρίου είναι δημόσιες: κάθε πολίτης έχει δικαίωμα να προσέλθει στο δικαστήριο, να παρακολουθήσει την ποινική δίκη.

ΚΠΔ 329 εξειδίκευση συνταγματικής αρχής

Εξαιρέσεις από το ίδιο το Σ 93§2 «εκτός αν το δικαστήριο κρίνει με απόφαση ότι η δημοσιότητα είναι επιβλαβής στα χρηστά ήθη ή αν συντρέχουν ειδικοί λόγοι να προστατευθεί ο ιδιωτικός ή οικογενειακός βίος των διαδίκων» → σε ορισμένες δίκες (ειδικά εκείνες που αφορούν γενετήσια εγκλήματα) η παρουσία ακροατών μπορεί να είναι τραυματική και για τον κατηγορούμενο αλλά κυρίως για το θύμα (παθούσα βιασμού/ ανήλικος) ή να είναι σοκαριστικές και να προσβάλλουν το αίσθημα της αιδούς των παριστάμενων προσώπων → πρόβλεψη η δίκη σε τέτοιες περιπτώσεις να διεξάγεται κεκλεισμένων των θυρών ΚΠΔ 330 §1 + δυνατότητα μερικής διεξαγωγής της δίκης κεκλεισμένων των θυρών. Σε κάθε περίπτωση, ΜΟΝΟ η αποδεικτική διαδικασία διεξάγεται κεκλεισμένων των θυρών, η απαγγελία της απόφασης γίνεται πάντοτε δημοσίως.

Άλλη περίπτωση για την εξαίρεση της δημοσιότητας ΚΠΔ 329 §2: οι δίκες ανηλίκων → υποχρεωτικά χωρίς δημοσιότητα επειδή οι ανήλικοι κατηγορούμενοι δεν έχουν την ψυχική και πνευματική ωριμότητα να αντέξουν το βάρος της ποινικής δίκης, ο νομοθέτης θέλει να δημιουργήσει στο δικαστήριο μια οικεία ατμόσφαιρα (γι αυτό μπορούν να παρίστανται οι γονείς) και να μην εκτίθεται στη δημοσιότητα.

Δικαιολογητική βάση αρχής της δημοσιότητας: επειδή οι ποινικές αποφάσεις εκδίδονται στο όνομα του λαού, η ορθή απονομή της δικαιοσύνης πρέπει να υπόκειται σε λαϊκό έλεγχο → αφηρημένη δυνατότητα του κάθε πολίτη να προσέρχεται και να παρακολουθεί μια δίκη.

Φυσικά, η δημοσιότητα δεν έχει μόνο θετικές επιπτώσεις, αλλά και αρνητικές για τον κατηγορούμενο, οι πράξεις του οποίου περιέρχονται στη γνώση ευρέως κοινού.

Μορφές έμμεσης δημοσιότητας : δεν προβλέπεται στο σύνταγμα αλλά ρυθμίζεται από τον κοινό νομοθέτη.

Πολύκροτες δίκες: απολαμβάνουν δημοσιότητα όχι με την στενή έννοια του όρου (προσέλευση στο ακροατήριο) αλλά με την έννοια του οξέος ενδιαφέροντος της κοινής γνώμης, να πληροφορηθούν οι πολίτες τι συμβαίνει στη δίκη χωρίς όμως να παρίστανται απαραίτητα → αστυνομικό ρεπορτάζ: δημοσιογραφική κάλυψη των ποινικών δικών επιτρεπτή αν όχι

επιβεβλημένη για δίκες που τραβούν το βλέμμα τα της δημοσιότητας. Όριο: η προστασία των προσωπικών δεδομένων του κατηγορουμένου → η εμπλοκή του σε ποινικές υποθέσεις = ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα που προστατεύονται με τον ν. 4624/2019. Πρέπει λοιπόν να βρεθεί μια ισορροπία: η δημοσιογραφική κάλυψη μιας δίκης είναι επιτρεπτή όταν περιορίζεται σε μια στεγνή αναμετάδοση του τι συνέβη σε μια ποινική δίκη και ποιο ήταν το περιεχόμενο της απόφασης. Συνήθως αυτό το μέτρο δεν τηρείται, π.χ. λεζάντες και σχόλια ή ακόμα λιγότερο επιτρεπτές είναι οι λεγόμενες «τηλεδίκες» → αυτά σίγουρα παραβιάζουν και τα προσωπικά δεδομένα του κατηγορουμένου και το τεκμήριο αθωότητας, είναι εκτροπές από τη δέουσα δημοσιογραφική κάλυψη της δίκης.

Κάτι περισσότερο από τη δημοσιογραφική κάλυψη της δίκης είναι η ραδιοτηλεοπτική κάλυψη της δίκης. Είναι αυτό δυνατό; Να έρθει ένα συνεργείο να βιντεοσκοπήσει τη δίκη για να προβληθεί στην τηλεόραση σε ζωντανή μετάδοση; Γιατί ο πολίτης να μην μπορεί αντί να προσέλθει στο ακροατήριο να το παρακολουθήσει από τον καναπέ του. δεν μπορεί να εξομοιωθεί η φυσική παρουσία ενός ακροατή στην αίθουσα ενός δικαστηρίου με την τηλεοπτική προβολή της δίκης → ο νομοθέτης πρέπει να τα σταθμίσει αυτά και να μην επιτρέψει ακρίτως την τηλεοπτική προβολή. Τελευταία ζωντανή μετάδοση στην Ελλάδα: δίκη Κοσκωτά 1989 (τότε δεν υπήρχε νομοθετική ρύθμιση). 1^η νομοθετική ρύθμιση ν. 2172/1993 ά. 35 §4 καταρχήν επιτρεπτή η κάλυψη εφόσον το επέτρεπε ο κατηγορούμενος και η δίκη σχετιζόταν με τη δημόσια ζωή. Ισχύουσα ρύθμιση 3090/2002 καταρχήν απαγόρευση ραδιοτηλεοπτικής κάλυψης, κατ' εξαίρεση επιτρέπεται εφόσον συμφωνήσουν ο κατηγορούμενος, ο εισαγγελέας και ο υποστηρίζων την κατηγορία και εφόσον υπάρχει δημόσιο.

Σημείωση: στην προδικασία έχουμε αρχή της μυστικότητας.

Αρχή της προφορικότητας

Αντιδιαστολή με την προδικασία, εκεί τηρείται ο έγγραφος τύπος → οτιδήποτε διαδραματίζεται εκεί περιβάλλεται έγγραφο τύπο που καλείται έκθεση.

Ο έγγραφος τύπος δίνει τη θέση του στην ακροαματική διαδικασία στην προφορικότητα. Τα πάντα στο ακροατήριο γίνονται προφορικά, γιατί για να μπορέσει να καταλάβει ο ακροατής τι συμβαίνει πρέπει αυτό να διατυπωθεί προφορικά. Η αρχή της προφορικότητας είναι προέκταση της δημοσιότητας (το αντίστροφο δεν ισχύει – προφορικότητα χωρίς δημοσιότητα έχουμε, δίκες κεκλεισμένων των θυρών).

Η προφορικότητα βοηθά και στην ολόκληρη διερεύνηση της υπόθεσης. Όταν όλα υποβάλλονται προφορικά στο δικαστήριο π.χ. ερωτήσεις σε μάρτυρες, ανάγνωση εγγράφων, αγορεύσεις, αυτή η προφορική επικοινωνία διασφαλίζει την καλύτερη διερεύνηση της υπόθεσης, διάδραση που επιτρέπει τη σφαιρική εξέταση της κατηγορίας.

Συνέπεια αρχής της προφορικότητας: η κρίση του δικαστηρίου για την ενοχή ή αθωότητα δεν μπορεί να στηριχθεί σε ό,τι δεν διαμείβεται εντός του δικαστηρίου. Όλο το υλικό της προδικασίας υπάρχει στη διάθεση του δικαστηρίου, αλλά δεν μπορεί το τελευταίο να στηριχθεί αποκλειστικά σε αυτό το υλικό αλλά σε ότι λαμβάνει χώρα στη διάρκεια της ακροαματικής διαδικασίας! Π.χ. οι μάρτυρες θα ξανακαταθέσουν στο ακροατήριο.

Αυτά που έγιναν στην προδικασία δε θα ληφθούν υπόψη; Το αληθές νόημα της αρχής της προφορικότητας δεν είναι αυτό. Το δικαστήριο έχει δικαίωμα να εξετάσει και αυτό το υλικό,

ωστόσο μόνον εφόσον το υλικό αυτό «προφορικοποιηθεί» στο ακροατήριο, π.χ. έγγραφα/εκθέσεις της προδικασίας πρέπει να αναγνωστούν στο ακροατήριο και έτσι ικανοποιείται η αρχή της προφορικότητας, δεν φτάνει να τα διαβάσει από μέσα του ο δικαστής που τα έχει στη διάθεσή του. πρέπει ακόμα και ο ακροατής να αντιληφθεί τι είναι αυτό που αξιοποιεί ο δικαστής για την αιτιολόγηση της δικανικής του πεποίθησης: **ΚΠΔ 362** «ανάγνωση εγγράφων»→ η ανάγνωση περιορίζεται στα ουσιώδη και σημαντικά κατά την κρίση των διαδίκων, ιδίως σε πολυσέλιδα έγγραφα – δεν είναι υποχρεωτική η ανάγνωση εγγράφων στο σύνολό τους.

ΚΠΔ 331 σύνταξη πρακτικών για όσα έλαβαν χώρα στο ακροατήριο.

Συνέπειες από την παραβίαση αρχής προφορικότητας, όταν το δικαστήριο στηρίζει την κρίση του σε ένα έγγραφο που δεν αναγνώστηκε στην αποδεικτική διαδικασία→ απόλυτη ακυρότητα διαδικασίας! ΚΠΔ 171 §1 δ' σε ό,τι αφορά τον κατηγορούμενο ⁷και το δικαίωμα του εκ του άρθρου ΚΠΔ 358 (υποβολή παρατηρήσεων για τις αποδείξεις που έχουν λάβει χώρα στο ακροατήριο- έκφανση υπερασπιστικού δικαιώματος) + λόγος αναίρεσης ΚΠΔ 510 Γ

Αρχή της αμεσότητας

Η σημαντικότερη αρχή με τη μεγαλύτερη πρακτική σημασία

Επιτρέπεται η αξιοποίηση αποδεικτικού υλικού που έχει τηρηθεί στην προδικασία υπό την προϋπόθεση της «προφορικοποίησης».

Κίνδυνος από την αξιοποίηση αποδεικτικού υλικού προδικασίας, αυτό να καθορίσει σε βαθμό καθοριστικό την έκβαση της δίκης και να μειώσει την αξία των όσων θα εκτεθούν στο ακροατήριο.

1^η όψη αρχής της αμεσότητας: αρχή προσωπικής επαφής του δικαστή με το αποδεικτικό υλικό

Αρχή αμεσότητας: ο δικαστή από τα περισσότερα αποδεικτικά μέσα έχει στη διάθεσή του θα πρέπει να προτιμήσει εκείνο το αποδεικτικό μέσο, με το οποίο έχει άμεση- προσωπική επαφή. Π.χ. μάρτυρας Α ουσιώδης, έχει καταθέσει στην ανάκριση και ο ίδιος έρχεται να καταθέσει στο ακροατήριο. Έχω 2 μαρτυρικές καταθέσεις, μια έγγραφη στην προδικασία και μια προφορική στο ακροατήριο. Η αρχή της αμεσότητας επιτάσσει να βασιστεί ο δικαστής μόνο στην προφορική κατάθεση του μάρτυρα στο ακροατήριο γιατί με αυτή έρχεται ο δικαστής σε προφορική επαφή, την αντιλαμβάνεται με τις αισθήσεις του ενώ μπορεί και να του υποβάλλει ερωτήσεις κλπ. είναι περισσότερο ζωντανή για τον ποινικό δικαστή.

Ζήτημα που έχει απασχολήσει νλγ ΑΠ και ΕΔΔΑ: η αρχή της αμεσότητας ισχύει χωρίς προϋποθέσεις; Τι γίνεται σε περίπτωση που δεν είναι εφικτή η εμφάνιση ενός μάρτυρα στο ακροατήριο; Μπορούμε να ανατρέξουμε στην κατάθεση που έδωσε κατά την προδικασία; Ανάγνωση προδικαστικών μαρτυρικών καταθέσεων: υπό ποιες προϋποθέσεις είναι δυνατή + πρόβλημα μη εμφάνισης (κατόπιν νόμιμης κλήτευσης) μάρτυρα στο ακροατήριο. Βασικό υπερασπιστικό δικαίωμα του κατηγορουμένου: δικαίωμα να υποβάλλει ερωτήσεις στον μάρτυρα κατηγορίας ΕΣΔΑ 6 §3 περ. δ' (cross examination) → ο κατηγορούμενος το στερείται

⁷ ΚΠΔ 171 §2 για τον υποστηρίζοντα την κατηγορία – σχετική ακυρότητα όμως, πρέπει να ζητήσει την ενάσκηση του δικαιώματός του.

αυτό το δικαίωμα όταν του αναγιγνώσκεται απλώς η μαρτυρική κατάθεση που δόθηκε κατά την προδικασία. [Βέβαια έχει το δικαίωμα του ΚΠΔ 358 για την υποβολή παρατηρήσεων απέναντι στην αναγνωσθείσα κατάθεση. Όμως είναι διαφορετική η υποβολή ερωτήσεων – γιατί εκεί αξιολογείται και ο τρόπος που αντιδρά, ο δισταγμός του! Το δικαίωμα του ΚΠΔ 358 είναι πολύ λιγότερο.] → παραβίαση υπερασπιστικού δικαιώματος, επομένως δεν πρέπει άνευ ετέρου τινός να αναγιγνώσκονται οι μαρτυρικές καταθέσεις. Ο κανόνας αυτός δεν πρέπει να ισχύσει अपαραεγκλίτως, π.χ. περιπτώσεις που ήταν ανέφικτο να εμφανιστεί ο μάρτυρας – εγγύηση: ΚΠΔ 220 για υποβολή ερωτήσεων από τους διαδίκους ήδη κατά την ανάκριση.

ΚΠΔ 363 αν η εμφάνιση του μάρτυρα είναι ανέφικτη, επειδή π.χ. έχει πεθάνει, δυνατότητα του δικαστηρίου με αιτιολογημένη απόφαση να προβεί σε ανάγνωση της μαρτυρικής κατάθεσης. Αν η εμφάνιση του μάρτυρα είναι εφικτή και από απείθεια δεν εμφανίζεται, το αν θα αναγνωστεί ή όχι η μαρτυρική κατάθεση εξαρτάται από τη βούληση του κατηγορουμένου αν θα ασκήσει ή όχι το υπερασπιστικό δικαίωμα υποβολής ερωτήσεων ΚΠΔ 363 §2. Όμως αυτή η συναίνεση του κατηγορουμένου πρέπει να είναι ρητή και να αποτυπώνεται στα πρακτικά!

Παλαιότερα που το ζήτημα δε ρυθμιζόταν στο νόμο, η νομολογία του ΑΠ είχε αποφανθεί διαφορετικά: «εφόσον ο κατηγορούμενος δεν εναντιωνόταν στην ανάγνωση, αυτή επιτρεπόταν».

Αν εφαρμόσουμε अपαραέγκλιτα την αρχή της άμεσης προσωπικής επαφής δίνουμε την δυνατότητα στον κατηγορούμενο ή σε κάποιον μάρτυρα να ανακαλέσουν κάποια από αυτά που είχαν πει στην προδικασία. Π.χ. έχουμε μάρτυρα που στην ανάκριση είπε είδα τον Α να σκοτώνει τον Β. έρχεται στο ακροατήριο και λέει όχι δεν ήμουν παρών. Αν ίσχυε απδιακρίτως η αρχή της προσωπικής επικοινωνίας του δικαστή τότε θα έπρεπε σώνει και καλά να λάβει υπόψη μόνο τη φαλκιδεμένη στο ακροατήριο κατάθεση και να μη μπορεί να λάβει ένα αξιόπιστο αποδεικτικό μέσο που είχε κτηθεί από την ανάκριση. Αυτό δε μπορεί να γίνει δεκτό. Το δικαστήριο σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να μπορεί να τα λάβει όλα υπόψη και να σταθμίσει. Η αρχή της άμεσης προσωπικής επαφής γνωρίζει εξαίρεση στην περίπτωση που αυτά που λέγονται κατά την ακροαματική διαδικασία είναι διαφορετικά από τα όσα ελέχθησαν στην προδικασία. Ρητή ρύθμιση: για τον κατηγορούμενο ΚΠΔ 365 §2 [δε λαμβάνεται υπόψη η ακροαματική απολογία αλλά η απολογία κατά την ανάκριση] και για τον μάρτυρα ΚΠΔ 357 §4 εδ. β' [αρχή προσωπικής επικοινωνίας, όμως επιτρέπεται η ανάγνωση για να επισημανθεί το διαφορετικό των λεχθέντων στην προδικασία και στο ακροατήριο ή για να του επαναφέρει στη μνήμη γεγονότα που δε θυμάται].

2^η όψη αρχής της αμεσότητας: αρχή εγγύτερου αποδεικτικού μέσου

Μάρτυρας αυτόπτης Α είδε να τελείται η ανθρωποκτονία → άμεσο αποδεικτικό μέσο

Μάρτυρας Β που πληροφορήθηκε από τον Α ότι ο τελευταίος είδε την τέλεση της ανθρωποκτονίας → έμμεσο αποδεικτικό μέσο: ο Β δεν έχει άμεση αντίληψη των γεγονότων- εξ ακοής μάρτυρας ΚΠΔ 224: ο μάρτυρας πρέπει να αποκαλύπτει και την πηγή πληροφοριών του (εξαίρεση: ανεκτική στάση της νλγ σε αναφορά γενικά σε «πληροφοριοδότες» στις υποθέσεις για ναρκωτικά).

Το ΚΠΔ 224 θίγει την αρχή του εγγύτερου αποδεικτικού μέσου. Ο μάρτυρας εξ ακοής θα πρέπει να κατονομάσει τον εγγύτερο που έχει ίδια εικόνα των γεγονότων και όταν ο τελευταίος θα εντοπιστεί, θα είναι προτιμητέος του μάρτυρα εξ ακοής ως εγγύτερο αποδεικτικό μέσο.

Αρχή της κατ' αντιδικίας διεξαγωγής της δίκης

Η διαδικασία στο δικαστήριο δομείται από την διαλεκτική αντιπαράθεση των θέσεων των παραγόντων της δίκης που συμβάλλει στην ολόπλευρη αποκάλυψη της αλήθειας. Η αλήθεια έχει πολλές όψεις, τις οποίες καλείται να φωτίσει ως προς τα συμφέροντά του ο έκαστος παράγων της δίκης.

Κατοχύρωση: κατ' εξοχήν με το δικαίωμα υποβολής ερωτήσεων, π.χ. ΚΠΔ 333 §2, υποβολής παρατηρήσεων.

Διερευνητικό καθήκον

Στα ηπειρωτικά δίκαια έχουμε εξεταστικό σύστημα, δηλαδή το ποινικό δικαστήριο διερευνά το ίδιο την υπόθεση. Στα αγγλοσαξονικά δίκαια το δικαστήριο δεν διερευνά το ίδιο τα αποδεικτικά μέσα αλλά βασίζεται σε αυτά που θα του προσκομίσουν τα ίδια τα μέρη. Σε εμάς το δικαστήριο δεν περιορίζεται σε αυτά που εισφέρουν τα μέρη αλλά σε μια ουσιαστική αναζήτηση που βασίζεται στο καθήκον υποβολής ερωτήσεων στους παράγοντες της δίκης ΚΠΔ 333 §2 «και το ίδιο το δικαστήριο ψάχνει, δε βασίζεται στο τι θα του παρουσιάσουν οι διάδικοι». Γι' αυτό έχει και το δικαίωμα να μεταβάλει την κατηγορία, κατόπιν δικής του διερεύνησης της πράξης ΚΠΔ 369 §3 «όπως αυτή προέκυψε από την κύρια διαδικασία»→ επιτρεπτή μεταβολή κατηγορίας : το δικαστήριο μπορεί να μεταβάλει περιστάσεις από τις οποίες τελέστηκε το έγκλημα αλλά όχι να ξεφεύγει από την ίδια την πράξη της κατηγορίας/ να μεταβάλει ουσιωδώς τα στοιχεία της πράξης με εκτεταμένες επεμβάσεις στην ουσία της κατηγορίας ώστε να κατηγορείται ο κατηγορούμενος για πράξη διαφορετική από αυτή για την οποία εισήχθη στο δικαστήριο. Παράδειγμα: κατηγορία για κλοπή. Επιτρεπτό να μεταβληθεί η ώρα της κλοπής, αλλά όχι να αλλάξει το υλικό αντικείμενο του εγκλήματος, ο τόπος τέλεσης και ο παθών (π.χ. αντί για χρήματα έκλεψε κοσμήματα, όχι στο σπίτι αλλά στο μαγαζί, όχι του Α αλλά του Β)→ ανεπίτρεπτη μεταβολή του ΚΠΔ 171 §2. Αν αλλάξει το ποσό δεν έχουμε ανεπίτρεπτη μτβλ. (αρχή του αδιαίρετου) αν έκλεψε πχ 12.000 ευρώ και κατηγορείται για 10.000 ευρώ, επιτρέπεται να μεταβληθεί. Αν όμως έχει επιπτώσεις στο ίδιο το έγκλημα (μτβλ. από πλημμέλημα σε κακούργημα) δημιουργούνται ζητήματα αρμοδιότητας.

Ανδρουλάκης, 15/01/2021

ΠΡΑΚΤΙΚΟ ΘΕΜΑ 8

Ο Α και ο Β παραπέμπονται με βούλευμα του Συμβουλίου Πλημμελειοδικών στο Τριμελές Εφετείο Κακουρηγημάτων για απάτη σε βαθμό κακουργήματος κατά συναντουργία. Ο Α ασκεί έφεση κατά του παραπεμπτικού βουλεύματος επικαλούμενος κακή εκτίμηση των αποδείξεων και ότι δεν στοιχειοθετείται το έγκλημα της απάτης, διότι τα γεγονότα που φέρονται ότι παρεστάθησαν είναι μελλοντικά.

Ερωτάται: 1. Είναι παραδεκτοί οι λόγοι έφεσης;

Έφεση κατά παραπεμπτικού βουλεύματος ΚΠΔ 478 → 2 λόγοι έφεσης: απόλυτη ακυρότητα και εσφαλμένη εφαρμογή ποινικής διάταξης ουσιαστικού δικαίου. Εδώ έχουμε 2 λόγους που προβάλλονται:

- Εκτίμηση των αποδείξεων, δεν εμπίπτει στους περιοριστικά αναφερόμενους λόγους του ΚΠΔ 478, **θα κριθεί ως απαράδεκτος**. Δεν ασχολείται το δικαστήριο με θέματα ουσίας. Οι λόγοι του 478 είναι περισσότερο «αναιρετικοί».
- Ο λόγος περί παράστασης μελλοντικών γεγονότων αφορά στην ερμηνεία και την εφαρμογή της διάταξης περί απάτης, **ασκείται παραδεκτός!** Θα προταθεί και έπειτα θα εξεταστεί και το αν είναι βάσιμος.

Στο ακροατήριο του Τριμελούς Εφετείου Κακουρηγημάτων (άρα ο παραδεκτός λόγος έφεσης απορρίφθηκε ως αβάσιμος) ο Β δια του πληρεξουσίου δικηγόρου του Γ προβάλλει τις ακόλουθες ενστάσεις:

α) ότι η κλήση για την εμφάνιση στο ακροατήριο επιδόθηκε σε αυτόν παρατύπως μαζί με το παραπεμπτικό βούλευμα του Συμβουλίου Πλημμελειοδικών, και

β) ότι αν και ζήτησε να λάβει αντίγραφο της εισαγγελικής πρότασης στο Συμβούλιο Πλημμελειοδικών δεν ενημερώθηκε σχετικά.

Ερωτάται: 2. Είναι βάσιμες οι ενστάσεις του Β;

Η πρώτη ένσταση περί παράτυπης επίδοσης κλήσης είναι **βάσιμη** γιατί ο κατηγορούμενος που παραπέμπεται με βούλευμα έχει προθεσμία για την άσκηση έφεσης κατά του βουλεύματος ΚΠΔ 473 → 10ήμερη προθεσμία, η οποία ξεκινά από την επίδοση του βουλεύματος. Εδώ έχουμε ταυτόχρονη επίδοση του βουλεύματος και της κλήσης προς εμφάνιση, όμως επί της ουσίας έτσι ο Β έχασε την δυνατότητα για την άσκηση έφεσης αφού δεν έτρεξε η προθεσμία → απώλεια προθεσμίας → περιορισμός υπερασπιστικών δικαιωμάτων → απόλυτη ακυρότητα επίδοσης της κλήσης ΚΠΔ 171 §1 εδ. δ' + ΕΣΔΑ 6

Η δεύτερη ένσταση σχετικά με την αίτηση για λήψη αντιγράφου της εισαγγελικής πρότασης και έλλειψης ενημέρωσης είναι κι αυτή **βάσιμη**. ΚΠΔ 308 §2 ο κατηγορούμενος έχει δικαίωμα να ενημερωθεί για την κατάθεση της πρότασης του εισαγγελέα → πολύ σημαντικό δικαίωμα γιατί η πρόταση θα επηρεάσει κατά κάποιον τρόπο το Συμβούλιο και την απόφαση του για την εξέλιξη των πραγμάτων. Πρέπει να δίνεται η δυνατότητα στον κατηγορούμενο να αντικρούσει την πρόταση του εισαγγελέα υποβάλλοντας πρόταση στο συμβούλιο! ΚΠΔ 171 §1 εδ. δ'

Ο Α υποβάλει στο δικαστήριο αίτημα αναβολής για τον λόγο ότι ο πληρεξούσιος δικηγόρος του Δ παρίσταται σε δίκη ασφαλιστικών νομής στο Ειρηνοδικείο Κρωπίας. Το Δικαστήριο απορρίπτει το αίτημα αναβολής και προχωρά στη συζήτηση της υπόθεσης παρόντος του Α.

Ερωτάται: 3. Είναι ορθή η απόφαση του Δικαστηρίου;

ΚΠΔ 349 αναβολή → Ο λόγος που προτάθηκε δεν είναι ούτε σοβαρός λόγος υγείας ούτε λόγος ανωτέρας βίας. Η υπόθεση των ασφαλιστικών μέτρων του δικηγόρου δεν προηγείται έναντι της δίκης για κακούργημα (χωρεί αναβολή της πρώτης, δεν είναι υπόθεση επείγουσα και εκκρεμούσα σε ανώτερο δικαστήριο). Ωστόσο, όσον αφορά στη συνέχιση της υπόθεσης «παρόντος του Α»: ΚΠΔ 340 §1 ο πρόεδρος πρέπει να διορίσει ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ δικηγόρο στον κατηγορούμενο για κακούργημα που δεν παρίσταται με συνήγορο. Αλλά σε αυτή την περίπτωση το δικαστήριο αυτεπαγγέλτως αλλά και ο ίδιος ο δικηγόρος θα ζητήσουν χρόνο για την προετοιμασία της υπεράσπισης του τελευταίου. Ταυτόχρονα με τον διορισμό, θα γίνει ΔΙΑΚΟΠΗ ΤΗΣ ΔΙΚΗΣ.

Αναγνωστόπουλος, 20/01/2021

ΑΚΡΟΑΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ – ΔΙΕΠΟΥΣΕΣ ΑΡΧΕΣ

Το δικαστήριο που εκδικάζει την ποινική υπόθεση πώς πρέπει να συγκροτείται ποιοι πρέπει να το αποτελούν ;

Δικαστές, με λειτούργημα ακριβώς την απονομή της δικαιοσύνης → τακτικοί δικαστές. Εντούτοις, πέραν των δικαστών που είναι τέτοιο το επάγγελμα τους, στα ποινικά δικαστήρια υπό προϋποθέσεις και σε κάποιες περιπτώσεις υπάρχουν και λαϊκοί δικαστές/ ένορκοι (< δίνουν όρκο προκειμένου να ασκήσουν τα καθήκοντά τους κατά τον τρόπο που επιβάλλει ο νόμος, αμερόληπτα – ιστορικά περί ορκοδοσίας: Ηλιαία).

Ποιός είναι προτιμότερο να συγκροτεί τα ποινικά δικαστήρια; Τακτικοί ή λαϊκοί δικαστές;

Το ορκωτό δικαστήριο ευδοκίμησε κατά τη Γαλλική Επανάσταση, καθώς τα προηγούμενα χρόνια δικαστικά καθήκοντα ασκούσαν παράγοντες της εκτελεστικής εξουσίας του μονάρχη → δυσπιστία σε αυτή την κρατική δικαστική εξουσία και αίτημα του λαού να δικάζεται από «ομοίους» του δικαστές, δηλαδή λαϊκούς δικαστές. **Πλεονέκτημα** ορκωτού δικαστηρίου: αυτοί που δικάζουν είναι όμοιοι του κατηγορουμένου, συμπολίτες του & δεν εξαρτώνται καθ' οιονδήποτε τρόπο από το κράτος – δεν επηρεάζονται από αυτό, δεδομένου ότι κληρώθηκαν για να δικάσουν, δεν οφείλουν λογοδοσία στο κράτος για την κρίση τους ούτε αναμένουν κάποια επαγγελματική εξέλιξη που θα τους εξασφαλίσει το τελευταίο. Το δικαστήριο έτσι εξασφαλίζει μεγαλύτερη νομιμοποίηση και αποδοχή του περιεχομένου των αποφάσεων από τον λαό, ο οποίος δεν μπορεί να δυσπιστεί για την ανεξαρτησία των ενόρκων, αφού αυτοί είναι όμοιοι του, είναι οι ίδιοι απλοί πολίτες.

→ συχνό φαινόμενο στα απολυταρχικά καθεστώτα η απόσυρση των λαϊκών και η εισαγωγή αμιγώς τακτικών δικαστηρίων. Στην Ελλάδα κατά τη δικτατορία, μεικτά ορκωτά δικαστήρια, στα οποία όμως η πλειοψηφία ήταν των τακτικών δικαστών (από τους 7 οι 4 τακτικοί, οι 3 ορκωτοί). Αυτό μετά τη μεταπολίτευση ανετράπη.

Ως πρόσθετο πλεονέκτημα των ορκωτών δικαστηρίων προβάλλεται ότι ενδέχεται κάποιοι από αυτούς, τις ειδικές γνώσεις που έχουν λόγω του επαγγέλματός τους, να τις αξιοποιήσουν προκειμένου να διευκρινίσουν κάποια στοιχεία της υπόθεσης.

Μειονεκτήματα – επιφυλάξεις [βάσιμες]: στις ποινικές δίκες κρίνονται μεταξύ άλλων πολύ σοβαρά νομικά ζητήματα: πώς θα μπορέσει ένας απλός πολίτης να κρίνει επ' αυτών. Δεύτερον, οι ορκωτοί δικαστές δεν έχουν την κατάλληλη απόσταση από τα γεγονότα, ώστε να μην επηρεάζονται από συναισθηματισμούς ή να μην είναι προκατειλημμένοι απέναντι στους διαδίκους (λόγω φύλου, πολιτικών πεποιθήσεων). Τρίτον, επειδή δε συγκροτούνται από κατ' επάγγελμα δικαστές, τα δικαστήρια αυτά λειτουργούν με μεγαλύτερη βραδύτητα, οι δικαστές καθυστερούν να αξιολογήσουν τα αποδεικτικά στοιχεία και να εκδώσουν απόφαση. Τέλος, οι ένορκοι είναι πιο επιρρεπείς να ακολουθούν τάσεις της εποχής, να επηρεάζονται από τα ΜΜΕ ή είναι πιο ευάλωτοι απέναντι σε απειλές ή εκβιασμούς.

Πράγματι υπάρχουν αδυναμίες, όμως [αντίλογος] μπορεί μεν ο ένορκος να μην έχει την άνεση και τον επαγγελματισμό, δεν παρασύρεται όμως από τη ρουτίνα του επαγγέλματος «να τελειώνει

με τις υποθέσεις που του έχουν ανατεθεί». Επίσης, επειδή η ποινική διαδικασία είναι γι' αυτόν μοναδική εμπειρία έχει την έγνοια να προσέξει όλα τα στοιχεία, όλες τις λεπτομέρειες, στις οποίες ένας δικαστής μέσα στη ρουτίνα του δε θα μπορούσε να εμείνει. Επίσης, σχετικά με τα νομικά θέματα, στα αμιγή ορκωτά δικαστήρια δεν είναι οι ένορκοι χωρίς βοήθεια: Υπάρχει δικαστής ο οποίος μεν δεν αποφαινεται, αλλά: α) διευθύνει τη διαδικασία (άρα η δικονομία εκπορεύεται από αυτόν) και β) όταν ολοκληρωθεί η διαδικασία, θέτει τα ζητήματα στους ενόρκους, εξηγεί ποια είναι η κατηγορία, τα αποδεικτικά/ ουσιαστικά ζητήματα, τα νομικά ζητήματα και τα ερωτήματα στα οποία καλούνται να απαντήσουν οι ένορκοι.

[Σε χώρες αγγλοαμερικανικής παράδοσης όπου διεξήχθησαν έρευνες με περιεχόμενο τη μεταρρύθμιση του συστήματος για την κατάργηση των αμιγώς ορκωτών, το αποτέλεσμα είναι αρνητικό, δεν επιθυμούν να αλλάξουν.]

Σε κάθε περίπτωση, προϋπόθεση καλής λειτουργίας των ορκωτών⁸ είναι να έχουν οι ίδιοι οι ένορκοι ακριβή γνώση του λειτουργήματος που ασκούν και με συνείδηση και σοβαρότητα να το ασκούν στο όνομα της Πολιτείας → αυτό έχει να κάνει και με μια «κουλτούρα», δηλαδή να μην υποτιμάται το λειτούργημα ως «αγγαρεία».

Στη χώρα μας, έχουμε το μικτό ορκωτό δικαστήριο κακουργημάτων, για ορισμένα κακουργήματα (σημ. ο μεγαλύτερος όγκος υποθέσεων κακουργημάτων ανήκει στα εφετεία).

Πώς διεξάγεται/ δομείται η διαδικασία στο ακροατήριο;

2 συστήματα: [το δικό μας είναι μεικτό]. Το κατ' αντιδικίαν: εκεί που ο εισαγγελέας είναι κατηγορός, η διεξαγωγή της δίκης ανατίθεται στα αντιδικούντα μέρη – εισαγγελέας ≠ υπερασπίζων τον κατηγορούμενο → με την κατ' αντιδικία διαδικασία τα διάδικα μέρη διασταυρώνουν τους ισχυρισμούς τους όπως στην πολιτική δίκη και το δικαστήριο αποφασίζει αφού ακούσει τα εκτεθέντα από τους διαδίκους. Αντιθέτως, στα ηπειρωτικά δίκαιο, μεικτό σύστημα: ο δικαστής (είτε μόνος σε μονομελές δικαστήριο είτε ο διευθύνων στα πολυμελή δικαστήρια – πρόεδρος): διττό καθήκον: δε διευθύνει απλώς τη διαδικασία, 'έχει ενεργό συμμετοχή στην ίδια την αποδεικτική διαδικασία

Πλεονέκτημα αμιγούς κατ' αντιδικία: σύστημα καθαρό, καθαρός ρόλος κατηγορού/ κατηγορουμένου. Η μονομέρεια του κατηγορού είναι δεδομένη, όπως και η υπερασπιστική επιχειρηματολογία του κατηγορουμένου. Με δύο μονομερείς επιχειρηματολογίες (λόγος – αντίλογος), μπορεί κανείς να καταλήξει καλύτερα σε συμπέρασμα. Επίσης, η μη ενεργή συμμετοχή του δικαστή εξασφαλίζει καλύτερα την αμερόληπτη κρίση του, ως αξιολόγηση απλώς των επιχειρημάτων.

Στα μεικτά συστήματα, ως πλεονέκτημα: ο διευθύνων τη συζήτηση ο οποίος έχει μελετήσει την υπόθεση, έχει εντοπίσει τα καίρια θέματα και μπορεί να οδηγήσει σε αυτά τη διαδικασία, με στόχο την ταχύτερη εξέλιξη της διαδικασίας. Αντίθετα, στο παραπάνω σύστημα, οι δύο παράγοντες προσπαθούν να μετατοπίσουν τη διαδικασία προς την κατεύθυνση που εξυπηρετεί

⁸ Ούτε το μονομελές δικαστήριο με τακτικό δικαστή είναι όμως η ιδανική λύση, διότι ναι μεν εξυπηρετεί την ταχύτητα και τη νομιμότητα της διαδικασίας, αφετέρου η κρίση επαφίεται σε ένα μόνο πρόσωπο. Προτιμότερες οι πολυμελείς συνθέσεις.

τα δικά τους αντίθετα συμφέροντα. Επίσης με το να ρωτά ο διευθύνων τη συζήτηση, μπορούν οι δύο διάδικοι να δώσουν έμφαση σε αυτά που δεν ερωτήθηκαν από τον δικαστή.

Μειονεκτήματα μεικτού συστήματος: αυτός που διεξάγει τη διαδικασία καλείται να εκδώσει και την τελική απόφαση → αυτό ίσως εγείρει αμφιβολίες για την αμεροληψία του (καίτοι νομοθετικά κατοχυρωμένη). Μήπως, αυτό αποτελεί και εμπόδιο στα διάδικα μέρη να αναπτύξουν στα άκρα τα επιχειρήματά τους/ το υπερασπιστικό τους καθήκον, φοβούμενα μήπως αυτό θα έχει αρνητική επίπτωση στο περιεχόμενο της απόφασης. Επιπλέον, το γεγονός ότι ο διευθύνων υποβάλει ερωτήσεις, μήπως περιορίζει/ υποβαθμίζει το ρόλο του συνηγόρου;

ΑΡΧΕΣ ΠΟΥ ΔΙΕΠΟΥΝ ΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΣΤΟ ΑΚΡΟΑΤΗΡΙΟ

ΔΗΜΟΣΙΟΤΗΤΑ – η παραβίαση της αποτελεί λόγο αναιρέσεως. Η δημόσια διεξαγωγή⁹ εξασφαλίζει την καλύτερη διεξαγωγή των δικών, υποχρεώνει τους παράγοντες της διαδικασίας να τηρούν επιμελότερα τους κανόνες που διέπουν τη διαδικασία. Στην αίθουσα δικαιούται να παρίσταται «πας ενδιαφερόμενος ανεπιλέκτως», (δεν επιτρέπεται καμία απολύτως διάκριση), μέχρις ότου γεμίσει η αίθουσα του δικαστηρίου.

Έμμεση δημοσιότητα/ ΜΜΕ – θέση ποινικής διαδικασίας; Η ποινική διαδικασία έχει «υψηλή ψυχαγωγική διαδικασία», είναι ένα προσφιλέθιμο θέμα και στον κινηματογράφο και στην τηλεόραση και στις καθημερινές ειδήσεις γιατί σε μια τέτοια διαδικασία υπάρχει αγωνία μέχρι την απόφαση. [... βλ. παράδοση 14/01/2021 Τζανετής ...]

Ελληνικό νομοθετικό μοντέλο: καταρχήν αποκλεισμός απευθείας μετάδοσης, για να γίνει πρέπει να έχω συναίνεση όλων των παραγόντων [σπάνιο] + ειδικοί λόγοι που το επιβάλλουν και μνημονεύονται στην απόφαση.

Γιατί πρέπει να μην είναι ελεύθερη η μετάδοση της ποινικής δίκης:

- Κίνδυνος διασυρμού κατηγορουμένου < φωτογράφιση καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας
- Κίνδυνος: τροποποίηση συμπεριφοράς παραγόντων της δίκης: ο άνθρωπος που γνωρίζει ότι μεταδίδεται κατά τη διάρκεια που μιλάει, θεωρεί ότι πρέπει να προσαρμόσει το λόγο του ανάλογα με αυτά που περιμένει ο ακροατής / θεατής να ακούσει.

ΑΜΕΣΟΤΗΤΑ [βλ. σχέση με ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΤΗΤΑ] - το δικαστήριο σχηματίζει την κρίση του για την υπόθεση αφού έρθει σε άμεση επαφή κατά την ακροαματική διαδικασία με τους μάρτυρες, τα έγγραφα (διαβάζονται στο ακροατήριο), τις ερωτήσεις και τον σχολιασμό των διαδίκων, τις αγορεύσεις, την απολογία του κατηγορουμένου (όλα γίνονται προφορικά ενώπιον του δικαστηρίου), η απόφαση απαγγέλλεται προφορικά. Γιατί προτιμάται η άμεση επαφή και όχι η γραπτή όπως στις πολιτικές και διοικητικές δίκες; Τίποτα δεν είναι αμεσότερο από την άμεση, την προσωπική, την δια ζώσης παρουσία, έτσι εξασφαλίζεται η αποτελεσματική διεξαγωγή της διαδικασίας.

⁹ Σε εξαιρετικές περιπτώσεις προβλέπεται ο αποκλεισμός ή ο περιορισμός της δημοσιότητας αν πρόκειται π.χ. για ανήλικο κλπ.

Τζανετής, 21/01/2021

ΣΤΑΔΙΟ ΑΚΡΟΑΜΑΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ – ΕΚΔΙΚΑΣΗ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΗΣ ΣΕ ΔΗΜΟΣΙΑ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ

Στο ακροατήριο δε δικάζεται μια υπόθεση, σε μια δικάσιμο προσδιορίζονται περισσότερες της μιας δικάσιμους. Ο προσδιορισμός γίνεται με το **έκθεμα** ΚΠΔ 374: κατάλογος των υποθέσεων με τη σειρά που θα εκδικαστούν (αύξων αριθμός ανάλογα με τη σειρά εκδίκασης), το έκθεμα το καταρτίζει ο εισαγγελέας, ενώ τα ονόματα των κατηγορουμένων δεν αναγράφονται ολόκληρα για λόγους προσωπικών δεδομένων.

§3 ΚΠΔ 374 η σειρά του εκθέματος δεν μπορεί να αλλάξει παρά μόνο με απόφαση του δικαστηρίου [σπάνια], αλλά αυτό που στην πράξη συμβαίνει είναι αυτό που περιγράφεται στο τελευταίο εδάφιο της §3: γνωστοποίηση προσωρινής απουσίας δικηγόρου και αίτηση του κατηγορουμένου να «κρατηθεί η υπόθεση», δηλαδή να προχωρήσει στην συζήτηση της επόμενης και να μετατεθεί η συγκεκριμένη σε επόμενο χρόνο. Το αντίστροφο, δεν επιτρέπεται, δηλαδή να δικαστεί επόμενη υπόθεση σε προγενέστερη θέση.

Ωράριο λειτουργίας των δικαστηρίων: το δικαστήριο θα δικάσει όσες υποθέσεις προλάβει να δικάσει μέχρι το ωράριο των γραμματέων δηλαδή από τις 9 π.μ. ως τις 3 μ.μ.. Όσες υποθέσεις δεν προλάβουν να δικαστούν, αναβάλλονται για άλλη δικάσιμο (λόγος αναβολής¹⁰ λόγω ωραρίου – δεν προβλέπεται στον ΚΠΔ). Από τις 9 π.μ. ως τις 3 μ.μ.: συνεδρίαση του δικαστηρίου, στο πλαίσιο τα ης οποίας δικάζονται κατά κανόνα περισσότερες της μίας υποθέσεως (εκτός αν πρόκειται για υπόθεση εξαιρετικά χρονοβόρα που δεν επιτρέψει την εκδίκαση άλλης).

Αυτό που μας ενδιαφέρει είναι η εκδίκαση κάθε υπόθεσης χωριστά, με τη σειρά του πινακίου. ΚΠΔ 342: λήψη της ταυτότητας του κατηγορουμένου: ο πρόεδρος εκφωνεί το όνομα και ζητεί στοιχεία του κατηγορουμένου που καθορίζουν την ταυτότητά του (συνήθως όμως δεν ερωτώνται όλα αυτά τα στοιχεία, όπως π.χ. η ηλικία – για λόγους ταχύτητας όλο αυτό το τυπικό στάδιο πέραν της εκφώνησης παρακάμπτεται).

Πληροφόρηση κατηγορουμένου για γενική τοποθέτηση επί της κατηγορίας, γίνεται και αυτή σπανιότατα.

ΚΠΔ 344: έναρξη της συζήτησης: με την εκφώνηση του καταλόγου των μαρτύρων έχουμε την έναρξη της συζήτησης της υπόθεσης, η οποία έχει την εξής δικονομική σημασία:

1. Αυτός ο οποίος επιθυμεί να παραστεί προς υποστήριξη της κατηγορίας θα πρέπει να κάνει τη δήλωση παράστασης σε αυτό το χρονικό στάδιο, επειδή και ο παθών εκ του εγκλήματος ένας μάρτυρας είναι. Θα πρέπει δηλαδή όταν δηλώσει ότι είναι παρών ως μάρτυρας, να δηλώσει επιπλέον ότι παρίσταται προς υποστήριξη της κατηγορίας + ΚΠΔ 67. Αν αρχίσει να καταθέτει ο πρώτος μάρτυρας, δεν μπορεί να κάνει ο παθών τη δήλωση.
2. ΚΠΔ 175 §2: τότε πρέπει να προταθεί η ένσταση περί ακυρότητας της κλήσης ή του κλητηρίου θεσπίσματος, διαφορετικά η ακυρότητα καλύπτεται

¹⁰ Η αναβολή χωρεί για υποθέσεις, τις οποίες το δικαστήριο δεν έχει αρχίσει να συζητεί πριν τη λήξη του ωραρίου. Αν έχει ήδη ξεκινήσει την εξέταση της υπόθεσης πριν τη λήξη του ωραρίου και δεν έχει προλάβει να ολοκληρώσει, δε θα αναβάλλει αλλά θα διακόψει, βλ. παρακάτω περί διακοπής δίκης.

Εμφάνιση κατηγορουμένου:

- Δικαίωμα αυτοπρόσωπης εμφάνισης κατηγορουμένου → κανόνας ΚΠΔ 340 §1 + δικαίωμα διορισμού συνηγόρου για να τον παρίσταται μετ' αυτού. Αν δεν έχει διορίσει συνήγορο; Αν εκδικάζεται πλημμέλημα, θα προχωρήσει το δικαστήριο στην εκδίκαση χωρίς συνήγορο υπεράσπισης. Σε κακούργημα, το δικαστήριο είναι ΥΠΟΧΡΕΩΜΕΝΟ να διορίσει αυτεπαγγέλτως συνήγορο ακόμα κι αν ο κατηγορούμενος δεν επιθυμεί παράσταση δια/ μετά συνηγόρου. Σε δίκες με μεγάλη διάρκεια επιτρέπεται ο διορισμός μέχρι 3 συνηγόρων, ώστε όταν κάποιος εξ αυτών κωλύεται να παρασταθεί κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, να παρίσταται ο άλλος.
- Δικαίωμα κατηγορουμένου να εκπροσωπείται από συνήγορο, να μην εμφανίζεται αυτοπροσώπως ο κατηγορούμενος ΚΠΔ 340 §3 → έγγραφη δήλωση για την ανάθεση εκπροσώπησης σε συνήγορο. Για όλα τα εγκλήματα δυνατή η εκπροσώπηση.

Αν ο κατηγορούμενος δεν εμφανίζεται στο δικαστήριο, ούτε αυτοπροσώπως ούτε δια συνηγόρου, θα δικαστεί;

Ζήτημα ερημοδικίας κατηγορουμένου: ΚΠΔ 340 §4: ερήμην εκδίκαση «ωσεί παρών» εφόσον έχει κλητευθεί και ενημερωθεί ότι σε περίπτωση μη εμφάνισης του θα δικαστεί ερήμην → το δικαστήριο με το που διαπιστώνει την απουσία του κατηγορουμένου οφείλει οίκοθεν να ελέγξει αν είχε κλητευθεί νομίμως (τρόπος επίδοσης, χρόνος εκδίκασης κλπ.)! το νομότυπο ή το εμπρόθεσμο της κλήσης δεν συντρέχουν, το δικαστήριο θα κηρύξει τη συζήτηση απαράδεκτη λόγω μη νομίμου κλητεύσεως και θα διατάξει την εκ νέου επίδοση στον κατηγορούμενο με τον προσήκοντα νόμιμο τρόπο.

Ο κατηγορούμενος μπορεί να ζητήσει να μη δικαστεί η απόφαση και να αναβληθεί για άλλη δικάσιμο;

Λόγοι θεμελιωτικοί της αίτησης για αναβολή: ΚΠΔ 349: σοβαροί λόγοι υγείας & λόγοι ανωτέρας βίας

Σοβαρός λόγος υγείας: είτε αφορά τον κατηγορούμενο είτε τον δικηγόρο του και πρέπει να αποδεικνύεται με ιατρικό πιστοποιητικό (πλέον και πιστοποιητικό ιδιώτη γιατρού με τον νέο ΚΠΔ).

Ανωτέρα βία: συνήθως του συνηγόρου, λόγω απασχόλησης σε άλλο δικαστήριο συγχρόνως (πάει ένας συνεργάτης του συνηγόρου και εγχειρίζεται στον δικαστήριο μια έγγραφη δήλωση συνήθως με το κλητήριο θέσπισμα ή την κλήση του πελάτη του συνηγόρου που απουσιάζει). Το κώλυμα του συνηγόρου έχει κάποιους εθιμικούς περιορισμούς: ο συνήγορος θα πρέπει να επικαλείται απασχόληση σε άλλο ανώτερο ή ομοιόβαθμο δικαστήριο, π.χ. δεν μπορεί να ζητά αναβολή στο πενταμελές εφετείο για μια εξύβριση του μονομελούς πλημμελειοδικείου για εξύβριση (δεν προβλέπεται μεν στον κώδικα, είναι όμως εθιμικός περιορισμός). Επίσης, λόγοι ανωτέρας βίας: π.χ. επείγουσα μετάβαση κατηγορουμένου στο εξωτερικό για λόγο που δεν επιδέχεται καθυστέρηση.

Η απόφαση που δέχεται τον λόγο της αναβολής πρέπει να περιέχει εμπεριστατωμένη αιτιολογία ότι ο λόγος που επιτάσσει την αναβολή δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί με διακοπή της δίκης.

Η μετ' αναβολής δίκη γίνεται μετά από μήνες, από άλλο δικαστήριο (= υπό άλλη σύνθεση).

Διακοπή της δίκης ΚΠΔ 349 §3:

2 έννοιες: αφενός η διακοπή που λαμβάνει χώρα σε δίκη που δεν πρόλαβε να ολοκληρωθεί σε μια δικάσιμο – στο πλαίσιο εκδίκασης της ίδιας υπόθεσης, αφετέρου η διακοπή που γίνεται προκειμένου να αρχίσει η εκδίκαση της ίδιας υπόθεσης ΚΠΔ 375 §§3,4 : το ίδιο δικαστήριο αντί να αναβάλει την υπόθεση, θα την εκδικάσει μέσα σε συγκεκριμένο χρονικό πλαίσιο (σε 15 μέρες για πλημμελήματα, 30 για κακουργήματα ΚΠΔ 349 §3) και θα την δικάσει το ίδιο δικαστήριο (γι' αυτό θα πρέπει το δικαστήριο να ελέγξει αν θα είναι διαθέσιμο να δικάσει εκείνη την ημέρα μετά την διακοπή, αν υπάρχει διαθέσιμη αίθουσα)!

Σε κάθε περίπτωση η αναβολή είναι επικουρική της διακοπής. Το δικαστήριο δηλαδή θα πρέπει πρώτα να εξετάσει αν χωρεί διακοπή (αν το κώλυμα του κατηγορουμένου θα υπερκεραστεί μέσα σε 15 μέρες κλπ.) και μετά να εξετάσει το ενδεχόμενο της αναβολής.

ΚΠΔ 349 §4 αποχή δικηγόρων τη συγκεκριμένη μέρα = υποχρεωτική αναβολή!

Καταχρηστική άσκηση δικαιώματος αναβολής: δεν μπορείς να ζητάς εσαεί αναβολή, επειδή ο συνήγορος έχει συνέχεια πιο σημαντικές υποθέσεις – θα ζητήσει το δικαστήριο να διορίσεις έναν άλλον δικηγόρο// αν αναβάλεις συνέχεια λόγω ασθένειας θα ζητήσει το δικαστήριο να διορίσεις συνήγορο για να παρασταθεί αντί για σένα.

Σε περίπτωση **απόρριψης του αιτήματος αναβολής**, ο κατηγορούμενος δικάζεται ωσει παρών
→ **ερημοδικία κατηγορουμένου!**

Διαθέτει ένδικο βοήθημα ο ερήμην δικασθείς για πλημμέλημα, ώστε να δικαστεί κατ' αντιμωλίαν; **Αίτηση ακύρωσης της διαδικασίας και αίτηση ακύρωσης της απόφασης**. κοινό γνώρισμα: αιτήσεις ακύρωσης

ΚΠΔ 341 αίτηση ακύρωσης της διαδικασίας – πεδίο εφαρμογής: πλημμελήματα + ερήμην καταδίκη. Τυπική προϋπόθεση είναι η απόφαση η οποία εκδόθηκε ερήμην να είναι εξ αρχής ανέκκλητη (να μην υπόκειται σε έφεση ΚΠΔ 489). Ουσιαστικές προϋποθέσεις: ύπαρξη κωλύματος εμφανίσεως + κώλυμα γνωστοποιήσεως του κωλύματος εμφανίσεως: υπήρχε λόγος που δεν εμφανίστηκε και λόγος που δεν γνωστοποίησα τον λόγο απουσίας μου. Η υπόθεση θα δικαστεί εκ νέου σε πρώτο βαθμό με την παρουσία του κατηγορουμένου.

ΚΠΔ 430 αίτηση ακύρωσης της απόφασης – παραπομπή σε ΚΠΔ 428: επίδοση αγνώστου διαμονής ΚΠΔ 157. Εδώ ο κατηγορούμενος κλητεύθηκε ως αγνώστου διαμονής στο ακροατήριο. Επίσης, χρειάζεται η απόφαση να είναι είτε εξ αρχής ανέκκλητη είτε να έγινε εκ των υστέρων με την πάροδο προθεσμίας ασκήσεως έφεσης. Προθεσμία 8 ημέρες από την εκτέλεση της απόφασης = από τη σύλληψη του κατηγορουμένου, η οποία μπορεί να συμβεί πολύ μεταγενέστερα από την έκδοση της απόφασης. Δικαιολογημένο, διότι τα πρόσωπα αγνώστου διαμονής πολύ σπάνια πληροφορούνται την διεξαγωγή δίκης ή την έκδοση της απόφασης, τυχαία συλλαμβάνονται. Ο κατηγορούμενος θα επικαλεστεί με κάποιο νόμιμο αποδεικτικό μέσο ποια ήταν η διαμονή του κατά το χρόνο που επιδόθηκε το κλητήριο θέσπισμα ή η κλήση ως αγνώστου διαμονής. Αν σε αυτό το χρόνο αποδείξει ότι ήταν γνωστής διαμονής, τότε σημαίνει πως κακώς εφαρμόστηκαν οι όροι του ΚΠΔ 428

Στα κακουργήματα: αίτηση ακύρωσης διαδικασίας για κακουργήματα

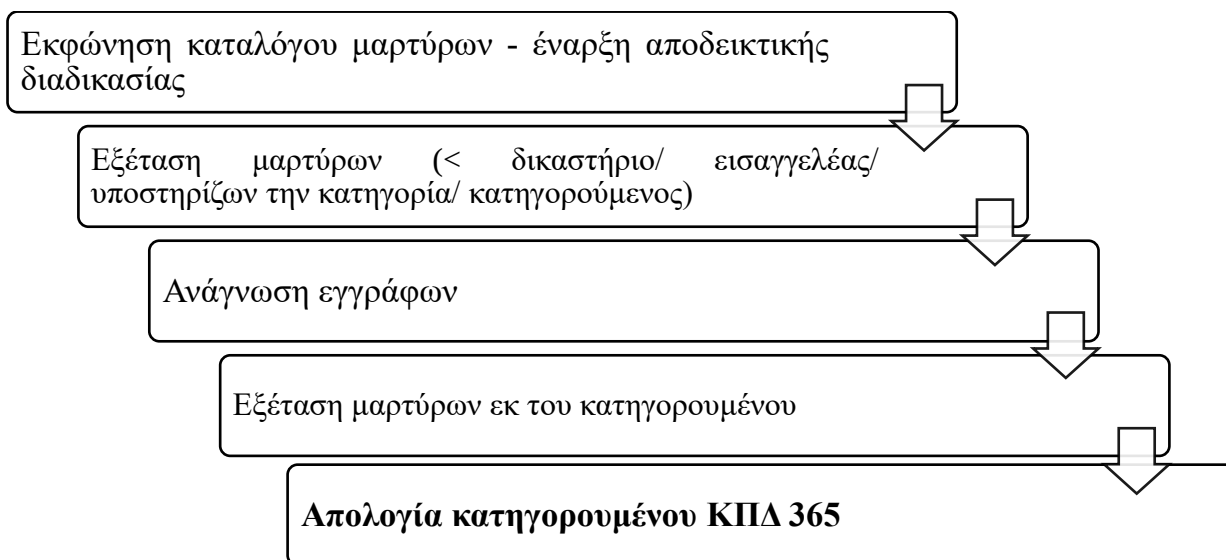
ΚΠΔ 432 §2: πρέπει να ελεγχθεί ότι ο κατηγορούμενος είναι γνωστής διαμονής και ότι έχει κλητευθεί νόμιμα και πληροφορηθεί ότι αν δεν παραστεί θα δικαστεί ερήμην¹¹ (νομότυπο και εμπρόθεσμο της κλήτευσης)

ΚΠΔ 435 §1 (αυτούσια επανάληψη διατύπωσης ΚΠΔ 341: διπλό κώλυμα & ίδια προθεσμία). ΚΠΔ 435 in fine: η υπόθεση αναβάλλεται πάντα σε νέα δικάσιμο και η απόφαση δε χρειάζεται να είναι ανέκκλητη! Ο νομοθέτης στα κακούργηματα δίνει δικαίωμα άσκησης αίτησης ακύρωσης και για αποφάσεις που υπόκεινται σε έφεση. Η προθεσμία για την άσκηση έφεσης (10 ημέρες) δεν αρχίζει αμέσως μετά την έκδοση της έφεσης αλλά μετά την παρέλευση της άπρακτης προθεσμίας άσκησης αίτησης ακύρωσης (15 ημέρες) ή την απόρριψη αυτής. Αν η αίτηση ακύρωσης γίνει δεκτή, δεν τίθεται θέμα έφεσης γιατί η πρωτόδικη απόφαση εξαφανίζεται και η υπόθεση δικάζεται εκ νέου σε πρώτο βαθμό.

Αν κάποιος έχει παραπεμφθεί ως αγνώστου διαμονής ΔΕ θα εισαχθεί στο ακροατήριο, η διαδικασία θα παγώσει και θα προχωρήσει άμα τη συλλήψει. ΚΠΔ 432 αν αυτός που επιδόθηκε το παραπεμπτικό βούλευμα είναι αγνώστου διαμονής και περάσει ένας μήνας δίχως να συλληφθεί, η κλήση στο ακροατήριο δε θα επιδοθεί καν, αναστέλλεται η διαδικασία και ο χρόνος παραγραφής και αναμένεται η σύλληψη του κατηγορουμένου για να προχωρήσει η διαδικασία.

Στο κακούργημα, λοιπόν, ακροαματική διαδικασία ΜΟΝΟ για γνωστής διαμονής! Άρα η κλήτευση θα κριθεί με βάση γνωστή διαμονή και δε συντρέχει περίπτωση ανάλογη των πλημμελημάτων αλλά μόνο αίτηση ακύρωσης της απόφασης.

Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΣΤΟ ΑΚΡΟΑΤΗΡΙΟ [σχηματικά]:

Τελευταία πράξη της αποδεικτικής διαδικασίας είναι η απολογία του κατηγορουμένου, ωστόσο όχι αναγκαίο για την ολοκλήρωση της διαδικασίας, αφού και η [αυτοπρόσωπη] εμφάνιση αυτού στη δίκη είναι προαιρετική. Στον κατηγορούμενο θα υποβάλλουν ερωτήσεις το δικαστήριο, ο εισαγγελέας, ο υποστηρίζων την κατηγορία – όμως μόνον μέσω του δικαστηρίου, δηλαδή θα υποβάλει αίτηση στο δικαστήριο και μόνο αν αυτό το κρίνει κρίσιμο θα επιτρέψει το ερώτημα

¹¹ + δεν είναι στην περίπτωση αυτή αναγκαίος ο διορισμός συνηγόρου ΚΠΔ 432 §2 τελευταίο εδάφιο

στον κατηγορούμενο. Δεν δικαιούται να υποβάλει ερωτήσεις ο συνήγορος υπεράσπισης, κατά λογική αναγκαιότητα. Ο συγκατηγορούμενος μπορεί να υποβάλλει ερωτήσεις ως εν ευρεία εννοία μάρτυρας.

ΚΠΔ 365 §2: ανάγνωση αντίθετων περικοπών από την απολογία του κατά την ανάκριση.

Με την απολογία περατούται η αποδεικτική διαδικασία. Οτιδήποτε μπορεί να ληφθεί υπόψη πρέπει να κατατεθεί έως αυτό το χρονικό σημείο.

ΚΠΔ 367 επ.: ακόλουθα της αποδεικτικής διαδικασίας:

- ΑΓΟΡΕΥΣΕΙΣ με τη σειρά που επιτάσσει ο νόμος (+ δευτερολογίες επ' αυτών)
- ΕΚΔΟΣΗ ΑΠΟΦΑΣΗΣ

Έκδοση – Δημοσίευση αποφάσεων: ΚΠΔ 369

Δυνατότητα για επιφύλαξη της έκδοσης απόφασης → έκδοση απόφασης μετά από τη μεσημεριανή διακοπή (ήτοι κατά τις 12 μ.μ.)

Τρόπος έκδοσης: μυστική διάσκεψη §2, ενώ η απαγγελία της κατηγορίας οφείλει πάντα να είναι δημόσια! Όλες οι αποφάσεις του δικαστηρίου λαμβάνονται με μυστική διαδικασία, ακόμα και οι μη οριστικές!

Ως προς τις απόψεις → ψηφοφορία με τον τρόπο της §3

Το πρώτον διαπιστώνεται η ενοχή και στη συνέχεια διατάσσεται η επιβληθείσα ποινή [μπορεί να γίνουν σε διαφορετικές συνεδριάσεις]. Η δεύτερη διαδικασία ιδίως στα κακουργήματα θα διαρκεί αρκετά → θα γίνει αποδεικτική διαδικασία ιδίως ως προς την αναγνώριση ελαφρυντικών → πρόταση του εισαγγελέα και агόρευση του συνηγόρου υπεράσπισης. [Ο υποστηρίζων την κατηγορία έχει λόγο μόνο ως προς την κήρυξη της ενοχής!]

Ανδρουλάκης, 22/01/2021

Διαφορά μεταξύ προκαταρκτικής εξέτασης και τακτικής προανάκρισης:

Η τακτική προανάκριση ήταν υπό το προηγούμενο νομοθετικό καθεστώς και ακόμα περισσότερο πριν από το 2003 ο βασικός τρόπος άσκησης της ποινικής δίωξης στα πλημμελήματα. Αυτό που γίνεται σήμερα πριν την άσκηση της ποινικής δίωξης με την προκαταρκτική εξέταση γινόταν με την τακτική προανάκριση. Στο ισχύον σύστημα του ΚΠΔ η τακτική προανάκριση είναι ένας τελειώς υποβαθμισμένος θεσμός περαιτέρω διερεύνησης της υπόθεσης μετά την άσκηση της ποινικής δίωξης, σε κάποιες αποκλειστικά αναφερόμενες περιπτώσεις από τον ΚΠΔ (δεν είναι πλέον τρόπος έναρξης της ποινικής δίωξης). Αυτό που ενεργούν οι αστυνομικές αρχές αμέσως μετά την τέλεση του εγκλήματος εμπίπτει στην αστυνομική προανάκριση, πριν την άσκηση της ποινικής δίωξης, προβαίνουν σε όλες τις ανακριτικές πράξεις από μόνες τους για να διερευνηθεί ένα έγκλημα ΚΠΔ 245 §2. Η τακτική προανάκριση ΚΠΔ 245 §1 πλέον είναι μια δυνατότητα που προσφέρεται στον εισαγγελέα μετά την άσκηση της ποινικής δίωξης (-σπάνια- σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, π.χ. βλ. ΚΠΔ 245 §3, ΚΠΔ 308 §5, μετά την προσφυγή κατά του κλητηρίου θεσπίσματος) για την περαιτέρω διερεύνηση της υπόθεσης.

ΠΡΑΚΤΙΚΟ ΘΕΜΑ 9

Κατά της Α και του Β ασκείται ποινική δίωξη για υπεξαίρεση κατά συναυτουργία σε βαθμό κακουργήματος και παραγγέλλεται η διενέργεια κύριας ανάκρισης. Από τη εξέταση των μαρτύρων ο Ανακριτής κρίνει ότι δεν υπάρχουν καθόλου ενδείξεις ενοχής σε βάρος του Β και κατόπιν αυτού καλεί σε απολογία μόνο την Α. Μετά την απολογία ο Ανακριτής επιβάλλει – με σύμφωνη γνώμη του Εισαγγελέα – σε βάρος της Α τον περιοριστικό όρο της εγγυοδοσίας ποσού 10.000 Ευρώ, το οποίο η Α δεν διαθέτει. Μετά το πέρας της ανάκρισης το Συμβούλιο Πλημμελειοδικών παραπέμπει τόσο την Α όσο και τον Β στο ακροατήριο του Τριμελούς Εφετείου Κακουργημάτων για υπεξαίρεση σε βαθμό κακουργήματος θεωρώντας ότι υπάρχουν και για τους δύο επαρκείς ενδείξεις ενοχής; Ερωτάται:

1. Νομίμως ο Ανακριτής παρέλειψε να καλέσει τον Β σε απολογία;

ΝΑΙ, **ΚΠΔ 270 §1 ΣΟΣ** → ο ανακριτής λειτουργεί πάντα κατά το βαθμό ενδείξεων του υπόπτου και αξιολογεί και τη συμπεριφορά του κατηγορουμένου αποφασίζοντας και την επιβολή περιοριστικών όρων ή προσωρινής κράτησης

2. Με ποια ένδικα βοηθήματα δύναται η Α να προβάλει την οικονομική αδυναμία καταβολής του ποσού της εγγυοδοσίας και ποια η συνέπεια σε περίπτωση μη καταβολής του ποσού;

2 δυνατότητες:

- υποβολή αίτησης στο ίδιο τον ανακριτή για μείωση του ποσού της εγγυοδοσίας ή άρση του μέτρου **ΚΠΔ 291**
- προσφυγή στο συμβούλιο πλημμελειοδικών **ΚΠΔ 290 §1**

Στην πράξη όταν έχουμε τέτοια αδυναμία καταβολής του ποσού της εγγυοδοσίας προτιμάται η επιλογή προσφυγής στον ίδιο τον ανακριτή, στον οποίο υποβάλλονται και στοιχεία οικονομικής κατάστασης του κατηγορουμένου για να μειώσει το ποσό.

Συνέπεια μη καταβολής του ποσού εγγυοδοσίας **ΚΠΔ 296 περ. γ'**: παραβιάζονται οι όροι που επιβλήθηκαν, είναι δυνατόν να αντικατασταθούν από τον ανακριτή με προσωπική κράτηση. Στην πράξη βέβαια όταν έχουμε επιβολή εγγυοδοσίας ο ανακριτής δίνει κάποιο περιθώριο στον κατηγορούμενο για να προβεί στην εν λόγω κατάθεση στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, προθεσμία εύλογη για να συλλέξει τα χρήματα. Επίσης πιθανόν να δοθεί και η δυνατότητα υποθήκης επ' ακινήτου όταν πρόκειται για μεγάλα ποσά εγγυοδοσίας.

3. Νομίμως παραπέμφθηκε στο ακροατήριο και ο Β; Δικαιούται στη συγκεκριμένη περίπτωση να ασκήσει ο Β ένδικο μέσο κατά του βουλεύματος του Συμβουλίου Πλημμελειοδικών;

Κατεξοχήν λόγος έφεσης κατά του βουλεύματος πλημμελειοδικών σε περίπτωση που παραπεμφθεί έτσι : περάτωση της ανάκρισης, πρόταση του εισαγγελέα, διαβίβαση στο ΣυμβΠλημ και βούλευμα για τον Β ο οποίος δεν κλήθηκε από τον ανακριτή για απολογία και άρα παραβιάστηκε το δικαίωμά του προς υπεράσπιση → βαριά προσβολή υπερασπιστικού δικαιώματος → απόλυτη ακυρότητα **ΚΠΔ 171 §1 περ. δ'** → **ΚΠΔ 478 §1 έφεση** ενώπιον του Συμβουλίου Εφετών κατά του βουλεύματος του ΣυμβΠλημ με αίτημα να επιστρέψει η δικογραφία στον ανακριτή, να απολογηθεί και να συνεχιστεί η διαδικασία όπως προηγούμενως δηλαδή με πρόταση του εισαγγελέα και έπειτα εισαγωγή της υπόθεσης στο ΣυμβΠλημ ώστε να κρίνει αν θα παραπέμψει ή όχι.

ΠΡΑΚΤΙΚΟ ΘΕΜΑ 10

Ο Α καταγγέλλει ενώπιον του Εισαγγελέως Πλημμελειοδικών Αθηνών τον Β για απάτη που τελέστηκε σε βάρος του με την πώληση σε αυτόν μη γνήσιων λειψάνων αγίων, προσδιορίζοντας την επελθούσα ζημία σε 150.000 €. Ο Εισαγγελέας αδυνατεί να κατανοήσει το περιεχόμενο της καταγγελίας, η οποία περιορίζεται στην παράθεση αποσπασμάτων από την Παλαιά Διαθήκη, και την θέτει στο αρχείο, υποβάλλοντας την δικογραφία στον Εισαγγελέα Εφετών.

Ερωτάται:

1. Σωστά ενήργησε ο Εισαγγελέας; Οφείλε να διενεργήσει πρώτα προκαταρκτική εξέταση;

Όχι, διότι εδώ η καταγγελία γίνεται από τον παθόντα του εγκλήματος και ο εισαγγελέας για να την απορρίψει δε θα τη θέσει στο αρχείο αλλά θα εκδώσει απορριπτική διάταξη ΚΠΔ 271.

Δε χρειαζόταν διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης, μπορούσε να απορρίψει απευθείας την κατηγορία, έχει διακριτική ευχέρεια ΚΠΔ 43§3. [στην πράξη ένα μεγάλο ποσοστό καταγγελιών που φτάνει στα εισαγγελικά γραφεία δεν έχουν καν βάση, π.χ. «μου επιτέθηκε ένας εξωγήινος» - δικομανείς/ ψυχικά ασθενείς καταγγέλλοντας → η δυνατότητα απόρριψης της καταγγελίας χωρίς προκαταρκτική εξέταση δεν είναι κάτι ξένο στην πράξη.]

Στο ακροατήριο του Τριμελούς Εφετείου, πριν από την εξέταση του πρώτου μάρτυρα, δηλώνεται για πρώτη φορά στη διαδικασία παράσταση για την υποστήριξη της κατηγορίας από την Γ, κόρη του εν τω μεταξύ εκδημήσαντος Δ, λόγω της ηθικής βλάβης που υπέστη αυτός.

Ερωτάται: 2. Είναι νόμιμη η παράσταση;

ΚΠΔ 64 νομιμοποίηση κληρονόμων → δήλωση παράστασης για την υποστήριξη της κατηγορίας λόγω ηθικής βλάβης του πατέρα, η κληρονόμος θα μπορούσε να συνεχίσει εφόσον είχε γίνει δήλωση παράστασης για την υποστήριξη της κατηγορίας ήδη από τον θανόντα. Εδώ δεν έχει γίνει η δήλωση, η αξίωση για χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης δεν κληρονομείται βλ. και ΑΚ 933.

Εδώ δεν είναι νόμιμη η παράσταση και η Γ θα πρέπει να αποβληθεί γιατί δε νομιμοποιείται ενεργητικά για την παράσταση.

Κατά την αποδεικτική διαδικασία καλείται να εξετασθεί η μάρτυρας ειδικών γνώσεων Δ, Καθηγήτρια ΕΚΠΑ στην έρευνα των λειψάνων αγίων, η οποία όμως απουσιάζει σε ταξίδι αναψυχής στην Αυστραλία. Η Γ ζητεί να αναγνωσθεί η ένορκη κατάθεσή της που δόθηκε στην προδικασία, ενώ ο Β προβάλλει αντιρρήσεις στην ανάγνωση. Το δικαστήριο, κρίνοντας απολύτως απαραίτητη την εισαγωγή στην διαδικασία της γνώμης της ειδικού Δ, διαβάζει την προδικαστική κατάθεσή της.

Ερωτάται: 3. Πώς κρίνετε την απόφαση του δικαστηρίου;

ΚΠΔ 363 το δικαστήριο οφείλει πρώτα από όλα να ελέγξει αν είναι δυνατή η εμφάνιση του μάρτυρα. Αν είναι αδύνατη αιτιολογημένα (θάνατος, γήρας, ασθένεια κλπ.) η εμφάνιση του μάρτυρα θα ήταν δυνατή και η ανάγνωση της ένορκης κατάθεσης του μάρτυρα που δόθηκε κατά την προδικασία. Το γεγονός ότι ο ένας μάρτυρας βρίσκεται στο εξωτερικό, όσο μακρινή κι αν είναι η διεύθυνση διαμονής του, αυτό δεν καθιστά αδύνατη την παράστασή του. το δικαστήριο σε αυτή την περίπτωση θα έπρεπε να αναβάλει τη δίκη κι αν ξανααπουσίαζε θα έπρεπε να εκδώσει ένταλμα βίαιης προσαγωγής. Αν παρά ταύτα δεν αναβάλει και διαβάσει την ένορκη κατάθεση → απόλυτη ακυρότητα, λόγω παράβασης του δικαιώματος του κατηγορουμένου να θέσει ερωτήσεις στους μάρτυρες και να αντικρούσει το περιεχόμενο των καταθέσεών τους στο ακροατήριο + θίγεται η αρχή της αμεσότητας. Το δικαίωμα του κατηγορουμένου για εξέταση των μαρτύρων κατοχυρώνεται και στο 6 § 3 εδ. δ' ΕΣΔΑ. Με την παραβίαση του δικαιώματος → απόλυτη ακυρότητα της διαδικασίας ΚΠΔ 171 §1 εδ. δ' + λόγος αναίρεσης. Το δικαίωμα εξέτασης του μάρτυρα έχει να κάνει και με το ποιόν, την ταυτότητα του μάρτυρα, την αμφισβήτηση της αξιοπιστίας του, η οποία συνδέεται με τα χαρακτηριστικά του, το παρελθόν του, την ανάμειξη στην υπόθεση και τα συναισθήματά του → ο κατηγορούμενος πρέπει να πληροφορηθεί τα στοιχεία αυτά. [Στην σύγχρονη πρακτική φαινόμενο του ανώνυμου μάρτυρα ΚΠΔ 218 → συνήθως υποθέσεις που στο στάδιο της διαδικασίας είχε ληφθεί το μέτρο ειδικών ανακριτικών πράξεων, λ.χ. διείσδυση σε εγκληματική οργάνωση ή εμπόριο ναρκωτικών → αυτά τα πρόσωπα πολλές φορές δεν εμφανίζονται στο ακροατήριο αλλά ακούγονται μόνο μέσω ηχητικής εγκατάστασης από άλλο χώρο – συνήθως τη γενική διεύθυνση ΕΛΑΣ με κάποια αλλοίωση της φωνής τους.]

Μάρτυρες δημοσίου συμφέροντος: μάρτυρες που καταθέτουν για συγκεκριμένα αδικήματα, τα αδικήματα διαφθοράς και απολαμβάνουν περισσότερα προνόμια σε περίπτωση που είναι και προστατευόμενοι μάρτυρες. Λογική; Η προστασία φυσικής ακεραιότητας των μαρτύρων αυτών και ενθάρρυνση των μαρτύρων αυτών ΚΠΔ 47 → προνόμιο.

Αναγνωστόπουλος, 27/01/2021

Σκοπός ποινικής δικονομίας = αναζήτηση ουσιαστικής αλήθειας (δεν υπάρχουν στην ποινική δίκη πλάσματα, όπως λ.χ. η ερημοδικία, όπου η ιστορική βάση της αγωγής θεωρείται ομολογημένη) + δικαιοσύνη, με την έννοια της ορθής εφαρμογής του ουσιαστικού ποινικού νόμου. Η απόφαση πρέπει έτσι να βασίζεται σε αληθή πραγματικά περιστατικά και σε σωστή ερμηνεία και εφαρμογή του ουσιαστικού ποινικού νόμου.

Πώς αποδεικνύεται η αλήθεια των πραγματικών περιστατικών;

Απόδειξη → διττή σημασία:

Α. το αποδεικτικό μέσο, λ.χ. έγγραφο, μάρτυρες, ομολογία κατηγορουμένου, εξέταση DNA, πραγματογνωμοσύνη κλπ..

Β. η διαδικασία μέσω της οποίας εξάγουμε – επί τη βάσει ενός αποδεικτικού συλλογισμού – ένα αποδεικτικό συμπέρασμα → ποιο, π.χ. αποδεικτικό υλικό θα κριθεί κρίσιμο για την απόδειξη της ενοχής του κατηγορουμένου για την πράξη για την οποία κατηγορείται.

Διέπουν την αποδεικτική διαδικασία αρχές:

- Ελευθερία αποδεικτικών μέσων: καταρχήν στην ποινική δίκη επιτρέπεται κάθε είδος αποδεικτικού μέσου **ΚΠΔ 178 §1** → σύνδεση με σκοπό εξεύρεσης της αλήθειας: το δικαστήριο και οι διάδικοι θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να αποδείξουν τα κρίσιμα πραγματικά περιστατικά.
- Ελεύθερη εκτίμηση των αποδείξεων/ αρχή της ηθικής απόδειξης. Παρόλο που η νομοθεσία μας περιέχει αποδεικτικούς κανόνες, αυτοί δεν είναι όμως νομικοί κανόνες, δεν αποκλείουν την ελεύθερη – κατά συνείδηση του δικαστή – εκτίμηση των αποδείξεων **ΚΠΔ 177 §1**.

Πώς φτάσαμε στην αρχή της ηθικής απόδειξης;

Στα σύγχρονα δικονομικά ζητήματα ισχύει η αρχή της ηθικής απόδειξης, πώς προέκυψε όμως και γιατί είναι θεμελιώδης; Παλαιότερα ίσχυαν τα συστήματα νομικών αποδείξεων: σε ορισμένες αποδείξεις ο νομοθέτης έδινε συγκεκριμένη αποδεικτική αξία ώστε αν υπήρχαν οι αποδείξεις αυτές να καταφάσκει η ενοχή του κατηγορουμένου, και αντιστρόφως αν δεν υπήρχαν η αθώωση. Π.χ. απαιτείτο η κατάθεση 2 μαρτύρων υπεράνω υποψίας ότι ο κατηγορούμενος τέλεσε την πράξη (υπεράνω υποψίας: ανεπίληπτοι μάρτυρες, ευσυνείδητοι) αρκούσαν για την καταδίκη του κατηγορουμένου. Επίσης πλήρης απόδειξη εθεωρείτο η ομολογία του κατηγορουμένου, βασίλισσα των αποδείξεων, αρκούσε για την καταδίκη του. μέσα στα χρόνια → ισχυρή κριτική: υπάρχουν περιπτώσεις που δεν μπορούν να βρεθούν 2 μάρτυρες, αυτό όμως δε σημαίνει ότι δε μπορεί να διαπιστωθεί η ενοχή του, αυτή μπορεί να προκύπτει άλλως. Επίσης, μπορεί οι 2 αυτοί μάρτυρες να σφάλουν ή να έχουν λόγο ενοχοποίησης του κατηγορουμένου ενώ αυτός δεν έχει τελέσει την πράξη που του αποδίδεται. Ή περιπτώσεις απόσπασης της ομολογίας με υπερβάλλοντα ζήλο ή ακόμα άσκηση βίας από τους ανακριτικούς υπαλλήλους κλπ. → κίνητρο αθέμιτης πίεσης προς τον κατηγορούμενο, αν γνωρίζει ότι η απόσπαση της ομολογίας αποδεικνύει την ενοχή μπορεί κατά τα πρώιμα στάδια να παρατηρηθούν υπερβάσεις του νόμιμου πλαισίου. Συμπέρασμα: το νομικό σύστημα δεν μπορεί να βασίζεται σε τέτοιους νομικούς κανόνες απόδειξης.

Τι σημαίνει ελεύθερη εκτίμηση των αποδείξεων; Τι εννοούμε όταν αναφερόμαστε σε «δικανική πεποίθηση»; Πώς εκφράζεται η ελεύθερη εκτίμηση στη δικαστική απόφαση;

Αφού δίνουμε στον δικαστή τη δυνατότητα να εκτιμήσει ελεύθερα το αποδεικτικό υλικό, θα έπρεπε να αρκούμεθα στην έκδοση μιας απόφασης «ένοχος/ αθώος» ως ενδόμυχης πεποίθησης απλώς του δικαστή (ως ηθικού ατόμου). Αυτό το είδος ελεύθερης εκτίμησης και απόφασης περί της ενοχής ταιριάζει στο αμιγές ορκωτό σύστημα των δικαστηρίων. Οι ένορκοι απαντούν στα ζητήματα που τους θέτει ο δικαστής χωρίς να αιτιολογούν την απόφασή τους. Πλεονέκτημα: ευελιξία στον ποινικό δικαστή, συνεκτίμηση των αποδεικτικών στοιχείων και έτσι με μια απροσωπόληπτη και τίμια εκτίμηση καταλήγει το δικαστήριο σε ένα συμπέρασμα. Όμως : αδυναμία: στον κατηγορούμενο που απαγγέλλεται η απόφαση περί ενοχής ή αθωότητας, παραμένει μια απορία: πώς κατέληξε το δικαστήριο στο συμπέρασμά του; Ποιες είναι οι σκέψεις επί τη βάση των οποίων οδηγήθηκε σε αυτό του το συμπέρασμα;

Εδώ έρχεται το δικονομικό μας σύστημα και θεσπίζει ως λειτουργικό αντίβαρο στην ελεύθερη εκτίμηση των αποδείξεων την ειδική και εμπειριστατωμένη αιτιολογία των αποφάσεων, που αφορούν τα αποδεικτικά μέσα και τους συλλογισμούς που οδήγησαν στην ποινική απόφαση → εξασφάλιση – υπό την προϋπόθεση ότι ο ποινικός δικαστής ανταποκρίνεται προσηκόντως – ότι ο κατηγορούμενος μπορεί να κατανοήσει πώς ο ποινικός δικαστής οδηγήθηκε στα συμπεράσματά του → δημιουργία εδάφους πειστικότητας και διαφάνειας. Ο δικαστής καλείται με την αιτιολόγηση να εκθέσει πώς αξιολόγησε τα αποδεικτικά μέσα και με ποιο συλλογισμό έφτασε στο συμπέρασμά του. Αυτό επιτρέπει και τον έλεγχο της ορθότητας της απόφασης → δυνατότητα στο δικαστήριο που θα κρίνει το ένδικο μέσο να εντοπίσει το σφάλμα και να το διορθώσει.¹²

Με την υποχρέωση αιτιολόγησης λοιπόν, επιτυγχάνεται ο περιορισμός καταχρήσεων και η έκδοση αποφάσεων εμπειριστατωμένων.

Στην ποινική δίκη ο ποινικός δικαστής δεν έχει την πολυτέλεια να μην αποφανθεί. Οφείλει εντός εύλογου χρονικού διαστήματος (6 §1 ΕΣΔΑ) να εκδώσει απόφαση. Αν δεν το πράξει= αρνησιδικία και κυρώσεις. Επειδή όμως είναι πιθανό το δικαστήριο να μην καταλήξει σε ασφαλές συμπέρασμα → αρχή *in dubio pro reo*. Αντικείμενο της ποινικής δίκης δεν είναι ποτέ η αθωότητα του κατηγορουμένου, αλλά η ενοχή του. Είτε διαπιστώνεται σε βαθμό δικανικής πεποίθησης η ενοχή του κατηγορουμένου (ο δικαστής καταλήγει σε συμπέρασμα περί ενοχής)

¹² Παράδειγμα: σε μια υπόθεση, αδίκημα πλαστογραφίας – ο Α πλαστογράφησε υπογραφή Β και εισέπραξε χρήματα τα οποία δε δικαιούται. Ο Α αρνείται ότι τέλεσε την πλαστογραφία και ότι είναι αθώος της πράξεως για την οποία κατηγορείται. Λόγω αυτής της αρνήσεως, στη διάρκεια της ανακρίσεως διατάσσεται η διενέργεια γραφολογικής πραγματογνωμοσύνης προκειμένου να αποφανθούν οι 2 γραφολόγοι που διορίζονται αν η υπογραφή είναι του Β ή του Α. και οι 2 ομόφωνα συμπεραίνουν ότι η υπογραφή δεν έχει τεθεί δια χειρός του Α – γραφολόγοι «αληθής η άρνηση της κατηγορίας». Αν παρά ταύτα το δικαστήριο καταδικάσει τον Α λέγοντας ότι δεν αποδέχεται τα συμπεράσματα των γραφολόγων και σχημάτισε πλήρη δικανική πεποίθηση ότι το έκανε ο Α. Μια τέτοια αιτιολογία είναι εκτεθειμένη σε αντιρρήσεις! Για να διαταχθεί η γραφολογία σημαίνει ότι χρειάζονται ειδικές γνώσης επιστήμης ή τέχνης που δεν έχει ο ποινικός δικαστής. Αφού λοιπόν απαιτείτο η συνδρομή ειδικών γνώσεων, ναι μεν σύμφωνα με την αρχή της ηθικής απόδειξης ο ποινικός δικαστής δεν έχει υποχρέωση να υιοθετήσει τα συμπεράσματα των γραφολόγων, έχει υποχρέωση σε περίπτωση αντίθετου με αυτούς συμπεράσματος, να αιτιολογήσει πώς οδηγήθηκε στο αντίθετο αυτό συμπέρασμα.

είτε – αν τέτοια βεβαιότητα δεν παράγεται από την αποδεικτική διαδικασία, οφείλει να απαλλάξει τον κατηγορούμενο όχι επειδή απαραίτητα επείσθη περί της αθωότητας του κατηγορουμένου, αλλά επειδή διατηρεί αμφιβολίες, πάντως δεν είναι πεπεισμένο για την ενοχή του. Η αρχή *in dubio pro reo* επιτάσσει να αιτιολογήσει ο ποινικός δικαστής γιατί δεν πείστηκε για την ενοχή και όχι γιατί αποφάνθηκε για την ενοχή.

Η δικανική απόδειξη είναι απόδειξη ή μη απόδειξη της ενοχής του κατηγορουμένου (*guilty or not guilty*)!

Η αρχή *in dubio pro reo* δεν είναι το ίδιο με το τεκμήριο αθωότητας αλλά αποτελεί – πιθανόν ως απόρροια του τεκμηρίου – «αποδεικτική οδηγία» στον ποινικό δικαστή, δεν είναι είδος ευνοίας ή χαριστικής μεταχείρισης του κατηγορουμένου αλλά χρειάζεται προκειμένου ο ποινικός δικαστής να εκδώσει απόφαση όταν δεν έχει πεισθεί για την ενοχή.

Τι εννοούμε με την «πεποίθηση του δικαστή»; Τι θα πει ότι πρέπει να είναι βέβαιος για την ενοχή;

Η δικανική πεποίθηση είναι υποκειμενική πεποίθηση, πεποίθηση αυτών που συγκροτούν το ποινικό δικαστήριο. Βεβαιότητα, υπό την έννοια της καθολικής αποδοχής ή της επιστημονικής αλήθειας δεν χωρεί στην ποινική δίκη – άστοχο. Αυτό που επιδιώκεται στην ποινική διαδικασία είναι αυτή να διεξαχθεί με τέτοιο τρόπο ώστε αυτός σκεπτόμενος ως λογικός άνθρωπος και συνεπικουρούμενος από τη νομική του παιδεία να οδηγηθεί σε κρίση – υποκειμενική – υπέρ ή κατά της ενοχής. Αυτό που αναζητείται είναι μια έλλογη βεβαιότητα του δικαστή, ένα συμπέρασμα αποδεικτικό το οποίο λογικά εμφανίζεται πειστικό. Η ενοχή πρέπει να αποδεικνύεται πέραν πάσης λογικής αμφιβολίας (*beyond any reasonable doubt*). Λογικά σκεπτόμενοι επί τη βάσει των αποδεικτικών στοιχείων και μόνο, με εξοστρακισμό κάθε προκαταλήψεως, μπορούμε να πούμε ότι δεν καταλείπεται αμφιβολία για την ενοχή του κατηγορουμένου;

Υπάρχουν αποδείξεις που καίτοι σχετίζονται με το αντικείμενο της ποινικής διαδικασίας, εντούτοις να απαγορεύεται η χρησιμοποίησή τους στην αποδεικτική διαδικασία; Αν η απάντησή είναι θετική, τότε και υπό ποιες προϋποθέσεις απαγορεύεται;

Κανόνας: επιτρέπεται κάθε είδους αποδεικτικό μέσο. Εξαιρέσεις: παράνομα αποδεικτικά μέσα.

Αποδεικτικές απαγορεύσεις:

- **Απαγόρευση συγκεκριμένου τρόπου απόκτησης μιας απόδειξης:** σε αστυνομικό τμήμα, επειδή ο κατηγορούμενος δεν ομολογεί την πράξη του ο αστυνομικός θεωρεί ενδεδειγμένο να ασκήσει σωματική βία προκειμένου να ομολογήσει. Λήψη αποδεικτικού μέσου με τρόπο που απαγορεύεται από τον ΚΠΔ και τη λοιπή νομοθεσία → αξιόποινη πράξη (αν δε έχει μεθοδικότητα και συστηματικότητα μπορεί να υπαχθεί στην έννοια των βασανιστηρίων). Π.χ. υποκλοπές τηλεφωνικών συνδιαλέξεων, ηλεκτρονικής διαδικασίας κλπ.. Μπορούν να χρησιμοποιηθούν στην ποινική διαδικασία; Εφόσον στόχος είναι η ανεύρεση της αλήθειας, τότε άποψη: μπορούν να αξιοποιηθούν με την προϋπόθεση ότι είναι πράγματι αληθή και αυθεντικά αποδεικτικά μέσα. Αυτή η ριζοσπαστική προσέγγιση των αποδεικτικών μέσων δεν μπορεί να γίνει δεκτή στην απόλυτη μορφή της σε μια έννομη τάξη. Μια πράξη κρατικού

οργάνου που προσβάλλει την αξία του ανθρώπου – που είναι θεμελιώδης αρχή της Πολιτείας – δεν μπορεί να λαμβάνεται υπόψη. ΣΤΑΘΜΙΣΗ ΑΓΑΘΩΝ→ αποδεικτικές απαγορεύσεις .

- **Απαγόρευση αξιοποίησης στο πλαίσιο μιας ποινικής διαδικασίας μιας απόδειξης που ελήφθη με τρόπο νόμιμο**

Απόλυτες αποδεικτικές απαγορεύσεις, άρθρα 19 §3, 9Α + 177 §2

Διττή σημασία θέσπισης αποδεικτικών απαγορεύσεων: να προστατευθεί ένα σπουδαίο δικαίωμα που καθιερώνεται μέσω του Συντάγματος και μέσω αυτού η αξία που αποδίδεται από την έννομη τάξη σε τέτοια θεμελιώδη έννομα αγαθά και αφετέρου η αποθάρρυνση επίδοξων παραβατών που επιδιώκουν τη συλλογή τέτοιων παράνομων αποδεικτικών στοιχείων.

Τζανετής, 28/01/2021

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΒΑΣΙΚΩΝ ΖΗΤΗΜΑΤΩΝ

Αφορμή για την έναρξη της ποινικής διαδικασίας: καταγγελία είτε από τον παθόντα είτε από οποιοδήποτε τρίτο πρόσωπο (έγκληση και μήνυση αντιστοίχως). Για μήνυση μπορεί να γίνει λόγος μόνο σε αυτεπαγγέλτως διωκόμενα εγκλήματα, όμως έγκληση μπορούμε να έχουμε και στα κατ' έγκληση και στα αυτεπαγγέλτως διωκόμενα. Μόλις παραλάβει την καταγγελία, ο εισαγγελέας, θα κάνει έναν πρώτο στοιχειώδη έλεγχο: θα πρέπει να ελέγξει αν η καταγγελία είναι νόμω βάσιμη (αν τα καταγγελλόμενα συνιστούν ποινικό αδίκημα), αν η μήνυση ή η έγκληση είναι προφανώς ψευδείς (τα καταγγελλόμενα δεν είναι εξωπραγματικά) και αν είναι δεκτική δικαστικής εκτιμήσεως. Αν η μήνυση ή έγκληση δεν έχει κάποια από αυτή τις στοιχειώδεις προϋποθέσεις, τότε θα απορριφθεί από τον εισαγγελέα → αν πρόκειται για μήνυση η καταγγελία αρχειοθετείται και υποβάλλεται αντίγραφο της αρχειοθέτησης στον εισαγγελέα εφετών ≠ αν πρόκειται για έγκληση εκδίδεται απορριπτική διάταξη κατά της οποίας μπορεί να προσφύγει εντός 10 ημερών ο εγκαλών στον εισαγγελέα εφετών.

Αν η καταγγελία περάσει αυτό το πρώτο στάδιο ελέγχου:

Εξαρτάται από το είδος αδικήματος το οποίο καταγγέλλεται

Κακούργημα ή πλημμέλημα αρμοδιότητας τριμελούς πρωτοδικείου: ο εισαγγελέας πρέπει να παραγγείλει προκαταρκτική εξέταση (διερεύνηση είτε από τον ίδιο είτε από τους ανακριτικούς υπαλλήλους) για την συλλογή αποδεικτικού υλικού ώστε να αποφασίσει αν θα κινήσει ποινική δίωξη.

Στα πλημμελήματα μονομελούς πρωτοδικείου, δυνητική η διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης.

Αν ο εισαγγελέας καταλήξει ότι **δεν** υπάρχουν επαρκείς ενδείξεις για την κίνηση της δίωξης → θα αρχειοθετήσει αν πρόκειται για μήνυση, ή θα εκδώσει απορριπτική διάταξη αν πρόκειται για έγκληση. Η μη άσκηση της ποινικής δίωξης εκδηλώνεται δικονομικά.

Αν θεωρήσει ότι πράγματι **υπάρχουν επαρκείς**¹³ **ενδείξεις** (ΚΠΔ 43) τι θα κάνει; Εξαρτάται από το είδους του εγκλήματος:

Αν πρόκειται για οποιοδήποτε **πλημμέλημα**, ο εισαγγελέας θα ασκήσει ποινική δίωξη **με απευθείας παραπομπή στο ακροατήριο** → **κλητήριο θέσπισμα**: σαφής και ορισμένη περιγραφή της πράξης και κλήση προς εμφάνιση του κατηγορουμένου σε συγκεκριμένη μέρα και ώρα σε συγκεκριμένο δικαστήριο. Παρέχεται το δικαίωμα προσφυγής κατά του κλητηρίου θεσπίσματος στον κατηγορούμενο ΚΠΔ 322, ένδικο βοήθημα που περιορίζεται μόνο στα

¹³ Επαρκείς ενδείξεις: αρκετά πιθανόν ότι ο κατηγορούμενος τέλεσε την πράξη, ώστε να αξίζει η ενασχόληση του δικαστηρίου με την υπόθεση.

Αντιδιαστολή: Σοβαρές ενδείξεις (λ.χ. για την έκδοση εντάλματος σύλληψης) = κάτι παραπάνω, σχεδόν πεπεισμένοι ότι ο κατηγορούμενος τέλεσε την πράξη που του αποδίδεται .

πλημμελήματα αρμοδιότητας ΤριμΠλημ → ασκείται ενώπιον του εισαγγελέα εφετών μέσα σε 10 μέρες από την επίδοση. Ο εισαγγελέας εφετών έχει 3 δυνατότητες:

- Απόρριψη προσφυγής → αμετάκλητη η παραπομπή στο ακροατήριο,
- Θεώρηση ότι το αποδεικτικό υλικό επί τη βάσει του οποίου έγινε η παραπομπή στο ακροατήριο είναι ανεπαρκές και απαιτείται διενέργεια περαιτέρω ανακριτικών πράξεων → συμπληρωματική διερεύνηση της υπόθεσης = προανάκριση! Η προανάκριση διαφέρει από την προκαταρκτική εξέταση διότι έπεται της ποινικής δίωξης [ΣΟΣ ξέρω τη διαφορά μεταξύ των δύο – η προανάκριση προβλέπεται και στα πρόσωπα ειδικής δωσιδικίας¹⁴].
- Αποδοχή προσφυγής, θεωρεί ότι ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών κακώς θεώρησε ότι υπάρχουν επαρκείς ενδείξεις ενοχής, έπρεπε να απόσχει από την ποινική δίωξη. Ο εισαγγελέας εφετών δεν μπορεί όμως να κλείσει την υπόθεση, έχει ήδη ασκηθεί ποινική δίωξη, δεν μπορεί να την πάρει πίσω → ΚΠΔ 322: θα πρέπει να γυρίσει την υπόθεση στο Συμβούλιο Πλημμελειοδικών προκειμένου να κρίνει αυτό αν μπορεί να παραπεμφθεί στο ακροατήριο.

Στα κακουργήματα → υποχρεωτική η διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης. Εξάιρεση: αστυνομική προανάκριση στα αυτόφωρα εγκλήματα: η αστυνομική προανάκριση είναι αυτεπάγγελτη, γίνεται χωρίς παραγγελία του εισαγγελέα, γιατί είναι επείγουσα η συλλογή αποδεικτικών στοιχείων. Στο πλαίσιο της αστυνομικής προανάκρισης μπορούν να γίνουν διάφορες ανακριτικές πράξεις. Σε αυτές τις περιπτώσεις παρέλκει η προκαταρκτική εξέταση (βλ. ΚΠΔ 43).

Η ποινική δίωξη στο κακούργημα ασκείται με παραγγελία για διενέργεια κύριας ανάκρισης! Η κύρια ανάκριση διενεργείται από τακτικό ανακριτή, πρωτοβάθμιο δικαστή, που έχει δικαίωμα να διενεργήσει όσες ανακριτικές πράξεις θεωρεί αναγκαίες για τη διαλεύκανση του εγκλήματος χωρίς να δεσμεύεται από οποιαδήποτε υπόδειξη του εισαγγελέα. Ως προς τις ανακριτικές πράξεις που έχουν διενεργηθεί στην προκαταρκτική εξέταση, ο ανακριτής δεν τις επαναλαμβάνει (κανόνας) εκτός αν αυτό θεωρείται απολύτως αναγκαίο για τη διερεύνηση της υπόθεσης (λ.χ. πρέπει σε μάρτυρα να υποβληθούν και πρόσθετες ερωτήσεις). Η απολογία του κατηγορουμένου είναι υποχρεωτική για την περάτωση της κύριας ανάκρισης ΚΠΔ 270 κι αν ο κατηγορούμενος δεν εμφανιστεί στην ανάκριση, αυτή θα περατωθεί με την έκδοση εντάλματος σύλληψης. Βέβαια, το ΚΠΔ 270 δίνει τη δυνατότητα στον ανακριτή να παραλείψει την κλήση για απολογία αν σχηματίσει την κρίση ότι δε συντρέχουν επαρκείς ενδείξεις ενοχής. Ζήτημα: μπορεί ο ανακριτής να εκδώσει απευθείας ένταλμα σύλληψης, ώστε να εξασφαλίσει την απολογία; Ναι, όμως τίθενται κάποιοι όροι: σαφείς ενδείξεις ότι ο κατηγορούμενος σχεδιάζει τη φυγή του ή συντρέχει κίνδυνος τέλεσης νέων εγκλημάτων.

Δυνατότητα ανακριτή να επεκτείνει την ποινική δίωξη στους συμμετόχους: ΚΠΔ 250 IN REM δίωξη: ο εισαγγελέας διώκει την πράξη και όχι τον δράστη. Άρα μπορεί να επεκτείνει τη δίωξη σε αυτούς, για τους οποίους υπάρχουν ενδείξεις ότι συμμετείχαν στην πράξη αυτή, χωρίς να

¹⁴ Τα πρόσωπα αυτά δε δικάζονται από το μονομελές ή τριμελές πλημμελειοδικείο αλλά από το εφετείο πλημμελημάτων. Ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών αν θεωρεί ότι υπάρχουν επαρκείς ενδείξεις δεν μπορεί να εκδώσει ο ίδιος κλητήριο θέσπισμα, αλλά αυτό θα πρέπει να εκδοθεί από τον εισαγγελέα εφετών → ΚΠΔ 43: ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών θα ασκήσει την ποινική δίωξη και θα υποβάλει σχέδιο κλητηρίου στον εισαγγελέα εφετών, ο οποίος αν συμφωνήσει θα εκδώσει εκείνος το θέσπισμα, αν όμως κρίνει ότι δεν επαρκεί το αποδεικτικό υλικό θα διατάξει την προανάκριση και εδώ.

χρειάζεται να κινήσει συμπληρωματικές διώξεις γι' αυτούς. συμπληρωματική δίωξη χρειάζεται όταν προκύπτουν στοιχεία για τέλεση συναφούς εγκλήματος από το ίδιο πρόσωπο.

Δικαιώματα κατηγορουμένου και υπόπτου [αναλυτικά παραπάνω]. Αφού τα ασκήσει και απολογηθεί, μετά την απολογία τίθεται το θέμα αν θα επιβληθούν μέτρα δικονομικού καταναγκασμού.

Μετά την απολογία, 3 δυνατότητες:

- Άφεση χωρίς κανένα μέτρο δικονομικού καταναγκασμού
- Άφεση με επιβολή περιοριστικών όρων: όταν υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις ενοχής ή κίνδυνος φυγής ή τέλεσης νέων εγκλημάτων. Δεκτικά περιοριστικών όρων: ΚΠΔ 282: σε κακουργήματα και σε πλημμελήματα με ποινές φυλάκισης τουλάχιστον 3^{ων} μηνών.
- Επιβολή σε βάρος του προσωρινής κράτησης: για τους ίδιους λόγους με τους περιοριστικούς όρους. Δεκτικά εγκλήματα: κακουργήματα + ανθρωποκτονία εξ αμελείας κατά συρροή!

Οι περιοριστικοί όροι και η προσωρινή κράτηση λαμβάνονται πάντα με σύμφωνη γνώμη του εισαγγελέα. Αν υπάρχει διαφωνία ανακριτή- εισαγγελέα → δικαστικό συμβούλιο

Κατά της διάταξης του ανακριτή για μέτρα δικονομικού καταναγκασμού, ο κατηγορούμενος μπορεί μέσα σε 10 μέρες να προσφύγει στο ΣυμβΠλημ για άρση ή μετατροπή των μέτρων ή κατά τη διάρκεια της κράτησης μπορεί να αιτηθεί στον ανακριτή την άρση των μέτρων.

Ανώτατα όρια προσωρινής κράτησης [βλ. παραπάνω αναλυτικά]:

- <12 μήνες
- < 12 μήνες αλλά κατ' εξαίρεση παράταση + 6 μήνες

Αυτεπάγγελτη εξέταση για τη συνέχιση ή μη της προσωρινής κράτησης.

Όταν ο ανακριτής ολοκληρώσει όλες τις ανακριτικές ενέργειες γνωστοποιεί στον κατηγορούμενο το πέρας την ανάκρισης προκειμένου να πληροφορηθεί πράξεις που έγιναν μετά την απολογία του. Αφού γίνει αυτό, η δικογραφία πηγαίνει στον εισαγγελέα πλημμελειοδικών, διότι ο κανόνας είναι ότι τα κακουργήματα παραπέμπονται με βούλευμα του συμβουλίου πλημμελειοδικών στο ακροατήριο. Για να υπάρξει βούλευμα **χρειάζεται εισαγγελική πρόταση!** Η πρόταση μπορεί να είναι είτε απαλλακτική (έλλειψη ενδείξεων ενοχής) είτε παραπεμπτική. Τον λόγο τον έχει τελικά το Συμβούλιο που εκδίδει απαλλακτικό (τερματισμός ασκήσεως ποινικής δίωξης) είτε παραπεμπτικό βούλευμα (εισαγωγή στο ακροατήριο).

Αν εκδοθεί **παραπεμπτικό** βούλευμα → **ΚΠΔ 478 έφεση κατά του παραπεμπτικού βουλεύματος** που δεν μπορεί να περιέχει λόγους που αφορούν την ουσία της υπόθεσης. Μόνο για ακυρότητα και για εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή ουσιαστικής ποινικής διάταξης. Αντίθετα ο υποστηρίζων την κατηγορία δεν μπορεί να κάνει έφεση κατά απαλλακτικού βουλεύματος. Σε κάθε περίπτωση μπορεί να κάνει έφεση ο εισαγγελέας του ΑΠ χωρίς τους περιορισμούς που ισχύουν για τους διαδίκους (π.χ. μπορεί να ασκήσει έφεση για ουσιαστικούς λόγους).

Σε περίπτωση που ασκηθεί ένδικο μέσο από τον κατηγορούμενο, για να επιδοθεί η κλήση προς συζήτηση σε αυτόν θα πρέπει το βούλευμα να καταστεί αμετάκλητο. Επίσης, σε περίπτωση που δεν ασκηθεί η έφεση, η κλήση προς εμφάνιση δεν μπορεί να επιδοθεί πριν παρέλθει η προθεσμία για την άσκηση της έφεσης (10 ημέρες).

Άλλος τρόπος παραπομπής κακούργημάτων στο ακροατήριο (κατ' εξαίρεση): ΚΠΔ 309 (κλοπή, ληστεία, φορολογικά, τελωνειακά κλπ.). Αυτά τα αδικήματα παραπέμπονται όχι με βούλευμα, αλλά με **κλητήριο θέσπισμα από τον Εισαγγελέα Εφετών** με σύμφωνη γνώμη του Προέδρου Εφετών. αν ο πρόεδρος διαφωνήσει η υπόθεση θα γυρίσει στο Συμβούλιο για να κρίνει αν θα παραπεμφθεί ή όχι ο κατηγορούμενος στο ακροατήριο.

Με την επίδοση κλητηρίου ή κλήσης ξεκινά η **προπαρασκευαστική διαδικασία για το ακροατήριο**, η οποία διενεργείται από τον εισαγγελέα του δικαστηρίου που εκκρεμεί η υπόθεση. Ο εισαγγελέας θα επιλέξει τους μάρτυρες που θεωρεί ουσιώδεις και θα τους κλητεύσει και πλέον η υπόθεση θα εισαχθεί στο ακροατήριο, όπου ακολουθεί δημόσια και προφορική διαδικασία (σε αντίθεση με την προδικασία που είναι γραπτή και μυστική).

Εκφωνούνται τα ονόματα του κατηγορουμένου και των μαρτύρων και ξεκινά η εξέταση του μάρτυρα. Μέχρι τότε πρέπει να δηλωθεί η παράσταση προς υποστήριξη της κατηγορίας και μέχρι τότε πρέπει να προβάλει ο κατηγορούμενος ένσταση ακυρότητας της κλήσης ή του κλητηρίου θεσπίσματος- αν δεν την προβάλει καλύπτεται.

Αφού ολοκληρωθεί η εξέταση των μαρτύρων, γίνεται η ανάγνωση των εγγράφων, εξετάζονται οι μάρτυρες υπεράσπισης (τους οποίους μπορεί ο κατηγορούμενος να ανακοινώσει επί της έδρας την ημέρα της δικάσιμου) και αφού γίνουν όλα αυτά έχουμε την απολογία του κατηγορουμένου που δεν είναι αναγκαίος όρος για την ολοκλήρωση της διαδικασίας, αφού ΚΠΔ 340 δεν είναι καν υποχρεωτική η εμφάνισή του στο ακροατήριο (μπορεί να παρασταθεί δια συνηγόρου¹⁵). Αφού γίνει η απολογία, ολοκληρώνεται η αποδεικτική διαδικασία και δεν μπορούν να εισφερθούν πλέον πρόσθετα αποδεικτικά στοιχεία. Ακολουθεί η πρόταση του εισαγγελέα, έπειτα οι αγορεύσεις το συνηγόρου υπεράσπισης της κατηγορίας και υπεράσπισης του κατηγορουμένου. Το δικαστήριο έπειτα συνεδριάζει και αποφασίζει.

Σε περίπτωση ερημοδικίας του κατηγορουμένου, το δικαστήριο οφείλει να ελέγξει τη νομιμότητα της κλήτευσής του (νομότυπη και εμπρόθεσμη). Αν δεν έχει κλητευθεί εκπροθέσμως θα κηρυχθεί απαράδεκτη η συζήτηση. Αν έχει κλητευθεί νομίμως θα ερημοδικαστεί → όμως ένδικα βοηθήματα κατά της ερήμην πρωτόδικης απόφασης: ΚΠΔ 341 μόνο για πλημμελήματα αίτηση ακύρωσης της διαδικασίας (προϋπόθεση: η ποινή ανέκκλητη, κάτω από τα όρια ποινής του ΚΠΔ 389) & ΚΠΔ 435 για κακούργημα αίτηση ακύρωσης ακόμα κι όταν η απόφαση είναι εκκλητή. Και στις 2 περιπτώσεις πρέπει να προταθούν δύο κωλύματα: κώλυμα εμφάνισης + κώλυμα γνωστοποίησης του κωλύματός του. αν η αίτηση γίνει δεκτή, θα εξαφανιστεί η πρωτόδικη απόφαση και θα επαναληφθεί η διαδικασία. Αίτηση ακύρωσης της απόφασης ΚΠΔ 430: μόνο αν ο κατηγορούμενος για πλημμέλημα (γιατί στα κακούργηματα η διαδικασία αναστέλλεται) κλητεύθηκε ως αγνώστου διαμονής. Προθεσμία 8 ημερών από την εκτέλεση της απόφασης, πρακτικώς από τη σύλληψη του κατηγορουμένου.

¹⁵ Όταν πρόκειται για κακούργημα είναι υποχρεωτικός ο διορισμός συνηγόρου αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο και ο κατηγορούμενος δεν έχει δικαίωμα να παραιτηθεί του δικαιώματος αυτού.

ΣΟΣ απόλυτες – σχετικές ακυρότητες

Ανδρουλάκης, 29/01/2021

ΠΡΑΚΤΙΚΟ ΘΕΜΑ 11

Η Ιωάννα καταθέτει έγκληση σε βάρος των Παντελή και Αλέξανδρου, καταγγέλλοντας ότι αυτοί τέλεσαν σε βάρος της παράνομη ανοικοδόμηση του δάσους της σε βαθμό κακουργήματος (άρθρο 71 παρ. 1 ν. 998/1979). Ο Εισαγγελέας Πλημ/κών διερευνώντας το ενδεχόμενο άσκησης ποινικής δίωξης αποφασίζει να ενεργήσει προκαταρκτική εξέταση και αναθέτει τις σχετικές ενέργειες στον αρμόδιο πταισματοδίκη. Πράγματι, ο τελευταίος καλεί τους Παντελή και Αλέξανδρο για παροχή εξηγήσεων. Ωστόσο, ο Παντελής καταφεύγει στο εξωτερικό για να αποφύγει την εμφάνισή του ενώπιον των αρχών. Κατόπιν αυτού ο πταισματοδίκης εκδίδει σε βάρος του ένταλμα βίαιης προσαγωγής. Ο Αλέξανδρος δεν εμφανίζεται ο ίδιος στον πταισματοδίκη, αλλά επιχειρεί να καταθέσει υπόμνημα μέσω της πληρεξούσιας δικηγόρου του.

Ερωτάται:

1. Είναι νόμιμη η ενέργεια του πταισματοδίκη;

[Ο εισαγγελέας δε διενεργεί μόνος του την προκαταρκτική εξέταση αλλά την αναθέτει σε ανακριτικούς υπαλλήλους, όπως λ.χ. και ο πταισματοδίκης, βλ. ανωτέρω ανάλυση *Τζανετή* για προκαταρκτική εξέταση και ερμηνεία του ΚΠΔ 244]. Ο πταισματοδίκης εδώ εκτελεί την παραγγελία και αφού έχει ολοκληρώσει κάποιες άλλες ανακριτικές πράξεις καλεί τον Π για παροχή εξηγήσεων. Η έκδοση εντάλματος βίαιης προσαγωγής για τον Π, που έχει καταφύγει στο εξωτερικό ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΝΟΜΙΜΗ! Δεν έχει δικαίωμα ο πταισματοδίκης να εκδώσει ένταλμα, αυτό μόνο κατά την κύρια ανάκριση εκδίδεται από τον ανακριτή και απευθύνεται σε κατηγορούμενο (όχι κατά την π.ε., ούτε εναντίον υπόπτου)! Ο πταισματοδίκης θα έπρεπε να κλείσει τον φάκελο, να περατώσει την π.ε. χωρίς τη λήψη των εξηγήσεων και να στείλει την υπόθεση πίσω στον εισαγγελέα από τη στιγμή που κλήτευσε τον Π και δεν εμφανίστηκε. Δεν τίθεται θέμα καταναγκασμού του υπόπτου για παροχή εξηγήσεων.

2. Είναι νόμιμη η ενέργεια του Αλέξανδρου;

Η ενέργεια του δεύτερου υπόπτου ΕΙΝΑΙ ΝΟΜΙΜΗ! Ο ύποπτος έχει δικαίωμα να μην εμφανιστεί, πολλώ δε μάλλον να εμφανιστεί μέσω της δικηγόρου του και να καταθέσει υπόμνημα. Αυτό δε θα συνέβαινε αν ο εισαγγελέας – σε εξαιρετικές περιπτώσεις, λ.χ. αδικήματα ιδιαίτερου ενδιαφέροντος – ζητήσει να εμφανιστεί αυτοπροσώπως ο κατηγορούμενος και να παράσχει εξηγήσεις. Κάτι τέτοιο δε φαίνεται να συμβαίνει όμως εδώ.

Μετά την άσκηση ποινικής δίωξης και την περάτωση της τακτικής ανάκρισης, ο φάκελος της δικογραφίας διαβιβάζεται στον Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών, ο οποίος τον υποβάλλει με τη σειρά του στον Εισαγγελέα Εφετών. Ο τελευταίος με τη σύμφωνη γνώμη του Προέδρου Εφετών εκδίδει κλητήριο θέσπισμα σε βάρος των κατηγορουμένων για να δικαστούν ενώπιον του αρμόδιου μονομελούς εφετείου.

Ερωτάται:

3. Ορθώς ενήργησε ο Εισαγγελέας;

Πάντα όταν τελειώνει η ανάκριση ο φάκελος επιστρέφει στον εισαγγελέα πλημμελειοδικών (αυτός κινεί την προδικασία εν τοις πράγμασι).

Ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών διεβίβασε ορθώς στον εισαγγελέα εφετών και ορθώς εξέδωσε κλητήριο θέσπισμα κατόπιν της σύμφωνης γνώμης του εισαγγελέα εφετών. Η διαδικασία εξαρτάται από το είδος του αδικήματος: ΚΠΔ 309 §1→ ειδική διαδικασία: παράκαμψη ενδιάμεσων φάσεων και απευθείας παραπομπή με έκδοση κλητηρίου θεσπίσματος από τον εισαγγελέα πλημμελειοδικών.

Το σφάλμα είναι ότι η παραπομπή γίνεται στο μονομελές εφετείο. Παλαιότερα τα εγκλήματα που βρισκόνταν στο ΚΠΔ 309 ήταν σχεδόν όλα εγκλήματα αρμοδιότητας ΜονΕφετείου. Πλέον όμως έχουμε και κακουργήματα αρμοδιότητας Τριμελούς Εφετείου. Αν πάω στο ΚΠΔ 110 και 112, βλέπω ότι το συγκεκριμένο έγκλημα υπάγεται στην αρμοδιότητα του Τριμελούς Εφετείου.

Άρα ο εισαγγελέας δεν παρέπεμψε σε σωστό δικαστήριο!

Στο ακροατήριο η Σωτηρία, δικηγόρος της Ιωάννας, πριν από την απαγγελία της κατηγορίας, δηλώνει παράσταση για την υποστήριξη της κατηγορίας κατά του Παντελή και του Αλέξανδρου στο όνομα της εντολέως της, προσκομίζοντας σχετικό πληρεξούσιο. Ωστόσο, η ίδια η εγκαλούσα απουσιάζει και ο εισαγγελέας προτείνει να αναβληθεί η δίκη ώστε να προσέλθει ως μάρτυρας. Η Σωτηρία τότε, για να αποφύγει την ταλαιπωρία της νέας δίκης, δηλώνει ότι ανακαλεί την έγκληση. Ο Αλέξανδρος προβάλλει ένσταση αποβολής της Σωτηρίας, επικαλούμενος την απουσία της Ιωάννας, ο δε Παντελής δηλώνει ότι δεν αποδέχεται την ανάκληση και ότι επιθυμεί να συνεχισθεί κανονικά η διαδικασία.

Ερωτάται:

4. Είναι νόμιμη η παράσταση για την υποστήριξη της κατηγορίας από την Ιωάννα;

Ζήτημα: ενεργοποιείται ενεργητικά η παθούσα να παρασταθεί για την υποστήριξη της κατηγορίας; ΝΑΙ, η ενεργητική νομιμοποίηση υπάρχει – ιδιωτικό δάσος. Δεν παρίσταται όμως αυτοπροσώπως. Μπορεί να γίνει παράσταση δια συνηγόρου; ΝΑΙ, δεν είναι απαραίτητη η αυτοπρόσωπη εμφάνιση της παθούσης, μπορεί να εμφανιστεί η συνήγορος και να κάνει δήλωση παράστασης για την υποστήριξη της κατηγορίας, εφόσον έχει σχετικό πληρεξούσιο από την παθούσα (εδώ φαίνεται να συντρέχει κι αυτό). Τέλος, ελέγχεται το εμπρόθεσμο της δήλωσης παράστασης που επίσης φαίνεται να συντρέχει, διότι έγινε πριν την έναρξη της αποδεικτικής διαδικασίας.

5. Είναι δυνατή η ανάκληση της έγκλησης από την Σωτηρία;

Δεν έχουμε κατ' έγκληση διωκόμενο έγκλημα. Δεν τίθεται ζήτημα ανάκλησης της έγκλησης – ακόμα και να την ανακαλέσει ο παθών η διαδικασία θα συνεχιστεί κανονικά. [Έστω όμως ότι ήταν κατ' έγκληση διωκόμενο: η συνήγορος δεν διαθέτει ειδικό πληρεξούσιο της παθούσης για ανάκληση της έγκλησης]. Εκτός από το θέμα έλλειψης της πληρεξουσιότητας, παίζει ρόλο η αποδοχή του κατηγορουμένου; Ή μπορεί ο εγκαλών να ανακαλέσει κατά το δοκούν την έγκληση; Η αποδοχή της ανάκλησης από τους εγκαλουμένους είναι επίσης προϋπόθεση! Άρα εδώ, επειδή αρνείται ο Π θα συνεχιστεί η διαδικασία ΠΚ 117 §4. Η μόνη περίπτωση ανάκλησης χωρίς να ερωτηθεί ο καθ' ου η έγκληση είναι η περίπτωση που η ανάκληση γίνεται στο στάδιο της προκαταρκτικής εξέτασης (η ΠΚ 117 §4 αναφέρεται σε κατηγορούμενο, στην προκαταρκτική εξέταση έχουμε ύποπτο).

Η Σωτηρία δεν ανακαλεί την έγκληση και η δίκη αναβάλλεται. Στην μετ' αναβολή δικάσιμο ο Πρόεδρος της νέας σύνθεσης του δικαστηρίου και διευθύνων τη συζήτηση συμπεριφέρεται με φανερή εχθρότητα προς τους κατηγορουμένους, υποβάλλει μονόπλευρα δυσμενείς γι' αυτούς ερωτήσεις, ειρωνεύεται τους συνηγόρους τους, τους αφαιρεί συστηματικά, αναίτια τον λόγο και αφήνει ευθέως να εννοηθεί ότι η καταδίκη τους συνιστά προειλημμένη απόφαση.

Ερωτάται:

6. Μπορούν οι κατηγορούμενοι να αντιδράσουν κατά την διάρκεια της δίκης;

Ασφαλώς! ΚΠΔ 15 αίτηση εξαίρεσης του δικαστή – έκφραση της υποχρέωσης αμεροληψίας του δικαστή (βλ. και ΚΠΔ 332 πειθαρχικά παραπτώματα & ανωτέρω ανάλυση Αναγνωστόπουλου). Επίσης, τίθεται ζήτημα απόλυτης ακυρότητας ΚΠΔ 171 §1 δ' → παραβίαση υπερασπιστικών δικαιωμάτων κατηγορουμένου και των αρχών δίκαιης δίκης ΕΣΔΑ 6, ΔΣΠΑΔ, ΧΘΔΕΕ.

Αποδεικτικές Απαγορεύσεις: ζήτημα βάσει του πρακτικού: η πράξη των Α και Β είχε βιντεοσκοπηθεί – η Γ είχε στήσει παράνομες κάμερες στον περιβάλλοντα το δάσος της δημόσιο χώρο. Η Γ θέλει να χρησιμοποιήσει το υλικό αυτό για την απόδειξη της ενοχής των κατηγορουμένων. Η χρήση αυτού του παράνομου αποδεικτικού υλικού θα δημιουργούσε ζήτημα ακυρότητας ή θα μπορούσε να υπερκεραστεί;

Κυριαρχούσα τάση: και για την απόδειξη της αθωότητας και της ενοχής **ΣΤΑΘΜΙΣΗ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΩΝ:**

- Το συμφέρον της κοινωνίας για την εξιχνίαση του εκάστοτε εγκλήματος (ανάλογα και με τη βαρύτητά του) και, από την άλλη,
- Το συμφέρον προστασίας των εννόμων αγαθών του ατόμου που επιβάλλουν απαγόρευση συλλογής τέτοιου αποδεικτικού υλικού (π.χ. προσωπικά δεδομένα και ιδιωτική ζωή).

Ως προς την απόδειξη βέβαια της αθωότητας, το επιτρεπτό χρήσης τέτοιου υλικού γίνεται πιο εύκολα δεκτό, με την τήρηση βέβαια κάποιων τυπικών ασφαλιστικών δικλείδων, όπως λόγου χάριν, να είναι το μοναδικό στοιχείο για την απόδειξη της αθωότητας.

Για τη στάθμιση συμφερόντων, λαμβάνεται υπόψη η **αρχή της αναλογικότητας** (Σ 25) → ενδοσυστημικές σταθμίσεις: έννομα αγαθά σταθμίζονται εντός του ίδιου του Συντάγματος, π.χ. υπέρτερης αξίας έννομα αγαθά, όπως ζωή, αξιοπρέπεια οδηγούν σε κάμψη απαγορεύσεων που έχουν τεθεί για την προστασία άλλων αγαθών, όπως απόρρητο τηλεπικοινωνιών 9 Σ, 9Α Σ, 19 Σ. Το αντίστροφο όμως δεν ισχύει! Δε γίνεται να χρησιμοποιήσουμε το αποδεικτικό μέσο – προϊόν βασανιστηρίου για την απόδειξη μιας κλοπής! Ακόμα όμως και για διαλεύκανση ανθρωποκτονιών δεν μπορώ να χρησιμοποιήσω το βασανιστήριο (προσβολή ανθρωπίνης υπόστασης και αξιοπρέπειας = όριο της στάθμισης).

